

Česká školní inspekce

Fráni Šrámka 37, 150 21 Praha 5

Výroční zpráva
České školní inspekce
za školní rok 2007/2008

Praha, listopad 2008

Obsah

Úvod.....	4
I. Řízení pedagogických procesů a základní předpoklady pro činnost škol a školských zařízení podle podmínek zápisu do školského rejstříku.....	8
1. Vedení škol.....	9
1.1 Strategie a plánování	9
1.2 Ředitelé škol a řízení pedagogického procesu	10
2. Ekonomické podmínky	12
3. Partnerství.....	18
II. Naplňování strategických směrů podpory celoživotního učení v počátečním vzdělávání.....	20
Část A Rovnost příležitostí ke vzdělávání.....	21
A.1 Podpora individuálních vzdělávacích potřeb.....	22
A.1.1 Podpora dětí a žáků se zdravotním postižením nebo znevýhodněním.....	23
A.1.2 Podpora dětí a žáků se sociálním znevýhodněním.....	24
A.1.3 Podpora dětí a žáků mimořádně nadaných.....	24
A.2 Zlepšení klimatu ve školách a školských zařízeních.....	26
A.2.1 Výchova ke zdraví a zdravému životnímu stylu	26
A.2.2 Bezpečné prostředí pro vzdělávání	26
A.2.3 Vnitřní prostředí škol a prevence výskytu sociálně-patologických jevů	27
A.2.4 Úrazovost dětí a mládeže	28
A.3 Přijímání ke vzdělávání.....	29
Část B Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí.....	31
B.1 Předškolní vzdělávání.....	32
B.1.1 Přejít na školní vzdělávací programy.....	32
B.1.2 Projevy dosahování úrovně klíčových kompetencí prostřednictvím vzdělávacího obsahu.....	33
B.2 Základní vzdělávání.....	34
B.2.1 Přejít na školní vzdělávací programy.....	34
B.2.2 Projevy dosahování úrovně klíčových kompetencí prostřednictvím vzdělávacího obsahu.....	35
B.3 Střední vzdělávání.....	42
B.3.1 Inovace obsahu vzdělávání a příprava školních vzdělávacích programů.....	42
B.3.2 Projevy dosahování úrovně klíčových kompetencí prostřednictvím vzdělávacího obsahu.....	43
Část C Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií.....	50
C.1 Zkvalitnění výuky cizích jazyků.....	51
C.1.1 Předškolní vzdělávání.....	52
C.1.2 Základní vzdělávání.....	53
C.1.3 Střední vzdělávání.....	59
C.2 Využití ICT ve výuce.....	64
C.2.1 Základní vzdělávání.....	64
C.2.2 Střední vzdělávání.....	65
C.2.3 Vliv ICT na školní klima.....	66

Část D	Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení	67
D.1	Vlastní hodnocení škol a školských zařízení	68
D.1.1	Předškolní vzdělávání.....	68
D.1.2	Základní vzdělávání.....	68
D.1.3	Střední vzdělávání.....	69
Část E	Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků.....	71
E.1	Personální podmínky.....	72
E.2	Další vzdělávání pedagogických pracovníků.....	73
E.2.1	Předškolní vzdělávání.....	74
E.2.2	Základní vzdělávání.....	74
E.2.3	Střední vzdělávání.....	75
E.2.4	Některá krajská specifika DVPP.....	75
E.3	Platové podmínky – odměňování pedagogických pracovníků.....	76
Část F	Využití a přínos rozvojových projektů v činnosti škol v krajích	80
F.1	Předškolní vzdělávání.....	81
F.2	Základní vzdělávání.....	87
F.3	Střední vzdělávání.....	99
Přílohy		
Příloha 1	Kritéria hodnocení škol a školských zařízení ve školním roce 2007/2008.....	109
Příloha 2	Způsob hodnocení škol a školských zařízení Českou školní inspekcí ve školním roce 2007/2008.....	110
Příloha 3	Předměty stížností a jejich oprávněnost.....	113
Příloha 4	Dodržování právních předpisů, které se vztahují k poskytování vzdělávání a školských služeb.....	114
Příloha 5	Seznam a anotace tematických zpráv za školní rok 2007/2008.....	117
Příloha 6	Aktivity ČŠI v systému Evropských škol.....	120
Seznam zkratk		122
Seznam tabulek a grafů.....		124

Úvod

Česká školní inspekce předkládá podle § 174 odst. 15 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, výroční zprávu, která obsahuje souhrnné poznatky o stavu vzdělávání a vzdělávací soustavy vycházející z inspekční činnosti za školní rok 2007/2008.

Inspekční činnost byla uskutečňována podle Plánu hlavních úkolů inspekční činnosti pro školní rok 2007/2008, který schválil ministr školství, mládeže a tělovýchovy. Poprvé nabízí výroční zpráva i informace o pokroku reformy vzdělávacího systému ve vybraných strategických směrech rozvoje regionálního školství.

Koncepční záměry inspekční činnosti vycházely z Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice (tzv. *Bílé knihy 2001*) a ze strategických směrů *Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007*. Inspekční systém České republiky prošel další etapou vlastní transformace, nové inspekční postupy aplikovaly významné výsledky národních a mezinárodních pedagogických výzkumů.

Činnost České školní inspekce je koordinována s cíli a průběhem reformy v systému regionálního vzdělávání a respektuje evropské souvislosti. Inspekční činnost probíhala s ohledem na zavedení školních vzdělávacích programů (ŠVP) v předškolním vzdělávání, na postupný náběh školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání (1. a 6. ročníky ZŠ, primy osmiletých gymnázií) a na přípravné období tvorby vzdělávacích programů ve středních školách.

V uplynulém období byly vybudovány základy informačního, hodnotícího a kontrolního systému vzdělávací soustavy Českou školní inspekcí, a to s využitím moderních informačních a komunikačních technologií. Problematické je zatím koordinování dílčích externích informačních, evaluačních a kontrolních systémů vznikajících v rámci rezortu a absence některých prvků těchto systémů podle předpokladů *Bílé knihy*. Z důvodu odložení reformy maturitní zkoušky, nedokončeného projektu výstupního hodnocení v uzlových bodech vzdělávací dráhy žáka, nemá ČŠI prozatím možnost sdílet výsledky externích mezinárodních a národních šetření výsledků vzdělávání dětí, žáků a studentů na úrovni školy. Česká školní inspekce nově zpřístupnila všechny veřejné inspekční zprávy od roku 2000 (jde celkem téměř o 20 tisíc zpráv), v uplynulém školním roce bylo registrováno okolo 1 000 přístupů uživatelů měsíčně prostřednictvím svého internetového portálu.

Poznatky z inspekcí vycházejí především z výstupů vlastního hodnocení škol, inspekčních analýz dokumentů školy, z inspekčních šetření na místě, z inspekčního pozorování činností žáků a učitelů v průběhu vzdělávání, a ze standardizovaných rozhovorů s pedagogickými pracovníky škol.

Významný pokrok byl dosažen v koordinaci kontrolního systému ČŠI s dalšími vnějšími kontrolními systémy na základě uzavřených dohod o spolupráci. Těchto koordinovaných kontrolních akcí organizovala Česká školní inspekce 327, tj. 55 % realizovaného Plánu inspekční činnosti ve školním roce 2007/2008 v oblasti kontrol BOZP, školního stravování a požární ochrany ve školách. Společným postupem a výměnou informací se značně snížila administrativní zátěž škol a byla zvýšena kvalita a efektivnost kontrolních akcí.

Při hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání vycházela Česká školní inspekce ze zásad a cílů vzdělávání stanovených školským zákonem. Základním kritériem byla zejména účinnost podpory rozvoje osobnosti dítěte, žáka a studenta a dosahování cílů vzdělávání ze strany konkrétních škol a školských zařízení. Česká školní inspekce ověřovala soubor kritérií pro hodnocení škol a školských zařízení schválený a zveřejněný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (viz příloha 1). Pro institucionální hodnocení byly vymezeny následující hlavní oblasti hodnocení: vedení školy a školského zařízení, předpoklady školy

pro naplnění školního vzdělávacího programu nebo povinného obsahu vzdělávání podle platných vzdělávacích dokumentů v přechodném období, partnerství škol, procesy naplňování vzdělávacích cílů v průběhu vzdělávání a sledování celkové úspěšnosti dětí, žáků a studentů ve vzdělávacích programech školy.

Ve školním roce 2007/2008 ČŠI dokončila tříletý tematický cyklus pro hodnocení vzdělávacích oblastí, ověřovala v tematických inspekčních činnostech nové inspekční postupy pro zjišťování podpory rozvoje funkčních gramotností, a to zejména přírodovědné a sociální. Inspekční činnosti se zaměřily na sledování klíčových faktorů efektivity škol – bezpečné a zdravé prostředí pro vzdělávání, personální předpoklady, hospodárné, účelné a efektivní nakládání s finančními prostředky poskytovanými školám podle školského zákona.

ČŠI uskutečnila v uplynulém roce celkem 13 297 inspekčních akcí, navštívila 4 716 škol a školských zařízení, provedla 8 674 inspekčních a předmětových hospitací a 8 751 rozhovorů s pedagogickými pracovníky.

Souhrnné poznatky jsou zpracovány z 1 534 inspekčních zpráv, 1 763 protokolů o kontrole, ze 462 konkurzních řízení a z účasti na 27 šetřeních pro projekt *PISA*. ČŠI uložila 339 lhůt k odstranění nedostatků zjištěných v průběhu inspekce, zjistila 564 závažných porušení platných předpisů, předala 22 oznámení o porušení rozpočtové kázně příslušným orgánům a 48 podnětů dalším úřadům. Ústřední školní inspektorka podala jeden návrh na výmaz ze školského rejstříku, návrh nebyl MŠMT akceptován a řízení o výmazu nebylo zahájeno. Proti inspekčním výstupům bylo podáno 87 připomínek a námitek, tj. ke 2,6 % ze všech inspekčních výstupů.

Novým náročným úkolem přechodného období školského zákona bylo zahájení hodnocení školních vzdělávacích programů v předškolním a základním vzdělávání a jejich souladu s platnými rámcovými vzdělávacími programy. Inspekce využívá charakteristiky a zásady vzdělávacích programů uvedených ve školském zákoně, dále zásady a kritéria uvedené v platných rámcových vzdělávacích programech. Celkem bylo zhodnoceno 1 015 školních vzdělávacích programů, přičemž ke každému ŠVP byla zpracována stanoviska nejméně tří hodnotitelů. Do inspekčních týmů se zapojili odborníci z praxe, spolupracovalo 415 externích hodnotitelů. Výsledky komparačních analýz školních vzdělávacích programů umožnily přenos částí inspekčních činností mimo školu (tzv. inspekce od stolu, ex-ante hodnocení), tím i zkrácení doby inspekčního šetření na místě a snižování zátěže škol a školských zařízení spojené s realizací inspekci v tříletém cyklu.

V této zprávě jsou využity i hlavní poznatky z tematických okruhů a jejich analýz. V průběhu školního roku 2007/2008 ČŠI vydala 10 tematických zpráv, které jsou k dispozici na www.csicr.cz (přehledný seznam včetně anotací je uveden v příloze 5). Při sledování pokroku reformy vzdělávání jsou využívány ukazatele kvality a referenční ukazatele ze strategických dokumentů České republiky.

Poznatky z inspekční činnosti, která byla provedena na základě podnětů, stížností a petic, které svým obsahem spadaly do působnosti České školní inspekce, vycházejí z výsledků šetření 395 evidovaných případů s jednotlivými tvrzeními v počtu 885. Česká školní inspekce se dále zabývala 335 podněty. Dílčí výsledky analýzy jsou zařazeny do příslušných kapitol a celkový přehled analýzy stížností je uveden v příloze 3.

Česká školní inspekce provedla inspekční činnost pro účely přiznání dotací podle zvláštního předpisu na žádost 36 soukromých škol. Jako problematické se jeví nastavení škály pro celkové hodnocení soukromých škol zákonem č. 306/1999 Sb. o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením. Tato stupnice je již překonaná a nevyhovuje potřebám hodnotících postupů podle nového školského zákona. ČŠI bude prosazovat změnu příslušného zákona tak, aby bylo možno zavést novou jednotnou škálu pro

hodnocení škol a školských zařízení pro všechny zřizovatele. Ve věci poskytování náhradního školního stravování bylo provedeno 58 inspekcí.

Ve vstupní části výroční zprávy Česká školní inspekce vyhodnotila poznatky z inspekčních činností o vedení škol a školských zařízení, ekonomické a materiální předpoklady a přínosy partnerské spolupráce škol a školských zařízení. Jsou zde též uvedeny výsledky kontrol formálních náležitostí škol a školských zařízení, vybraných ustanovení školského zákona a hlavní poznatky ze šetření podnětů, stížností a petic.

Následující části shrnují poznatky z inspekční činnosti ve vztahu k základním strategickým směrům rozvoje systému regionálního vzdělávání podle Dlouhodobého záměru rozvoje vzdělávání a vzdělávací soustavy 2007.

V části A „Rovnost příležitostí ke vzdělávání“ jsou zařazené poznatky o postupu integrace žáků v základním vzdělávání po zrušení zvláštních škol a vytváření podpory dětem, žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami. Česká školní inspekce sledovala úsilí škol a školských zařízení o naplňování principu rovných příležitostí a vyrovnávání bariér, které brání účasti znevýhodněných skupin dětí, žáků a studentů ve vzdělávání, jak školy takové potřeby identifikovaly, jakými aktivitami podporovaly výchovu ke zdraví a zdravému životnímu stylu, prevenci sociálně-patologických jevů (boj proti šikaně, zneužívání návykových látek) a prevenci školní úrazovosti. Uvádíme i dílčí výsledky inspekční strategie sledování sociálního klimatu ve vzdělávání.

V části B „Kurikulární reforma - nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí“ jsou uvedeny souhrnné poznatky z komparačních analýz školních vzdělávacích programů a výsledky zjišťování míry zapojení učitelů do přípravy a tvorby školních vzdělávacích programů. Inspekční činnost monitorovala projevy dosahování klíčových kompetencí prostřednictvím vzdělávacího obsahu vymezeného v rámcových vzdělávacích programech. V posledním roce tříletého tematického cyklu se ČŠI zaměřila ve všech stupních vzdělávání na podporu zvyšování funkčních gramotností dětí, žáků a studentů s důrazem na sociální a přírodovědné gramotnosti.

V části C „Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií“ uvádíme dílčí poznatky o realizaci cílů Národního plánu výuky cizích jazyků, informovanosti škol o Společném evropském referenčním rámci a připravenosti základních škol přednostně nabízet výuku anglického jazyka již od 3. ročníku. Při monitorování využívání informačních a komunikačních technologií ČŠI sledovala nejen úroveň materiálně-technické vybavenosti, ale především to, jakým způsobem ICT podporují výuku a jak ovlivňují klima škol.

V části D „Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení“ jsou uvedeny souhrnné poznatky o rozvoji vlastního hodnocení na úrovni škol a školských zařízení. Konkrétněji inspekční činnost zjišťovala, jak přispívá vlastní hodnocení ke zvýšení kvality vzdělávání, jak se promítá ve výročních zprávách škol a školských zařízení a zda je již nedílnou součástí zpracovaných ŠVP.

V části E „Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků“ byly publikovány poznatky o věkové struktuře a kvalifikovanosti, platových podmínkách a hodnocení dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Část F „Využití a přínos rozvojových projektů“ je z hlediska pojetí a obsahu zařazena do výroční zprávy poprvé jako samostatná kapitola. ČŠI se pokusila naznačit, jak se v krajích daří naplňovat priority vlastních dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy a na příkladech dobré praxe ilustrovat přínos regionálně koordinovaných projektů pro výuku i výchovnou činnost škol. Tato část informuje o povědomí učitelů o projektech a trendech Evropské unie ve vzdělávání, zkušenosti škol z realizace projektů a jejich připravenost pro budoucí využití operačního programu Vzdělání pro konkurenceschopnost.

Samostatně je zařazena část příloh, které obsahují podrobnější informace a souhrnné údaje k některým oblastem a tématům zprávy. Přílohy jsou pro větší přehlednost umístěny mimo text kapitol.

Ve školním roce 2007/2008 pracovalo 282 školních inspektorů, 108 kontrolních pracovníků a 415 přizvaných osob. Neformálním zdrojem poznatků o činnosti škol byla také účast 106 školních inspektorů a kontrolních pracovníků lektorského sboru ČŠI, kteří zajišťovali vzdělávání na akcích pro pedagogické pracovníky.

Ve školním roce 2007/8 zahájila činnost informační centra na podporu informovanosti o probíhající kurikulární reformě v 10 krajských inspektorátech. V těchto centrech bylo přijato 1 322 dotazů, z toho 1 242 řešila ČŠI ve své kompetenci, ostatní byly předány jiným partnerům. Nejčastěji dotazy směřovaly k hodnocení žáků (klasifikace a výchovná opatření), ke kvalitě vzdělávání ve škole, k dokumentaci školy, dotazy ke zkouškám k ukončování studia na středních školách a k přijímacímu řízení, ke školním úrazům a konzultace k plnění právních povinností vyplývajících z vykonávání funkce ředitele školy.

ČŠI získává v rámci EU pozici spolehlivého partnera organizací, které se zabývají evaluací. Současně stále roste zájem o zkušenosti, metodiku a způsob práce ČŠI inspirující zahraniční partnery v procesu modernizace a reforem vzdělávacích systémů a jejich evaluace. Tyto zkušenosti ČŠI přenáší i prostřednictvím členství v SICI (Stálá mezinárodní konference inspektorátů). ČŠI připravila a v září 2008 uskutečnila mezinárodní seminář, do jehož programu mimo jiné zařadila prezentaci nového inspekčního informačního systému.

Za přínosné lze považovat zkušenosti z česko-skotského projektu, který oběma stranám umožnil podstatně zmodernizovat svou činnost. Využity jsou i podklady z Německa a Nizozemí. Česko-francouzský projekt výměny zkušeností v oblasti metodiky a realizace inspekční činnosti, který byl jako vzájemná výměna inspektorů realizován na základě iniciativy francouzského ministra školství v listopadu 2008, rovněž přinesl řadu zajímavých poznatků. Zájem o práci ČŠI a její prezentaci projevily i další země, resp. jejich školské organizace, např. Chorvatsko, Sasko a Slovensko.

Další aktivitou, zaměřenou na monitorování evropských trendů ve vzdělávání, je činnost inspektorek Evropských škol (viz příloha 6). Působení v Radách inspektorů Evropských škol (pro předškolní a primární a pro sekundární cyklus EŠ) a zapojení do mezinárodních pracovních skupin umožňuje výměnu zkušeností s odborníky ve vzdělávání na úrovni všech členských států Evropské unie.

I.

**Řízení pedagogických procesů a základní
předpoklady pro činnost škol a školských
zařízení podle podmínek zápisu
do školského rejstříku**

I. Řízení pedagogických procesů a základní předpoklady pro činnost škol a školských zařízení podle podmínek zápisu do školského rejstříku

Kvalitu řízení škol a školských zařízení sledovala Česká školní inspekce jako proces plánování, organizování a vlastního hodnocení, který je založen na správné volbě priorit a vzdělávacích cílů školy a na nutnosti průběžné modifikace účelné vzdělávací strategie školy v souladu s cíli národních a krajských školských politik.

Inspekční činnost sledovala, zda strategie a plánování školy podporují zavedení a realizaci školních vzdělávacích programů, zda je zajištěno klima podporující strategické cíle a změny v činnosti školy, zda jsou organizační struktury přizpůsobovány aktuálním potřebám, zda jsou uplatňovány principy participativního řízení a jaký je přínos budování strategického partnerství škol.

Při posuzování předpokladů pro činnost konkrétní školy se inspekční činnost zaměřila na využívání a vliv materiálních podmínek školy na výuku, účelné využívání učebnic, učebních pomůcek, využití prostorů školy a jejich kapacit k podpoře výuky a sledovala, zda děti, žáci a studenti pracují s materiálními zdroji školy v průběhu vzdělávání.

Česká školní inspekce realizovala kontrolu formálních podmínek podle zápisu do školského rejstříku (viz tabulka 1) a finanční kontrolu prostředků státního rozpočtu, poskytnutých školám a školským zařízením na základě §160-162 školského zákona v závislosti na rozhodných ukazatelích pro stanovení objemu finančních prostředků normativní metodou.

Tabulka 1 Výsledky porovnání zřizovací dokumentace škol se skutečností

Sledovaný ukazatel	MŠ	ZŠ	SŠ
Škola má platnou zřizovací listinu	100,0 %	99,8 %	99,7 %
Škola poskytuje vzdělávání podle zápisu do školského rejstříku	99,5 %	99,8 %	100,0 %
Vzdělávání v SŠ probíhá v souladu s povolenými obory	-	-	99,7 %
Ředitel školy má jmenovací dekret	98,6 %	99,0 %	99,0 %

Významným zdrojem informací o vedení škol jsou i poznatky získané účastí v konkurzních řízeních na ředitele škol a zapojením lektorů ČŠI ve vzdělávacích akcích pro pedagogické pracovníky.

1. Vedení škol

1.1 Strategie a plánování

V souladu s definitivní realizací předškolního a základního vzdělávání podle školních vzdělávacích programů od 1. září 2007 přistoupilo vedení mateřských a základních škol k přehodnocení a inovacím svých vzdělávacích strategií a plánů. Obsah inovací a formulace cílů vzdělávání byly sladěny s národními a krajskými prioritami se zpracovanými ŠVP. Plánování bylo většinou v souladu s reálnými podmínkami škol. Téměř všechny školy informovaly o svých záměrech partnery (podrobněji viz tabulka 2).

Tabulka 2 Vzdělávací strategie a plánování v navštívených školách ve školním roce 2007/2008

Sledovaný ukazatel	MŠ	ZŠ	SŠ
Vedení školy hodnotí a inovuje vzdělávací strategie a plány	84 %	92 %	95 %
Cíle vzdělávání jsou v souladu s národními a krajskými prioritami	92 %	92 %	96 %
Plánování je v souladu s reálnými podmínkami školy	87 %	95 %	96 %
Škola informuje o strategických záměrech: - rodiče	96 %	96 %	94 %
- zletilé žáky	-	-	92 %
- zřizovatele	98 %	98 %	99 %
- školskou radu	-	96 %	97 %

Inspekce hodnotila uvedené činnosti v necelé třetině MŠ jako nadprůměrné. Těmto školám se velmi dobře dařilo zpracovat strategii výchovy ke zdraví a také plány podpory optimálního rozvoje dětské psychiky. V základním vzdělávání bylo nadprůměrně hodnoceno 38 % ZŠ. V nich byly zvláště dobře zpracovány strategie výchovy žáků ke zdraví a zdravému životnímu stylu i plány rozvoje funkčních gramotností, především čtenářské a přírodovědné. Ve středním vzdělávání dosáhlo v této oblasti nadprůměrných výsledků 39 % středních škol. Z nich především ve středních odborných školách mají dobře rozpracovány plány rozvoje přírodovědné a matematické gramotnosti. Ve všech stupních vzdělávání jsou prozatím patrné menší zkušenosti s koncipováním rozvoje sociální gramotnosti.

1.2 Ředitelé škol a řízení pedagogického procesu

Téměř ve všech sledovaných školách (99 %) působili ředitelé ve vedoucí funkci na základě jmenovacího dekretu, ostatní byli k řízení škol zřizovatelem pověřeni. V celé České republice bylo ve školním roce 2007/2008 uskutečněno 462 konkurzních řízení na funkci ředitele školy (viz tabulka 3).

Tabulka 3 Účast ČŠI na konkurzních řízeních ředitelů škol a školských zařízení

Druh školy/zařízení	Školní rok	ČR	Účast v inspektorátech														
			01	02	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	
Mateřské školy	2006/07	175	14	23	7	4	13	10	4	14	10	7	29	16	11	13	
	2007/08	132	11	19	6	7	18	5	4	5	5	6	15	5	8	18	
Základní školy	2006/07	256	22	44	12	10	12	16	16	12	16	14	18	21	30	18	
	2007/08	229	18	32	6	7	21	12	9	20	8	20	25	22	16	13	
Střední školy	2006/07	46	1	7	3	4	4	3	2	-	9	1	5	3	2	2	
	2007/08	51	5	4	-	1	5	7	3	-	1	5	3	8	6	3	
Vyšší odborné školy	2006/07	4	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	
	2007/08	9	2	1	1	-	-	1	1	2	-	-	1	-	-	-	
Základní umělecké školy	2006/07	27	-	4	3	1	-	1	1	1	1	4	4	2	1	4	
	2007/08	10	1	-	-	-	1	1	1	-	1	2	2	-	1	-	
Školská zařízení	2006/07	32	2	5	1	2	-	2	1	1	-	2	6	2	4	4	
	2007/08	31	1	3	3	2	5	1	3	2	-	2	2	1	4	2	
Celkem	2006/07	545	39	83	26	21	30	32	24	29	36	29	63	44	48	41	
	2007/08	462	38	59	16	17	50	27	21	29	15	35	48	36	35	36	

Legenda:

01 – Pražský inspektorát	02 – Středočeský inspektorát	04 – Plzeňský inspektorát
05 – Karlovarský inspektorát	06 – Ústecký inspektorát	07 – Jihočeský inspektorát
08 – Liberecký inspektorát	09 – Královéhradecký inspektorát	10 – Pardubický inspektorát
11 – Inspektorát v kraji Vysočina	12 – Jihomoravský inspektorát	13 – Olomoucký inspektorát
14 – Moravskoslezský inspektorát	15 – Zlínský inspektorát	ČR – Česká republika

Ředitelé právnických osob vykonávajících činnost více škol určili pro řízení vzdělávání v jednotlivých součástech vedoucího pracovníka. Inspekce hodnotila schopnost vedoucích pedagogických pracovníků prakticky využívat osvojené manažerské dovednosti k dalšímu rozvoji školy a ke zkvalitnění vzdělávání (viz tabulka 4).

Tabulka 4 Hodnocení praktického využití manažerských dovedností ředitelů škol

Sledovaný ukazatel	MŠ	ZŠ	SŠ
Funkční rozdělení kompetencí a odpovědnosti v řízení	92 %	98 %	98 %
Začlenění podpory realizace ŠVP ve vnitřních dokumentech školy	77 %	87 %	89 %
Fungující obousměrný informační systém a jeho využití k podpoře ŠVP	96 %	98 %	97 %
Spolupráce s partnery při rozhodování	95 %	97 %	96 %

Údaje v tabulce kromě informace o využití manažerských dovedností ředitelů také ukazují, že zejména v předškolním vzdělávání, a v menší míře i na ostatních stupních jsou školy, v nichž je velmi neurčité nebo vůbec chybí začlenění podpory realizace ŠVP v jejich vnitřních dokumentech. V mateřských školách je jednou z příčin tohoto problému nedostatek zkušeností a dovedností v rozpracování obsahových a věcných otázek integrovaného pojetí vzdělávacích činností. V základních školách jsou to pochybení v zařazování a rozpracovávání průřezových témat s výrazně formativními funkcemi. Ve více než desetině SOŠ a SOU se nedaří dostatečně sladit inovace vzdělávacího obsahu s přípravou ŠVP podle již vydaných rámcových vzdělávacích programů.

Jedním z kritérií kvality vedení školy a naplnění odpovědnosti ředitelů za organizaci vzdělávání a zajištění bezpečného chodu školy je **dodržování právních předpisů, které se vztahují k poskytování vzdělávání a školských služeb**. Inspekce zjišťovala, jak vedení plní příslušné zákony ve vybraných ustanoveních. Dále uvádíme některá nejčastější porušení, podrobnější údaje k dodržování vybraných ustanovení školského zákona jsou uvedeny v příloze 4.

Kontrola vedení dokumentace škol a školských zařízení podle § 28 školského zákona byla zaměřena na dodržování ustanovení odst. 1 písm. b) až k), na vedení evidence tiskopisů vysvědčení, která jsou dokladem o dosaženém stupni vzdělání, výučních listů a diplomů o absolutoriu (odst. 9), a na kontrolu obsahu školní matriky školy (odst. 2), resp. školní matriky školského zařízení (odst. 3). K nejčastějším porušením dotčených ustanovení došlo tím, že ve 4,4 % navštívených školských subjektů nebyla školní matrika vedena v souladu se skutečností, případně neobsahovala aktuální povinné údaje o dítěti, žákovi nebo studentovi, a také tím, že 3,9 % ředitelů nepředložilo zprávu o vlastním hodnocení školy.

Souhrnné poznatky z kontroly vydání, obsahu a zveřejnění školního/vnitřního řádu podle ustanovení § 30 odst. 1, 2 a 3 školského zákona ukázaly tato nejčastější porušení: dotčený dokument neupravoval podrobnosti k výkonu práv a povinností dětí, žáků a studentů a jejich zákonných zástupců, provozu a vnitřního režimu školy a podmínek pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví (6,7 % škol), nebyl schválen školskou radou (3,6 % škol), neobsahoval pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků a studentů (4,9 % škol).

Kontrolou plnění povinností ředitelů podle ustanovení § 164 a § 165 školského zákona bylo zjištěno, že k nejčastějším porušením patří tyto skutečnosti: vzdělávání a školské služby nejsou zajištěny v souladu s § 3, § 4 a § 32 zákona č. 563/2004 Sb. kvalifikovanými pedagogickými pracovníky (3,9 %); ředitel nerozhodl o individuálním vzdělávacím plánu (3,6 %); chybělo rozhodnutí ředitele o snížení nebo prominutí úplaty za poskytování vzdělávání a školských služeb (3,4 %). Kontrolou bylo dále zjištěno, že 1,5 % ředitelů škol/školských zařízení zřizovaných ministerstvem, krajem, obcí nebo svazkem obcí nebylo jmenováno do funkce na základě konkurzního řízení vyhlášeného zřizovatelem, a necelé 1 % ředitelů nesplňovalo předpoklady stanovené pro výkon této funkce v § 5 a v § 32 odst. a) téhož zákona.

Školská rada nebyla zřízena pouze ve dvou kontrolovaných školách, někteří ředitelé (3,7 %) nepředkládali školské radě ke schválení nebo k projednání dokumenty, u nichž to vyžaduje školský zákon.

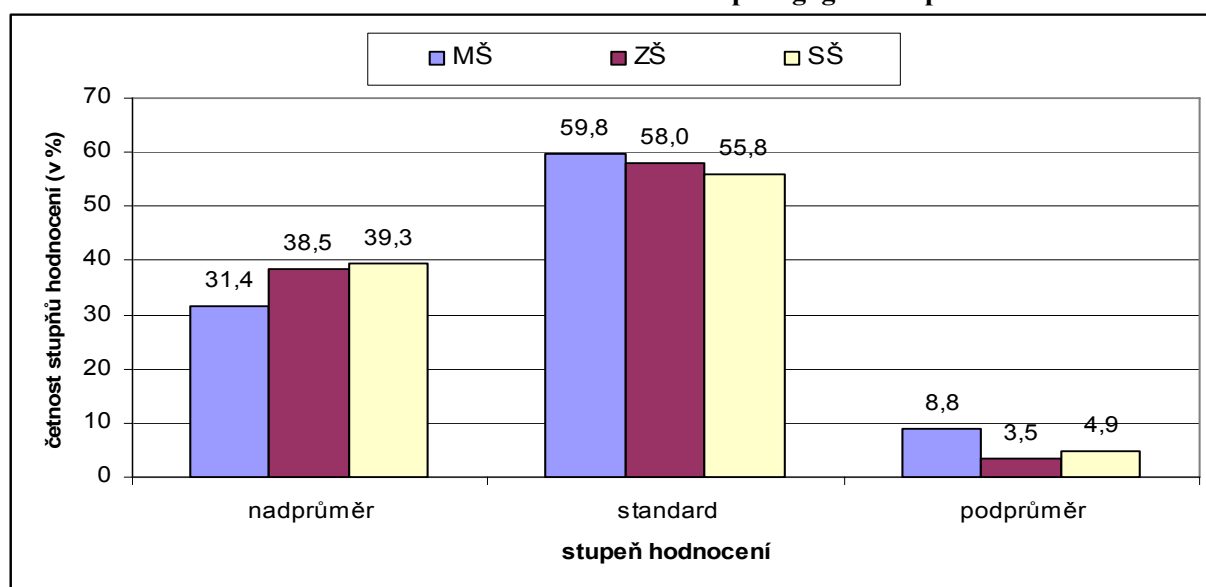
Další poznatky o možném porušování právních předpisů vyplývají z analýzy **stížností a podnětů**. Ve školním roce 2007/2008 bylo České školní inspekci doručeno celkem 395 stížností proti školám a školským zařízením, což je o 4 % více než v předchozím školním roce. Tendence zvyšování počtu podaných stížností je patrná již od školního roku 2005/2006, kdy bylo ČŠI doručeno 303 stížností.

Podaných 395 stížností obsahovalo 885 podnětů. Celkem 240 podnětů bylo shledáno jako důvodných, a ty v podstatě identifikují porušování právních předpisů a povinností školy

vůči žákům. Jiným subjektům bylo postoupeno 99 podnětů, protože nespadaly do působnosti ČŠI. Ostatní podněty inspekce vyhodnotila jako nedůvodné, neprokazatelné, nebo byly vráceny, příp. je stěžovatelé vzali sami zpět. Mezi nejčastější stěžovatele patřili rodiče s 59% podílem zaslaných stížností a pedagogové s 8% podílem. Pětina stížností nebyla podepsána. Podrobnější informace o charakteru stížností a jejich odůvodněnosti jsou uvedeny v příloze 3.

Souhrnná analýza poznatků inspekce z oblasti řízení a organizace chodu škol prokazuje, stejně jako v předcházejícím školním roce, příznivé dopady kurzů vzdělávání pro ředitele škol, případně studia školského managementu, na úroveň řídicích činností vedoucích pedagogických pracovníků. Většina takto odborně připravených ředitelů dokáže lépe využívat moderní nástroje řízení, týmovou práci a otevřenou vnitřní komunikaci. Prokazuje i větší schopnost přijímat na základě vlastního hodnocení školy účinná opatření k rozvoji oblastí vzdělávání i k organizaci chodu školy. Výsledky celkového hodnocení činnosti ředitelů škol a řízení pedagogického procesu ukazuje graf 1.

Graf 1 Celkové hodnocení činnosti ředitelů a řízení pedagogického procesu

Na základě posouzení dosažených ukazatelů stanovených kritérií hodnotila ČŠI celou oblast vedení jako nadprůměrnou ve 27 % mateřských škol, 34 % základních škol a 35 % středních škol. Standardu dosáhlo 65 % mateřských škol, 61 % základních škol a 58 % středních škol. Podprůměrně a s výskytem závažnějších rizik bylo hodnoceno 8 % mateřských škol, 5 % základních škol a 7 % středních škol.

2. Ekonomické podmínky

Do sledování ekonomických podmínek inspekce zařadila hodnocení finančních podmínek škol v souvislosti s využíváním reálných materiálních zdrojů.

V **materiálním zázemí** mateřských škol je kladen důraz na uspořádání prostorů a pomůcek tak, aby za dodržení psychohygienických zásad podporovaly spontánní a tvořivý přístup dětí ke vzdělávacím činnostem. Jejich velmi dobrá úroveň pozitivně ovlivnila výuku v 95 % MŠ. V základních školách je materiální zázemí rozsáhlejší a vedení některých škol ho jen s obtížemi modernizuje. Ve středním vzdělávání je širší využití materiálních zdrojů škol patrné především při výuce odborných předmětů.

Finanční podmínky inspekce hodnotila ve školách a školských zařízeních všech zřizovatelů na základě ukazatelů rozhodných pro stanovení výše finančních prostředků

státního rozpočtu v souladu s ustanovením § 161 školského zákona. Sledované ukazatele byly hodnoceny jak celkově za celou ČR, tak i podle jednotlivých krajů a podle typů škol, vybrané ukazatele navíc na jednotku výkonu. Východiskem pro hodnocení výdajů na vzdělání byly celkové náklady na vzdělávání, výdaje ze státního rozpočtu, z toho přímé náklady na vzdělávání.

Dále uváděné údaje zahrnují hodnocení ekonomických podmínek ve **408** školách a školských zařízeních za kalendářní roky 2005 a 2006 jako **první hodnocené období** a v jiných **737** školách a školských zařízeních za roky 2006 a 2007 jako **druhé hodnocené období**.

a) První hodnocené období

Celkové neinvestiční výdaje ve sledovaných školách a školských zařízeních, které činily v 1. hodnoceném období 3 774 051 537,-- Kč, vzrostly oproti minulému období o 7,1 % a výdaje ze státního rozpočtu se rovněž zvýšily - o 7,3 %. Ve výdajích státního rozpočtu jsou uvedeny nejen dotace školám a školským zařízením poskytované podle § 160-162 školského zákona, ale také účelově poskytované finanční prostředky na rozvojové programy podle § 163, jejichž podíl činil 23,4 % v roce 2005 a 24,6 % v roce 2006.

Tabulka 5 Vybrané ekonomické ukazatele v hodnocených školách a školských zařízeních v roce 2006

Celkové neinvestiční výdaje (NIV) roku 2005	3 524 540 742,-- Kč
z toho ze SR	2 832 888 869,-- Kč
Celkové NIV roku 2006	3 774 051 537,-- Kč
z toho ze SR	3 038 394 570,-- Kč
Dotace ze SR - § 160-162 – skutečné výdaje roku 2006	2 295 878 684,-- Kč
Přímé náklady na vzdělávání – § 160, odst. 1 písm. c, d	1 435 237 588,-- Kč
Normativní výdaje ČR (vypočtené minimum pro rok 2006)	1 256 968 554,-- Kč
Porovnání celkových NIV v roce 2006 s rokem 2005	107,1 %
Porovnání celkových NIV hrazených ze SR v roce 2006 s rokem 2005	107,3 %
Podíl přímých nákladů na vzdělávání na celkových výdajích ze SR (2006)	62,5 %
Úroveň financování (2006)	114,2 %

Poznámka: Údaj „ze SR“ zahrnuje i položky čerpané z EU na vzdělávání

Školám a školským zařízením zřizovaným obcemi, svazky obcí a kraji byla poskytnuta dotace na činnost ve výši 1 435 237 588,-- Kč.

Tabulka 6 Struktura výdajů SR v letech 2005 a 2006 a jejich vývoj

Sledované projekty a programy	Výše výdajů v Kč		Vývoj ukazatele
	2005	2006	
Dotace ze SR (§ 160-162) – skutečné výdaje kontrolovaného období	2 168 195 777	2 295 878 684	105,9
Hodina	3 843 606	1 676 518	43,6
Pilot Z	32 880	44 200	134,4
Náhradní stravování	0	728 501	x
SIPVZ	10 244 447	19 507 908	190,4
Asistent pedagoga	843 896	2 260 753	267,9
Projekty romské komunity	201 789	165 006	81,8
Program sociální prevence a prevence kriminality	294 600	271 497	92,2
Ostatní rozvojové programy	749 231 874	717 861 503	104,4

Poznámka: údaj „Ostatní rozvojové programy“ zahrnuje i položky čerpané z EU na vzdělávání

Ve výdajích státního rozpočtu jsou uvedeny nejen přímé náklady na vzdělání, ale také dotace na činnost škol a školských zařízení zřizovaných ministerstvem školství,

registrovanými církvemi a soukromými osobami a dále účelově poskytované finanční prostředky (programové financování), jejichž podíl v roce 2005 byl 23,4 % a v roce 2006 činil 24 %. Finanční prostředky státního rozpočtu účelově poskytnuté na konkrétní činnosti, projekty a vybrané aktivity tvořily např.: pilotní projekt *Hodina*, pilotní projekt *Pilot Z*, projekty *Asistent pedagoga*, *Podpora romské komunity*, *SIPVZ* a další rozvojové programy, které nebyly samostatně sledovány.

Podíl výdajů státního rozpočtu poskytovaných na činnost škol podle § 160-162 v roce 2006 činil 76 % výdajů SR. Celková úroveň krajských normativů byla 114,2 % jejich minimální hodnoty stanovené vyhláškou č. 492/2005 Sb. Ve většině hodnocených škol a školských zařízení byla úroveň financování vyšší, než pro jednotlivé činnosti tato vyhláška garantuje.

Tabulka 7 Podíl přímých nákladů na vzdělávání na celkových výdajích státního rozpočtu a úroveň financování podle typů škol za rok 2006

Druh školy	Zjištěné údaje k hodnoceným ukazatelům						
	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)
MŠ	420 401 443	300 482 879	71,5	300 456 742	100,0	261 448 043	114,9
MŠ a ZŠ	167 105 919	130 474 553	78,1	127 770 143	97,9	110 778 520	115,3
ZŠ	729 269 203	552 895 608	75,8	545 725 009	98,7	476 836 559	114,4
Gymnázium	27 427 013	20 497 000	73,1	20 056 000	97,8	15 488 848	132,3
SŠ	239 263 714	183 336 462	75,8	181 373 448	98,9	163 135 496	112,4
SŠ a VOŠ	26 838 964	21 219 964	79,1	21 219 964	100,0	20 100 000	105,6
VOŠ	31 129 000	25 653 880	82,4	25 609 000	99,8	24 356 415	105,1
ZUŠ	165 606 421	148 513 020	89,7	148 278 796	99,8	144 067 017	102,9
DD	18 736 056	13 647 000	72,8	13 647 000	100,0	9 617 065	141,9
ŠZ	76 036 750	55 155 168	72,5	48 697 472	88,3	31 140 591	156,4

Legenda:

- a) Celkové neinvestiční výdaje – skutečné výdaje roku 2006 (údaj v Kč)
- b) Celkové neinvestiční výdaje hrazené ze SR – skutečné výdaje roku 2006 (údaj v Kč)
- c) Podíl výdajů SR na celkových výdajích (údaj v %)
- d) Přímé náklady na vzdělávání – skutečné výdaje roku 2006 (údaj v Kč)
- e) Podíl PNV (údaj v %)
- f) Normativní výdaje ČR (vypočtené minimum, údaj v Kč pro rok 2006)
- g) Úroveň financování (údaj v %)

Úroveň financování se rovněž lišila podle druhů škol. U hodnoceného vzorku škol lze konstatovat, že se celkové neinvestiční výdaje na jednotku výkonu v roce 2006 ve všech druzích škol snížily.

Tabulka 8 Výdaje na jednotku výkonu podle druhů škol

Druh školy	Zjištěné údaje k hodnoceným ukazatelům					
	a)	b)	c)	d)	e)	f)
Mateřská škola	44 222,18	35 851,46	36 494,00	32 236,39	33 421,23	32 426,00
Základní škola	47 052,51	38 583,06	42 613,29	34 417,57	37 594,55	34 256,15
Střední škola	49 194,00	39 088,00	40 088,00	35 758,06	38 610,75	36 549,00

Legenda:

- a) Celkové neinvestiční výdaje (náklady) školy – skutečné výdaje roku 2006
- b) Celkové neinvestiční výdaje, z toho výdaje hrazené z prostředků SR – skutečné výdaje roku 2005
- c) Celkové neinvestiční výdaje, z toho výdaje hrazené z prostředků SR – skutečné výdaje roku 2006.
- d) Přímé náklady na vzdělávání – skutečné výdaje roku 2005
- e) Přímé náklady na vzdělávání – skutečné výdaje roku 2006
- f) Normativní výdaje ČR (vypočtené minimum) - rok 2006

Podíl přímých nákladů na vzdělávání se oproti minulému roku zvýšil, a to ve všech druzích škol. Úroveň financování na základě krajských normativů byla vyrovnaná. Na základě výkonových ukazatelů uvedených v předepsaných statistických zjišťováních (zejména počty dětí, žáků, studentů) a hodnotových ukazatelů byly vypočteny následující výdaje na jednotku výkonu.

V hodnoceném období se zvyšuje podíl účelově vynaložených finančních prostředků. Vysoký podíl účelových prostředků v roce 2006 ve školských zařízeních byl způsoben zavedením rozvojového programu Náhradní stravování.

Tabulka 9 Úroveň financování v roce 2006 podle druhů škol a školských zařízení

Druh školy	Úroveň financování								
	v rozmezí 0,91-0,99		v rozmezí 1,00-1,09		v rozmezí 1,10-1,20		nad 1,20		Celkem
MŠ	21	11,2 %	86	45,7 %	41	21,8 %	40	21,3 %	188
MŠ a ZŠ	9	11,3 %	33	41,3 %	26	32,4 %	12	15,0 %	80
ZŠ	39	14,6 %	93	35,0 %	78	29,3 %	56	21,1 %	266
Gymnázium	3	13,0 %	4	17,5 %	3	13,0 %	13	56,5 %	23
SŠ	1	1,9 %	19	34,5 %	7	12,7 %	28	50,9 %	55
SŠ a VOŠ	0	0,0 %	2	40,0 %	0	0,0 %	3	60,0 %	5
ZUŠ	8	32,0 %	14	56,0 %	1	4,0 %	2	8,0 %	25
ŠZ	0	0,0 %	0	0,0 %	1	12,5 %	7	87,5 %	8
Celkem	81		251		157		161		650

b) Druhé hodnocené období

Celkové neinvestiční výdaje ve sledovaných školách a školských zařízeních, které činily v 2. hodnoceném období 8 348 958 063,-- Kč, vzrostly oproti minulému období o 6,2 % a výdaje ze státního rozpočtu se zvýšily o 9,9 %. Výdaje státního rozpočtu obsahují jak dotace školám a školským zařízením poskytované podle § 160-162 školského zákona, tak i účelové finanční prostředky, poskytované uvedeným subjektům na rozvojové programy podle § 163, jejichž podíl činil v roce 2006 ve sledovaných subjektech 1 % a v následujícím roce 3,6 %.

Tabulka 10 Vybrané ekonomické ukazatele v hodnocených školách a školských zařízeních

Celkové neinvestiční výdaje (NIV) v roce 2006	7 860 074 943,-- Kč
z toho ze SR	5 953 684 373,-- Kč
Celkové NIV v roce 2007	8 348 958 063,-- Kč
z toho ze SR	6 542 800 929,-- Kč
Dotace ze SR - § 160-162 – skutečné výdaje v roce 2007	6 342 261 519,-- Kč
Přímé náklady na vzdělávání – skutečné výdaje v roce 2007	5 210 878 627,-- Kč
Normativní výdaje ČR (vypočtené minimum v roce 2007)	4 503 149 953,-- Kč
Porovnání celkových NIV v roce 2007 s rokem 2006	106,2 %
Porovnání celkových NIV hrazených ze SR v roce 2007 s rokem 2006	109,9 %
Podíl dotace ze SR - § 160-162 – skutečné výdaje v roce 2007 ze SR	96,6 %
Podíl přímých nákladů na vzdělávání na celkových výdajích ze SR - 2007	88,2 %
Úroveň financování v roce 2007	115,7 %

Poznámka: Údaj „ze SR“ nezahrnuje položky čerpané z EU na vzdělávání

Celková úroveň krajských normativů byla 115,7 % jejich stanovené minimální hodnoty. Ve většině hodnocených škol a školských zařízení byla úroveň financování v souladu s principy financování regionálního školství.

Tabulka 11 Struktura výdajů SR v letech 2006 a 2007 a jejich vývoj

Dotace ze SR - § 160-162 – skutečné výdaje kontrolovaného období	Výše výdajů v Kč		Vývoj ukazatele
	2006	2007	
Přímé náklady na vzdělání obce	2 970 098 397	3 144 125 374	105,9
Přímé náklady na vzdělání kraje	2 023 521 286	2 142 938 762	105,9
Dotace soukromým školám	407 337 632	422 949 711	103,8
Dotace školám MŠMT	459 427 433	548 127 395	119,3
Dotace církevním školám	68 957 573	84 120 277	122,0
Dotace ze SR – § 160-162	5 929 342 321	6 342 261 519	107,0
Rozvojové programy celkem	36 342 052	200 539 941	x
Hodina	5 298 629	1 352 684	25,5
Pilot Z	178 030	25 000	14,0
Náhradní stravování	558 537	92 724	16,6
SIPVZ	6 077 850	7 419 735	22,1
Asistent pedagoga	3 339 086	5 826 470	174,5
Projekty romské komunity	956 357	328 112	34,3
Program sociální prevence a prevence kriminality	453 900	394 740	87,0
Ostatní programy	19 479 663	185 100 476	950,2

Podíl výdajů státního rozpočtu poskytovaných na činnost škol v roce 2006 podle § 160 až 162 činil 99 % výdajů SR a v následujícím roce 96,4 %. Ve výdajích SR nejsou v tomto hodnoceném období zahrnuty prostředky EU. Celková úroveň krajských normativů byla 114,2 % jejich stanovené minimální hodnoty.

Tabulka 12 Podíl přímých nákladů na vzdělávání na celkových výdajích státního rozpočtu a úroveň financování podle typů škol za rok 2007

Druh školy	Zjištěné údaje k hodnoceným ukazatelům						
	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)
	NIV	NIV SR	%	PNV	%	MIN	
MŠ	689 110 983	497 658 237	72,2	489 703 662	98,4	425 951 253	115,0
MŠ a ZŠ	667 433 655	505 300 849	75,7	495 485 033	98,1	455 077 205	108,9
ZŠ	2 995 511 251	2 276 200 285	76,0	2 238 997 337	98,4	1 963 551 263	114,0
Gymnázium	517 761 232	407 147 660	78,6	386 273 904	94,9	327 372 377	118,0
SŠ	1 827 524 183	1 537 798 671	84,1	1 309 794 399	85,2	1 051 695 141	124,5
SŠ a VOŠ	168 662 492	127 969 443	75,9	115 241 670	90,1	100 391 751	114,8
ZUŠ	209 555 196	169 547 467	78,6	169 381 652	99,9	163 423 278	103,6
ŠZ	47 308 870	26 670 768	56,4	20 135 000	75,5	15 687 103	128,4

Legenda:

a) Celkové neinvestiční výdaje – skutečné výdaje roku 2007

b) Celkové neinvestiční výdaje hrazené ze SR – skutečné výdaje roku 2007

c) Podíl výdajů SR na celkových výdajích

d) Přímé náklady na vzdělávání – skutečné výdaje roku 2007

e) Podíl PNV

f) Normativní výdaje ČR (vypočtené minimum pro rok 2007)

g) Úroveň financování v roce 2007

Ve většině hodnocených škol a školských zařízení byla úroveň financování vyšší, než pro jednotlivé činnosti garantuje výše uvedená vyhláška.

Tabulka 13 Výdaje na jednotku výkonu podle druhů škol

Druh školy	Zjištěné údaje k hodnoceným ukazatelům					
	a)	b)	c)	d)	e)	f)
Mateřská škola	45 236,18	36 494,00	37 474,00	34 236,47	35 418,27	31 126,00
Základní škola	46 252,58	39 615,24	39 613,16	37 412,57	36 596,52	32 256,15
Střední škola	47 357,26	41 354,08	41 196,87	37 963,19	39 512,46	35 146,00

Legenda:

a) Celkové neinvestiční výdaje (náklady) školy – skutečné výdaje k 31. 12. 2007

b) Celkové neinvestiční výdaje, z toho výdaje hrazené z prostředků SR – skutečné výdaje k 31. 12. 2006

c) Celkové neinvestiční výdaje, z toho výdaje hrazené z prostředků SR – skutečné výdaje k 31. 12. 2007

d) Přímé náklady na vzdělávání – skutečné výdaje k 31. 12. 2006

e) Přímé náklady na vzdělávání – skutečné výdaje k 31. 12. 2007

f) Normativní výdaje ČR (vypočtené minimum) – rok 2007

Z celostátních ekonomických ukazatelů vyplývá, že v roce 2007 byly celkové náklady na jedno dítě¹ v **mateřské škole** 37 251,-- Kč. Ve sledovaných školách to bylo v průměru 45 236,-- Kč, hodnoty se pohybovaly v rozpětí od 29 529,-- Kč až do 60 243,-- Kč. Z celkových nákladů na činnost škol jsou nejvyšší položkou přímé výdaje na vzdělávání² financované ze státního rozpočtu. Podíl finančních prostředků státního rozpočtu na celkových výdajích těchto MŠ byl v průměru 82,64 %. Jak vyplývá ze zjištění v těchto MŠ, úroveň krajských normativů dosahuje v průměru 113,8 % minimální úrovně financování³. Hodnota tohoto ukazatele byla ve 28,7 % škol vyšší než 120 %, ve 28,7 % v rozmezí 110-120 %, ve 36,2 % v rozmezí 100-110 % a v 6,4 % škol v rozmezí 91-99 % minimální úrovně financování. Nejnižší hodnoty tohoto ukazatele vůbec byly zjištěny v Pardubickém a v Jihočeském kraji, nejvyšší v krajích Moravskoslezském a Středočeském.

V roce 2007 byly celkové náklady na jednoho žáka v **základní škole** 41 274,-- Kč. Ve sledovaných školách to bylo v průměru 46 252,-- Kč, hodnoty se pohybovaly v rozpětí od 32 695,-- Kč až do 74 351,-- Kč. Podíl finančních prostředků státního rozpočtu na celkových výdajích ZŠ činil v průměru 80,5 %.

V hodnocených ZŠ bylo zjištěno, že úroveň krajských normativů dosahuje v průměru 113,5 % minimální úrovně financování. Hodnota tohoto ukazatele byla v 35 % škol vyšší než 120 %, ve 26,3 % v rozmezí 110-120 %, ve 29,7 % v rozmezí 100-110 % a v 9 % škol v rozmezí 91-99 % minimální úrovně financování. Jednalo se zejména o malotřídní školy, dotované obcí. Nejnižší hodnoty tohoto ukazatele vůbec byly zjištěny v Praze a ve Středočeském kraji, nejvyšší v krajích Karlovarském, Olomouckém a Moravskoslezském.

Celkové náklady na jednoho žáka **střední školy** v roce 2007 byly 46 493,-- Kč. Ve sledovaných školách to bylo v průměru 47 357,-- Kč, hodnoty se pohybovaly v rozpětí od 35 458,-- Kč až do 79 317,-- Kč. Podíl finančních prostředků státního rozpočtu na celkových výdajích střední školy činil v průměru 87,01 %. Vysoký podíl finančních

¹ Celkové náklady zahrnují přímé výdaje na vzdělávání a výdaje na zajištění provozu škol a školských zařízení, zejména na energie, opravy, služby a na odpisy dlouhodobého majetku.

² Přímé výdaje na vzdělávání zahrnují zejména osobní výdaje, další výdaje vyplývající z pracovně právních vztahů, výdaje na nezbytné navýšení nákladů spojených s výukou dětí zdravotně postižených, výdaje na učební pomůcky, školní potřeby a na učebnice, pokud jsou podle školského zákona poskytovány bezplatně, a rovněž výdaje na vzdělávání pedagogických pracovníků.

³ Úroveň financování jednotlivých škol ze státního rozpočtu byla hodnocena na základě srovnání poskytnutých finančních prostředků školám, vypočtených podle krajských normativů a „finančního minima“ určeného podle vyhlášky MŠMT č. 492/2005 Sb.

prostředků SR je ovlivněn zapojením škol do rozvojových programů. V hodnocených středních školách bylo zjištěno, že úroveň krajských normativů dosahuje v průměru 119,2 % minimální úrovně financování. Hodnoty ukazatele byly ovlivněny počtem sledovaných škol a v nich vyšším podílem soukromých a církevních škol. Úroveň financování byla v 1,8 % škol nižší než 100 %, v 34,5 % se pohybovala od 100 % do 109 %, v 7,3 % do 120 % a v 56,4 % byla ještě vyšší.

Tabulka 14 Úroveň financování v roce 2007 podle druhů škol a školských zařízení

Druh školy	Úroveň financování								
	V rozmezí 0,91-0,99		V rozmezí 1,00-1,09		V rozmezí 1,10-1,20		Nad 1,20		Celkem
MŠ	12	6,4 %	68	36,2 %	54	28,7 %	54	28,7 %	188
MŠ a ZŠ	3	3,7 %	23	28,7 %	29	36,3 %	25	31,3 %	80
ZŠ	24	9,0 %	79	29,7 %	70	26,3 %	93	35,0 %	266
Gymnázium	1	4,4 %	3	13,0 %	1	4,3 %	18	78,3 %	23
SŠ	1	1,8 %	19	34,5 %	4	7,3 %	31	56,4 %	55
SŠ a VOŠ	0	0,0 %	2	40,0 %	0	0,0 %	3	60,0 %	5
ZUŠ	8	32,0 %	14	56,0 %	2	8,0 %	1	4,0 %	25
ŠZ	0	0,0 %	0	0,0 %	2	25,0 %	6	75,0 %	8
Celkem									650

3. Partnerství

Vedení téměř všech sledovaných **mateřských škol** (98 %) spolupracovalo ve školním roce 2007/2008 s rodiči v rozhodování o zaměření a organizaci chodu školy a poskytovalo jim informace o úspěšnosti dětí ve vzdělávacích aktivitách. Školy nabízejí rodičům osvětu a poradenský servis v otázkách výchovy a vzdělávání předškolních dětí. Se zřizovateli aktivně řešilo 97 % mateřských škol především ekonomické otázky, zajištění provozu a vytvoření podmínek bezpečného a zdravého prostředí výuky. S dalšími subjekty spolupracovalo 96 % MŠ, a to především s odbornými pracovníky pedagogicko-psychologických poraden a speciálně pedagogických center. Projekty zaměřené na zkvalitnění prostředí pro vzdělávání realizovaly mateřské školy především ve spolupráci s neziskovými organizacemi a využívaly také sponzorské dary firem.

Podněty uvedených partnerů využilo 86 % mateřských škol při vytváření ŠVP a inovací obsahu vzdělávání. V rámci plánování a přijímání opatření ke zkvalitnění vzdělávání vychází ze spolupráce s rodiči, zřizovateli a s dalšími partnery téměř 89 % mateřských škol. V oblasti výchovy ke zdraví byla spolupráce s rodiči příkladná ve 38 % mateřských škol a spolupráce se zřizovatelem ve více než 35 % MŠ.

Vedení téměř všech sledovaných **základních škol** spolupracovalo v daném školním roce v otázkách rozhodování se školskou radou (96 %). Obsah přírodovědného vzdělávání plánovalo ve spolupráci se školskou radou téměř 80 % ZŠ a obsah společenskovedního vzdělávání více než 84 % ZŠ. S rodiči spolupracovalo při rozhodování vedení 99 % základních škol a tyto školy rovněž poskytovaly rodičům informace o úspěšnosti dětí ve vzdělávacích aktivitách. Obsahem spolupráce s rodiči byla mimo jiné prevence sociálně-patologických jevů v ZŠ. Ke spolupráci se využívají třídní schůzky, individuální kontakty s rodiči a elektronická komunikace. Spolupráci se zřizovatelem realizovalo více než 99 % základních škol, především v otázkách optimalizace provozu a finančního rozpočtu škol. Téměř 98 % ZŠ spolupracovalo také s dalšími subjekty, především s výchovnými poradci a psychology při řešení osobních a vztahových potíží a také otázek volby povolání. Projekty různého zaměření realizovaly základní školy ve spolupráci se státními institucemi, neziskovými organizacemi a využívaly také sponzorské dary firem.

V téměř 42 % základních škol mělo partnerství nadprůměrný přínos pro rozhodování vedení ZŠ. Podněty výše jmenovaných partnerů využilo při vytváření ŠVP a inovaci obsahu vzdělávání 85 % základních škol. V rámci plánování a přijímání opatření ke zkvalitnění vzdělávání vycházelo ze spolupráce s rodiči, zřizovateli a dalšími zainteresovanými partnery téměř 92 % základních škol. Ve více než 43 % základních škol bylo partnerství s rodiči, zřizovateli a dalšími subjekty příkladné. V oblasti výchovy ke zdraví byla spolupráce rodičů příkladná v téměř 32 % základních škol a se zřizovatelem školy v téměř 41 % ZŠ. Spolupráce se školskou radou v otázkách výchovy ke zdraví byla nadprůměrně funkční ve více než 20 % sledovaných základních škol.

Vedení téměř všech sledovaných **středních škol** (99 %) spolupracovalo v otázkách rozhodování s rodiči a všechny střední školy s jedinou výjimkou poskytovaly rodičům informace o úspěšnosti dětí ve vzdělávání. Obsahem spolupráce s rodiči a s profesními sdruženími byla prevence výskytu sociálně-patologických jevů. Podněty rodičů, zřizovatelů a dalších subjektů využilo vedení 90 % středních škol při koncipování záměrů školy, vytváření ŠVP a obsahu vzdělávání. Komunikace s rodiči probíhala nejrozličnějšími formami, na třídních schůzkách, v individuálních kontaktech a prostřednictvím e-mailu. Se školskou radou spolupracovalo při rozhodování vedení více než 97 % středních škol. Např. obsah přírodovědného vzdělávání plánovalo ve spolupráci se školskou radou 98 % škol a obsah společenskovedního vzdělávání 89 %. Spolupráce se zřizovatelem, která byla nejasná pouze v jediné škole, je zaměřena především na řešení finančních a provozních otázek s ohledem na regionální potřeby a specifika.

II.

Naplňování strategických směrů podpory celoživotního učení v počátečním vzdělávání

Část A

Rovnost příležitostí ke vzdělávání

A. Rovnost příležitostí ke vzdělávání

Česká školní inspekce (ČŠI) hodnotila naplnění záměrů rovnosti příležitostí ke vzdělávání, zlepšování klimatu ve školách a školských zařízeních a opatření přijatá k odstranění bariér ke vzdělávání pro všechny děti, žáky a studenty ve školách a školských zařízeních.

Inspekční činnost se zaměřila především na základní předpoklady naplnění principů rovnosti příležitostí ke vzdělávání v souvislosti s výchovou ke zdraví a zdravému životnímu stylu ve školních vzdělávacích programech, vytváření bezpečného prostředí pro vzdělávání, preventivní strategie škol a školských zařízení a hodnotila podmínky pro přijímání dětí, žáků a studentů.

ČŠI zjišťovala, jak školy identifikují potřeby dětí, žáků a studentů, jak zajišťují individualizovanou péči při výuce, zda sledují ve vlastním hodnocení jejich úspěšnost a zda monitorují hlavní příčiny jejich případného neúspěchu.

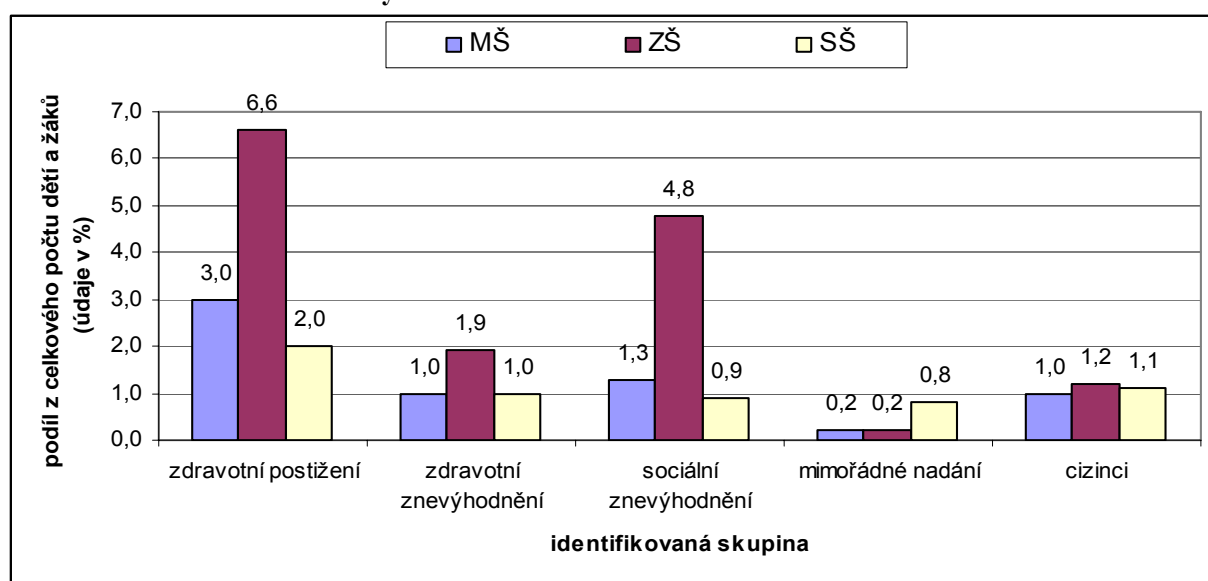
ČŠI ověřovala inspekční postupy pro hodnocení podpory individuálních vzdělávacích potřeb, podpory dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením nebo znevýhodněním a podpory dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním. Součástí institucionálního hodnocení byly i systémy školního poradenství.

Ve školním roce 2007/2008 byl navržen a ověřen inspekční postup pro hodnocení podpory dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

A.1 Podpora individuálních vzdělávacích potřeb

V rámci realizace institucionálního hodnocení škol se inspekční činnost zaměřila také na oblast zajišťování rovných příležitostí ke vzdělávání pro všechny a na umožňování rozvoje jejich vzdělanostního potenciálu v prostředí bezpečné školy. Bylo zjištěno, že téměř ve všech navštívených mateřských a základních školách (97 % a 96 %) a v 80 % středních škol jsou průběžně identifikovány skupiny dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (tj. osob se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním), kterým je věnována zvláštní pozornost.

Graf 2 Velikost identifikovaných skupin dětí a žáků daná podílem z jejich celkového počtu ve všech navštívených školách ve školním roce 2007/2008

Ve školách se také uplatňuje integrace mimořádně nadaných dětí a žáků v hlavním vzdělávacím proudu, která by jim při vytvoření odpovídajících podmínek měla umožnit

současně se zvládáním základního učiva vyniknout v oblastech, v nichž se projevuje jejich mimořádné nadání. Ve vzdělávacím procesu jsou ve všech vzdělávacích stupních začleněni cizinci. Zastoupení těchto skupin v celkovém počtu dětí a žáků v mateřských, základních a středních školách navštěvených ve školním roce 2007/2008 znázorňuje graf 2.

Inspekce zjistila, že stanovení formy a obsahu speciálního vzdělávání dětí a žáků a míry podpůrných opatření podle rozsahu jejich speciálních vzdělávacích potřeb dobře zvládají především školy, které v této oblasti aktivně spolupracují se školskými poradenskými zařízeními. Zřejmá nejistota se však projevuje v pedagogické diagnostice a následně i v podpoře mimořádně nadaných dětí a žáků. Spolehlivě je identifikovala přibližně třetina navštěvených škol.

Inspekce se přesto zaměřila na hlubší analýzu současného stavu v základních školách v jednotlivých krajích (viz údaje v tabulce 15).

Tabulka 15 Velikost identifikovaných skupin žáků daná podílem z jejich celkového počtu v navštěvených ZŠ v jednotlivých krajích ve školním roce 2007/2008 (údaje v %)

Kraj	Zdravotní postižení	Zdravotní znevýhodnění	Sociální znevýhodnění	Poruchy chování	Opakování ročníku	Mimořádné nadání	Cizinci
Praha	6,84	4,68	6,10	0,82	0,47	0,15	4,86
Středočeský	4,61	2,47	1,81	0,58	0,85	0,04	1,23
Plzeňský	4,57	1,40	1,98	0,82	1,01	0,21	1,45
Karlovarský	5,54	0,51	5,51	0,86	1,42	0,03	3,15
Ústecký	9,31	1,75	11,60	1,74	2,00	0,04	1,63
Jihočeský	3,11	0,17	0,21	0,08	0,58	0,05	0,71
Liberecký	4,60	1,77	2,99	0,69	0,89	0,00	1,46
Královéhradecký	5,34	1,81	2,42	1,19	1,01	0,13	0,88
Pardubický	4,08	0,02	0,68	0,50	0,74	0,09	0,68
Vysočina	7,32	2,70	2,18	0,09	0,59	0,18	0,40
Jihomoravský	4,37	3,70	0,87	0,84	0,45	0,05	0,94
Olomoucký	11,12	3,96	5,55	0,97	0,99	0,02	0,50
Moravskoslezsk	8,04	4,28	10,34	1,13	1,09	0,14	0,69
Zlínský	10,34	1,17	2,57	0,35	0,54	0,03	0,69

A.1.1 Podpora dětí a žáků se zdravotním postižením nebo znevýhodněním

Inspekce zjistila, že v navštěvených školách se snaha o zvyšování kvality vzdělávání dětí a žáků se zdravotním postižením nebo znevýhodněním opírá o doporučení poradenských zařízení a také o dlouhodobější zkušenosti školních psychologů a speciálních pedagogů. Školy zajišťují těmto dětem a žákům individualizovanou péči. Podle doporučení poradenských pracovišť vypracovávají pro většinu z nich individuální vzdělávací plány, které projednávají s jejich rodiči nebo zákonnými zástupci. Účelnost a účinnost podpory jednotlivých dětí a žáků jsou vyhodnocovány a získané poznatky se stávají podkladem pro stanovení dalšího postupu. Rozsah těchto činností v navštěvených školách dokumentují údaje v následující tabulce 16.

Tabulka 16 Formy a rozsah podpory dětí a žáků se SVP ve školním roce 2007/2008

Sledovaný ukazatel	MŠ	ZŠ	SŠ
Zajištění individualizované péče	71,9 %	97,8 %	85,4 %
Naplnění doporučení poradenských zařízení	86,0 %	89,2 %	89,7 %
Naplnění vypracovaných individuálních vzdělávacích plánů	70,1 %	87,3 %	64,4 %
Vyhodnocování výsledků podpory	85,6 %	91,4 %	89,8 %
Stanovení dalšího postupu podle vyhodnocení výsledků podpory	78,5 %	90,4 %	87,7 %

A.1.2 Podpora dětí a žáků se sociálním znevýhodněním

Identifikace dětí a žáků se sociálním znevýhodněním (SZ) je pro školy poměrně složitá. Většina ředitelů škol není spokojena se současnou legislativou týkající se této oblasti. Za problém považují např. jejich evidenci, protože podle ustanovení § 28 odst. 2 písm. f) školského zákona mohou údaje o sociálním znevýhodnění uvést ve školní matrice jen tehdy, jsou-li jim dotčenými zletilými osobami nebo zákonnými zástupci nezletilých poskytnuty. V praxi jsou proto k identifikaci využívány různé ukazatele, např. finanční úlevy za poplatky v MŠ, ve středních školách přiznané sociální stipendium, bezplatné poskytování učebnic apod. V základních školách je těchto vedlejších možností podstatně méně, kvalifikovaný odhad počtu žáků se sociálním znevýhodněním lze provést pouze u romského etnika. Z uvedených důvodů jsou údaje o této skupině dětí a žáků se SVP poskytnuté školami spíše orientační.

I přes uvedené obtíže se zejména školy s vysokými počty žáků se SZ (nebo s delší tradicí v jejich vzdělávání) touto problematikou systémově zabývají. Tyto školy mají strategii na podporu úspěšnosti vzdělávání žáků se SZ, danou tematiku mají zapracovanou v systému vlastního hodnocení a ve vnitřním kontrolním systému, pedagogičtí pracovníci prošli vzděláváním zaměřeným na tuto oblast. Školy jsou zapojeny do příslušných rozvojových programů MŠMT nebo jiných programů či projektů umožňujících pokrýt zvýšené finanční požadavky na vzdělávání těchto žáků.

Některé základní školy, zejména v lokalitách s předpoklady vyššího počtu dětí a žáků se sociálním znevýhodněním, zřizují přípravné třídy. Složení tříd zpravidla odpovídá demografickým charakteristikám těchto lokalit.

Učitelé v přípravných třídách měli zajištěnou potřebnou metodickou podporu k výuce v podobě metodických publikací a CD. „Učivo“ přípravné třídy měli rozpracováno do vlastních vzdělávacích programů, které zahrnovaly stanovené oblasti vzdělávání a odpovídaly schopnostem dětí. Řada škol využila možnosti vyplývající ze zapojení do projektů a zřídila v přípravných třídách funkci asistenta pedagoga. Jejich činnost probíhala v souladu s příslušnými právními předpisy. Většina absolventů přípravných tříd nastupuje do „běžných“ základních škol, někteří však povinnou školní docházku z neuváděných příčin nezačali, přestože byli do ZŠ zapsáni.

Většina škol s malým počtem žáků se SZ nebo s nejasně identifikovanou touto skupinou se jejich podporou zabývá spíše intuitivně. Znamená to, že tematiku jejich vzdělávání nemají zapracovanou ve školním vzdělávacím programu (nebo pouze formálně), nemají stanovenou žádnou strategii, chybí rozdělení kompetencí a odpovědnosti, nejsou zapojeny do tematicky zaměřených projektů. Pedagogové těchto škol zpravidla neabsolvovali vzdělávání cíleně zaměřené na danou oblast.

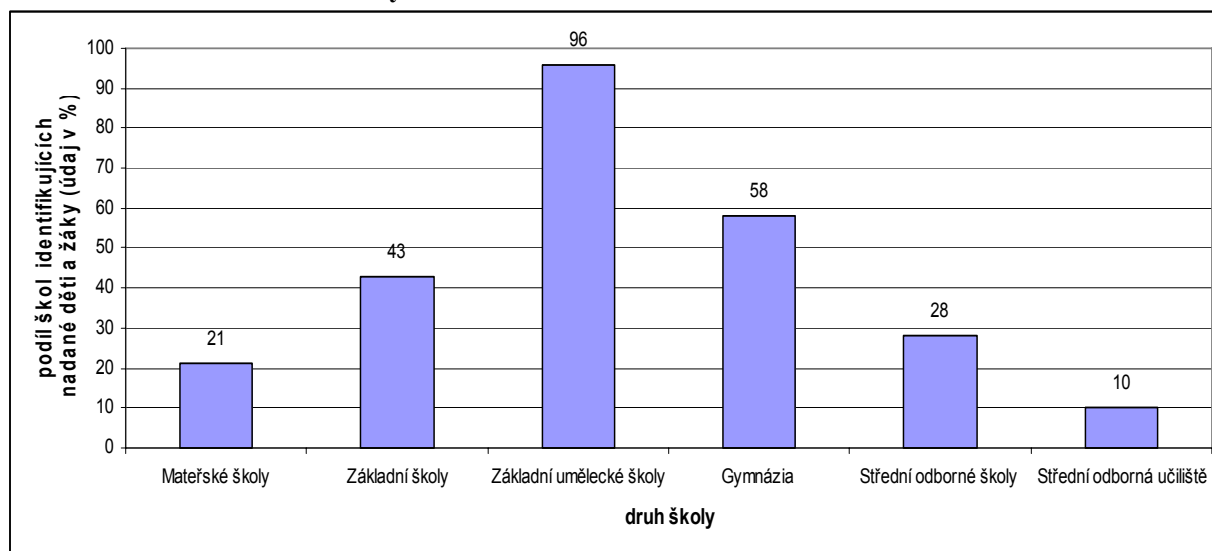
Průběh a výsledky vzdělávání žáků se SZ v jednotlivých základních školách a středních školách jsou velmi odlišné. Souvisejí nejen s výše uvedenými nedostatky, ale i se stupněm sociálního znevýhodnění. Srovnání výsledků vzdělávání (průměrná absence, celkový prospěch, opakování ročníku) žáků se SZ s ostatními žáky vyznívá v neprospěch žáků se SZ. Výjimkou jsou přípravné třídy základních škol, které dobře připravují děti k plnění povinné školní docházky. V některých přípravných třídách převažují nad dětmi se SZ děti s odkladem školní docházky (§ 37 odst. 4 školského zákona).

A.1.3 Podpora dětí a žáků mimořádně nadaných

Největší pozornost identifikaci nadaných žáků věnují umělecké školy, které jsou svým zaměřením předurčeny pro talentované žáky s mimointelektovými specifickými dovednostmi. Po uměleckých školách následují gymnázia. Přestože do gymnázií přicházejí žáci po

předchozím výběru podle intelektových dovedností, zabývalo se identifikací nadaných žáků jen 58 % těchto škol (podrobnější údaje viz graf 3).

Graf 3 Identifikace nadaných žáků ve školách

Ve školních vzdělávacích programech (ŠVP) mělo 80 % navštívených mateřských škol přímo zapracovanou strategii rozvoje a vzdělávání každého jednotlivce v rozsahu jeho předpokladů. Cílená individualizovaná péče nadaným dětem je však realizovaná v necelé třetině škol. V desetině mateřských škol nebyl individuální rozvoj dítěte zcela jednoznačně vymezen a ve zbývajících nebyla v ŠVP tato možnost uvedena vůbec.

Z celkového počtu navštívených základních škol mělo zabezpečení výuky mimořádně nadaných žáků ve svých školních vzdělávacích programech uvedeno 70 % škol, 13 % tuto podporu v ŠVP nedeklarovalo. Zbývajících 17 % škol nemělo dosud přístup k nadaným žákům ujasněný. Z navštívených víceletých gymnázií neměla 4 % zabezpečení výuky nadaných žáků ve školních vzdělávacích programech vymezeno. Ostatní školy diferencovaný přístup k mimořádně nadaným žákům podporují.

Analýza inspekčních zjištění ukázala, že práce s nadanými žáky v českých školách není systematická. Přestože pedagogové obvykle vědí o různých skupinách žáků, kterým je třeba věnovat nadstandardní pozornost, nestala se tato činnost běžnou součástí jejich práce. Zatím spíše hledají specifické programy a vhodné nástroje odpovídající vzdělávacím potřebám těchto skupin.

V řadě škol se již zlepšila úroveň individuálních plánů i spolupráce s poradenskými zařízeními. Plány jsou průběžně vyhodnocovány a ve spolupráci s rodiči jsou korigovány další postupy. Podpora nadaných žáků je však nesystematická, nejčastěji orientovaná pouze na jejich zapojování do školních a mimoškolních soutěží a olympiád. Výsledky inspekce ukazují spíše na deklarovanou připravenost podmínek a odhodlanost škol k práci s nadanými žáky, než na pozitivní realitu vytváření tvořivého motivačního prostředí.

V odpovědi na otázku, zda **školy umí pracovat s nadanými žáky**, je nutné s plnou vážností konstatovat, že ve školách v zásadě převládá bezradnost, někdy i nezájem a neochota (chybí motivace), je patrný kontrast mezi deklarovanými podmínkami a skutečností (např. podmínky společného vzdělávání žáků všech úrovní nadání ve stejné třídě atd.), ale i obecně nepochopení celé problematiky rozvojových potřeb zejména mimořádně nadaných žáků. Pozornost nadaným žákům se podle zjištění ČŠI zpravidla vyčerpává zájmem o skupinu výrazně nadprůměrných žáků, dosahujících nadprůměrných výsledků, kterým dostačuje v motivaci k výkonu stávající vzdělávací systém.

A.2 Zlepšení klimatu ve školách a školských zařízeních

A.2.1 Výchova ke zdraví a zdravému životnímu stylu

V roce 2007/2008 provedla inspekce k tématu podpory výchovy ke zdraví šetření ve 187 **mateřských školách**. Téměř třetina z nich měla velmi dobře zformulované koncepční záměry výchovy ke zdraví a danou oblast dobře zapracovala do ŠVP. Tyto školy také lépe připravily projekty a granty ke zdravému životnímu stylu a využily přitom odbornou pomoc poradenských pracovišť. V realizaci otevřených programů a aktivit v oblasti podpory zdravého životního stylu téměř pětina mateřských škol příkladně realizovala osvětovou činnost. V roce 2007/2008 absolvovalo 59 % učitelek další vzdělávání cíleně zaměřené na téma zdraví dítěte.

Materiální podmínky a zázemí pro trvale udržitelný zdravý režim byly nadprůměrné přibližně v jedné třetině škol. Vhodně a s důrazem na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí byly pro pohybové aktivity vhodně využívány cíleně upravené zahrady. Inspekce zjistila pozitivní vliv úrazové prevence na snížení četnosti vážnějších úrazů. K podpoře duševní pohody, psychické zdatnosti a odolnosti dětí výrazně přispívá dobrá spolupráce s rodiči.

Inspekce provedla ve školním roce 2007/2008 k tématu podpory výchovy ke zdraví šetření také ve 116 **základních školách**. Téměř 48 % ZŠ velmi dobře zapracovalo podmínky zdravé výuky a vzdělávací oblasti, kterých se téma týká, do ŠVP. Tyto školy oproti ostatním lépe zpracovaly projekty a granty k prevenci rizikového chování, téměř polovina z nich využila odbornou pomoc. Vedení škol podporuje DVPP v oboru výchovy ke zdraví a umožnilo 37 % pedagogickým pracovníkům absolvovat v roce 2007/2008 další vzdělávání cíleně zaměřené na téma zdraví dítěte. Téměř polovina škol ve spolupráci s rodiči účinně podporovala osobnostní a sociální výchovu. V centru pozornosti škol je zajištění zdravé výživy žáků, bezpečnosti a ochrany zdraví především při pobytu ve škole.

A.2.2 Bezpečné prostředí pro vzdělávání

Organizace **předškolního vzdělávání** a denní režim v 98 % mateřských škol cíleně podporují trvalý zdravý psychický i fyzický vývoj dětí. V těchto školách je také uplatňována účinná prevence vzniku sociálně-patologických jevů. K zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí vedení 95 % škol pravidelně vyhodnocuje bezpečnostní a zdravotní rizika a přijímá opatření k jejich minimalizaci. Jejich účinnost se např. projevila v 89 % škol snížením míry úrazovosti dětí v posledních třech letech. Inspekce však také zjistila, že ve srovnání s dříve uvedenými skutečnostmi věnují ředitelky a učitelky sledovaných MŠ poněkud méně pozornosti možným rizikům v sociální oblasti (vyhodnocováno jen v 84 % škol) a rizikům výskytu šikany (jen v 70 % škol).

Téměř ve všech navštívených **základních školách** (99,6 %) je v zaměření obsahu vzdělávání, v jeho organizaci a v uplatňování denního režimu cíleně podporován trvalý zdravý psychický i fyzický vývoj žáků. Preventivní strategie v 98 % škol jsou zpracovány tak, že jejich důsledným uplatňováním je možné předcházet vzniku sociálně-patologických jevů včetně šikany. K zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků vedení 96 % škol pravidelně vyhodnocuje bezpečnostní a zdravotní rizika a přijímá opatření k jejich minimalizaci. Jeden z inspekci sledovaných ukazatelů jejich účinnosti - snížení míry úrazovosti žáků - se však v posledních třech letech projevil jen v 63 % škol.

Inspekce také zjistila, že na rozdíl od mateřských škol věnují pedagogové sledovaných ZŠ podstatně více pozornosti poznávání možných rizik v sociální oblasti (vyhodnocováno v 94 % škol) a rizik výskytu šikany (97 % škol).

Téměř ve všech navštívených **středních školách** (99,1 %) je v zaměření obsahu vzdělávání, v jeho organizaci a v uplatňování denního režimu cíleně podporován trvalý

zdravý psychický i fyzický vývoj žáků a zdravý životní styl. K předcházení vzniku sociálně-patologických jevů zpracovalo 98 % škol preventivní strategie. Ve středních školách jsou zvláště zaměřeny na drogovou problematiku a na prevenci výskytu šikany.

K zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků vedení 96 % škol pravidelně vyhodnocuje bezpečnostní a zdravotní rizika a přijímá opatření k jejich minimalizaci. Jejich účinnost se však v jednom z inspekci sledovaných ukazatelů - snižování míry úrazovosti žáků - projevila v posledních třech letech jen ve 47 % škol.

Bylo zjištěno, že pedagogové 89 % sledovaných středních škol se také pravidelně zabývají poznáváním rizik v sociální oblasti a v 93 % škol vyhodnocují rizika výskytu šikany. Zejména problematika šikany je spojována s odhalováním možné trestní odpovědnosti mladistvých a hlavně plnoletých žáků středních škol.

A.2.3 Vnitřní prostředí škol a prevence výskytu sociálně-patologických jevů

Příznivou atmosféru v **mateřských školách** podporují preventivní strategie zpracované tak, že umožňují předcházet vzniku sociálně-patologických jevů, zvláště šikany. Možná rizika však pravidelně vyhodnocuje vedení pouze 70 % MŠ. Zejména v této problematice je zřejmý nedostatek odborných znalostí a zkušeností učitelek včas a spolehlivě rozpoznat a také nepodceňovat příznaky spontánního nebo vědomého šikanování mezi dětmi předškolního věku.

Vzájemná komunikace učitelek a dětí byla velmi dobrá ve více než třech čtvrtinách mateřských škol. Komunikace s rodiči se nadprůměrně dařila 60 % MŠ. Příkladnou podporu od nadřízených orgánů pocitovaly více než tři pětiny MŠ.

Preventivní strategie v 98 % **základních škol** jsou dobře zpracované a umožňují předcházet vzniku sociálně-patologických jevů a šikany. Přesto se ve školách šikana vyskytuje. Pozitivní je, že vedení 97 % ZŠ vyhodnocuje možná rizika v této oblasti, naprostou většinu případů zodpovědně řeší a nesnaží se je zakrývat. Inspekce obdržela ve stížnostech (zpravidla od rodičů) 32 podnětů k šetření neřešené šikany, avšak jako důvodné byly vyhodnoceny pouze 4 podněty. Zejména v problematice šikany je však nutné především formou DVPP rozšiřovat odborné znalosti pedagogických pracovníků potřebné k včasnému a spolehlivému rozpoznání příznaků veřejného i skrytého šikanování mezi žáky vykonávajícími povinnou školní docházku.

Komunikace mezi učiteli a žáky příkladně fungovala v 69 % základních škol. Komunikaci s rodiči velmi dobře zajišťovala téměř polovina ZŠ. Více než tři pětiny ZŠ pocitovaly velmi příznivě podporu nadřízených orgánů.

Polovina navštívených **středních škol** vynikala kvalitou a podnětností podmínek pro vzdělávací práci. Ve 30 % středních škol byla mezi žáky zaznamenána příkladná tolerance a ochota k vzájemné pomoci. Atmosféra pro žáky a respektování jejich potřeb bylo nadprůměrné téměř ve třech pětinach škol.

Preventivní strategie v 97 % SŠ jsou zpracované tak, aby umožňovaly předcházet vzniku sociálně-patologických jevů a šikany. Přesto se ve středních školách cílená šikana vyskytuje. Pozitivní je, že vedení 94 % škol vyhodnocuje možná rizika v této oblasti, naprostou většinu případů zodpovědně řeší a nesnaží se je zakrývat. Inspekce obdržela ve stížnostech (zpravidla od rodičů) 4 podněty k šetření neřešené šikany, všechny však byly vyhodnoceny jako nedůvodné.

Komunikaci s rodiči příkladně zajišťovalo 45 % škol. Podporu nadřízených orgánů pocitovalo nadprůměrně příznivě 56 % SŠ.

A.2.4 Úrazovost dětí a mládeže

Souhrnné údaje o úrazovosti dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních za celý školní rok zveřejňuje ČŠI ve své výroční zprávě již potřetí. Předkládaná analýza uvádí pouze ty úrazy, o kterých byl vyhotoven záznam. Záznamy o úrazech se vyhotovují, jestliže po něm následuje nepřítomnost zraněného dítěte, žáka či studenta, pokud byl úraz smrtelný nebo byl záznam vyhotoven na žádost zraněného, případně jeho zákonného zástupce.

Ve školním roce 2007/2008 bylo krajským inspektorátům doručeno 33 488 záznamů o úrazech. Proti předcházejícímu školnímu roku došlo ke zvýšení absolutního počtu úrazů o 2 339, což představuje nárůst o 7,5 %. V porovnání s celkovým počtem dětí, žáků a studentů ve všech druhích škol má vypočítaný index takto sledované úrazovosti (tj. počet úrazů na 100 osob) hodnotu 1,93. Index úrazovosti vzrostl v porovnání s předcházejícím školním rokem o 0,16. Z doručených záznamů vyplývá, že v absolutních hodnotách došlo k nejvyššímu počtu úrazů v základních školách – 22 759 (tj. 67,97 %), nejméně úrazů připadá na vyšší odborné školy – 279 (0,83 %). V mateřských školách se stalo 679 úrazů (2,03 %), ve středních školách 9 771 (29,17 %). Objektivnějším ukazatelem je index úrazovosti – jeho hodnoty a hodnoty předcházejících let uvádí tabulka 17.

Tabulka 17 Trendy vývoje úrazovosti ve školách v letech 2005/2006-2007/2008

Druh školy	Hodnota indexu úrazovosti			Rozdíl v letech 2006/07 a 2007/08
	2005/2006	2006/2007	2007/2008	
Mateřské školy	0,21	0,22	0,23	+ 0,01
Základní školy	2,47	2,47	2,65	+ 0,18
Střední školy	1,69	1,50	1,65	+ 0,15
Vyšší odborné školy	0,19	0,68	0,97	+ 0,29

Z údajů uvedených v tabulce vyplývá, že s výjimkou středních škol se v ostatních projevuje v posledních třech letech tendence k nárůstu úrazovosti. Ve srovnání se školním rokem 2006/2007 stoupl index úrazovosti nejvíce ve vyšších odborných školách. Vzhledem k relativně nízkému počtu studentů ve VOŠ je však mnohem znepokojivější nárůst úrazovosti v základních školách.

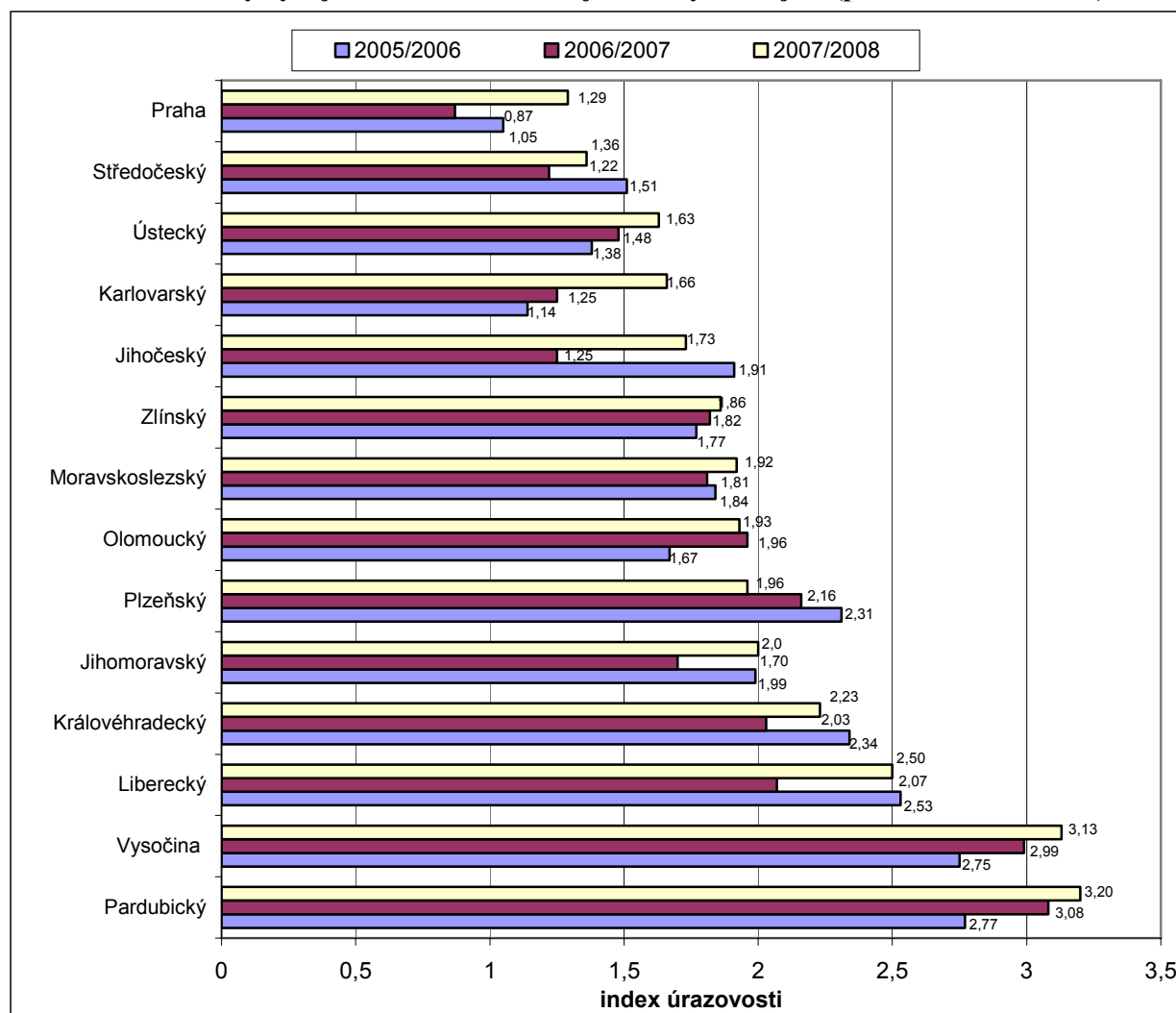
Nejvyšší úrazovost byla, podobně jako v předcházejících letech, zaznamenána v Pardubickém kraji a v kraji Vysočina (viz graf 4). Naopak nejbezpečnějším krajem z pohledu četnosti školních úrazů byla opět Praha. Pouze ve dvou krajích – Plzeňském a Olomouckém – došlo k poklesu úrazovosti. Ostatní kraje naopak zaznamenaly její zvýšení. K nejvyššímu nárůstu došlo v Jihočeském kraji – index úrazovosti zde vrostl oproti školnímu roku 2006/2007 o 0,48.

Nejvíce úrazů během dne se stalo mezi 10. a 12. hodinou. Na tuto denní dobu připadá 47,7 % všech úrazů, na které byl vyhotoven záznam. Nejkritičtější dnem v týdnu bylo, podobně jako v předcházejícím roce, úterý, na které připadlo 20,8 % všech úrazů. Podíl úrazů v jednotlivých pracovních dnech v týdnu, mimo pátku, se však oproti předcházejícím letům vyrovnává. Nejrizikovějším měsícem byl listopad – 12,73 %. V předcházejícím školním roce to byl březen, na který tehdy připadlo 13,08 %. Kromě prázdninových měsíců byl nejbezpečnější, podobně jako v předcházejících školních letech 2005/2006 a 2006/2007, měsíc červen. Ve sledovaném školním roce vzrostla úrazovost v lednu a především v únoru v důsledku úrazů, které si žáci přivodili na lyžařských výcvicích.

Nejvíce úrazů (49,65 %) se i při meziročním snížení o 2 % stalo v hodinách tělesné výchovy. O přestávkách si žáci přivodili 22,5 % úrazů. Nejčastější poraněnou částí těla byly končetiny, v téměř 80 % všech úrazů. Poranění ruky bylo v 50,51 % případů a zraněné nohy

se podílely 28,68 % na celkovém počtu úrazů. Tyto údaje jsou zcela srovnatelné s předcházejícím školním rokem.

Graf 4 Trendy vývoje školní úrazovosti v jednotlivých krajích (podle ročního indexu)

Jako nejčastější příčina úrazu byla uváděna nešťastná náhoda – v 16 578 případech (49,5 %). Nekázeň žáků měla za následek 10 644 úrazů (31,78 %). Posuzování příčin úrazů se však v jednotlivých krajích značně liší. Např. v Moravskoslezském kraji bylo nekázní poraněných žáků způsobeno 85,15 % úrazů a nešťastnou náhodou 6,88 %. V Jihomoravském kraji naopak si nekázní žáci přivodili 2,85 % úrazů a nešťastná náhoda způsobila 91,3 % všech úrazů v kraji.

Přijímaná opatření a prevence byly nejčastěji směřovány do oblasti výchovy (79,52 %), organizačně-technický charakter mělo 14,38 % opatření. Ve zbývajících případech nebyla žádná opatření uvedena. Vzhledem ke stoupající úrazovosti ve školách se přijatá opatření jeví jako málo účinná.

A.3 Přijímání ke vzdělávání

V oblasti přijímání k předškolnímu vzdělávání inspekce nezjistila závažnější nedostatky. V navštívených MŠ bylo především poskytování informací o vzdělávací nabídce a způsobu přijímání téměř bezproblémové, včasné a veřejně dostupné. Zvyšuje se počet škol, které k informování veřejnosti využívají mimo jiného i prostředky ICT.

Zákonná ustanovení o přijímání důsledně dodržovalo 97 % škol. K překračování nejvyššího povoleného počtu dětí docházelo v posledních třech letech průměrně v 5 % škol, většinou však na základě povolených výjimek. V celkových počtech byly i děti s odloženou povinnou školní docházkou (1,3 %), které pokračovaly v předškolním vzdělávání.

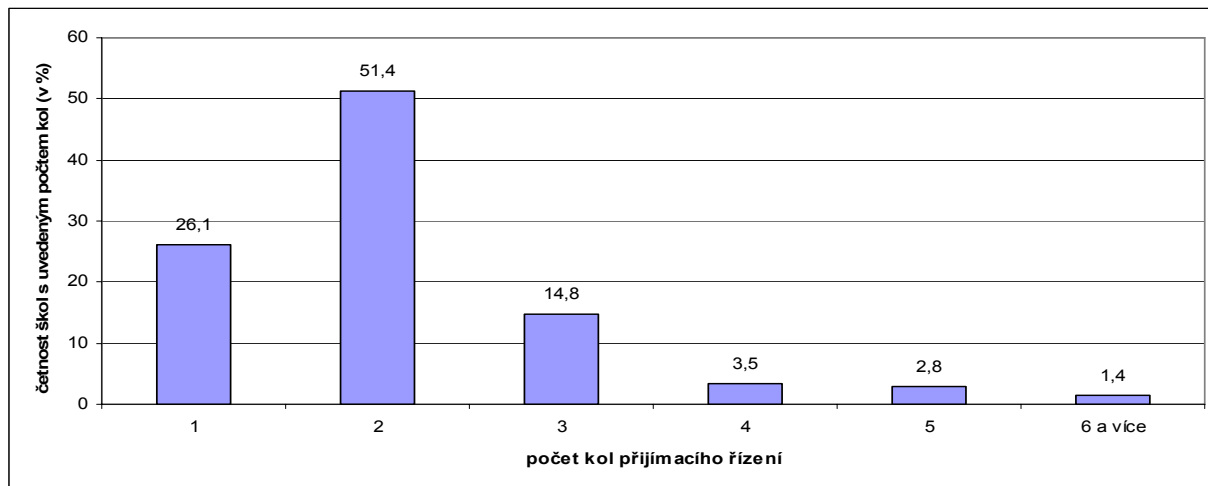
Zjištění inspekce týkající se přijímání k **základnímu vzdělávání** jsou téměř ve všech navštívených základních školách pozitivní. V podstatě bezproblémové, včasné a veřejně dostupné je především poskytování informací o vzdělávací nabídce a způsobu přijímání. V posledních třech letech se výrazně zvýšil počet škol, které k informování veřejnosti častěji využívají prostředky ICT.

Zákonná ustanovení o přijímání k základnímu vzdělávání důsledně dodržovalo 98 % škol. K překračování nejvyššího povoleného počtu žáků docházelo v posledních třech letech průměrně ve 4 % škol, převážně však na základě povolených výjimek. Pomoc žákům, kteří změnili vzdělávací program v důsledku přechodu z jiné školy nebo i z jiných důvodů, je systémově řešena v 97 % škol.

Souhrnné poznatky inspekce z této oblasti se týkají přijímání ke **střednímu vzdělávání** pro školní rok 2007/2008, které probíhalo v jarních měsících roku 2007. Informace o vzdělávací nabídce a způsobu přijímání byly úplné, včasné, veřejně dostupné a poskytly je všechny školy. Ve většině středních škol se k informování veřejnosti již běžně využívají prostředky ICT.

Zákonná ustanovení o přijímání ke střednímu vzdělávání důsledně dodržovalo 98 % škol. Ředitelé všech škol zveřejnili kritéria přijímacího řízení. Zásadu rovného přístupu ke vzdělávání respektoval kritériální rámec 99 % škol. K úrovni znalostí uchazečů doložené vysvědčením ze základní školy přihlédlo v závěrečném hodnocení přijímacího řízení 96 % škol. V jedné čtvrtině škol nemuseli uchazeči skládat přijímací zkoušku.

Graf 5 Zastoupení škol s jedním a více koly přijímacího řízení pro školní rok 2007/2008

Ve sledovaných středních školách většinou proběhlo více kol přijímacího řízení, jednoznačně převažovala dvě kola (viz graf 5). Jednotná kritéria pro všechny uchazeče v jednotlivých kolech uplatnilo 98 % škol. K překročení nejvyššího povoleného počtu přijatých žáků došlo ve 3,6 % navštívených škol.

Inspekce zjistila, že školy poskytují pomoc žákům při změně vzdělávacího programu v důsledku přechodu z jiné školy, změně oboru v dané škole nebo i z jiných důvodů. Pomoc je řešena systémově, a to v 72 % škol již před uskutečněním změny a v 88 % škol po změně.

Část B

**Kurikulární reforma – nástroj
k modernizaci vzdělávání s důrazem
na rozvoj klíčových kompetencí**

B. Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí

B.1 Předškolní vzdělávání

B.1.1 Přejít na školní vzdělávací programy

Mateřské školy definitivně zahájily dnem 1. září 2007 předškolní vzdělávání podle vlastních **školních vzdělávacích programů**. Tím splnily zákonem uloženou povinnost postupovat od tohoto termínu podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Všem požadavkům příslušných ustanovení školského zákona vyhovělo 95 % posuzovaných ŠVP. Celkové pojetí, obsah a forma ŠVP ukázaly, že zásady pro jejich zpracování vytyčené v RVP PV plně akceptovalo téměř 60 % škol a další čtvrtina jen s dílčími nedostatky. Ve zbývajících 15 % však inspekce nemohla dodržení stanovených zásad pro příliš obecné rozpracování jednotlivých částí ŠVP spolehlivě posoudit, proto je hodnotila jako podprůměrné.

Analýza zjištěných hodnot a souvislostí kvantitativních a kvalitativních ukazatelů úrovně zpracovaných a již uskutečňovaných ŠVP v navštívených MŠ umožnila vcelku jasně identifikovat jejich hlavní přednosti a nedostatky (viz souhrnný přehled v tabulce 18).

Tabulka 18 Silné a slabé stránky ŠVP v mateřských školách

Silné stránky			Slabé stránky		
Sledovaný ukazatel	Četnost		Sledovaný ukazatel	Četnost	
	velké MŠ	malé MŠ		velké MŠ	malé MŠ
ŠVP umožňuje využíváním různých forem a metod přizpůsobovat vzdělávání v MŠ konkrétním regionálním i místním podmínkám, možnostem a potřebám	96,9 %	83,0 %	V mateřských školách členěných na třídy chybí charakteristika těchto tříd	59,4 %	45,1 %
ŠVP jasně stanovuje vzdělávací cíle a záměry školy	93,8 %	86,8 %	Ze zpracování vzdělávacího obsahu není zřejmé, jak se s ním pracuje ve třídách	54,5 %	48,9 %
ŠVP umožňuje rozvoj a vzdělávání každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb	90,6 %	83,0 %	Nejsou jasně stanoveny oblasti evaluace, včetně kritérií hodnocení	46,9 %	60,4 %
V části „Podmínky vzdělávání“ je dobře rozpracovaná oblast živosprávy	90,6 %	86,8 %	V oblasti evaluace není jasně stanovena odpovědnost zúčastněných	28,1 %	58,5 %
V části „Podmínky vzdělávání“ je dobře rozpracovaná oblast věcných podmínek	87,5 %	81,1 %	Okruhy činností v integrovaných blocích jsou vymezeny jen rámcově a chybí charakteristika jejich hlavního smyslu	34,4 % a 31,2 %	52,8 % a 50,9 %
ŠVP poskytuje prostor pro rozvíjení a využívání partnerské spolupráce s rodiči	87,5 %	82,7 %	Z popisu způsobu evaluace není zřejmé, že tvoří ucelený systém	31,2 %	50,9 %
Poznámka: <i>Číselné údaje v tabulkách 18 a 20 psané kurzívou nepatří v příslušném sloupci (velikosti školy) do vzestupné nebo sestupné hierarchie hodnot ukazatelů identifikujících silné nebo slabé stránky ŠVP a jsou uvedeny pouze pro úplnost.</i>			Rozpracování oblasti řízení školy a vymezení odpovědnosti je většinou obecné	31,2 %	49,1 %
			V rozpracování systému hodnocení chybí časový plán nejsou stanoveny techniky vyhodnocování	28,1 % a 21,9 %	64,2 % a 52,8 %

Souhrnné zpracování výsledků podrobného inspekčního zjišťování a hodnocení souladu školních vzdělávacích programů s RVP PV, prováděného s využitím komparativní analýzy obou dokumentů, vypovídá o následujícím stavu: plně v souladu bylo 27,1 % posuzovaných ŠVP, částečně 68,5 % a zbývající 4,4 % většinu stanovených požadavků nenaplnily.

B.1.2 Projevy dosahování úrovně klíčových kompetencí prostřednictvím vzdělávacího obsahu

ČŠI realizovala ve školním roce 2007/2008 v mateřských školách podrobnější šetření k vzdělávací oblasti „Dítě a jeho psychika“. Bylo zjištěno, že ŠVP všech navštívených MŠ obsahovaly koncepční záměry zdravého psychického rozvoje dětí. Velmi dobře je mělo rozpracované 31 % škol, v řadě případů byly podpořené i projekty. Úspěšnost podpory rozvoje dětské psychiky ukazují údaje ke sledovaným ukazatelům v následující tabulce 19.

Tabulka 19 Hodnocení podpory rozvoje psychiky dětí v mateřských školách

Sledované ukazatele podpory rozvoje	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Pozitivní city ve vztahu k sobě	46 %	52 %	2 %
Komunikativní dovednosti	40 %	55 %	5 %
Zájem o učení	40 %	53 %	6 %
Mravní a estetické vnímání, cítění a prožívání	40 %	57 %	3 %
Řečové schopnosti a jazykové receptivní dovednosti	38 %	60 %	3 %
Vyjadřování pocitů, dojmů a prožitků	35 %	55 %	10 %
Tvořivost	34 %	56 %	10 %
Smyslové vnímání	31 %	66 %	3 %
Dovednosti, které předcházejí čtení a psaní	28 %	67 %	5 %
Osvojování elementárních poznatků o znakových systémech, základů práce s informacemi	24 %	66 %	10 %

ČŠI v mateřských školách sledovala cílenou podporu osvojování základů klíčových kompetencí dětí jako předpokladu pro celoživotní vzdělávání. Bylo zjištěno, že míru úspěšnosti dětí sleduje 95 % škol a výsledky vzdělávání analyzuje a hodnotí vedení v necelých 90 % MŠ. Strategii maximální podpory individuálních rozvojových možností dětí však stanovilo jen necelých 80 % škol.

B.2 Základní vzdělávání

B.2.1 Přechod na školní vzdělávací programy

V **základních školách** nastala povinnost postupovat podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) rovněž od 1. září 2007, a to s účinností od 1. ročníku a také od 6. ročníku základního vzdělávání podle § 46 odst. 2 a od 7. ročníku základního vzdělávání podle § 46 odst. 3 školského zákona. Ve stanoveném rozsahu bylo toto zákonné ustanovení naplněno v 99,5 % základních škol navštívených inspekcí ve školním roce 2007/2008. Z uskutečňovaných **školních vzdělávacích programů** 93,6 % vyhovělo požadavkům školského zákona. Zásady pro jejich zpracování vytýčené v RVP ZV plně akceptovalo 70,3 % škol a dalších 21,5 % jen s dílčími nedostatky. Hlavním problémem zbývajících ŠVP byla nesourodost jejich deklarovaného celkového pojetí a obsahu a formy zpracování jednotlivých částí.

Analýza hodnot a souvislostí prioritně sledovaných ukazatelů souladu obou dokumentů umožnila usuzovat na hlavní přednosti a nedostatky zpracovaných ŠVP (viz tabulka 20).

Tabulka 20 Silné a slabé stránky ŠVP v základních školách

Silné stránky			Slabé stránky		
Sledovaný ukazatel	četnost výskytu		Sledovaný ukazatel	četnost výskytu	
	velké ZŠ	malé ZŠ		velké ZŠ	malé ZŠ
ŠVP jasně stanovuje vzdělávací cíle a záměry školy	96,3 %	94,2 %	Nejsou rozpracovány nebo respektovány poznámky k učebnímu plánu	31,9 %	35,6 %
ŠVP podporuje komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu, včetně možnosti jeho vhodného propojování	94,6 %	87,6 %	Nejsou rozpracována pravidla hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	28,0 %	48,5 %
ŠVP umožňuje využití různých vzdělávacích postupů, metod a forem výuky i všech podpůrných opatření s cílem uspokojit individuální vzdělávací potřeby žáků	93,0 %	90,2 %	Nejsou rozpracovány způsoby hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	27,3 %	50,0 %
ŠVP poskytuje prostor pro partnerskou spolupráci s rodiči a s jinými subjekty	92,2 %	91,3 %	ŠVP vůbec nepočítá se zapojením do dlouhodobých projektů a mezinárodní spolupráce	25,9 %	44,4 %
ŠVP specifikuje úroveň klíčových kompetencí, kterou by měli žáci dosáhnout na konci základního vzdělávání	91,6 %	85,2 %	Nejsou jasně stanovena kritéria vlastního hodnocení školy	25,4 %	34,4 %
Dobře zpracovaná charakteristika pedagogického sboru	89,7 %	90,8 %	Není jasně stanoveno časové rozvržení vlastního hodnocení školy	19,8 %	34,6 %

Výsledky podrobného inspekčního zjišťování a hodnocení souladu ŠVP s RVP ZV ukázaly následující stav: plně v souladu bylo 39,7 % posuzovaných ŠVP, částečně 57,0 % a zpracovatelům zbývajících 3,3 % se značnou část stanovených požadavků nepodařilo naplnit.

Povinnost postupovat od 1. září 2007 podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání platí i pro **osmiletá gymnázia**, na jejichž nižším stupni žáci plní povinnou školní docházku, a to s účinností od primy těchto škol. Zákonné ustanovení splnila všechna osmiletá gymnázia, která inspekce navštívila ve školním roce 2007/2008.

Z uskutečňovaných školních vzdělávacích programů 94,0 % vyhovělo požadavkům školského zákona. Zásady pro jejich zpracování vytýčené v RVP ZV plně akceptovalo 80,3 % škol a dalších 6,1 % jen s dílčími nedostatky. Hlavním problémem zbývajících 13,6 % ŠVP byla značná obecnost v rozpracování jednotlivých částí a jen omezené respektování specifik druhého stupně základního vzdělávání.

Ze zjištěných hodnot a souvislostí prioritně sledovaných ukazatelů souladu obou dokumentů lze usuzovat na následující hlavní přednosti a nedostatky zpracovaných ŠVP v navštívených osmiletých gymnáziích (viz údaje v tabulce 21).

Tabulka 21 Silné a slabé stránky ŠVP v nižším stupni víceletých gymnázií

Silné stránky		Slabé stránky	
Sledovaný ukazatel	Četnost	Sledovaný ukazatel	Četnost
ŠVP jasně stanovuje zaměření školy, profil absolventa a výchovné a vzdělávací strategie	97,1 % 96,0 % 92,9 %	Na rozdíl od dobrého zajištění výuky žáků se ŠVP nejsou rozpracována pravidla a způsoby jejich hodnocení	56,5 % a 52,2 %
ŠVP rozpracovává a zajišťuje výuku žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP)	94,3 %	Nejsou rozpracovány nebo respektovány poznámky k učebnímu plánu	27,1 %
ŠVP umožňuje využití různých vzdělávacích postupů, metod a forem výuky i všech podpůrných opatření s cílem uspokojit individuální vzdělávací potřeby žáků	94,1 %	Chybí časové rozvržení vlastního hodnocení školy (VHŠ)	21,7 %
ŠVP poskytuje prostor pro partnerskou spolupráci s rodiči a s jinými subjekty	92,9 %	Na rozdíl od jasného vymezení oblastí a nástrojů VHŠ nejsou stanovena kritéria VHŠ	21,4 %
ŠVP jasně vymezuje oblasti VHŠ, nástroje VHŠ a stanovuje pravidla a způsoby hodnocení žáků	90,0 % 88,6 % 89,7 %	Časové dotace na předměty nejsou v souladu s rámcovým učebním plánem	21,2 %

Výsledky podrobného inspekčního zjišťování a hodnocení souladu těchto školních vzdělávacích programů s RVP ZV ukázaly následující stav: plně v souladu bylo 77,8 % posuzovaných ŠVP, částečně 22,2 %, případ hodnocený inspekcí jako nesoulad se nevyskytl.

B.2.2 Projevy dosahování úrovně klíčových kompetencí prostřednictvím vzdělávacího obsahu

Sociální gramotnost

Téměř 69 % ze sledovaných 316 základních škol v roce 2007/2008 začlenilo oblast společenských věd do celoškolní koncepce vzdělávání a 89 % ZŠ zařadilo funkčním způsobem témata společenských věd do ŠVP. Projekty v oblasti společenských věd naplánovalo v roce 2007/2008 64 % ZŠ. Do celoškolního vlastního hodnocení výuky začlenilo oblast společenských věd 45 % ZŠ a 37 % škol je zařadilo do hodnotící zprávy. Více než 37 % ZŠ hodnotilo výuku společenských věd v jiných materiálech. Téměř polovina ZŠ přijala v roce 2007/2008 opatření k rozvoji oblasti společenských věd. Více než polovina ZŠ využila vlastní hodnocení k řízení kvality v oblasti společenských věd. Na výuku společenských věd se zaměřovalo 15 % ZŠ. Inovace obsahu vzdělávání v oblasti

společenských věd v roce 2007/2008 připravilo 84 % ZŠ. Téměř třetina ZŠ integrovala společenskovední předměty a 56 % ZŠ zařadilo společenskovední témata do předmětů s jiným zaměřením.

Personální podmínky byly nadprůměrné ve 27 % ZŠ. Téměř 89 % ZŠ v roce 2007/2008 využívalo účelně odbornost pedagogických pracovníků. V ZŠ vyučovala společenskovední předměty pětina pedagogů bez odborné kvalifikace, zatímco celkový podíl nekvalifikovaných pedagogů byl pouze 15 %. Plán DVPP pro oblast společenských věd připravilo 92 % ZŠ. DVPP směřovalo především k inovaci vzdělávacího obsahu (91 %) a ve více než třech pětinách ZŠ také k všeobecnému rozvoji oblasti společenských věd. V téměř čtvrtině ZŠ byly nadprůměrné materiální podmínky, ve 28 % ZŠ příkladné učebny a prostory. Více než pětina ZŠ disponovala odbornými učebnami pro výuku společenskovedních předmětů. Prostory pro setkávání měli k dispozici pedagogové ve více než třech čtvrtinách ZŠ. Téměř všechny ZŠ (98 %) své učebny a prostory pro výuku společenských věd účelně využívaly. Informační technologie využívalo ve výuce společenských věd 95 % ZŠ. Většina ZŠ byla účelně vybavena didaktickou technikou.

Ve 46 % ZŠ fungoval metodický orgán pro oblast společenskovedních předmětů. Ve více než třech pětinách ZŠ obsahoval školní řád pravidla hodnocení žáků ve společenskovedních předmětech. Možnost prakticky uplatnit společenskovední znalosti nabízelo žákům 91 % ZŠ. Ve 24 % ZŠ byl průběh výuky příkladný a pouze v 1 % škol nevyhovující. Klima školy bylo příkladné v 52 % ZŠ. Většina škol využívala příležitosti pro zlepšení školního klimatu, zejména díky organizaci společných akcí pro žáky a učitele. Klima tříd a kvalita vzájemných vztahů byla nadprůměrná ve 48 % ZŠ. Podrobnosti hodnocení jednotlivých aspektů kvality výuky společenskovedních předmětů viz tabulka 22.

Tabulka 22 Hodnocení kvality výuky společenskovedních předmětů v základních školách

Sledované ukazatele kvality výuky	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Klima třídy a kvalita vzájemných vztahů	48 %	51 %	1 %
Organizování výuky	33 %	65 %	2 %
Motivace a hodnocení žáků	34 %	62 %	4 %
Rozvoj komunikativních dovedností žáků	28 %	68 %	4 %
Materiální podpora výuky	27 %	70 %	3 %
Podpora rozvoje osobnosti žáka	43 %	55 %	2 %
Další činnost školy ve společenskovedním vzdělávání	23 %	73 %	4 %
Změny vzdělávání směřující k rozvoji klíčových dovedností	24 %	74 %	2 %
Podpora rozvoje vybraných klíčových kompetencí	28 %	71 %	1 %

Práce se žáky se SVP probíhala velmi dobře ve 38 % ZŠ. Individuální vzdělávací plány pro výuku společenskovedních předmětů připravilo žákům se SVP 48 % ZŠ. Podle potřeb žáků se SVP diferencovalo činnost ve výuce společenskovedních předmětů 69 % ZŠ. Vyučující ve čtyřech pětinách ZŠ poskytovali žákům se SVP ve výuce individuální pomoc. Téměř 72 % ZŠ vyhodnocovalo úspěšnost práce se žáky se SVP ve společenskovedních předmětech.

Tabulka 23 Hodnocení práce se žáky se SVP ve výuce společenskovedních předmětů v ZŠ

Sledované ukazatele kvality práce školy	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Podpora žáků se SVP	38 %	59 %	3 %
Práce školy se žáky se SVP	38 %	59 %	4 %
Vzdělávání žáků se SVP v SV předmětech	23 %	74 %	3 %

Podporu nadaných žáků ve společenských vědách zajišťovala příkladně pětina ZŠ. Diferenciaci činností podle potřeb nadaných žáků realizovala ve výuce společenskovědních předmětů 39 % ZŠ a 43 % škol nabízelo nadaným žákům ve výuce výběr činností navíc. Téměř tři pětiny ZŠ organizovaly pro nadané žáky předmětové soutěže a olympiády a téměř dvě třetiny škol nabízely žákům ještě další společenskovědní aktivity.

Tabulka 24 Hodnocení práce s nadanými žáky ve výuce společenskovědních předmětů v ZŠ

Sledované ukazatele kvality práce školy	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Podpora nadaných žáků	20 %	74 %	6 %
Vzdělávání nadaných žáků v SV předmětech	16 %	76 %	8 %
Další nabízené aktivity pro nadané žáky	18 %	76 %	6 %

Většina ZŠ (94 %) reflektovala ve výuce společenskovědních předmětů současné trendy ve vzdělávání. Změny ve vzdělávání směřující k rozvoji klíčových dovedností žáků příkladně realizovalo 24 % ZŠ a 28 % ZŠ nadprůměrně podporovalo rozvoj klíčových kompetencí žáků v rámci společenskovědního vzdělávání. Nejvíce škol rozvíjelo ve výuce kompetence žáků k učení (97 %) a kompetence občanské, sociální a personální (95 %). Komunikativní kompetence rozvíjelo 93 % ZŠ a 88 % ZŠ formovalo občanské kompetence z pohledu regionálních a evropských souvislostí.

Přírodovědná gramotnost

Téměř 73 % z 315 základních škol navštívených ve školním roce 2007/2008 začlenilo oblast přírodovědného vzdělávání do celkové koncepce výuky školy. Při tvorbě koncepčních záměrů vycházely školy z Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR, důraz položily i na priority strategie trvale udržitelného rozvoje. Téměř 90 % ZŠ zařadilo průřezová témata přírodovědného vzdělávání funkčním způsobem do ŠVP. Koncepce přírodovědného vzdělání byly ve 23 % ZŠ příkladně zpracované. Školy, které zařadily oblast přírodovědného vzdělávání do celoškolní koncepce, plánovaly v této oblasti více projektů. Celkem připravilo v roce 2007/2008 projekty v přírodovědných oborech téměř 72 % ZŠ. Více než 27 % ZŠ se zaměřovalo na výuku přírodovědných předmětů a 37 % škol nabízelo žákům volitelné přírodovědné předměty. Aktivity s přírodovědným zaměřením nad rámec výuky nabízely žákům více než čtyři pětiny ZŠ. Vlastní hodnocení využilo pro řízení kvality přírodovědné výuky 58 % ZŠ a téměř pětina ZŠ ho využila příkladně. Téměř 86 % ZŠ inovovalo obsah vzdělávání přírodovědných předmětů. Více než třetina ZŠ integrovala předměty přírodovědného směru a 58 % škol zařadilo přírodovědná témata také do předmětů s převažujícím jiným zaměřením.

Nadstandardní materiální podmínky pro výuku přírodovědných předmětů vykazovalo v roce 2007/2008 téměř 24 % ZŠ a 34 % ZŠ zajišťovalo nadprůměrnou materiální podporu výuky. Pozorováním průběhu výuky bylo zjištěno, že více než 90 % vyučujících využívalo dobré materiální zázemí k uplatnění experimentálních metod výuky, a to zejména v předmětech fyzika a chemie. Nepatrně však převažovala demonstrace pokusů učitelem nad jejich vlastním prováděním žáky. Téměř všechny ZŠ (95 %) umožňovaly žákům ve výuce přírodovědných předmětů využívat ICT technologie.

Většina základních škol (86 %) v roce 2007/2008 modernizovala vybavení pro výuku přírodovědných předmětů. Odborné učebny mělo k dispozici 46 % ZŠ. Ve více než čtvrtině ZŠ byly učebny a prostory nadprůměrně vybavené a více než 83 % ZŠ bylo účelně vybaveno didaktickou technikou pro výuku přírodovědných předmětů. Téměř tři čtvrtiny ZŠ disponovaly společnými prostory pro setkávání vyučujících. Používané učební dokumenty byly příkladné ve 23 % ZŠ a pomůcky a učebnice ve více než čtvrtině škol.

Personální podmínky byly nadprůměrné ve 23 % ZŠ a klima školy bylo příkladně dobré ve více než polovině ZŠ. Téměř všechny ZŠ (97 %) využívaly příležitosti pro zlepšení klimatu školy a pořádaly společné akce pro žáky a učitele. Kvalita vzájemných vztahů byla nadprůměrná ve 45 % ZŠ. Ve většině ZŠ (94 %) vyučující přírodovědných předmětů účelně spolupracovali. Ve 37 % ZŠ pedagogové ve vzájemné spolupráci nadprůměrně rozvíjeli klíčové kompetence žáků a v 86 % škol vyučující spolupracovali se školskou radou. V roce 2007/2008 vyučovalo ve sledovaných ZŠ 23 % pedagogů pro přírodovědné předměty bez příslušné odborné kvalifikace, zatímco podíl nekvalifikovaných pedagogů byl v celoškolském měřítku jen 14 %. Většina ZŠ (92 %) pro vyučující přírodovědných předmětů připravila plán DVPP. Téměř čtvrtina ZŠ poskytla pedagogům nadprůměrné podmínky pro další vzdělávání. DVPP ve většině ZŠ směřovalo k přípravě učitelů na zvládnutí požadavků při realizaci inovací obsahu výuky přírodovědných předmětů a ve více než třech pětinách ZŠ směřovalo DVPP také k rozvoji oblasti přírodovědného vzdělávání. Většina škol využívala ve výuce přírodovědných předmětů odbornost pedagogů.

V polovině ZŠ fungoval metodický orgán pro výuku přírodovědných předmětů. Pravidla hodnocení žáků v přírodovědných předmětech začlenilo 64 % ZŠ do školního řádu. Téměř všechny ZŠ (98 %) umožňovaly žákům uplatnit přírodovědné znalosti v praxi. Ve 24 % ZŠ byl průběh výuky příkladný a pouze v 1 % škol nevyhovující. Ve 45 % škol bylo nadprůměrné klima třídy a kvalita vzájemných vztahů, jen v 1 škole bylo nevyhovující. Podrobnosti hodnocení jednotlivých aspektů kvality výuky přírodovědných předmětů viz tabulka 25.

Tabulka 25 Hodnocení ukazatelů kvality výuky přírodovědných předmětů v základních školách

Sledované ukazatele kvality výuky	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Klima třídy a kvalita vzájemných vztahů	45 %	52 %	3 %
Organizování výuky	31 %	67 %	2 %
Motivace a hodnocení žáků	33 %	63 %	4 %
Rozvoj komunikativních dovedností žáků	24 %	72 %	4 %
Materiální podpora výuky	33 %	63 %	4 %
Podpora rozvoje osobnosti žáka	38 %	60 %	2 %
Další činnost školy v oblasti PV předmětů	26 %	70 %	4 %
Změny vzdělávání směřující k rozvoji klíčových dovedností	26 %	73 %	1 %
Podpora rozvoje vybraných klíčových kompetencí	27 %	72 %	1 %

Téměř třetina ZŠ příkladně pracovala se žáky se SVP. Více než 53 % ZŠ připravilo žákům se SVP individuální vzdělávací plány pro výuku přírodovědných předmětů. Více než 70 % ZŠ diferencovalo činnost ve výuce přírodovědných předmětů podle potřeb žáků se SVP a téměř 89 % škol poskytovalo žákům se SVP ve výuce individuální pomoc. Téměř 78 % ZŠ vyhodnocovalo úspěšnost práce se žáky se SVP v přírodovědných předmětech.

Tabulka 26 Hodnocení ukazatelů kvality práce se žáky se SVP v rámci výuky přírodovědných předmětů v základních školách

Sledované ukazatele kvality práce školy se žáky se SVP	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Podpora žáků se SVP	31 %	63 %	6 %
Práce školy se žáky se SVP	32 %	63 %	5 %
Vzdělávání žáků se SVP v PV předmětech	20 %	74 %	6 %

Diferenciaci činností podle potřeb nadaných žáků realizovalo ve výuce přírodovědných předmětů více než 62 % ZŠ a téměř 69 % ZŠ nabízelo nadaným žákům ve výuce výběr činností navíc. Více než tři čtvrtiny ZŠ organizovaly pro nadané žáky předmětové soutěže a olympiády a téměř 76 % škol nabízelo žákům ještě další přírodovědné aktivity.

Tabulka 27 Hodnocení kvality práce škol s nadanými žáky ve výuce přírodovědných předmětů v základních školách

Sledované ukazatele kvality práce škol	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Podpora nadaných žáků	16 %	78 %	6 %
Vzdělávání nadaných žáků v PV předmětech	14 %	77 %	9 %
Další nabízené aktivity pro nadané žáky	17 %	82 %	1 %

Většina ZŠ (94 %) reflektovala ve výuce přírodovědných předmětů současné trendy ve vzdělávání. Přehled hodnocení jednotlivých aspektů výuky s ohledem na uplatňování moderních forem a metod výuky je v tabulce 28.

Tabulka 28 Hodnocení uplatňování moderních metod a forem výuky v přírodovědném vzdělávání v základních školách

Sledované ukazatele moderních metod a forem výuky	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Diferenciace přístupu k žákům	25 %	69 %	6 %
Práce s informacemi; samostatné získávání z různých zdrojů	24 %	67 %	9 %
Aplikace poznatků do praxe, života	40 %	58 %	2 %
Formování občanských kompetencí (životní prostředí)	35 %	63 %	2 %
Aktivita žáků – diskuze	26 %	68 %	6 %
Využití hodnocení a sebehodnocení žáků k motivaci	23 %	68 %	9 %
Podíl na ekologizaci školy	39 %	60 %	1 %

Čtenářská gramotnost

Šetření rozvoje čtenářské gramotnosti realizovala ČŠI v roce 2007/2008 ve výběrovém souboru 155 základních škol. Čtenářské dovednosti zařadilo do koncepčních dokumentů školy téměř 79 % ZŠ. Téměř všechny ZŠ (98 %) byly informovány o čtenářských dovednostech a podmínkách jejich rozvoje a zařadily je do realizačního vzdělávacího programu. Více než 55 % ZŠ provedlo analýzu stavu rozvoje čtenářských dovedností žáků a 73 % škol přijalo v této oblasti opatření.

Tabulka 29 Hodnocení čtenářských dovedností žáků v základních školách

Sledované ukazatele čtenářských dovedností	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Obecné porozumění textu	41 %	57 %	2 %
Získávání informací	51 %	46 %	3 %
Vytváření interpretace	31 %	60 %	9 %
Posouzení obsahu textu	29 %	63 %	8 %
Posouzení formy textu	16 %	71 %	14 %
Výběr textu (typ textu/zdroje/rozmanitost)	41 %	54 %	5 %
Využití materiálně-technického zázemí	36 %	52 %	12 %
Rozvoj specifických dovedností - učitel	39 %	59 %	2 %
Rozvoj specifických dovedností - žák	47 %	50 %	3 %

S výsledky vlastního hodnocení rozvoje čtenářských dovedností příkladně pracovalo 15 % ZŠ a 16 % podniklo koncepční kroky pro zařazení čtenářských dovedností do výuky. Téměř čtvrtina ZŠ realizovala projekty v oblasti rozvoje čtenářských dovedností a 6 % škol mezinárodní projekty. Pouze ve 4 školách ČŠI zjistila, že ředitel školy nemá potřebné informace o čtenářské gramotnosti. V 85 % ZŠ realizovali aktivity k podpoře rozvoje čtenářských dovedností ředitelé a v 93 % ZŠ učitelé.

Personální podmínky byly nadprůměrné ve 24 % ZŠ. DVPP v oblasti čtenářských dovedností podporovalo téměř 73 % ZŠ. Všechny školy s výjimkou 1 ZŠ měly odpovídající materiální zázemí pro rozvoj čtenářských dovedností a 94 % škol mělo materiální zázemí i mimo školu. Knihovnu mělo 83 % ZŠ a přístup k internetu 97 % škol. 92 % ZŠ disponovalo také dalšími materiály k rozvoji čtenářských dovedností (časopisy apod.). Téměř všechny ZŠ průběžně obnovovaly materiální podmínky pro rozvoj čtenářských dovedností.

Matematická gramotnost

Téměř 37 % ze 73 sledovaných základních škol připravilo plán zkvalitňování výuky matematiky. Ve více než 21 % ZŠ byla kvalita matematické výuky příkladná. Připravované ŠVP podporovaly téměř ve všech ZŠ (97 %) utváření matematické gramotnosti žáků. Testování *PISA* se účastnilo 10 % ZŠ a testování *CERMAT* více než 49 % ZŠ. Téměř 54 % ZŠ se zapojilo do jiných druhů testování matematických dovedností. Více než 93 % ZŠ sledovalo kvalitu práce vyučujících matematiky ve výuce a více než 28 % škol příkladně využilo profesionální testy jako nástroje vlastního hodnocení výuky. Vedení 78 % ZŠ sledovalo matematické aktivity vyučujících. Systém srovnávacích testů si vytvořilo 30 % ZŠ.

Personální podmínky pro výuku matematiky byly nadprůměrné ve 44 % SŠ a vyučující v téměř polovině škol byli příkladně odborně kvalifikováni. Plán DVPP v matematice zajistilo pedagogům jen 31 % ZŠ a nadprůměrné podmínky DVPP jen 14 % SŠ. Většina škol realizovala DVPP v oblasti metodiky, 82 % ZŠ realizovalo DVPP v souvislosti se zaváděním kurikulární reformy a téměř 78 % ZŠ nabídlo pedagogům DVPP zaměřené na efektivní vyučovací metody. Jiná DVPP nabídlo vyučujícím matematiky 88 % ZŠ. Materiální podmínky byly nadprůměrné ve 22 % sledovaných ZŠ a materiální podpora výuky ve 27 % škol. Učebnice pro matematiku chyběly jen v jedné ZŠ a pomůcky ve 3 ZŠ. Odbornou literaturu pro výuku matematiky mělo k dispozici 74 % ZŠ. Většina ZŠ (96 %) umožnila žákům ve výuce matematiky využívat informační technologie a 92 % ZŠ bylo vybaveno softwarem pro matematiku. Využitelnou prezentační techniku mělo k dispozici 72 % ZŠ. Informační technologie příkladně využívalo 29 % ZŠ.

Tabulka 30 Hodnocení utváření matematické gramotnosti a rozvíjení klíčových kompetencí žáků v základních školách

Sledované ukazatele	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Utváření matematické gramotnosti	18 %	79 %	3 %
Motivace	22 %	71 %	7 %
Kompetence sociální, klima třídy	53 %	47 %	-
Kompetence k učení, samostatné aktivní učení	21 %	76 %	3 %
Kompetence komunikativní, matematická terminologie a symbolika	31 %	65 %	4 %
Kompetence k řešení problémů	20 %	77 %	3 %

Více než 32 % ZŠ příkladně připravovalo a organizovalo výuku a uplatňovalo metody a formy práce. Více než 77 % připravilo individuální vzdělávací plány pro žáky se ŠVP. Vyučující v téměř čtyřech pětinach ZŠ pracovali v hodinách matematiky se žáky se ŠVP

individuálně a více než čtvrtina ZŠ o tyto žáky nadprůměrně pečovala. Doplnující aktivity k výuce matematiky nabízelo žákům 77 % ZŠ. S nadanými žáky pracovalo ve výuce více než 53 % škol. Téměř 73 % ZŠ realizovalo ve výuce matematiky aktivity vedoucí k rozvoji schopností nadaných žáků. Jen 12 % ZŠ v práci s nadanými žáky vyniklo. V oblasti rozvíjení kompetencí žáků potřebných k rozvoji matematické gramotnosti vyniklo 18 % škol (podrobnosti k jednotlivým aspektům rozvíjení kompetencí žáků viz tabulka 30).

Ve výuce matematiky v rámci šetření ve 43 ZŠ na 1. stupni a ve 28 ZŠ na 2. stupni ČŠI zjistila, že ve všech sledovaných ZŠ učitelé postupovali ve výuce matematiky v souladu se ŠVP. Téměř všichni vyučující v ZŠ na 1. a 2. stupni efektivně hospodařili s časem (97 %) a volili vhodné strategie, metody a formy vzhledem ke stanoveným cílům hodiny, obsahu učiva a složení tříd (96 %). Výuka matematiky probíhala ve všech ZŠ na 1. stupni ve funkčních, estetických a čistých učebnách. Téměř 77 % ZŠ na 1. stupni mělo ve třídách pro výuku matematiky také pracovní koutky umožňující žákům samostatnou práci a komunikaci v menších skupinách. Žáci v téměř 88 % ZŠ na 1. stupni účelně pracovali s pomůckami pro demonstraci probíraného učiva. Dostupnou didaktickou techniku využívalo ve výuce účelně jen 41 % ZŠ na 1. stupni a 52 % ZŠ na 2. stupni. Žáci ve 23 % ZŠ na 1. stupni a v 19 % ZŠ na 2. stupni účelně pracovali v hodinách matematiky s informačními technologiemi. Nadprůměrnou materiální podporu výuky zajišťovalo téměř 38 % ZŠ na 1. stupni, avšak jen 18 % ZŠ na 2. stupni. V organizaci hodin vyniklo 55 % ZŠ na 1. stupni a třetina ZŠ na 2. stupni. V 11 % matematických hodin v ZŠ na 2. stupni vyučující zanedbal průběžnou kontrolu plnění zadaných úkolů a poskytování pomoci slabším žákům.

Téměř 89 % ZŠ na 1. stupni a téměř 77 % ZŠ na 2. stupni vytvořilo podmínky pro vzdělávání žáků se SVP. V podpoře těchto žáků vyniklo 38 % ZŠ na 1. stupni a pouze 15 % ZŠ na 2. stupni. Individuální přístup k žákům se SVP uplatňovalo 80 % ZŠ na 1. stupni. Téměř v 56 % ZŠ na 1. stupni, avšak pouze ve 35 % ZŠ na 2. stupni řešili žáci se SVP zadané úlohy diferencovaně. Více než 42 % ZŠ na 1. stupni a více než 18 % ZŠ na 2. stupni vyniklo v motivaci žáků. Více než čtvrtina ZŠ na 1. stupni a více než 17 % ZŠ na 2. stupni zajišťovalo příkladnou podporu nadaným žákům. Ve třech čtvrtinách ZŠ na 1. stupni se žáci učili pracovat s vlastními chybami. V 85 % hodinách matematiky na 1. stupni a v 63 % na 2. stupni žáci řešili zajímavé úlohy z praxe a využívali zkušenosti z jiných předmětů. V rozvíjení sociálních kompetencí vyniklo 65 % ZŠ na 1. stupni, avšak jen téměř 30 % ZŠ na 2. stupni.

Ve většině (92 %) hodin matematiky na obou stupních ZŠ žáci pracovali se zájmem, spolupracovali, domlouvali se a ve třídě byla tvůrčí atmosféra, naslouchali si navzájem, přijímali názory druhých. Ve více než 82 % ZŠ na 1. stupni převládala spolupráce žáků nad soutěživostí. V téměř všech hodinách matematiky (96 %) se žáci ptali a vyslovovali vlastní názory. Projekty ve výuce matematiky realizovalo více než 18 % ZŠ na 1. stupni, ale pouze 4 % ZŠ na 2. stupni. V 70 % hodin matematiky na 1. stupni a v 63 % ZŠ na 2. stupni byli žáci vedeni k sebehodnocení a hodnocení práce spolužáků.

ČŠI ověřila v ZŠ na 1. stupni, že v průběhu výuky matematiky si žáci vytvářeli představy o kvantitě a vztazích mezi čísly, chápali význam textů a symbolů a uměli přiměřeně používat matematickou terminologii. Polovina ZŠ na 1. stupni vynikla v rozvíjení učebních kompetencí žáků. Rozvíjení schopnosti geometrické představivosti žáků chybělo v 10 % sledovaných hodin matematiky a žáci v 7 % hodin nerozuměli základním geometrickým vztahům. Více než 52 % ZŠ na 1. stupni, ale jen 15 % ZŠ na 2. stupni vyniklo v rozvoji komunikativních kompetencí žáků. V 87 % hodin matematiky na 1. stupni se žáci učili diskutovat nad zadanými problémy, mohli volit různé způsoby řešení úkolu a v diskuzích a při řešení úloh uměli správně rozpoznat a přiměřeně formulovat problém nebo cíl zadané úlohy. V 80 % hodin matematiky žáci prezentovali výsledky své práce. Na 1. stupni ZŠ žáci jen v 49 % hodin matematiky pracovali s různými informacemi kvantitativní povahy,

například s tabulkami a grafy. V rozvíjení kompetencí k řešení matematických problémů vyniklo více než 42 % ZŠ na 1. stupni.

Ve výuce matematiky na 2. stupni ZŠ ČŠI zjistila, že v téměř 78 % škol učitelé využívali metody práce, při kterých žáci docházeli sami k řešení. Téměř ve všech hodinách (96 %) byli žáci vedeni k vnímání širších souvislostí, k projevování poznatků a ke správnému používání terminologie a symboliky. Ve všech hodinách matematiky na 2. stupni byla práce s chybou vnímána jako příležitost k získání nových poznatků. V téměř 93 % ZŠ na 2. stupni byli žáci vedeni k diskuzi nad danými problémy a úlohami, a ve více než 81 % hodin byli žáci vedeni k rozpoznání a formulaci cílů. Diskuze o efektivitě navržených řešeních zaznamenala ČŠI v 52 % hodinách matematiky v ZŠ na 2. stupni. Ve více než 59 % škol žáci pracovali s tabulkami a grafy a rozuměli jim. Více než 22 % ZŠ na 2. stupni vyniklo v rozvíjení kompetencí žáků řešit problémy. V 85 % hodin matematiky v ZŠ na 2. stupni řešili žáci úlohy přiměřené jejich věku. Zadané úlohy rozvíjely logické myšlení a umožňovaly volbu různých řešení ve více než 81 % hodin. Ve více než 48 % ZŠ na 2. stupni žáci ve výuce matematiky odhadovali výsledek a ověřovali správnost svých odhadů. Ve třetině ZŠ na 2. stupni umožňovaly materiální podmínky všem žákům účastnit se experimentů. V 63 % hodin žáci ověřovali získaný výsledek experimentů s ohledem na reálnou situaci. Ve dvou třetinách hodin matematiky žáci samostatně překládali zadané úlohy do formálního jazyka matematiky a v 81 % žáci samostatně řešili úlohy a ověřovali jejich výsledky.

B.3 Střední vzdělávání

B.3.1 Inovace obsahu vzdělávání a příprava školních vzdělávacích programů

V rámci přípravy k přechodu na školní vzdělávací programy realizovaly ve školním roce 2007/2008 tři čtvrtiny sledovaných středních škol inovace obsahu vzdělávání v souladu s § 185, odstavce 1, školského zákona. Respektování strategických priorit bylo zřetelné v 64 % středních škol a téměř polovina SŠ upravovala obsah vzdělávání podle požadavků reformované maturitní nebo závěrečné zkoušky.

Většina navštívených škol začleňovala do inovací rozvoj funkčních gramotností. Oblast přírodovědného vzdělávání zařadilo do koncepce rozvoje vzdělávání 71 % středních škol a polovina SŠ plánovala pro tuto oblast využití projektů. Inovace obsahu přírodovědného vzdělávání realizovalo 79 % středních škol. Oblast společenskovedního vzdělávání zařadilo do koncepce rozvoje vzdělávání školy 72 % SŠ a 57 % SŠ plánovalo projekty v této oblasti. Inovace obsahu společenskovedního vzdělávání realizovaly tři pětiny středních škol.

Rozvoj čtenářských dovedností začlenily do učebních osnov dvě třetiny sledovaných středních škol. Učební plány většiny středních škol (90 %) podporovaly utváření matematické gramotnosti. Strategii zkvalitňování výuky matematiky mělo zpracovanou 63 % sledovaných středních škol. Příkladné plnění učebních osnov pro vytváření matematické gramotnosti zaznamenala ČŠI ve 48 % středních škol. V realizaci projektů, soutěží a jiných aktivit k rozvoji matematické gramotnosti vyniklo 8 % středních škol.

Téměř ve všech středních školách (99 %) se vyučovalo podle platných učebních osnov. Odborné předměty vyučovalo podle platných učebních osnov 99 % středních odborných škol a středních odborných učilišť. Přírodovědné předměty a matematiku vyučovalo podle platných osnov 97 % SŠ. Český jazyk a literaturu, cizí jazyky, společenskovední předměty a ostatní předměty vyučovalo podle platných osnov 98 % SŠ.

Celkovou hodinovou dotaci za dobu studia a hodinovou dotaci pro jednotlivé ročníky dodrželo 97 % SŠ. Předepsané hodinové dotace pro jednotlivé předměty v ročníku dodrželo 95 % SŠ. V rámci naplňování cílů Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací

soustavy ČR realizovaly střední školy projekty, které byly cenným pomocníkem při vytváření a prohlubování kompetencí stanovených vzdělávacími programy škol (více viz kap. F.3).

B.3.2 Projevy dosahování úrovně klíčových kompetencí prostřednictvím vzdělávacího obsahu

Sociální gramotnost

Více než 72 % ze sledovaných 108 SŠ v roce 2007/2008 začlenilo oblast společenských věd do celoškolské koncepce vzdělávání, ovšem pouze téměř 35 % SŠ zařadilo témata společenských věd funkčním způsobem do ŠVP. Projekty k realizaci v oblasti společenských věd naplánovaly v roce 2007/2008 téměř tři pětiny SŠ. Do celoškolského vlastního hodnocení výuky začlenilo oblast společenských věd více než 61 % SŠ, 47 % škol ji zařadilo do hodnotící zprávy a dalších 51 % škol do jiných materiálů. Téměř polovina SŠ přijala v roce 2007/2008 opatření k rozvoji oblasti společenských věd. Téměř dvě třetiny SŠ využily vlastní hodnocení k řízení kvality v oblasti společenských věd. Téměř 23 % SŠ se zaměřilo na výuku společenských věd. Inovace obsahu vzdělávání společenských věd připravily v roce 2007/2008 téměř tři pětiny SŠ. Téměř dvě pětiny SŠ integrovaly výuku společenských věd do předmětů a 38 % SŠ zařazovalo společenských věd témata do předmětů s jiným zaměřením.

Personální podmínky byly nadprůměrné ve 37 % SŠ. Více než 94 % SŠ v roce 2007/2008 využívalo účelně odbornost pedagogických pracovníků. Ve středních školách vyučovala společenských věd předměty téměř pětina pedagogů bez odborné kvalifikace, zatímco v celoškolském měřítku byl jejich podíl pouze 17 %. Plán DVPP pro oblast společenských věd připravila v roce 2007/2008 většina SŠ (89 %). DVPP směřovalo především k inovaci vzdělávacího obsahu (85 %) a téměř dvě třetiny škol k všeobecnému rozvoji oblasti společenských věd. Materiální podmínky byly příkladné v téměř 23 % SŠ a učebny a prostory ve 24 % SŠ. Dvě pětiny SŠ disponovaly odbornými učebnami pro výuku společenských věd předmětů. Prostory pro setkávání pedagogů byly ve více než 70 % škol. Téměř všechny školy (93 %) své učebny a prostory pro výuku společenských věd účelně využívaly. Informační technologie uplatňovalo ve výuce společenských věd téměř 89 % SŠ. Většina SŠ (85 %) byla účelně vybavena didaktickou technikou.

Metodický orgán pro oblast společenských věd předmětů fungoval v 85 % SŠ. Ve dvou třetinách SŠ obsahoval školní řád pravidla hodnocení žáků ve společenských věd předmětech. Více než 88 % SŠ nabízelo žákům praktické uplatnění společenských věd znalostí. Ve 22 % SŠ byl průběh výuky společenských věd předmětů příkladný a pouze ve 4 % SŠ nedostatečný. Klima školy bylo nadprůměrné ve 41 % SŠ a 91 % škol využívalo příležitostí pro rozvoj klimatu školy, především díky společným akcím pro žáky a učitele (87 %). Klima tříd a kvalita vzájemných vztahů bylo příkladné ve 23 % SŠ. Podrobnosti hodnocení jednotlivých aspektů kvality výuky společenských věd předmětů viz tabulka 31.

Tabulka 31 Hodnocení kvality výuky společenských věd předmětů ve středních školách

Sledované ukazatele kvality výuky	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Klima třídy a kvalita vzájemných vztahů	23 %	76 %	1 %
Organizování výuky	25 %	71 %	4 %
Motivace a hodnocení žáků	27 %	63 %	10 %
Rozvoj komunikačních dovedností žáků	25 %	63 %	12 %
Materiální podpora výuky	27 %	67 %	6 %
Podpora rozvoje osobnosti žáka	33 %	64 %	3 %
Další činnost školy v oblasti SV předmětů	30 %	64 %	6 %
Změny vzdělávání směřující k rozvoji klíčových dovedností	23 %	72 %	5 %
Podpora rozvoje vybraných klíčových kompetencí	25 %	72 %	3 %

Se žáky se SVP příkladně pracovalo 26 % SŠ. Individuální vzdělávací plány pro výuku společenskovedních předmětů připravilo žákům se SVP 22 % SŠ. Činnost ve výuce společenskovedních předmětů diferencovalo podle potřeb žáků se SVP 46 % SŠ a v téměř třech pětinách škol poskytovali vyučující žákům se SVP ve výuce individuální pomoc. Téměř 57 % SŠ vyhodnocovalo úspěšnost práce se žáky se SVP ve společenskovedních předmětech.

Tabulka 32 Hodnocení kvality práce se žáky se SVP ve výuce společenskovedních předmětů ve středních školách

Sledované ukazatele kvality práce školy	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Podpora žáků se SVP	29 %	63 %	8 %
Práce školy se žáky se SVP	26 %	66 %	8 %
Vzdělávání žáků se SVP ve SV předmětech	20 %	71 %	9 %

Podporu nadaných žáků ve společenských vědách zajišťovala příkladným způsobem třetina SŠ. Diferenciaci činností podle potřeb nadaných žáků realizovalo ve výuce společenskovedních předmětů 37 % SŠ a 47 % škol nabízelo nadaným žákům ve výuce výběr činností navíc. Téměř tři čtvrtiny SŠ organizovaly pro nadané žáky předmětové soutěže a olympiády a téměř 73 % SŠ nabízelo žákům ještě další společenskovední aktivity.

Tabulka 33 Hodnocení kvality práce s nadanými žáky ve výuce společenskovedních předmětů ve středních školách

Sledované ukazatele kvality práce školy	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Podpora nadaných žáků	33 %	63 %	4 %
Vzdělávání nadaných žáků v SV předmětech	28 %	68 %	4 %
Další nabízené aktivity pro nadané žáky	31 %	62 %	7 %

Většina SŠ (87 %) reflektovala ve výuce společenskovedních předmětů současné trendy ve vzdělávání. Změny ve vzdělávání směřující k rozvoji klíčových dovedností realizovalo příkladně 23 % SŠ a čtvrtina SŠ nadprůměrně rozvíjela klíčové kompetence žáků v rámci společenskovedního vzdělávání. Nejvíce škol rozvíjelo ve výuce občanské, sociální a personální kompetence žáků (95 %) a kompetence k učení (94 %). Komunikativní kompetence rozvíjelo 90 % SŠ a 88 % formovalo občanské kompetence z pohledu regionálních a evropských souvislostí.

Přírodovědná gramotnost

Více než 71 % ze 107 navštívených středních škol začlenilo oblast přírodovědného vzdělávání ve školním roce 2007/2008 do koncepce výuky školy. Při tvorbě koncepčních záměrů vycházely školy z Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR, důraz položily i na priority strategie trvale udržitelného rozvoje. Téměř 88 % SŠ zařadilo průřezová témata přírodovědného vzdělávání funkčním způsobem do ŠVP. Koncepce přírodovědného vzdělání byly příkladně zpracované ve 34 % SŠ. Školy, které zařazují oblast přírodovědného vzdělání do celoškolní koncepce, plánují v této oblasti více projektů, které v roce 2007/2008 připravila polovina SŠ. Přírodovědné zaměření mělo 23 % SŠ a 46 % SŠ nabízelo žákům volitelné přírodovědné předměty. Téměř 61 % škol nabízelo žákům jiné aktivity s přírodovědným zaměřením mimo výuku.

V rámci řízení kvality přírodovědné výuky využilo 65 % SŠ vlastní hodnocení. Tři pětiny SŠ zahrnuly v roce 2007/2008 přírodovědné vzdělávání do celoškolního hodnocení a více než 53 % SŠ do hodnotící zprávy. Vlastní hodnocení příkladně využilo 27 % škol.

Téměř 79 % SŠ inovovalo obsah přírodovědného vzdělávání. Téměř 44 % SŠ se zaměřilo na výuku přírodovědných předmětů a více než polovina škol zařadila přírodovědná témata také do předmětů s převažujícím jiným zaměřením.

Nadstandardní materiální podmínky pro výuku přírodovědných předmětů vykazovala v roce 2007/2008 více než čtvrtina SŠ a 30 % SŠ zajišťovalo nadprůměrnou materiální podporu výuky. Pozorováním průběhu výuky bylo zjištěno, že v průměru 85 % vyučujících přírodovědných předmětů využívalo dobré materiální zázemí k uplatnění experimentálních metod výuky, a to nejvíce ve fyzice (92 %) a v chemii (84 %). Vlastní provádění pokusů žáky převažovalo nad jejich demonstrací učitelem. Oproti základním školám překvapivě méně středních (87 %) umožňovalo žákům ve výuce přírodovědných předmětů využívat informační technologie.

Téměř tři čtvrtiny středních škol v roce 2007/2008 modernizovaly vybavení pro výuku přírodovědných předmětů. Ve více než čtvrtině SŠ byly příkladně vybavené učebny a prostory a 60 % SŠ mělo k dispozici odborné učebny. Společnými prostory pro setkávání pedagogů disponovalo 78 % SŠ. Téměř 82 % SŠ bylo účelně vybaveno didaktickou technikou. Používané učební dokumenty byly nadprůměrné ve 31 % SŠ a pomůcky a učebnice v 18 % škol.

Personální podmínky výuky přírodovědných předmětů a klima byly nadprůměrné ve 38 % SŠ. Téměř všechny SŠ (96 %) využívaly příležitosti pro zlepšení klimatu školy a 83 % SŠ organizovalo společné akce pro žáky a učitele. Kvalita vzájemných vztahů byla nadprůměrná pouze v téměř čtvrtině SŠ. V 89 % SŠ vyučující přírodovědných předmětů účelně spolupracovali. Ve více než 28 % SŠ pedagogové ve vzájemné spolupráci příkladně rozvíjeli klíčové kompetence žáků. Téměř ve všech SŠ (98 %) vyučující přírodovědných předmětů spolupracovali se školskou radou. V roce 2007/2008 vyučovalo ve sledovaných SŠ 18 % vyučujících přírodovědných předmětů bez příslušné odborné kvalifikace, což zhruba odpovídá celkovému podílu nekvalifikovaných vyučujících v SŠ. Většina SŠ (93 %) připravila vyučujícím přírodovědných předmětů plán DVPP, které ve většině SŠ směřovalo k přípravě učitelů na zvládnutí požadavků při realizaci inovací obsahu výuky přírodovědných předmětů. Ve více než třech pětinách škol bylo DVPP zaměřeno také na rozvoj přírodovědného vzdělávání. Téměř pětina SŠ poskytla pedagogům nadprůměrné podmínky DVPP. Většina škol využívá ve výuce přírodovědných předmětů odbornost pedagogů.

Tabulka 34 Hodnocení kvality výuky přírodovědných předmětů ve středních školách

Sledované ukazatele kvality výuky	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Klima třídy a kvalita vzájemných vztahů	25 %	72 %	3 %
Organizování výuky	29 %	67 %	4 %
Motivace a hodnocení žáků	21 %	69 %	10 %
Rozvoj komunikativních dovedností žáků	15 %	72 %	13 %
Materiální podpora výuky	25 %	61 %	14 %
Podpora rozvoje osobnosti žáka	29 %	66 %	5 %
Další činnost školy v oblasti přírodovědného vzdělávání	24 %	60 %	16 %
Změny vzdělávání směřující k rozvoji klíčových dovedností	20 %	70 %	10 %
Podpora rozvoje vybraných klíčových kompetencí	24 %	66 %	10 %

V 79 % SŠ fungoval metodický orgán pro oblast přírodovědných předmětů. Pravidla hodnocení žáků v přírodovědných předmětech měly téměř tři pětiny SŠ začleněna ve školním řádu. Většina (93 %) SŠ umožnila žákům prakticky uplatnit kompetence získané v přírodovědných předmětech. Ve 21 % SŠ byl průběh výuky přírodovědných předmětů příkladný a pouze ve 4 % škol byl nedostatečný. V téměř čtvrtině škol bylo příkladné klima

třídy a kvalita vzájemných vztahů, jen 3 % škol bylo v tomto směru nevyhovující. Podrobnosti hodnocení jednotlivých aspektů kvality výuky přírodovědných předmětů viz tabulka 34.

Z klíčových kompetencí SŠ nejvíce rozvíjely v přírodovědných předmětech kompetence k učení, jejichž rozvoj byl zanedbán jen v 5 % škol. V 7 % SŠ výuka nerozvíjela kompetence žáků řešit problémy a v 11 % SŠ nerozvíjela pracovní, sociální a personální kompetence. Nejhorší stav byl zjištěn v oblasti rozvoje komunikativních dovedností, které nerozvíjelo 16 % SŠ. Práce se žáky se SVP probíhala příkladně ve 28 % SŠ. Jedna čtvrtina SŠ připravila žákům se SVP individuální vzdělávací plány pro výuku přírodovědných předmětů. Dvě pětiny škol diferencovaly činnost ve výuce přírodovědných předmětů podle potřeb žáků se SVP a více než čtyři pětiny škol poskytovaly žákům se SVP ve výuce individuální pomoc. Téměř 70 % SŠ vyhodnocovalo úspěšnost práce se žáky se SVP v přírodovědných předmětech.

Tabulka 35 Hodnocení kvality práce se žáky se SVP ve výuce přírodovědných předmětů ve středních školách

Sledované ukazatele kvality práce školy	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	3 (+)	3 (+)
Podpora žáků se SVP	28 %	66 %	6 %
Práce školy se žáky se SVP	25 %	72 %	3 %
Vzdělávání žáků se SVP v přírodovědných předmětech	11 %	80 %	9 %

Podporu nadaných žáků zajišťovala příkladně čtvrtina SŠ. Diferenciaci činností podle potřeb nadaných žáků realizovalo ve výuce přírodovědných předmětů 34 % SŠ a 45 % SŠ nabízelo nadaným žákům v rámci výuky výběr činností navíc. Předmětové soutěže a olympiády pro nadané žáky organizovalo 22 % SŠ a 64 % škol nabídlo žákům ještě další přírodovědné aktivity mimo rámec výuky.

Tabulka 36 Hodnocení kvality práce s nadanými žáky ve výuce přírodovědných předmětů ve středních školách

Sledované ukazatele kvality práce školy	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	3 (+)	3 (+)
Podpora nadaných žáků	25 %	65 %	10 %
Vzdělávání nadaných žáků v PV předmětech	16 %	74 %	10 %
Další nabízené aktivity pro nadané žáky	22 %	58 %	19 %

Většina středních škol (87 %) reflektovala ve výuce přírodovědných předmětů současné trendy ve vzdělávání. Žáci 85 % SŠ se účastnili aktivit k ochraně přírodního prostředí a žáci více než tři pětiny SŠ přírodovědných soutěží. Podrobnosti k hodnocení jednotlivých aspektů výuky s ohledem na uplatňování moderních forem a metod výuky viz tabulka 37.

Tabulka 37 Hodnocení uplatňování moderních metod a forem výuky v přírodovědném vzdělávání ve středních školách

Sledované ukazatele moderních metod a forem výuky	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Diferenciace přístupu k žákům	15 %	73 %	12 %
Práce s informacemi; samostatné získávání z různých zdrojů	31 %	54 %	15 %
Aplikace poznatků do praxe, života	48 %	47 %	5 %
Formování občanských kompetencí (životní prostředí)	35 %	60 %	5 %
Aktivita žáků – diskuze	21 %	68 %	11 %
Využití hodnocení a sebehodnocení žáků k motivaci	7 %	78 %	14 %
Podíl na ekologizaci školy	36 %	59 %	5 %

Čtenářská gramotnost

Rozvoj čtenářských dovedností zařadily do koncepčních dokumentů téměř dvě třetiny ze sledovaných 44 středních škol. Všechny SŠ byly informovány o čtenářských dovednostech a podmínkách jejich rozvoje a téměř 93 % SŠ zařadilo rozvoj čtenářských dovedností do RVP. Dvě pětiny SŠ provedly analýzu stavu rozvoje čtenářských dovedností žáků a téměř 78 % škol přijalo opatření k podpoře rozvoje čtenářských dovedností. Více než 27 % SŠ realizovalo projekty v oblasti rozvoje čtenářských dovedností a téměř 14 % škol mezinárodní projekty. Všichni ředitelé SŠ měli o čtenářské gramotnosti potřebné informace. Ve více než 90 % SŠ realizovali ředitelé aktivity vedoucí k rozvoji čtenářských dovedností.

Personální podmínky byly nadprůměrné ve 45 % SŠ. DVPP v oblasti čtenářských dovedností podporovalo téměř 70 % SŠ. S vlastním hodnocením oblasti čtenářských dovedností příkladně pracovalo 19 % SŠ. Všechny SŠ s výjimkou 3 disponovaly odpovídajícím materiálním zázemím pro rozvoj čtenářských dovedností a 93 % škol mělo materiální zázemí i mimo školu. Knihovnu mělo 82 % SŠ, přístup k internetu téměř 96 % škol a další materiály (časopisy apod.) 93 % SŠ. Materiální podmínky pro rozvoj čtenářských dovedností průběžně obnovovalo 89 % SŠ.

Tabulka 38 **Hodnocení čtenářských dovedností žáků ve středních školách**

Sledované ukazatele čtenářských dovedností	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Obecné porozumění textu	59 %	39 %	2 %
Získávání informací	45 %	49 %	6 %
Vytváření interpretace	41 %	41 %	18 %
Posouzení obsahu textu	51 %	37 %	12 %
Posouzení formy textu	39 %	53 %	8 %
Výběr textu (typ textu/zdroje/rozmanitost)	45 %	51 %	4 %
Využití materiálně-technického zázemí	38 %	47 %	15 %
Rozvoj specifických dovedností - učitel	53 %	42 %	5 %
Rozvoj specifických dovedností - žák	-	46 %	54 %

Závěry k použitému rámci hodnocení čtenářské gramotnosti

Použitý rámec hodnocení umožňuje ČŠI vyhodnotit podmínky, které mají školy pro podporu rozvoje čtenářských dovedností žáků, a posoudit stav čtenářských dovedností žáků základních a středních škol. V rámci příštích hodnocení ČŠI zvažuje zařazení více otázek k vyhodnocení stavu realizace konkrétních motivačních aktivit pro rozvoj čtenářských dovedností a příležitostí pro uplatnění čtenářských dovedností žáků v rámci výuky i mimo ni. V rámci přípravy školních vzdělávacích plánů a aktualizace učebních dokumentů využívají školy jako podklad rovněž poznatky z mezinárodního výzkumu *PISA*⁴.

Matematická gramotnost

Téměř 63 % ze 49 sledovaných SŠ mělo plán zkvalitňování výuky matematiky a téměř 27 % SŠ vyniklo kvalitou matematické výuky. Přípravované ŠVP podporovaly v téměř 90 % SŠ utváření matematické gramotnosti žáků. V rámci přípravy školních vzdělávacích plánů a inovace učebních dokumentů školy využívaly rovněž poznatky z výzkumu *PISA*. Testování

⁴ Projekt *PISA* zjišťoval v letech 2000, 2003 a 2006 úroveň kompetencí patnáctiletých žáků v zemích OECD ve třech důležitých oblastech vzdělávání: ve čtení, v matematice a v přírodních vědách, přičemž na oblast čtenářské gramotnosti se specializoval výzkum *PISA* v roce 2000 a další poznatky byly k čtenářské gramotnosti v rámci výzkumu *PISA* zjištěny v roce 2003. Čtenářská gramotnost je ve výzkumu *PISA* chápána jako soubor vědomostí a dovedností, které jedinec využívá při práci s různými typy textů v reálných životních situacích.

CERMAT se účastnilo téměř 64 % SŠ. Jiné druhy testování matematických dovedností využilo téměř 48 % SŠ. Téměř 90 % SŠ sledovalo kvalitu práce vyučujících matematiky ve výuce a 19 % škol příkladně využívalo profesionální testy jako nástroje vlastního hodnocení. Vedení v téměř 90 % SŠ sledovalo matematické aktivity vyučujících. Jen 44 % SŠ si vytvořilo systém srovnávacích testů.

Personální podmínky pro výuku matematiky byly nadprůměrné ve 49 % škol a více než 53 % škol vyniklo v odborné kvalifikovanosti vyučujících. Plán DVPP v matematice zajistilo pedagogům téměř 46 % SŠ. Nadprůměrné podmínky DVPP poskytlo vyučujícím jen 8 % SŠ. Většina SŠ realizovala DVPP v oblasti metodiky výuky a přípravy na realizaci kurikulární reformy. Více než polovina škol nabízela pedagogům DVPP zaměřené na efektivní vyučovací metody. Jiná DVPP pro vyučující matematiky realizovalo 88 % SŠ. Materiální podmínky byly ve většině SŠ (88 %) nadprůměrné, ale jen 2 % SŠ zajišťovaly nadprůměrnou materiální podporu výuky. Pomůcky pro výuku matematiky chyběly pouze v 6 ze sledovaných SŠ. Odbornou literaturu pro výuku matematiky mělo k dispozici 81 % SŠ. Informační technologie využívali žáci ve výuce matematiky v 88 % SŠ, více než 61 % škol bylo vybaveno softwarem pro matematiku a 81 % škol disponovalo využitelnou prezentační technikou. V oblasti využívání informačních technologií vynikla pouze 1 ze sledovaných SŠ.

Téměř 19 % škol příkladně připravovalo a organizovalo výuku a uplatňovalo metody a formy práce. Třetina SŠ připravila individuální vzdělávací plány pro žáky se SVP a 55 % škol pracovalo se žáky se SVP individuálně. V práci se žáky se SVP vyniklo 11 % SŠ. Doplnující aktivity k výuce matematiky nabízelo žákům 59 % škol. S nadanými žáky pracovalo ve výuce více než 45 % škol. Téměř 64 % škol realizovalo ve výuce matematiky aktivity vedoucí k rozvoji schopností nadaných žáků. Jen 7 % SŠ v práci s nadanými žáky vyniklo. Kompetence žáků vedoucí k rozvoji matematické gramotnosti nadprůměrně rozvíjelo 14 % škol (podrobnosti k jednotlivým aspektům rozvíjení kompetencí žáků viz tabulka 39).

Tabulka 39 Hodnocení utváření matematické gramotnosti a rozvíjení klíčových kompetencí žáků ve středních školách

Sledované ukazatele	Četnost stupňů hodnocení		
	3 (+)	2 (+/-)	1 (-)
Utváření MG, kompetence k samostatnému řešení problémů	14 %	76 %	10 %
Motivace	14 %	82 %	4 %
Kompetence sociální, klima třídy	27 %	67 %	6 %
Kompetence k učení, samostatné aktivní učení	15 %	62 %	23 %
Kompetence komunikativní (terminologie, symbolika)	25 %	59 %	16 %
Kompetence k řešení problémů	11 %	64 %	25 %

Ve výuce matematiky ve středních školách ČŠI ověřila, že všichni vyučující pracovali v souladu se ŠVP. Téměř ve všech SŠ (95 %) uplatňovali vyučující vhodné metody a formy práce vzhledem k cíli hodin, obsahu učiva a složení tříd. Více než 29 % SŠ vyniklo v organizaci hodin matematiky. Ve většině SŠ (85 %) využívali učitelé matematiky efektivně svůj čas v hodinách a žáci měli dost času na přemýšlení a účelnou argumentaci. Téměř ve všech hodinách vyučující průběžně kontrolovali plnění zadaných úkolů a pomáhali slabším žákům. Materiální podpora výuky byla nadprůměrná jen v téměř 13 % SŠ. Více než 36 % SŠ využívalo ve výuce účelně didaktickou techniku, ve skupině SOŠ téměř 55 %. S názornými pomůckami pracovali vyučující matematiky ve více než 65 % SŠ.

Většina SŠ (94 %) vytvořila podmínky pro individuální vzdělávání žáků se SVP. Podporu žáků se SVP zajišťovala příkladně všechna sledovaná SOU, naopak žádné gymnázium, SOŠ ani speciální SOŠ nadprůměrnou podporu žákům se SVP neposkytlo. Nadané žáky příkladně podpořilo ve výuce matematiky 10 % SŠ, nejvíce gymnázia (13 %).

V téměř 54 % SŠ měli nadaní žáci možnost řešit zadané úlohy diferencovaně (svým tempem), lepší byla situace v gymnáziích a v SOS. Ve 38 % SŠ se nadaní žáci zúčastňovali doplňujících aktivit výuky (prezentace, pomoc slabším žákům apod.). Ve většině SŠ (91 %) motivovali učitelé žáky nápaditě a neformálně s ohledem na jejich věk a více než 18 % SŠ v motivaci žáků vyniklo. Ve více než dvou třetinách SŠ žáci řešili zajímavé úlohy z praxe a ve více než 85 % hodin využívali zkušenosti z jiných vyučovacích předmětů. Ve více než 29 % hodin matematiky žáci pracovali na vlastních prezentacích nebo projektech.

Klima tříd a rozvoj sociálních kompetencí žáků bylo nadprůměrné ve více než 27 % SŠ. Téměř ve všech školách měli žáci konstruktivní vztah s učiteli matematiky a ve více než 85 % tříd byla ve výuce matematiky tvůrčí atmosféra a žáci pracovali se zájmem. Téměř v 62 % hodin matematiky v SŠ byli žáci vedeni k sebehodnocení a hodnocení spolužáků. Třetina škol příkladně rozvíjela kompetence žáků k samostatnému učení matematiky. Typové úlohy řešili žáci standardními postupy v téměř 84 % SŠ a v 69 % SŠ škol učitelé zařadili do výuky úlohy, u kterých žáci museli sami najít postup řešení.

V téměř všech hodinách matematiky v SŠ se učitelé chovali k žákům s respektem, nezesměšňovali je kvůli chybám. Většina vyučujících podněcovala diskuzi, vyjadřování vlastních názorů a tvůrčí přístup k řešení úloh v hodinách. V diskuzích se žáci učili správně a přesně používat terminologii a symboliku. Efektivita jednotlivých řešení byla předmětem diskuzí žáků jen v 51 % hodin matematiky. S tabulkami a grafy pracovali a rozuměli jim žáci v téměř dvou třetinách SŠ. Ve více než 47 % SŠ žáci prezentovali výsledky své práce. Kompetence řešit problémy rozvíjelo nadprůměrně 18 % SŠ. Úlohy byly ve většině škol (82 %) přiměřeně náročné a zadané úlohy rozvíjely logický úsudek žáků (91 %), méně již formulování cílů a závěrů (78 %). Ve více než polovině hodin matematiky činili žáci odhady výsledků, samostatně řešili úlohy a ověřovali výsledky. V 59 % hodin žáci samostatně převáděli úlohy do formálního jazyka matematiky. Dokazování přírodních zákonů a jiných vztahů se žáci aktivně účastnili ve 39 % hodin. V téměř 47 % hodin žáci účelně pracovali s informačními technologiemi a měli k dispozici vhodný software. Výstupy vlastní práce na PC žáci prakticky využívali v téměř třetině SŠ.

Závěry ke stanoveným kritériím a k vypovídací hodnotě použitých ukazatelů hodnocení matematické gramotnosti

Při stanovení obecného rámce hodnocení matematické gramotnosti ČŠI vycházela z definice matematické schopnosti v evropském referenčním rámci klíčových schopností, z vymezení matematické gramotnosti ve výzkumu *PISA 3* (2006) a z obsahu výuky matematiky pro jednotlivé stupně vzdělávání. Z argumentace ve všech použitých zdrojích bylo zřejmé, že by nemělo jít pouze o matematické vědomosti a dovednosti samé, ale o jejich funkční využití v různých situacích a různými způsoby. Tomuto pojetí odpovídala jak tvorba ukazatelů a kritérií hodnocení matematické gramotnosti, tak i způsoby jejich ověřování. Stanovená kritéria a celkový rámec hodnocení umožňuje ČŠI důkladně posoudit personální a materiální podmínky škol pro rozvoj matematické gramotnosti. Pomocí kritérií zvolených k ověření kvality výuky matematiky je ČŠI schopna prověřit, do jaké míry učitelé ve výuce efektivně rozvíjeli kompetence žáků řešit matematické úlohy, samostatně rozvíjet svoji matematickou gramotnost a uplatňovat ji v profesní přípravě i v běžném životě.

Část C

**Podpora cizích jazyků,
informačních a komunikačních technologií**

C. Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií

C.1 Zkvalitnění výuky cizích jazyků

Česká školní inspekce shromáždila a vyhodnotila v průběhu školních let 2005/2006 až 2007/2008 množství údajů o rozvoji jazykového vzdělávání ve školách. Šetření ČŠI se zaměřovala na vytváření podmínek rozvoje a uplatnění osvojených jazykových znalostí pro žáky a na metody a způsoby práce směřující k dalšímu zkvalitnění a modernizaci výuky cizích jazyků v souladu s cíli kurikulární reformy v letech 2005 až 2008. Jednou z priorit kurikulární reformy v českém školství je zkvalitnění, modernizace a rozšíření výuky cizích jazyků, kterého bude dosaženo prostřednictvím zvyšování odborné kvalifikace učitelů všech stupňů vzdělávání a modernizace metod výuky tak, aby lépe rozvíjely všechny aspekty jazykového vzdělávání.

V rámci Národního plánu výuky cizích jazyků na období 2005-2008 došlo k navýšení vyučovacích hodin cizího jazyka a k zavedení rámcového systému kurzů DVPP pro jazyky s cílem zvýšit úroveň jazykového vzdělávání pedagogických pracovníků. Zvyšování kvalifikace pedagogů vyučujících cizí jazyk je podpořeno národními programy *Brána jazyků*⁵, *MEJA*⁶, a rozšířením nabídky distančního rozšiřujícího studia pro absolventy programů *MEJA* a *JAME*⁷ ve spolupráci s pedagogickými fakultami. Učitelům cizích jazyků na 1. stupni ZŠ a učitelům MŠ byl určen celostátní program *Jazyky hrou*, který poskytne kromě základů cizího jazyka i základy příslušné metodiky. Počínaje rokem 2005 byl vyhlášen rozsáhlý program spolufinancovaný z ESF s názvem *UČITELE*⁸, který navazoval na zkušenosti z realizace projektu *JAME* a letních jazykových kurzů a doplnil je o další podpůrné aktivity a cílové skupiny uživatelů.

V průběhu školních let 2005 až 2007 školy zpracovávaly vlastní hodnocení a vlastní koncepci výuky cizích jazyků a na podkladě těchto dokumentů a RVP vytvářely k 1. 9. 2007 školní vzdělávací program. Cílem tvorby ŠVP bylo vést školy k uplatnění nových aktivních forem výuky, rozvíjet mezipředmětové vazby a výuku integrovaných obsahů; k tomu využívat *týmovou spolupráci učitelů* a různé formy mimoškolní činnosti. Ve výuce cizích jazyků mají školy uplatňovat individuální přístup a umožnit žákům rozvíjet jazykové znalosti také v rámci mimoškolních aktivit. Cílem zefektivnění vzdělávání podle *Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR* z roku 2005 a jeho aktualizace z roku 2007 je, aby byl obsah a metody výuky pro děti, žáky a studenty užitečnější

Zvýšení úrovně jazykového vzdělávání napomáhá zavedení Rámcového systému kurzů DVPP pro jazyky a rozšíření mobilit žáků a učitelů v rámci programů EU ve spolupráci s Národní agenturou *Sokrates*. Míra dosaženého zkvalitnění výuky cizích jazyků se sleduje pomocí ukazatelů, jako je podíl nekvalifikovaných učitelů cizích jazyků, podíl nekvalifikovaných učitelů cizích jazyků, kteří absolvovali DVPP, podíl učitelů cizích jazyků, kteří dosáhli mezinárodně uznávané úrovně znalosti cizího jazyka, podíl žáků, kteří vyjeli do zahraničí (výměnný pobyt, studium) a účast žáků v mezinárodních programech.

⁵ Program *Brána jazyků*: Rozvoj specifických kompetencí pedagogických a odborných pracovníků ve školství za účelem zkvalitňování vzdělávání na ZŠ, SŠ a VOŠ, zahájen v říjnu 2005, pro Prahu od března 2006 pod názvem *JARO*

⁶ Program *MEJA*: Rozvojový program metodické a jazykové přípravy pro učitele 1. stupně ZŠ bez odborné kvalifikace pro výuku cizích jazyků a jazyková příprava pro učitele MŠ, 1. stupně ZŠ a ZUŠ na období 2006-2008

⁷ Program *JAME*: celonárodní projekt určený kvalifikovaným učitelům bez příslušné způsobilosti k výuce cizích jazyků, ukončen v říjnu 2004

⁸ Program *UČITELE*: Rozvoj specifických kompetencí pedagogických a odborných pracovníků ve školství za účelem zkvalitňování vzdělávání v základních, středních a vyšších odborných školách a zvýšení adaptability těchto pracovníků na trhu práce

C.1.1 Předškolní vzdělávání

Česká školní inspekce realizovala rozsáhlejší šetření k tématu výuky cizích jazyků v mateřských školách v roce 2006/2007. Předmětem šetření byla především strategie, personální podmínky a organizace výuky. ČŠI monitorovala také nabídku škol a zájem rodičů o výuku. Hlavním cílem bylo zjistit, zda personální podmínky a organizace vzdělávání v MŠ výuku cizích jazyků umožňují. Vlastní průběh výuky včetně metodologie v rámci této inspekční činnosti sledován nebyl.

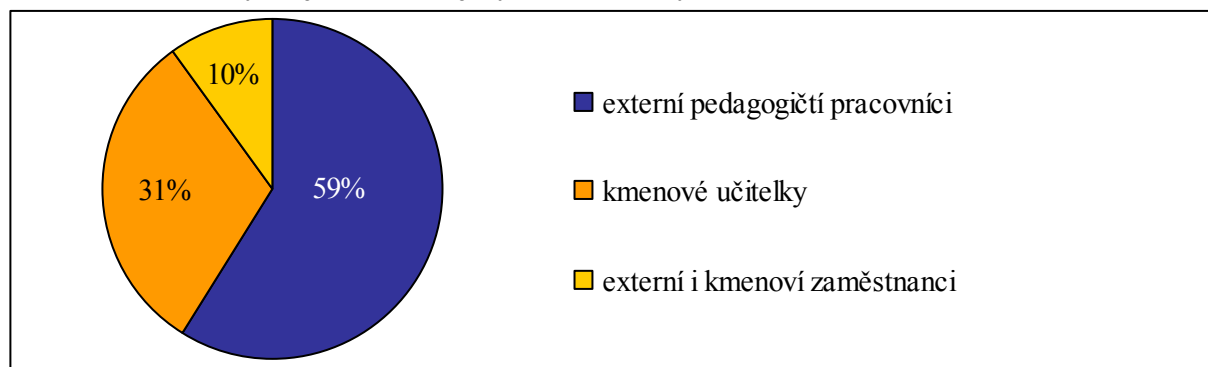
Zájem rodičů o výuku cizího jazyka zjišťovalo 72 % navštívených MŠ, nejčastěji dotazníkovým šetřením nebo na třídních schůzkách, dále při zápisu, vývěskami, letáky nebo individuálními pohovory s rodiči.

Téměř polovina navštívených MŠ dětem výuku cizích jazyků nabízela. Ředitelky těchto škol vycházely především ze zájmu rodičů o výuku cizích jazyků svých dětí (nejčastěji angličtiny) a organizovaly ji převážně formou vzdělávacích kroužků.

Podíl dětí, které se cizímu jazyku učily, se vzhledem k celkovému počtu dětí v MŠ pohyboval v širokém rozmezí 10 % až 50 %. Celkově se cizímu jazyku (především angličtině) učila téměř čtvrtina dětí. Mateřské školy většinou výuku cizího jazyka přímo do ŠVP nezařazovaly. Výuka probíhala nejčastěji jedenkrát (69 %), řidčeji dvakrát v týdnu (26 %) a byla organizována převážně formou vzdělávacích kroužků. Tato organizace zřetelně souvisela s vysokým počtem externích pedagogických pracovníků ve školách. Pouze v 5 % těchto MŠ byla výuka cizích jazyků zařazena mezi každodenní aktivity. Časová dotace se pohybovala nejčastěji v rozmezí 20 až 50 minut týdně. Průběh a kvalitu výuky vyhodnocovala pouze třetina mateřských škol.

V rámci šetření personálních podmínek ČŠI zjistila nedostatečnou kvalifikovanost pedagogů v předškolním vzdělávání pro výuku cizího jazyka, nedostatek vhodných lektorů, případně nedostatek financí na jejich zaplacení. Více než polovina kmenových učitelek vyučujících cizí jazyk nebyla dostatečně jazykově vybavena nebo absolvovala maturitní zkoušku z ruského jazyka, o jehož výuku v MŠ není v současnosti ze strany rodičů zájem. Další vzdělávání zaměřené na prohloubení znalostí a na metodiku výuky cizího jazyka v MŠ prozatím absolvovalo jen velmi málo pedagogů v předškolním vzdělávání. Externí pracovníci, kteří zabezpečovali téměř 60 % výuky cizího jazyka, často nesplňovali požadavky odborné kvalifikace.

Graf 6 – Skladba vyučujících cizích jazyků v mateřských školách

Využití projektů v krajích

Mateřské školy v **Praze** se v roce 2007/2008 zapojily do projektu *Angličtina v mateřské škole aneb Jak začít*. Příjemcem finanční podpory je MŠMT a realizátorem projektu Výzkumný ústav pedagogický v Praze. Výstupem projektu byl materiál sloužící k nápomoci

pedagogům předškolních zařízení pro zavedení výuky anglického jazyka efektivní a kvalitní formou. Veškeré informace uvedené v textu byly podloženy praktickým využitím a poznatky v rámci pěti MŠ s celkovým počtem 68 dětí ve věku od 5 do 7 let během školního roku 2007/2008. Anglický jazyk byl zařazen jako součást vzdělávacího programu v posledním roce předškolního vzdělávání před zahájením povinné školní docházky. Jednalo se tedy o skupinovou výuku v maximálním počtu 12 dětí. Lekce v délce 45 minut se konala jednou týdně nebo častěji podle možností konkrétního zařízení.

V **Jihočeském kraji** se realizoval projekt *Přeshraniční jazyková výuka v mateřských školách Sdružení Růže*. Jedná se o společný projekt tří MŠ: v Nových Hradech, Žáru a Stropnici. Partnerem projektu, který probíhá v letošním školním roce, je na rakouské straně MŠ a ZŠ v Harbachu a Großschönau. Je plánováno, že se projektu zúčastní 140 českých a rakouských dětí a 3 učitelé. Cílem projektu je zajištění výuky němčiny v MŠ včetně výměnného programu.

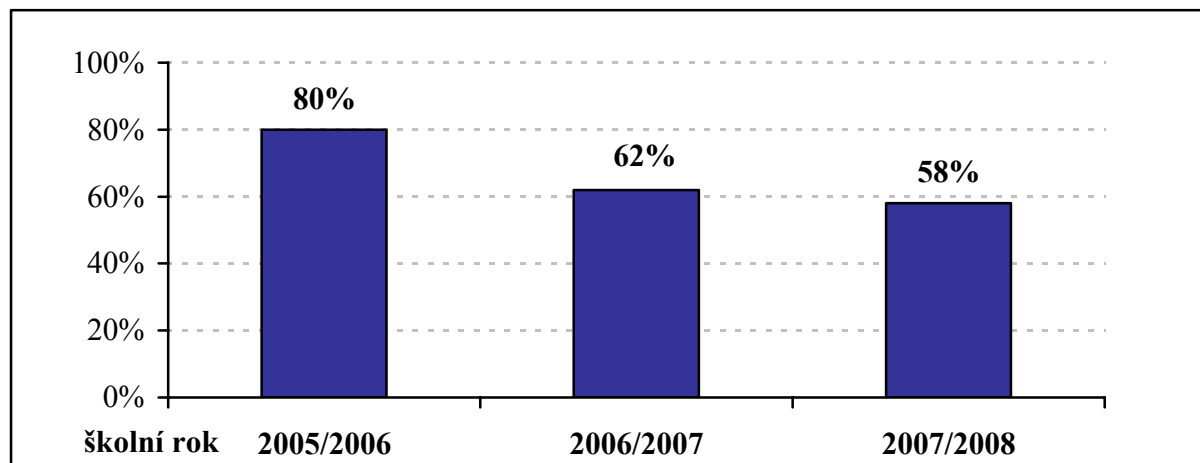
Mateřské školy v **Jihomoravském kraji** se zapojily do projektu *Výuka angličtiny ve vybraných školách města Brna*. V rámci realizace dvouletého projektu byla ve třech MŠ v Brně rozšířena vzdělávací nabídka o nadstandardní aktivity a z poskytnutých dotací byly třídy vybaveny didaktickými pomůckami. Tento projekt se ve vybraných MŠ stal podnětem k zajišťování optimálních podmínek k cílevědomému seznamování předškolních dětí s cizím jazykem.

C.1.2 Základní vzdělávání

V letech 2005-2008 školní inspekce realizovala šetření výuky cizích jazyků, metod výuky a kvalifikovanosti vyučujících s cílem ověřit průběh a dopady kurikulární reformy na zkvalitnění a modernizaci výuky cizích jazyků v základních školách. Ve školním roce 2005/2006 bylo provedeno šetření ve výběrovém souboru v 74 ZŠ na 2. stupni, ve školním roce 2006/2007 šetření ve výběrovém souboru 175 ZŠ a ve školním roce 2007/2008 proběhlo šetření výběrového souboru 60 ZŠ.

Z vyhodnocení výsledků inspekčních šetření v letech 2005-2008 vyplývá, že v tomto období trvale narůstal zájem žáků o výuku angličtiny a naopak zájem žáků o výuku němčiny klesal. Ve školním roce 2007/2008 se ve 42 % ZŠ vyučoval pouze jeden cizí jazyk, což koresponduje s ustanovením výuky angličtiny jako priority Národního plánu výuky cizích jazyků. Zájem žáků ZŠ o výuku dalších cizích jazyků (francouzština, ruština, španělština, italština) nebyl častý, proto se výuka těchto jazyků realizovala pro zájemce převážně v nepovinných předmětech a zájmových útvarech.

Graf 7 Podíl ZŠ zajišťujících souběžnou výuku dvou a více jazyků v letech 2005-2008

Ve školním roce 2007/2008 všechny školy vyučovaly podle ŠVP a téměř 48 % ZŠ navíc zpracovalo také koncepci výuky cizích jazyků. Ze zjištění na základě šetření ve školním roce 2007/2008 vyplývá, že funkční metodické orgány, jako je metodické sdružení a předmětová komise pro výuku cizích jazyků, spolupracují především na tvorbě ŠVP, sjednocení učebních materiálů a klasifikace, organizování akcí a podpoře žáků se SVP. Návaznost výuky mezi stupni ZŠ byla ve školním roce 2007/2008 většinou uspokojivě zajištěna, 16 % škol bylo v této oblasti hodnoceno jako příkladných. V oblasti vlastního hodnocení výuky cizích jazyků byly zjištěny nedostatky v téměř 15 % ZŠ, které s jedinou výjimkou nepřipravily hodnocení úrovně výuky cizích jazyků na celoškolní úrovni. Některou z forem hodnocení úrovně výuky cizího jazyka podle výsledků žáků realizovalo 85 % ZŠ, nejčastěji vlastní srovnávací testy, které byly využity ve více než polovině ZŠ. Vlastní hodnocení organizace a průběhu výuky cizích jazyků na úrovni školy zpracovalo 46 % ZŠ. Školy většinou hodnotily přímo výuku cizích jazyků, druhým nejčastějším předmětem hodnocení byla práce metodických orgánů pro výuku cizího jazyka.

V souladu s RVP ZV je vzdělávací obsah vycházející ze vzdělávacího oboru Cizí jazyk zařazen povinně do 3. – 9. ročníku ZŠ s tím, že žákům musí být přednostně nabídnuta výuka anglického jazyka. Počátkem září 2008 ČŠI uskutečnila prostřednictvím elektronické pošty šetření, jehož cílem bylo zjistit, zda mají školy pro naplnění této povinnosti dostatek kvalifikovaných učitelů, vhodných učebních pomůcek a mzdových prostředků. ČŠI obdržela během prvních dvou dnů 1 124 odpovědí, z nichž zpracovala operativní informaci. Souhrnné poznatky ukázaly, že již v roce 2007/2008 si výuku angličtiny zvolilo 95 % žáků 3. ročníku dotazovaných ZŠ. Nižší zájem o výuku angličtiny je pouze v krajích hraničících se SRN. V Karlovarském, Plzeňském a v Libereckém kraji má zájem o výuku angličtiny 80-88 % žáků 3. ročníku ZŠ. Naopak největší zájem o výuku angličtiny je v Jihomoravském, Zlínském a Pardubickém kraji.

Dotazované školy vidí největší překážky naplňování dané povinnosti v nedostatku kvalifikovaných učitelů (61 %) a v nedostatku mzdových prostředků (53 %). Nedostatek vhodných učebních pomůcek pro výuku angličtiny pociťuje 15 % ZŠ. Největší nedostatek kvalifikovaných učitelů mají školy v Karlovarském kraji (89 %). Naopak nejméně si na nedostatek kvalifikovaných učitelů stěžují školy v Plzeňském kraji (49 %). V obou krajích, Plzeňském i Karlovarském, je však o výuku angličtiny ve 3. ročníku nejmenší zájem z celé České republiky. Nedostatek mzdových prostředků nejméně pociťují školy v Jihočeském a Moravskoslezském kraji, naopak nejvíce pražské ZŠ (viz tabulka 40).

Tabulka 40 Nedostatky v zajištění výuky anglického jazyka v jednotlivých krajích

Region	Nedostatek (údaje v %)		
	kvalifikovaných učitelů	vhodných pomůcek	mzdových prostředků
Praha	61,8	11,8	68,4
Středočeský kraj	67,8	16,4	61,4
Plzeňský kraj	49,2	19,7	45,9
Karlovarský kraj	88,5	15,4	57,7
Ústecký kraj	78,2	21,8	55,2
Jihočeský kraj	60,6	7,6	39,4
Liberecký kraj	54,1	8,2	49,2
Královéhradecký kraj	59,2	18,4	44,9
Pardubický kraj	55,9	14,7	48,5
Vysočina	65,5	15,5	60,3
Jihomoravský kraj	55,0	14,7	60,5
Olomoucký kraj	53,3	12,0	50,7
Moravskoslezský kraj	56,9	15,5	37,9
Zlínský kraj	59,1	15,9	56,8

Na nedostatek kvalifikovaných učitelů a mzdových prostředků si nejméně stěžují nejmenší školy, s počtem do 25 žáků na 1. stupni. Největší nedostatek kvalifikovaných učitelů i mzdových prostředků mají školy s počtem 300 až 400 žáků na 1. stupni (viz tabulka 41).

Tabulka 41 Nedostatky v zajištění výuky anglického jazyka ve školách roztríděných podle počtu žáků na 1. stupni

Rozmezí počtu žáků na 1. stupni	Počet škol		Nedostatek (údaje v %)		
	četnost	%	kvalifikovaných učitelů	vhodných pomůcek	mzdových prostředků
do 25	138	12,3	47,8	9,4	44,2
26 – 50	149	13,3	62,4	14,1	40,9
51 – 100	258	22,9	62,8	14,7	51,6
101 – 150	148	13,2	65,5	14,9	53,4
151 – 200	139	12,4	62,6	12,9	59,0
201 – 300	208	18,5	60,1	21,6	61,1
301 – 400	69	6,1	68,1	8,7	63,8
401 a více	15	1,3	33,3	20,0	60,0

Možnosti vyjádřit se, jaké jsou další překážky v přednostním zajištění výuky angličtiny již od 3. ročníku, využilo 27 % škol. Téměř 6 % z těchto škol vidí překážku ve spojování ročníků, a tím vytvoření jedné vyučovací skupiny z více ročníků. Jedná se o malotřídní školy, ve kterých dochází ke slučování žáků z různých ročníků do jedné skupiny. Učitel tak musí v jedné vyučovací hodině pracovat diferencovaně s několika skupinami s odlišnými stupni znalostí angličtiny. Více než 3 % spatřují nedostatky v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a v neochotě pedagogických fakult nabízet jednooborová doplňková studia cizích jazyků. Ze 303 škol, které využily možnosti se k problému volně vyjádřit, 35 % ZŠ zdůraznilo, že přednostní zajištění výuky anglického jazyka od 3. ročníku jim nepřináší žádné potíže.

Celkově z uvedených zjištění ČŠI vyplývá, že v základních školách je největší překážkou naplnění dané povinnosti nedostatek kvalifikovaných učitelů. Tento nedostatek velmi úzce souvisí také s nedostatkem mzdových prostředků.

Ve školních letech 2005/2006 a 2006/2007 se ve většině sledovaných ZŠ uskutečňovala dílčí opatření k podpoře jazykového vzdělávání, tato opatření však nevycházela ze systematického vyhodnocování výuky cizích jazyků. Školy především rozšiřovaly nabídku výuky cizích jazyků a souvisejících zájmových aktivit pro žáky. V následujícím roce 2006/2007 ještě téměř třetina ZŠ rozšiřovala výuku cizích jazyků v rámci povinné výuky nebo ve volitelných předmětech a zájmových útvarech. Základní školy se ve školních letech 2005/2006 a 2006/2007 v opatřeních na podporu výuky cizích jazyků soustředily na cíl zlepšení personálních podmínek a v této souvislosti došlo k mírnému zlepšení zapojení nekvalifikovaných učitelů do DVPP zaměřeného na jazykovou a metodickou přípravu. Ve školním roce 2007/2008 se sledované ZŠ při přijímání opatření na podporu výuky cizích jazyků již více opíraly o výsledky vlastního vyhodnocení kvality výuky cizích jazyků. V důsledku analýzy vlastních potřeb pak školy ve srovnání s předchozími lety více investovaly především do zlepšení materiálních podmínek výuky (94 %) a do zvyšování a prohlubování kvalifikace vyučujících (87 %). Ve srovnání s předchozími lety pracovaly ZŠ v roce 2007/2008 významně více na úpravách učebních dokumentů (54 %) a rozvoji mezinárodní spolupráce (40 %). Ve školním roce 2007/2008 školy oproti předchozímu roku realizovaly méně motivačních aktivit.

Ve školním roce 2005/2006 byl v ZŠ zjištěn značně nepříznivý kvalifikační potenciál učitelů cizích jazyků. Podíl učitelů s VŠ přípravou pro výuku cizích jazyků byl u angličtiny jen 29 % a u němčiny 45 %. Angličtinu vyučovalo i 20 % pedagogů bez VŠ vzdělání. Podíl rodilých mluvčích na realizované výuce cizích jazyků ve školách byl nepatrný. Ve školním roce 2005/2006 se učitelé ZŠ účastnili dalšího vzdělávání nejčastěji s cílem zlepšit si znalost jazyka, seznámit se s novými učebnicemi a motivačními formami práce (68 %) a připravit se na tvorbu ŠVP (9 %). Tento trend se projevil také ve školním roce 2006/2007, kdy se v nadpolovičním počtu ZŠ zaměřovalo další vzdělávání pedagogických pracovníků na metodické přístupy vyučujících při výuce cizích jazyků (57 %) a na prohlubování jazykových kompetencí vyučujících (51 %). V souvislosti s realizací kurikulární reformy učitelé navštěvovali vzdělávací aktivity spojené s tvorbou ŠVP (28 %). Mezi prioritně zastoupené vzdělávací oblasti patřilo v roce 2006/2007 ICT, ne vždy však zaměřené na využití při výuce cizích jazyků (37 %). Pouze vyučující z nízkého počtu ZŠ (15 %) absolvovali v roce 2006/2007 semináře orientované na vzdělávání žáků se SVP při výuce cizích jazyků a minimální počet škol využil vzdělávací aktivity zacílené na práci s Evropským jazykovým portfoliem a Společným evropským referenčním rámcem (2 %).

Ke zvýšení úrovně jazykových znalostí vyučující využívali v roce 2006/2007 rozvojový program MEJA (18 % vyučujících) a projekt celoživotního vzdělávání *Brána jazyků* (15 % vyučujících). Studium na VŠ ke splnění kvalifikačních předpokladů navštěvoval v roce 2006/2007 nízký počet učitelů (9 %). Mezinárodně uznávaný certifikát osvědčující určitou úroveň znalostí cizího jazyka získalo v roce 2006/2007 i 18 učitelů, kteří příslušnou odbornou kvalifikaci neměli. Dříve zaznamenávaný značný odliv kvalifikovaných učitelů cizích jazyků ze ZŠ, způsobený mimo jiné přesunem kvalifikovaných učitelů ze základních na střední školy a zvýšením nároků na počet vyučujících v důsledku zavádění výuky cizích jazyků již od třetího ročníku ZŠ, se ve školním roce 2006/2007 zpomalil.

Ve školním roce 2007/2008 byly personální podmínky v 73 % sledovaných ZŠ hodnoceny jako průměrné, v 13 % ZŠ jako vynikající a ve 12 % ZŠ jako nevyhovující. Ve výuce angličtiny v ZŠ byl zjištěn vysoký podíl nekvalifikovaných učitelů. Podíl učitelů s vysokoškolskou přípravou pro výuku angličtiny byl v ZŠ jen 23 %. Pozitivním jevem je, že vyučující cizích jazyků s VŠ přípravou pro výuku daného cizího jazyka se hojně zapojují do DVPP a téměř tři pětiny z nich se zúčastnily i DVPP zaměřeného na SVP žáků. Z ideálně kvalifikovaných učitelů navštěvovalo 37 % v roce 2007/2008 DVPP k výuce anglického jazyka. Z učitelů angličtiny, kteří mají VŠ vzdělání, ale ne pro výuku angličtiny, se téměř polovina účastnila DVPP v angličtině, zatímco na SVP se v dalším vzdělávání zaměřilo jen 19 % z nich.

V roce 2007/2008 v ZŠ vyučovalo 35 % vyučujících bez VŠ vzdělání. Z těchto nekvalifikovaných učitelů angličtiny bylo 45 % absolventů DVPP pro angličtináře a více než polovina z nich absolvovala kurzy JAME. Celkem 18 % nekvalifikovaných angličtinářů složilo mezinárodní zkoušku z angličtiny a dalších 18 % nekvalifikovaných angličtinářů studovalo angličtinu. V roce 2007/2008 navštěvovalo 9 nekvalifikovaných učitelů angličtiny kurzy MEJA a 7 z nich absolvovalo DVPP zaměřené na SVP žáků. Ve sledovaných ZŠ nevyučoval angličtinu žádný rodilý mluvčí. Zkušenost v cizojazyčném prostředí měla pětina vyučujících angličtiny, většinou se jednalo o studijní pobyt v cizině, 15 vyučujících angličtiny se zapojilo do projektů EU a 16 se zúčastnilo zahraničních stáží.

Lepší úroveň kvalifikovanosti byla ve školním roce 2007/2008 zjištěna u vyučujících němčiny. Téměř 55 % učitelů němčiny absolvovalo VŠ přípravu pro výuku německého jazyka. Z těchto ideálně kvalifikovaných se jedna pětina dále vzdělává v němčině, zatímco jen 15 % se vzdělává v práci se žáky se SVP. Ve sledovaném výběrovém souboru ZŠ 18 % vyučujících němčiny nemělo vysokoškolské vzdělání. Oproti vyučujícím angličtiny

se nekvalifikovaní učitelé němčiny méně dále vzdělávají. Téměř polovina nekvalifikovaných vyučujících němčiny se sice účastnila některé formy DVPP v němčině, ale žádný se nezúčastnil kurzů JAME. Většina vyučujících němčiny (73 %) s VŠ vzděláním bez zaměření na němčinu se dále vzdělává v německém jazyce a 2 z nich se vzdělávají v práci se žáky se SVP. Mezinárodní zkoušku z němčiny složili jen 2 z nekvalifikovaných němčinářů. Ve sledovaných ZŠ vyučovali němčinu dva rodilí mluvčí. Zahraniční zkušenost v roce 2007/2008 mělo 19 % němčinářů ve sledovaných ZŠ, většinou se jednalo o zahraniční stáž (8 učitelů), 5 učitelů němčiny bylo na studijním pobytu a 3 z nich se zapojili do projektů EU.

V systému dalšího vzdělávání (stejně jako ve VŠ přípravě) učitelů jazyků není dostatečně řešena příprava k práci se žáky se SVP. Učitelé především spolupracovali s externími odborníky, s pedagogicko-psychologickými poradnami, výchovnými poradci, málo využívání jsou školní psychologové a osobní asistenti pro žáky se SVP. DVPP zaměřené na potřeby nadaných žáků není zatím zařazeno do programu DVPP pro vyučující cizích jazyků. Ve školním roce 2007/2008 celkem 61 vyučujících cizích jazyků absolvovalo DVPP zaměřené na práci se žáky se SVP. V této oblasti se vzdělávají především angličtináři, kteří tvořili 87 % absolventů DVPP zaměřeného na práci se SVP ve školním roce 2007/2008.

Ve školních letech 2005/2006 a 2006/2007 byly pro integrované žáky zpracovány individuální vzdělávací programy. Meziročně se nezměnil podíl ZŠ, které tyto plány zpracovaly, v obou letech činil 45 %. Asistenti pedagogů byli v letech 2005/2006 a 2006/2007 využíváni v 9 ZŠ. Ve školním roce 2006/2007 bylo navíc zaznamenáno využití služeb školního psychologa ve 2 ZŠ. K dalším identifikovaným žákům (s lehčím stupněm specifické poruchy učení) se SVP se přistupuje se zřetelem na jejich specifické potřeby. Tento individuální přístup spočívá v toleranci obtíží, uplatňování mírnějšího hodnocení a klasifikace, občasné dopomoci a intervenci učitele ve výuce, vnitřní diferenciací, která spočívá především v preferování ústního projevu žáků, snižování požadavků, časovým zvýhodněním, nabídkou individuálních konzultací, využíváním PC, speciálních materiálů, vlastních pomůcek a učebnic pro žáky se SVP.

Problematika nadaných žáků byla ve školním roce 2007/2008 předmětem šetření ČŠI a 8 ze sledovaných ZŠ vykazovalo mimořádně nadané žáky. Talentovaným žákům školy nabízely různé možnosti jejich rozvoje, například volitelné a nepovinné předměty, kroužky a další aktivity, diferencování náročnosti zadávaných úloh, které mohou přesáhnout rámec běžné výuky. Talentovaní žáci mají možnost zapojit se do školních projektů, i na mezinárodní úrovni, účastní se soutěží a olympiád.

Ve školním roce 2005/2006 se 11 % ZŠ zapojilo do tří a více sledovaných mimoškolních aktivit, tj. poznávacích zájezdů, mezinárodních projektů, spolupráce se zahraniční školou, soutěží v cizím jazyce na krajské úrovni a certifikovaných jazykových zkoušek. Téměř třetina ZŠ nabídla žákům z těchto činností pouze poznávací zájezd. Pětina škol nevytvořila žádné podmínky pro uplatnění komunikativních dovedností žáků mimo vlastní vyučování. V následujících letech ZŠ významně rozšířily spektrum a zapojení žáků do mimoškolních aktivit. V rámci inspekčního šetření byl v roce 2007/2008 zjištěn v téměř 15 % sledovaných ZŠ nadprůměrný stav rozvoje metod výuky, podporujících rozvoj klíčových kompetencí žáků a 10 % bylo hodnoceno jako nadprůměrné v oblasti nabídky motivačních aktivit pro žáky. Nejčastěji školy umožnily žákům uplatnit jazykové znalosti formou výjezdů do zahraničí, které uskutečnilo 54 % ZŠ, většinou formou poznávacího zájezdu. V tabulce 2 je meziroční srovnání nejčastěji realizovaných příležitostí pro uplatnění jazykových znalostí žáků v letech 2006/2007 a 2007/2008 v základních školách.

Tabulka 42 Praktické uplatnění jazykových znalostí a dovedností žáků základních škol navštívených ve školních letech 2006/2007 a 2007/2008

Příležitost pro uplatnění jazykových znalostí žáků	Podíl realizujících ZŠ v roce 2006/2007	Podíl realizujících ZŠ v roce 2007/2008
Poznávací zájezdy	47 %	47 %
Výměnné pobyty	13 %	24 %
Mezinárodní projekty	15 %	26 %
Certifikované zkoušky	3 %	5 % (1 ZŠ: 13 žáků NJ, 1 ZŠ: 3 žáci AJ)
Europass	1 % (2 ZŠ)	-
Krajské soutěže	20 %	24 %
Jiné ⁹	34 %	32 %

Využití projektů v krajích

Základní školy v **Praze** realizovaly projekty ke zkvalitnění výuky cizích jazyků. Dvě ZŠ v Praze se zapojily do projektu *Zvýšení jazykových kompetencí žáků a pedagogů a zlepšení metodických znalostí kvalifikovaných pedagogických pracovníků*. Tento projekt byl spolufinancován ESF, státním rozpočtem ČR a rozpočtem hl. m. Prahy. Jazyková ZŠ Fr. Plamínkové v Praze organizuje v rámci jazykové přípravy každoročně týdenní pobyty v anglických rodinách zahrnující rovněž poznávací aktivity v oblasti historie a kultury Velké Británie. Je také zapojena do projektu MŠMT *Jazyková rozmanitost Evropské unie* zaměřeného na tvorbu a ověřování učebních osnov výuky méně frekventovaných cizích jazyků realizovaného Gymnáziem, SOŠ a VOŠ na Ortenově náměstí v Praze 7.

Na devíti školách **Středočeského kraje** realizuje Klub ekonomů škol Praha, o. s. grantový projekt *Výuka cizích jazyků s akcentem na kombinované studium (Blended Learning)* a samostudium cizích jazyků (jazyk anglický a německý) schválený MŠMT ČR. Projekt je financovaný z ESF a ze státního rozpočtu ČR a jeho cílem je povzbudit zájem žáků o studium cizího jazyka, obohatit tradiční pojetí jazykové výuky a motivovat žáka k samostatnému studiu a odpovědnějšímu přístupu k výuce.

V **Plzeňském a Karlovarském kraji** byly v roce 2007/2008 opět využívány dlouhodobé projekty přeshraniční spolupráce s Německem pro podporu jazykového vzdělávání, výměnu zkušeností a zlepšení jazykových dovedností žáků.

V **Ústeckém kraji** bylo velmi časté zapojení škol do mezinárodních projektů zaměřených na spolupráci škol, výměnných pobytů atd. Inspekce zjistila, že úspěšnost v přijímání projektů se neodvíjí od velikosti, druhu školy a geografického umístění školy. Jednoznačně byla důsledkem iniciativ pracovníků školy (nejčastěji vedení škol a projektových manažerů). Velmi častá byla praxe, kdy se školy při předkládání projektů sdružují, čímž hlavně menší školy zvyšují pravděpodobnost úspěchu.

V **Jihočeském kraji** se realizoval společný jazykový projekt s názvem *Učit se spolu jazyk sousedů*. Nositeli projektu jsou na rakouské straně Volksschule Drosendorf a na straně české ZŠ Dešná. Cílovou skupinou projektu jsou žáci 1. stupně ZŠ z obou škol v počtu 40 žáků. Projekt je kofinancován z prostředků EU v rámci iniciativy společenství INTERREG

⁹ vystoupení pro veřejnost, celoškolní projektové dny a třídní projekty, e-twinning, dopisování, besedy s rodilými mluvčími, návštěvy divadelních představení v cizích jazycích, aktivity k příležitosti Dne jazyků, adopce na dálku, dny otevřených dveří, jazykové tábory, soutěže (celostátní kola soutěží v cizích jazycích, korespondenční soutěže, pěvecké soutěže s anglickými texty, mezinárodní olympiády, mezinárodní soutěž v poskytování první pomoci), jazyková portfolia, prezentace na webových stránkách, výtvarné výstavy s anglickým komentářem, spolupráce se zahraničními partnery v rámci města, certifikát získaný při pobytech v Anglii s výukou AJ

IIIA a jeho hlavní myšlenkou je příhraniční spolupráce škol zaměřená na jazykové znalosti a na vznik a upevnění stávajících přátelství.

Inspekce zaznamenala v **Libereckém kraji** přetrvávající nedostatek učitelů s vysokoškolskou přípravou pro výuku cizích jazyků, především učitelů angličtiny. Stále převažují vyučovací metody, organizační formy a výukové činnosti, které učí žáky „o jazyce“, méně již jazyk jako nástroj komunikace používat v různých navozených situacích.

V oblasti mezinárodní spolupráce byly v **Královéhradeckém kraji** nejvíce využívány finanční dotace z prostředků EU, konkrétně programy s možností poskytnutí dotace, *Sokrates a Leonardo da Vinci*. Další finanční prostředky pro tuto oblast byly získávány i z dotačních programů kraje. Projekty byly zaměřené na rozvoj mezinárodní spolupráce, výměnu zkušeností a zvyšování jazykových a odborných kompetencí žáků i pedagogů. Významně se rozvíjela i spolupráce mezi příhraničními školami. Určitá stagnace v počtu podávaných projektů v rámci ESF (operační programy zaměřené na rozvoj lidských zdrojů), zaznamenaná v posledních dvou letech, byla zřejmě způsobena ukončením programovacího období 2004-2006 a nástupem dalšího programovacího období s vyššími nároky na zpracování vlastního projektu. Nárůst byl zaznamenán v podávání projektů v rámci FM/EHP Norsko. Národních grantových programů směřujících především do oblasti přípravy lektorů, tvorby a ověřování ŠVP (*Pilot S*), přípravy nové formy ukončování studia ve středních školách (např. *Kvalita 1*) a jiné (např. *Škola pro udržitelný život*) se účastnily pouze některé z předních škol. Krajské grantové programy směřovaly především do oblasti zlepšování kvality podmínek vzdělávacího a výchovného procesu. Této formy dotací využívá největší počet škol. Grantové programy obcí (a případné dotace získané od místních firem) jsou nejčastěji využívány k financování méně náročných, krátkodobých a školu profilujících projektů.

Některé základní školy v **Pardubickém kraji** získaly z projektů prostředky na zahraniční pobyty žáků a vyučujících s cílem zdokonalování se v cizích jazycích. Základní škola v Lanškrouně realizovala projekt *Jazyková a informační komunikace pro děti se zdravotním postižením*, jehož cílem bylo umožnit zdravotně postiženým dětem získat rovné šance v oblasti výuky informatiky a cizích jazyků na základě nově vytvořené části osnov vzdělávacího programu pro výuku cizích jazyků a informatiky.

Základní škola Benešova v Třebíči v **kraji Vysočina** v roce 2007/2008 realizovala projekt spolupráce čtyř rakouských škol, slovinské, slovenské a maďarské školy *Rukama, nohama*.

V **Jihomoravském kraji** se velmi dobře dařilo podporovat a rozvíjet výuku cizích jazyků (Projekt MM Brna *Výuka AJ na vybraných školách v městě Brně*), dále zajišťovat rovné příležitosti v základním vzdělávání se zaměřením na žáky se ŠVP.

Nabídka volitelných a nepovinných předmětů ZŠ v **Olomouckém kraji** směřovala k rozvíjení jazykových a informačních kompetencí.

ZŠ Ostrava-Zábřeh v **Moravskoslezském kraji** realizovala v kraji projekt *Angličtina napříč výukou v 1. ročníku ZŠ* zaměřený na výuku angličtiny s využitím ICT od 1. tříd ZŠ. Výuka angličtiny je v rámci projektu prováděna přirozenou interaktivní cestou napříč výukou všemi předměty. Ve výuce projekt počítá s využitím interaktivní tabule, dataprojektoru, tří žákovských PC, výukových programů, vlastních prezentací, pomůcek a metodických listů.

Poměrně velké množství učitelů ve **Zlínském kraji** se zúčastnilo jazykového vzdělávání v rámci projektu *Brána jazyků* a většina zúčastněných jej hodnotila jako velmi přínosný.

C.1.3 Střední vzdělávání

V letech 2005-2008 školní inspekce realizovala šetření úrovně kvality výuky cizích jazyků, metod výuky a úrovně kvalifikovanosti vyučujících s cílem ověřit průběh kurikulární reformy ve středních školách. Ve školním roce 2005/2006 proběhlo šetření ve výběrovém

souboru 145 SŠ, v následujícím roce 2006/2007 proběhlo šetření ve výběrovém souboru 183 SŠ, z toho 55 gymnázií, 119 SOŠ a 9 SOU. Ve školním roce 2007/2008 proběhlo šetření výběrového souboru 32 SŠ, z toho 10 gymnázií, 19 SOŠ a 3 SOU. Cílem souhrnné analýzy z let 2005 až 2008 bylo zjistit, jak SŠ realizují rozšíření výuky cizích jazyků a do jaké míry nabídka ve školách odpovídá vývoji zájmu studentů a potřebám přípravy absolventů škol pro uplatnění na evropském trhu práce. ČŠI zjišťovala, jaká opatření pro zkvalitnění a modernizaci výuky cizích jazyků střední školy realizovaly a do kterých projektů rozvoje výuky se zapojily v průběhu posledních tří školních let, zda k tomuto úkolu přistupovaly komplexně a jaké oblasti nejvíce rozvíjely.

Ve školních letech 2005/2006 a 2006/2007 rostl zájem studentů SŠ o výuku cizích jazyků, především o výuku angličtiny, a vzhledem k prioritě výuky angličtiny se snížil podíl škol, které nabízely souběžnou výuku dvou a více cizích jazyků. Ve školním roce 2005/2006 zajišťovaly téměř všechny SŠ (99 %) souběžnou výuku dvou nebo více cizích jazyků, zatímco ve školním roce 2007/2008 vyučovalo souběžně dva nebo více cizích jazyků 73 % škol.

Ve školních letech 2005/2006 a 2006/2007 zpracoval koncepci výuky cizích jazyků stejný podíl škol, více než polovina gymnázií, ale pouze 10 SŠ a 2 SOU. Ve školním roce 2007/2008 zpracovalo téměř 68 % SŠ koncepci rozvoje výuky cizích jazyků. Dvě třetiny škol se při tvorbě koncepce opíraly mimo jiné o vlastní zpracované hodnocení výuky cizích jazyků na úrovni školy. Koncepce vycházely z rámcových koncepčních materiálů, především z Národního plánu výuky cizích jazyků. Školy se nejvíce zaměřovaly na vyhodnocení podmínek a zapojení žáků do motivačních aktivit, méně často se zabývaly i výsledky žáků. V letech 2005/2006 a 2006/2007 došlo v SŠ zejména s ohledem na reformu státní maturity ke zvýšení hodinové dotace cizích jazyků a ve výuce bylo zahájeno uplatňování moderních forem a metod práce. Několik dalších škol zareagovalo i na požadavky trhu práce a zavedlo volitelné předměty jazykového zaměření. Školy se rovněž snaží připravit žáky na budoucí profesi posílením odborné terminologie, rozvojem komunikativních dovedností a v menší míře také přípravou na mezinárodně uznávané zkoušky.

Funkční opatření ke zkvalitnění výuky cizích jazyků v letech 2005-2007 přijala většina SŠ, nejčastěji se týkaly navýšení hodinové dotace cizích jazyků a zavedení výuky volitelného předmětu. Část opatření byla zaměřena na zlepšení materiálních podmínek výuky. Pouze minimum škol k problematice zkvalitnění výuky přistoupilo komplexně a realizovalo opatření zaměřené na další vzdělávání učitelů, uplatňování moderních metod výuky, sjednocení klasifikace a posílení odborného jazyka. Ve školním roce 2007/2008 směřovala opatření na podporu výuky ve školách především do oblasti zlepšení materiálních podmínek výuky, zvyšování kvalifikace vyučujících a přípravy na reformovanou maturitu. Přijatá opatření byla v roce 2007/2008 úspěšně realizována, v případě realizace opatření vedoucích ke zlepšení materiálních podmínek byla zaznamenána 100% úspěšnost.

Ve většině škol byly vytvořeny metodické orgány, předmětové komise nebo metodická sdružení pro výuku cizích jazyků. Náplň a rozsah jejich práce se liší, v některých SŠ se zabývají především organizačními záležitostmi – zájezdy, soutěžemi, popřípadě výběrem učebnic a zpracováním tematických plánů, v jiných školách učitelé koordinují výuku na základě vytvořené strategie školy pro výuku cizích jazyků, jednotných kritérií hodnocení a srovnávacích testů. Výuka ve zvyšujícím se počtu škol probíhala podle sjednocených řad učebnic. Ve školním roce 2006/2007 se učitelé jazyků v gymnáziích zapojili do tvorby ŠVP (třetina gymnázií). Nedostatečná spolupráce učitelů byla zřejmá zejména ve školách, kde je výuka zajišťována externími učiteli nebo důchodci. Obsahem spolupráce vyučujících v rámci metodických orgánů v SŠ bylo především sjednocení učebních materiálů a klasifikace, organizování akcí, podpora žáků se ŠVP a tvorba ŠVP.

Z šetření ČŠI ve školním roce 2007/2008 vyplývá, že SŠ meziročně zlepšily zajištění návaznosti výuky cizího jazyka na výuku v ZŠ. Návaznost zajistilo v roce 2007/2008 téměř 87 % středních škol, ze zařazených gymnázií dokonce 90 %. Téměř všechny školy s výjimkou dvou se při zajištění návaznosti výuky opíraly o výsledky zjišťování návaznosti. Nejčastěji pomocí testování jazykových znalostí žáků získaných v ZŠ, které využívají téměř dvě třetiny SŠ, nebo zjištění předchozích výsledků v klasifikaci, které využila čtvrtina SŠ. Příjímací zkoušky slouží ke zjištění návaznosti jen výjimečně. Z inspekčních zjištění ve školním roce 2007/2008 vyplývá, že téměř 77 % škol hodnotí úroveň výuky cizích jazyků na základě výsledků testování výstupní úrovně znalosti cizích jazyků studentů. Na sledování výstupní úrovně se více zaměřují v gymnáziích, obchodních akademiích a hotelových školách, tedy tam, kde žáci povinně maturují z cizího jazyka.

Ve školním roce 2006/2007 se více než polovina středních škol zapojila do testování *Maturita nanečisto*, ve školním roce 2007/2008 se zapojilo již téměř 65 % středních škol a dokonce 80 % gymnázií. Rovněž ve školách, kde není cizí jazyk povinným maturitním předmětem, bylo testování CERMAT nejčastějším způsobem zjišťování výstupní úrovně žáků v cizích jazycích. Více než 32 % středních škol vycházelo při hodnocení výstupní úrovně znalosti cizích jazyků studentů ze Společného evropského referenčního rámce. Vlastní srovnávací testy v roce 2007/2008 využilo 42 % středních škol. Ve středních odborných učilištích není vyhodnocování výstupní úrovně žáků, kromě klasifikace, zpravidla prováděno. Další uplatnění svých studentů sledovalo 71 % středních škol.

Ve školním roce 2007/2008 bylo zjištěno mírné zlepšení podílu vysokoškolsky vzdělaných vyučujících oproti roku 2005/2006. Vysokoškolské vzdělání mělo v roce 2007/2008 ve středních školách 75 % z celkového počtu vyučujících angličtiny a 75 % vyučujících němčiny. Podíl vyučujících, jejichž vzdělání odpovídalo vyučovanému předmětu a druhu školy byl však pouze 30 % vyučujících angličtiny a 38 % vyučujících němčiny. Podíl rodilých mluvčích byl v roce 2005/2006 velmi nízký (3 % všech učitelů cizích jazyků v SŠ) a na výuce se podíleli pouhými 0,3 %. S vytvořením lepších podmínek pro přijetí rodilých mluvčích do výuky cizích jazyků se jejich podíl zvýšil. Ve školním roce 2007/2008 byl podíl rodilých mluvčích ve výuce oproti roku 2005/2006 významně vyšší, na výuce angličtiny se podíleli z 8 % (9 vyučujících), na výuce němčiny se ve sledovaných SŠ podílel 1 vyučující a na výuce francouzštiny 2 vyučující.

Ve středních školách jsou nejprázdnější podmínky k výuce cizích jazyků v gymnáziích, kde se podíl učitelů, jejichž vzdělání odpovídalo vyučovanému předmětu a druhu školy, pohyboval v roce 2005/2006 mezi 82 % (AJ) až 88 % (FJ). Všichni učitelé gymnázií, kteří vyučují cizí jazyky bez VŠ vzdělání (7), si v roce 2005/2006 doplňovali odbornou kvalifikaci studiem na VŠ. V ostatních středních školách byly podíly učitelů s odpovídajícím vzděláním v oblasti cizích jazyků v roce 2005/2006: 46 % (AJ), 58 % (NJ). Rovněž ve školním roce 2007/2008 byly zjištěny lepší personální podmínky v gymnáziích, v 60 % sledovaných gymnázií byly personální podmínky hodnoceny jako nadprůměrné.

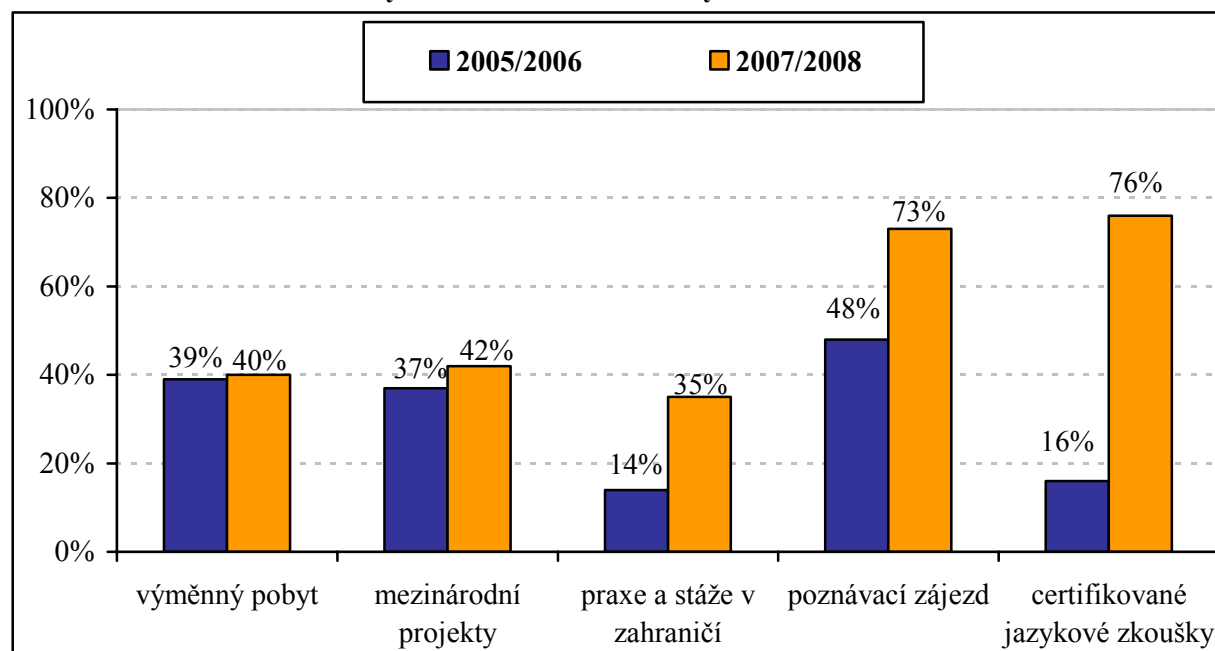
V letech 2005-2008 střední školy zareagovaly na probíhající kurikulární reformu a ve srovnání s předchozími lety výrazně vzrostla jejich účast v dalším vzdělávání. Učitelé ve středních školách se soustředili na změny vyplývající z reformy obsahu a cílů jazykového vzdělávání. Učitelé v gymnáziích a SOŠ v souladu s potřebami reformy školství se vzdělávali v metodice a účastnili se školení ke státním maturitám. Ve školním roce 2006/2007 byli učitelé jazyků v 11 sledovaných SŠ proškoleni pro práci se žáky se SVP. V 11 gymnáziích a 16 SOŠ učitelé navštěvovali jazykové kurzy. Několik SŠ uvedlo, že nabídka dalšího vzdělávání pro učitele němčiny je nedostatečná. Zájem o další vzdělávání je nižší ve SOU. Ve školách, kde se učitelé neúčastní dalšího vzdělávání, je nejčastěji uváděným důvodem špatná dostupnost vzdělávacích center, nebo se jedná o externí učitele.

Ve školním roce 2007/2008 bylo zjištěno, že třetina nekvalifikovaných učitelů angličtiny ve středních školách si doplňuje VŠ kvalifikaci pro výuku angličtiny, 29 % nekvalifikovaných vyučujících složilo mezinárodní zkoušku z angličtiny a 24 % nekvalifikovaných pedagogů si doplňovalo znalosti angličtiny v jazykových kurzech. Nekvalifikovaní vyučující jen zřídka využívali kurzy JAME a MEJA. DVPP v anglickém jazyce se v roce 2007/2008 zúčastnilo také 47 % kvalifikovaných angličtinářů. Téměř jedna pětina všech vyučujících angličtiny ve středních školách se v roce 2007/2008 zúčastnila DVPP v oblasti práce se žáky se SVP, ve skupině vyučujících s VŠ přípravou pro výuku daného jazyka se vzdělávalo v práci se žáky se SVP dokonce 38 % vyučujících angličtiny. Z šetření v roce 2007/2008 vyplynulo, že téměř 41 % vyučujících angličtiny mělo zkušenost z anglicky mluvící země, 31 % se zúčastnilo studijního pobytu v anglicky mluvící zemi, 23 % se zapojilo do projektů EU v angličtině a 18 % se zúčastnilo zahraniční stáže v angličtině.

Ve výuce německého jazyka v roce 2007/2008 bylo zjištěno, že nekvalifikovaní vyučující němčiny jen zřídka využili možnost dále se vzdělávat v německém jazyce nebo v kurzech *MEJA/Brána jazyků*. Z kvalifikovaných vyučujících němčiny se jich 58 % v roce 2007/2008 zúčastnilo DVPP k prohloubení znalosti německého jazyka. Celkem 29 % všech vyučujících němčiny ve středních školách se v roce 2007/2008 zúčastnilo DVPP zaměřeného na práci se žáky se SVP. Z šetření v roce 2007/2008 vyplynulo, že více než 58 % vyučujících němčiny mělo zkušenost z německy mluvící země, 52 % vyučujících němčiny se zúčastnilo studijního pobytu v německy mluvící zemi, 27 % se zapojilo do projektů EU v němčině a čtvrtina vyučujících němčiny se zúčastnila zahraniční stáže v němčině.

Z šetření provedeného ve středních školách v roce 2005/2006 vyplynulo, že motivačních činností organizovaných školami nad rámec učebních osnov se nejčastěji účastnili žáci gymnázií. Spolupráci se zahraniční školou uskutečnilo 43 % SŠ a do mezinárodních projektů bylo zapojeno 37 % škol. Žáci 14 % středních škol se zúčastnili praxí a stáží v zahraničí.

Graf 8 Motivační aktivity realizované ve sledovaných SŠ v letech 2005-2008

Dosažené znalosti umožnily 198 žákům získat certifikované diplomy. Přesto pětina SŠ nenabídla žádnou činnost, při které by žáci uplatnili své jazykové dovednosti. Ve školním roce 2007/2008 byl v rámci inspekčního šetření ve více než 13 % SŠ zjištěn nadprůměrný stav rozvoje moderních metod výuky rozvíjejících klíčové kompetence žáků. Pozitivním

zjištěním je, že více než 23 % SŠ bylo v roce 2007/2008 příznivě hodnoceno v oblasti nabídky motivačních aktivit pro žáky. Žáci 73 % SŠ vyjeli v roce 2007/2008 do zahraničí formou poznávacího zájezdu. Mezinárodních projektů se zúčastnili žáci ve 42 % SŠ. Výměnný pobyt absolvovali žáci v celkem dvou pětinach SŠ. Žáci 35 % SŠ se zúčastnili odborné praxe nebo stáže. Ve více než třech čtvrtinách SŠ skládali studenti certifikované zkoušky, v 48 % SŠ z angličtiny a ve 29 % certifikovanou zkoušku z němčiny. Ve školním roce 2007/2008 umožnily dosažené znalosti 188 žákům SŠ získat certifikované diplomy, 91 žáků složilo certifikované zkoušky z angličtiny a 97 žáků certifikované zkoušky z němčiny.

Střední školy v **Praze** využily dotační programy *Sokrates a Leonardo da Vinci* a zapojily se také do mezinárodního internetového projektu výuky cizích jazyků *eTwinning*¹⁰ a do projektu středoevropských středních škol *ACES*¹¹. Pražské střední školy čerpaly také dotace v rámci operačního programu *Rozvoj lidských zdrojů* (OP RLZ).

Střední školy ve **Středočeském kraji** čerpaly prostředky z operačního programu *Vzdělávání pro konkurenceschopnost* na nákup nových PC a interaktivních tabulí pro výuku cizích jazyků, pořádání zahraničních stáží pro pedagogy a intenzivnější péči o nadané děti.

Plnění podpory cizích jazyků v **Plzeňském kraji** je často ovlivňováno personálními a materiálně-technickými podmínkami vzdělávání. Pro výuku cizích jazyků stále není dostatek kvalitních vyučujících, kteří vystudovali příslušný jazyk. Škola tak často musí nabízet jazyky podle vyučujících a ne podle poptávky. Střední školy v plzeňském kraji realizovaly projekty přeshraniční spolupráce s Německem pro podporu jazykového vzdělávání. Zapojily se například do projektu výměn studentů českých a německých středních škol pod názvem *TANDEM* financovaného z fondů ESF. SOŠ a SOU v Horšovském Týně realizovala projekt *Výuka anglického, německého jazyka a matematiky na SŠ ve třídách s integrovanými žáky se SVP s využitím informačních a komunikačních technologií*.

Střední školy v **Karlovarském** a v **Ústeckém kraji** realizovaly projekty přeshraniční spolupráce s Německem k podpoře jazykového vzdělávání. Zapojily se také do projektů *Sokrates a Leonardo da Vinci* a do aktivit v rámci OP RLZ.

V **Jihočeském kraji** bylo přínosné partnerství se zahraničními školami, zejména spolupráce na projektech (jazykových, ekologických), organizování výměnných pobytů žáků a zahraniční praxe. Projekty realizované v SŠ s využitím krajských a evropských finančních prostředků přispěly zejména k motivaci žáků pro prohloubení odborných znalostí a dovedností.

V **Libereckém kraji** přetrvává nedostatek „aprobovaných“ učitelů cizích jazyků, anglický jazyk je stále více poptáván. Stále převažují vyučovací metody, organizační formy a výukové činnosti, které učí žáky „o jazyce“, méně již jazyk jako nástroj komunikace používat v různých navozených situacích.

Střední školy v **Královéhradeckém kraji** realizovaly projekty přeshraniční spolupráce se sousední zemí pro podporu jazykového vzdělávání. V oblasti mezinárodní spolupráce byly nejvíce využívány programy s možností poskytnutí dotace, a to *Sokrates a Leonardo da Vinci*. Další finanční prostředky pro tuto oblast byly získávány i z dotačních programů kraje.

¹⁰ V rámci eTwinningu žáci středních škol získávají znalosti a učí se jiné kultury chápat tím, že přímo s mluvčími cizího jazyka řeší různé úkoly a shromažďují data na určité téma.

¹¹ projekt pro středoevropské školy, který koordinuje Interkulturní centrum ve Vídni. ACES (Academy of Central European Schools) se koná letos druhým rokem a vznikl z iniciativy rakouské nadace Die Erste Österreichische Sparkasse Foundation. Letošní téma je velmi aktuální – *Učit se žít spolu: interkulturní dialog v Evropě*. Projekt je velmi dobrou šancí získat pro svou školu partnery z různých zemí Evropy a zároveň si přitom procvičit znalosti angličtiny, která je jazykem pro společnou komunikaci všech účastníků.

Projekty byly zaměřené na rozvoj mezinárodní spolupráce, výměnu zkušeností a zvyšování jazykových a odborných kompetencí žáků i pedagogů.

V oblasti středního vzdělávání v **Pardubickém kraji** byly mezinárodní projekty realizovány spíše ojediněle, častěji byla školami navazována mezinárodní spolupráce. Všechna navštívená gymnázia a 4 odborné školy pokračují ve výměnných a studijních pobytech žáků v zahraničí, 2 odborné školy (SOŠ a SOU Pardubice – Polabiny, Poděbradská 94 a Soukromá střední odborná škola TRADING CENTRE s.r.o. v Litomyšli) nemají zatím navázanou zahraniční spolupráci (navštívený vzorek). Příkladem dobré praxe je zajišťování nadstandardních podmínek pro realizaci praktické výuky s možností rozvíjení znalostí cizího jazyka na smluvně zajištěných pracovištích v zahraničí pro žáky Hotelové školy Bohemia s.r.o. v Chrudimi.

V **kraji Vysočina** realizovala SŠ stavební v Jihlavě projekt *Digitální video ve výuce odborných předmětů a cizích jazyků*. Cílem projektu bylo vytvoření výukového pořadu pro odborné předměty a cizí jazyky.

Projekty realizované středními školami v **Jihomoravském kraji** přispěly především k rozvoji klíčových kompetencí a zlepšení jazykových znalostí žáků.

Obchodní akademie Přerov v **Olomouckém kraji** se zapojila do projektu *Multimediální výuka cizích jazyků* v rámci OP RLZ zaměřeného na zkvalitnění vzdělávání na střední škole v oblasti výuky cizích jazyků (anglického, německého, francouzského a španělského) multimediální formou výuky konverzace.

V **Moravskoslezském kraji** vyvíjely střední školy i jejich zřizovatelé značné úsilí ke splnění požadavků Národního plánu výuky cizích jazyků a také požadavky, které přicházejí do školství s novou maturitní zkouškou z cizího jazyka (orientace učitelů na DVPP v cizích jazycích, podpora a zlepšování materiálních podmínek, individuální přístup k žákům, nové výukové metody, posun v odborné kvalifikaci pedagogů, projektová činnost). Oblast zaznamenala oproti předchozím letům pokrok a je podporována jak celonárodním jazykovým programem, tak i mezinárodními, krajskými i individuálními projekty škol.

Dlouhodobým přínosem ve **Zlínském kraji** jsou pro žáky projekty, jejichž obsahem jsou odborné stáže žáků v různých zemích nejen EU i s doplněním např. multikulturních rozhovorů, regionální identity a evropské sounáležitosti. Příkladem je projekt výměn mládeže *TANDEM* gymnázia v Uherském Hradišti.

C.2 Využití ICT ve výuce

Využívání ICT technologií ve školním vzdělávání a s ním související podpora informační gramotnosti patří k prioritám kurikulární reformy v ČR. Jejich postavení v kurikulu je vymezeno nejen jako samostatný předmět studia, ale především jako nástroj k řešení problémů a základ utváření edukačního prostředí. Problematika ICT je začleněna i do RVP pro jednotlivé stupně vzdělávání.

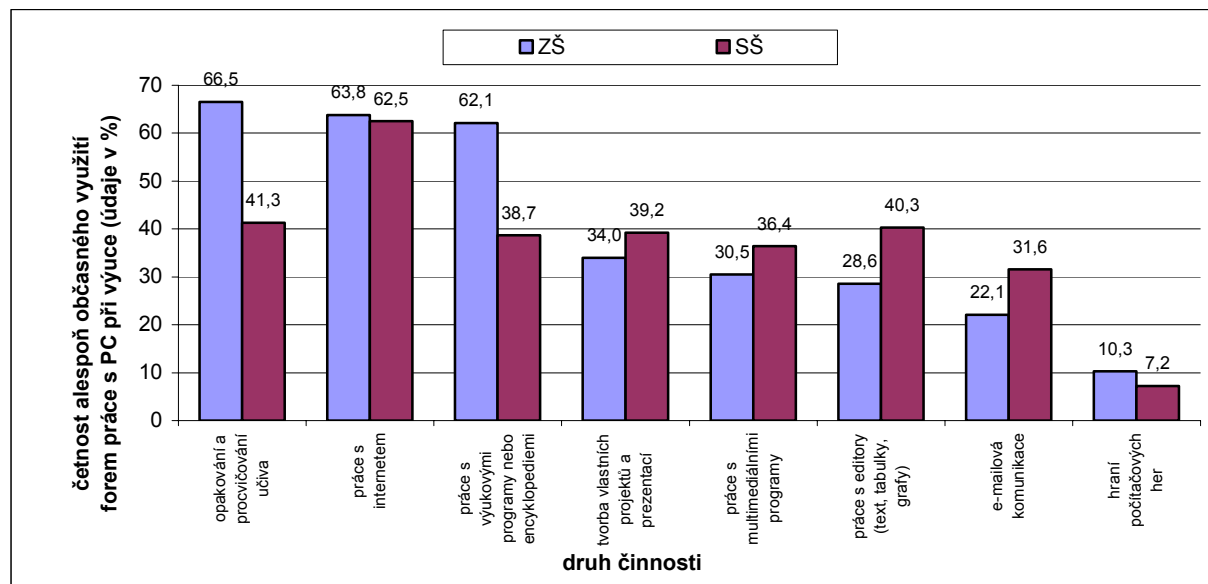
C.2.1 Základní vzdělávání

V koncepčních záměrech a v plánování základních škol je již běžně zařazováno využívání informačních a komunikačních technologií ve vzdělávacím procesu. Koncepční kroky v této oblasti jsou zpravidla součástí ICT plánu, ve většině škol organizování výuky počítá s využitím ICT. Pedagogové v téměř 54 % ZŠ absolvovali v roce 2007/2008 základní modul vzdělávání v oboru ICT a rozšířený modul ve 35 % ZŠ. Koordinátora ICT mělo k dispozici pouze necelých 5 % ZŠ.

Z komplexních obsahových a metodických celků se ve školách nejvíce plánuje využívání výukových programů, které mají podporu vedení škol. Inspekce však zjistila, že

reálná výuka plánům plně neodpovídá. Celkově bylo nadprůměrně účelné využívání prostředků ICT zaznamenáno přibližně v jedné pětině škol. Např. v hodinách matematiky to bylo ve 23 % ZŠ na 1. stupni a v 19 % ZŠ na 2. stupni. Podrobnější informaci k formám využívání počítačů ve výuce v základních školách poskytují údaje v grafu 9.

Graf 9 **Formy využití počítačů ve výuce v základních a středních školách**

V necelé polovině škol inspekce zjistila dílčí problémy ve vyhodnocování dopadu ICT na výuku a učení. Školy sice přijímají opatření k rozvoji a využití ICT, dosud však není zažita systematická práce s výsledky vlastního hodnocení, která by měla směřovat k zvyšování účinnosti těchto opatření.

V základních školách navštívených ve školním roce 2007/2008 je ICT vzdělávání obecně považováno spolu se vzděláváním k realizaci ŠVP, jazykovým vzděláváním a školským managementem za nejdůležitější oblast DVPP. Jde o oblasti, které nejtěsněji souvisejí s vnímáním vlastních potřeb školy. Pro nejmenší školy však bylo vzdělávání v oblasti ICT mnohem méně důležité než pro ostatní.

C.2.2 Střední vzdělávání

Podobně jako v ZŠ byla i ve všech druzích SŠ podpora rozvoje ICT zpravidla zakotvena v jejich koncepčních záměrech a promítla se i do plánování. V SŠ byla v materiálním zázemí ICT patrná vyšší kvalita vybavení a používaných programových produktů než v ZŠ. Rozvoj a využití ICT ve výuce nejvíce ovlivnila kvalita koncepčních kroků zapracovaných v ICT plánu, případně ve strategickém plánování školy a práce s výsledky vlastního hodnocení. Inspekce též zjistila, že při uplatňování prostředků ICT jsou nezastupitelné metodické dovednosti vyučujícího.

Materiální podmínky, velikost škol a velikost sídla škol byly dalšími faktory ovlivňujícími využití prostředků ICT. Téměř ve 36 % SŠ měla práce žáků s prostředky ICT v roce 2007/2008 nadprůměrný přínos pro rozvoj jejich osobnosti. Jen téměř 16 % SŠ využívalo nadprůměrně účelně ICT technologie a téměř 35 % SŠ je příkladně používalo při hodnocení žáků a poskytování zpětné vazby. V téměř 47 % hodin matematiky v SŠ žáci účelně pracovali s ICT technologiemi a používali vhodný software. Pedagogové více než 46 % SŠ absolvovali v roce 2007/2008 základní modul vzdělávání v oboru ICT a v téměř 43 % rozšířený modul. Koordinátoři ICT byli k dispozici jen ve 3 % středních škol.

C.2.3 Vliv ICT na školní klima

Ovlivňování školního klimatu zaváděním nových informačních a komunikačních technologií v našich školách je reálné. Potvrzují to provedená pozorování, rozhovory i některé další zkušenosti získané v rámci dlouhodobého sledování školního klimatu Českou školní inspekci. Je však nutné respektovat, že ovlivňování klimatu zaváděním špičkových ICT není přímé, ale vždy zprostředkované.

Podnětné vlivy:

- Vysoká úroveň materiálně-technického zázemí včetně zavedených špičkových ICT zvyšuje celkovou prestiž a image školy.
- Zavedení špičkových ICT jako významný projev zákaznické orientace školy není samoúčelné, ale znamená využití takových výchovných metod, které jsou blízké mladé generaci. Přitom klade na pedagogickou práci nové úkoly spojené s rozvojem klíčových dovedností žáků, jako je práce s technologiemi (druhá gramotnost) a práce s informacemi (třetí gramotnost).
- Nejen z manažerského, ale i z didaktického hlediska upevňuje zavedení špičkové ICT kontrolní funkci organizace a obsahu výuky, což má významný vliv na školní etiku a na výchovu potřebných návyků ve vztazích mezi žáky a mezi žáky a učiteli.
- Škola ve svém výchovném působení využívá optimální předpoklady a jedinečnou příležitost socializovat jinak silně individualizovanou práci dětí s PC mimo školu, kompenzovat tzv. e-komunikaci sociální komunikací, potlačovat negativní vzorce chování (agresivita), minimalizovat některé projevy závislostí nebo naopak fobií z techniky vyskytujících se u části mladé populace.
- Zkušenosti z praxe ukazují, že zavedení špičkových ICT přispívá nikoliv k devastaci, ale naopak k zodpovědnějšímu přístupu žáků (a stejně i učitelů) ke školnímu prostředí, k úctě k majetku školy atd.

Negativní vlivy:

- Zavádění nových ICT ve škole vyvolává i řadu vlivů zhoršujících klima, například když materiálně-technické vybavení školy často neodpovídá možnostem, které má dítě doma v rodině.
- Stresující vlivy jsou ale spojeny především s nedostatečnými znalostmi a orientací zejména starších pedagogů v této problematice. Úroveň nových absolventů pedagogických fakult je velice různorodá, a proto rovněž problematická. To často vede k posilování generačního pocitu nedostačivosti vůči žákům v této oblasti nebo k nepřirozenému ostentativnímu zdůrazňování vlastní autority v jiných oblastech výuky a života školy.
- Neuvážené využití informačních technologií je kontraproduktivní pro organizaci demokratického chodu života školy a pro tvůrčí přístup k výuce a obvykle vzbuzuje negativní reakce, a to nejen u žáků.

Část D

**Tvorba a zavádění systému kvality,
metod hodnocení a vlastního hodnocení
škol a školských zařízení**

D. Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení

D.1 Vlastní hodnocení škol

D.1.1 Předškolní vzdělávání

Institucionální hodnocení realizované ve školním roce 2007/2008 opět ukázalo, že rozvoj systému vnitřní kontroly a vlastního hodnocení školy patří k nejobtížnějším činnostem vedoucích pedagogických pracovníků, zvláště velkokapacitních MŠ. Velmi dobré úrovně dosáhla pouze čtvrtina sledovaných škol. Naopak značné problémy v jeho nastavení inspekce zjistila v 15 % škol, dílčí i četnější nedostatky ve třech pětinách škol. Dobrým signálem je však zjištění, že nové zkušenosti motivují ředitelky ke směřování své činnosti včetně vzdělávacích aktivit k postupnému utváření dovedností využívat vlastní hodnocení ke zvyšování kvality školy.

Na základě jeho výstupů přijaly ředitelky 58 % mateřských škol účinná opatření ke zvýšení úrovně předškolního vzdělávání a v 68 % byly také podkladem pro výroční zprávu o činnosti školy. Ve zpracovaných školních vzdělávacích programech má téměř 70 % mateřských škol stanoveny cíle vlastního hodnocení. Vypracované nástroje vlastního hodnocení deklarovalo v ŠVP 61 % mateřských škol (podrobněji viz tabulka 43).

Tabulka 43 Vlastní hodnocení školy ve školních vzdělávacích programech MŠ

Ukazatel	MŠ (v %)
Škola má stanoveny oblasti vlastního hodnocení	61
Škola má stanoveny cíle vlastního hodnocení	70
Škola má stanovená kritéria vlastního hodnocení	51
Škola má vypracovány nástroje vlastního hodnocení	61
Škola má stanoven časový plán vlastního hodnocení	59

Dalším dobrým signálem je zjištění, že mateřské školy začínají aktivně využívat výstupy vlastního hodnocení a vnitřního kontrolního systému ke zvyšování kvality vzdělávání a činnosti školy vůbec (viz tabulka 44)

Tabulka 44 Využití výstupů vlastního hodnocení školy

Ukazatel	MŠ (v %)	
	plně	částečně
Škola využívá výstupy VH pro zvyšování kvality vzdělávání	58	23
VH je podkladem pro výroční zprávu o činnosti školy	68	14
Výstupy vnitřního kontrolního systému jsou podkladem pro opatření zvyšování kvality školy	64	19

D.1.2 Základní vzdělávání

Nadprůměrně účinné bylo vlastní hodnocení a vnitřní kontrolní systém ve více než 32 % sledovaných základních škol. Téměř tři čtvrtiny základních škol využily výstupy vlastního hodnocení pro zvýšení kvality vzdělávání a více než 74 % ZŠ ho využilo jako podklad pro výroční zprávu o činnosti školy. Opatření ke zvyšování kvality školy přijímalo na základě výstupů vnitřního kontrolního systému více než 78 % základních škol.

Většina základních škol sleduje kvalitu práce vyučujících ve výuce. Ve více než 32 % z celkového počtu sledovaných základních škol inspekce shledala vlastní hodnocení školy a vnitřní kontrolní systém jako nadprůměrně účinný. Téměř 47 % základních škol člení vlastní hodnocení na jednotlivé oblasti vzdělávání (jazykové vzdělávání, přírodovědné

vzdělávání, výuka matematiky a výuka českého jazyka a čtení) a závěry využívá k řízení kvality vzdělávání v těchto oblastech.

V práci s výstupy vlastního hodnocení výuky cizích jazyků vyniklo jen necelých 9 % ZŠ, zatímco s výstupy vlastního hodnocení výuky společenskovedních předmětů příkladně pracovalo téměř 17 % a s hodnocením matematické výuky více než pětina ZŠ. Profesionální testů jako nástroje vlastního hodnocení kvality matematické výuky nadprůměrně využívalo 28 % ZŠ. Ve zpracovaných školních vzdělávacích programech má 80 % základních škol stanoveny cíle vlastního hodnocení. Vypracované nástroje vlastního hodnocení deklarovalo 83 % základních škol v ŠVP (podrobněji viz tabulka 45).

Tabulka 45 Vlastní hodnocení školy ve školních vzdělávacích programech ZŠ

Ukazatel	Četnost (v %)
Škola má stanoveny oblasti vlastního hodnocení	86
Škola má stanoveny cíle vlastního hodnocení	80
Škola má stanovená kritéria vlastního hodnocení	71
Škola má vypracovány nástroje vlastního hodnocení	83
Škola má stanoven časový plán vlastního hodnocení	75

Rovněž vedení základních škol začíná aktivněji využívat výstupy vlastního hodnocení a vnitřního kontrolního systému ke zvyšování kvality vzdělávání a činnosti školy vůbec (viz tabulka 46)

Tabulka 46 Využití výstupů vlastního hodnocení školy

Ukazatel	Četnost (v %)	
	plně	částečně
Škola využívá výstupy VH pro zvyšování kvality vzdělávání	75	12
VH je podkladem pro výroční zprávu o činnosti školy	74	12
Výstupy vnitřního kontrolního systému jsou podkladem pro opatření zvyšování kvality školy	78	13

Ve více než 32 % z celkového počtu sledovaných základních škol inspekce shledala vlastní hodnocení školy a vnitřní kontrolní systém jako nadprůměrně účinný. Aktivní práce s výstupy vlastního hodnocení vede i ke zkvalitnění personálních podmínek školy. O způsobech a podmínkách přijímání nových dětí a žáků informují téměř všechny základní školy. Při změně vzdělávacího programu 98 % základních škol zajišťuje žákovi potřebnou pomoc. Více než 97 % základních škol má stanovená jasná pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání svých žáků (viz tabulka 47).

Tabulka 47 Přijímání ke vzdělávání a pravidla hodnocení vzdělávání

Ukazatel	ZŠ
Škola informuje o své vzdělávací nabídce (v %)	99
Škola informuje o způsobu přijímání dětí a žáků (v %)	99
Škola má stanovená pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání dětí a žáků (v %)	98
Počet podnětů ve stížnostech k hodnocení a klasifikaci žáka / z toho důvodných	36/14

D.1.3 Střední vzdělávání

Nadprůměrně účinné bylo vlastní hodnocení a vnitřní kontrolní systém ve více než 32 % středních škol. Téměř tři čtvrtiny středních škol využily výstupy vlastního hodnocení pro zvýšení kvality vzdělávání a více než 77 % škol ho využilo jako podklad pro výroční zprávu o činnosti školy. Opatření ke zvyšování kvality školy přijímalo na základě výstupů vnitřního kontrolního systému téměř 80 % středních škol.

Více než tři pětiny středních škol člení vlastní hodnocení na jednotlivé oblasti vzdělávání (přírodovědné vzdělávání, společenskovední vzdělávání atd.). K řízení kvality těchto oblastí vzdělávání využívá vlastní hodnocení 63 % SŠ. Úroveň hodnocení a práce s jeho výstupy byla nadprůměrná v 19 % škol. I ve středních školách si vedení postupně osvojuje aktivní využívání výstupů vlastního hodnocení a vnitřního kontrolního systému ke zvyšování kvality vzdělávání a činnosti školy vůbec (viz tabulka 48).

Tabulka 48 Využití výstupů vlastního hodnocení školy

Ukazatel	Četnost (v %)	
	plně	částečně
Škola využívá výstupy VH pro zvyšování kvality vzdělávání	74,9	12,9
VH je podkladem pro výroční zprávu o činnosti školy	77,1	8,9
Výstupy vnitřního kontrolního systému jsou podkladem pro opatření zvyšování kvality školy	79,8	12,6

Aktivní práce s výstupy vlastního hodnocení vede i ke zkvalitnění personálních podmínek školy. O způsobech a podmínkách přijímání nových dětí a žáků informují všechny střední školy.

Tabulka 49 Přijímání ke vzdělávání a pravidla hodnocení vzdělávání

Ukazatel	SŠ
Škola informuje o své vzdělávací nabídce (v %)	100
Škola informuje o způsobu přijímání dětí a žáků (v %)	100
Škola má stanovena pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání dětí a žáků (v %)	96
Počet podnětů ve stížnostech k hodnocení a klasifikaci žáka / z toho důvodných	50/8

Při změně vzdělávacího programu 89 % středních škol zajišťuje žákům potřebnou pomoc. Jasná pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání svých žáků má stanovena 96 % středních škol (viz tabulka 49). Více než 95 % středních škol přihlíží k hodnocení žáka z předcházející školy.

Část E

**Zvyšování profesionality
a zlepšování pracovních podmínek
pedagogických pracovníků**

E. Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků

E.1 Personální podmínky

V hodnocení personální oblasti ve vztahu k pedagogickým pracovníkům inspekce vycházela ze zákona č. 563/2004 Sb. Personální podmínky hodnotila ČŠI jako nadprůměrné u 26 % mateřských škol, u 28 % základních škol a rovněž u 28 % středních škol. Standardní byly podmínky v 66 % mateřských škol, v 67 % základních škol a v 68 % středních škol. Podprůměrné podmínky s personálními riziky byly v 8 % mateřských škol, 5 % základních škol a rovněž v 5 % středních škol.

Celkový vývoj personálních podmínek v navštívených školách inspekce vyhodnotila jako nepříznivý a v některých ukazatelích až rizikový (viz tabulka 50).

Tabulka 50 Vybrané ukazatele vývoje personálních podmínek v letech 2005/2006-2007/2008

Sledovaný ukazatel	2005/2006			2006/2007			2007/2008		
	MŠ	ZŠ	SŠ	MŠ	ZŠ	SŠ	MŠ	ZŠ	SŠ
Počet konkurzů na funkci ŘŠ*				175	256	46	132	229	51
ŘŠ splňuje kvalifik. předpoklady (%)							95,2	99,1	99,8
Počet pedagogických pracovníků (PP)	2406	15534	10891	2487	15866	11056	2618	16478	12205
z toho žen (%)	99,9	83,1	60,5	99,5	82,9	60,2	98,7	82,9	60,7
Věkový průměr PP	43,5	42,5	44,4	43,8	42,5	44,4	44,2	42,7	44,6
Podíl odborně kvalifikovaných PP (%)	92,6	82,8	81,0	91,0	82,9	82,6	90,5	82,9	81,9
Podíl PP – specialistů (%)	6,7	9,0	5,7	7,2	10,0	6,3	5,5	10,7	7,3
Podíl začínajících PP (%)	3,4	3,1	3,9	3,3	3,3	3,2	3,6	3,4	3,7

*Údaj je vyhodnocován v rámci celé ČR, podrobnější informací o stavu v krajích viz tabulka P 4, příloha 4.

Ostatní ukazatele se týkají jen navštívených škol.

Zjištěné údaje např. ukazují, že se nedaří snižovat věkový průměr pedagogických pracovníků, který se v posledních třech letech výrazně nemění. Dlouhodobě nízký je počet začínajících učitelů. Malé zastoupení mužů v celkovém počtu pedagogických pracovníků není uspokojivé zvláště v základních školách.

Většina škol vyhodnocuje možná personální rizika pro realizaci ŠVP. Pozornost věnovaná uvádění začínajících učitelů je dostatečná, ve školách je zpravidla nastaven a uplatňuje se systém jejich podpory až do dosažení tří let praxe. Znatelná je snaha vedení škol vyhovět zájmu učitelek a učitelů o svůj profesní rozvoj. Ředitelé škol docenují význam dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a organizují ho tak, aby plně odpovídalo potřebám škol souvisejícím s naplňováním ŠVP.

Tabulka 51 Hodnocení péče o personální rozvoj

Sledovaný ukazatel	MŠ	ZŠ	SŠ
Sledování a vyhodnocování personálních rizik pro realizaci ŠVP	86 %	97 %	96 %
Podpora profesního rozvoje pedagogických pracovníků vedením školy	90 %	98 %	99 %
DVPP je zaměřeno k podpoře realizace ŠVP /inovaci a přípravy ŠVP	65 %	86 %	88 %

Část pedagogů zvláště v předškolním a základním vzdělávání má i v současnosti pocit nedostačujícího finančního ohodnocení a nedocení učitelského povolání širší veřejností. Tento stav nepříznivě působí na motivaci mladých učitelů. Proto i někteří začínající učitelé zvláště ze základních škol odcházejí a noví absolventi pedagogických fakult a vysokoškolských učitelských směrů do škol vůbec nenastoupí.

Zjišťování a hodnocení stavu personální oblasti navštívených škol ve vztahu k dětem a žákům ukázalo, že počet zapsaných dětí k předškolnímu vzdělávání v posledních třech letech dynamicky narůstal a v daném školním roce byl o 7 % vyšší než v roce 2005/2006.

Počet žáků zapsaných k základnímu vzdělávání se ve stejném období výrazně neměnil. Ve středních školách byl ve školním roce 2006/2007 zaznamenán jen mírný nárůst (0,3 %), avšak v následujícím roce se počet žáků zvýšil téměř o 11%.

E.2 Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Poznatky inspekce prokazují, že při výběru kurzů DVPP jsou ve všech školách uplatňována jako nejdůležitější kritéria potřeby školy a zájem pedagogických pracovníků o nabízená témata. Tato kritéria podmiňují volbu konkrétní pořadatelské organizace. Dalším důležitým kritériem výběru jsou organizační podmínky kurzů, do nichž se mimo jiné promítá cena a časové rozvržení kurzu. Bylo zjištěno, že ceny kurzů více limitují jejich výběr ve středních školách než v základních. Význam ceny kurzu pro jeho volbu se také snižuje s rostoucím počtem žáků - školy s více žáky mají větší rozpočet. Náklady, které byly vynaloženy na DVPP v navštívených školách v předcházejících dvou letech, jsou uvedeny v následující tabulce 52.

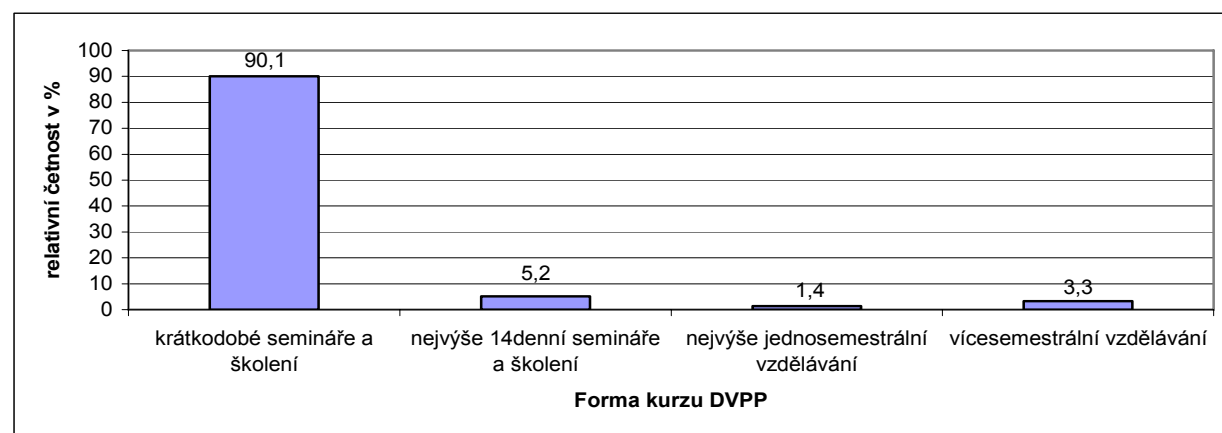
Tabulka 52 Náklady škol na DVPP (údaje v Kč)

Druh školy	DVPP 2006 celkem	Z toho ze SR	DVPP 2007 celkem	Z toho ze SR
MŠ	1 107 059	1 010 556	1 084 106	1 038 449
MŠ + ZŠ	1 508 158	1 479 020	1 545 695	1 343 706
ZŠ	5 877 266	5 509 959	4 963 838	4 574 058
ZUŠ	192 033	26 200	236 685	0
Gymnázia	1 181 950	1 013 462	874 002	640 730
SŠ	2 270 517	1 840 870	1 863 734	1 492 812
Školská zařízení	69 632	69 222	45 923	45 923

Nejvyšší zastoupení účastníků v kurzech a v seminářích DVPP mají základní školy, ročně přibližně dvě třetiny pedagogických pracovníků. Naopak ze středních a speciálních škol nedosahuje podíl účastníků-pedagogických pracovníků ani 50 %. Relativní podíl účastníků ze škol zřizovaných obcemi a kraji je vyšší než ze škol soukromých nebo církevních.

Ředitelé škol a většinou i pedagogičtí pracovníci zcela jednoznačně upřednostňují krátkodobé semináře a školení před ostatními formami kurzů (viz graf 10). Tato preference souvisí především s obtížemi v zajištění zastupitelnosti chybějících učitelů ve výuce.

Graf 10 Preference formy kurzů DVPP

Z hlediska zaměření převažuje ve výběru zájem o kurzy k tvorbě školních vzdělávacích programů, o jazykové a ICT vzdělávání, a o semináře související s inovacemi vzdělávacího obsahu.

K největším překážkám, které brání pedagogům v širším zapojení do DVPP, školy řadí především nedostatek finančních prostředků, problémy v zajištění zastupitelnosti učitelů ve výuce a v menších obcích i potíže vyplývající z horší dopravní obslužnosti.

E.2.1 Předškolní vzdělávání

Soulad plánu DVPP s realizací školního vzdělávacího programu a s potřebami školy inspekce zjistila v 78 % z celkového počtu 314 navštívených mateřských škol.

Ředitelky mateřských škol věnují velkou pozornost tematicce bezpečnosti a ochrany zdraví a výchově ke zdraví a zdravému životnímu stylu. Své zaměstnance proškolilo o právních a dalších předpisech v souladu s § 103 odst. 2 zákoníku práce 98 % škol. Ve více než 90 % mateřských škol jsou učitelky proškoleny v poskytování první pomoci podle § 102 odst. 6 zákoníku práce a 75 % škol má vyškoleného zdravotníka zotavovacích akcí. Celkové pojetí a organizaci DVPP zaměřeného na výchovu ke zdraví, která patří k hlavním oblastem předškolního vzdělávání, inspekce hodnotila ve 28 % navštívených škol jako vynikající, 57 % mělo standardní úroveň a v 15 % škol bylo podprůměrné.

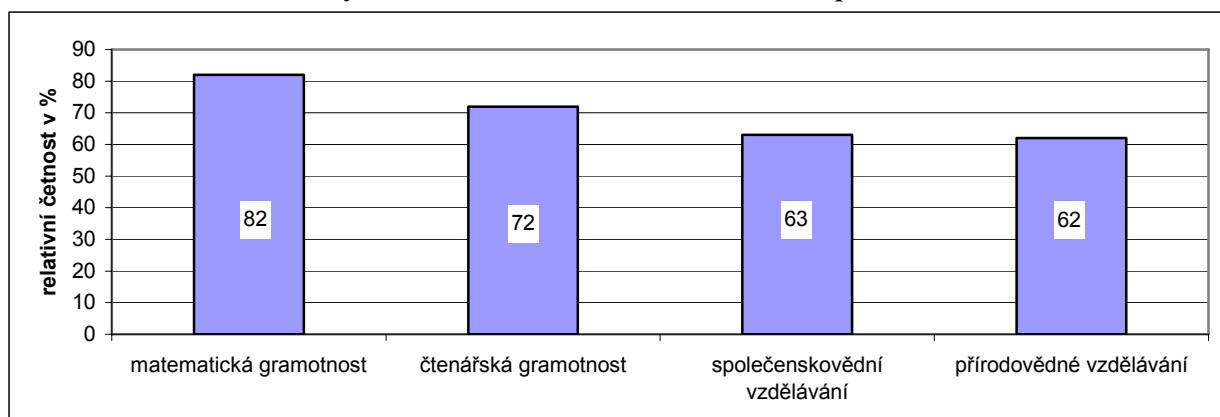
Téměř polovina sledovaných mateřských škol nabízí dětem výuku cizích jazyků. Přestože je pro tento stupeň jazykového vzdělávání nedostatek kvalifikovaných učitelek či vhodných lektorů, rozšiřovalo si odbornou kvalifikaci pro výuku jazyků jen necelých 6 % učitelek.

E.2.2 Základní vzdělávání

Z celkového počtu 546 navštívených základních škol mělo 93 % vypracovaný plán dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Z tohoto počtu odpovídal plán DVPP potřebám školy a naplňování školního vzdělávacího programu v 92 % škol.

ČŠI ve 23 % škol ohodnotila vypracované plány DVPP jako vynikající, v 69 % měly standardní úroveň a v 8 % škol měl plán DVPP podprůměrnou úroveň. V daném školním roce byla v obsahu DVPP orientovaném na klíčové dovednosti věnována v základních školách největší pozornost matematické a čtenářské gramotnosti (viz graf 11). To potvrzuje dřívější zjištění ČŠI, že na výsledky mezinárodních srovnání (výzkum *PISA*) školy přiměřeně reagují¹².

Graf 11 Utváření klíčových dovedností žáků základních škol zapracované v DVPP

Základní školy podobně jako mateřské věnují pozornost bezpečnosti a ochraně zdraví. O právních a dalších předpisech své zaměstnance proškolilo podle § 103 odst. 2 zákoníku

¹² Podrobněji viz:

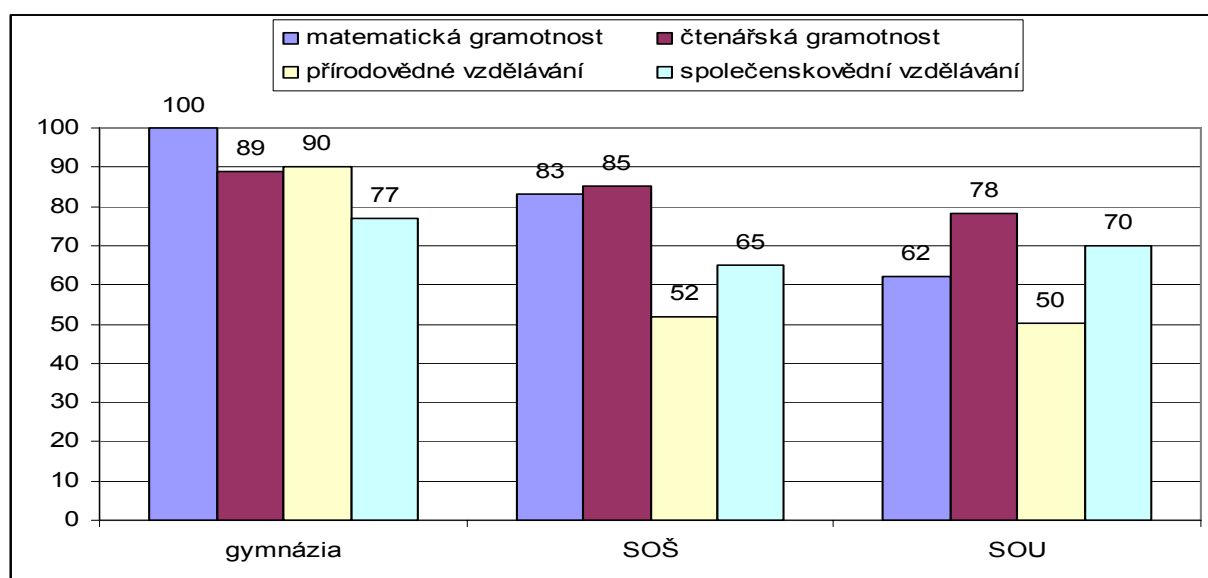
Čtenářská gramotnost jako základ kvalitního vzdělávání (Tematická zpráva). ČŠI. Praha, březen 2008.
Matematická gramotnost nejen pro matematiku (Tematická zpráva). ČŠI. Praha, červen 2008.

práce 99 % navštívených základních škol. V organizaci první pomoci v souladu s § 102 odst. 6 zákoníku práce byli vyškoleni učitelé v 95 % škol a 78 % škol mělo vyškoleny zdravotníka zotavovacích akcí. Celkové pojetí a organizaci DVPP zaměřeného na výchovu ke zdraví, která patří k hlavním oblastem zvláště na 1. stupni základního vzdělávání, inspekce hodnotila ve 29 % škol jako vynikající, v 65 % škol mělo standardní úroveň a v 6 % bylo podprůměrné.

E.2.3 Střední vzdělávání

Ve středním vzdělávání mělo plán DVPP vypracovaný 97 % navštívených gymnázií, 92 % středních odborných škol a 80 % středních odborných učilišť. Z nich bylo v souladu s potřebami školy, s inovacemi obsahu vzdělávání a s přípravou školního vzdělávacího programu 98 % plánů středních odborných škol, 94 % gymnázií a 88 % plánů zpracovaných ve středních odborných učilištích. Zpracování přípravy učitelů na utváření klíčových dovedností žáků v těchto plánech ukazují údaje v grafu 12, které zároveň potvrzují, že ve středních školách podobně jako v základních je v DVPP věnována velká pozornost čtenářské a matematické gramotnosti.

Graf 12 Utváření klíčových dovedností žáků středních škol zpracované v DVPP

Inspekce zjistila, že třetina nekvalifikovaných učitelů angličtiny ve sledovaných středních školách si doplňuje odbornou kvalifikaci pro její výuku. Mezinárodní zkoušku z angličtiny složilo 29 % nekvalifikovaných vyučujících a 24 % si doplňovalo znalosti angličtiny v jazykových kurzech. V DVPP si prohlubovalo své znalosti anglického jazyka také 47 % kvalifikovaných angličtinářů. Téměř jedna pětina všech učitelů angličtiny ve sledovaných středních školách se zúčastnila DVPP v oblasti práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

E.2.4 Některá krajská specifika DVPP

Jihomoravský kraj – DVPP bylo více zaměřeno na tvorbu ŠVP v základním vzdělávání a na odbornou přípravu podle aprobace učitelů. V předcházejícím školním roce byly preferovány akce zaměřené především na rozvoj a podporu ICT ve výuce.

Liberecký kraj – kromě snižování výdajů na DVPP negativně ovlivňují účast pedagogických pracovníků na dalším vzdělávání problémy v zajištění zastupitelnosti ve výuce, především v předškolním vzdělávání.

Olomoucký kraj – vzdělávání je zaměřené na přípravu reformovaných maturitních a závěrečných zkoušek a na inovaci didaktických postupů.

Praha – někteří pedagogičtí pracovníci bez odborné kvalifikace stále odkládají zahájení studia, kterým by odbornou kvalifikaci pro pedagogickou činnost získali.

Ústecký kraj – v oblasti DVPP se stále více prohlubují rozdíly mezi školami ve městech a v malých obcích. Provozní a ekonomické důvody negativně ovlivňují možnosti účastnit se vzdělávacích seminářů. Pedagogové více využívají různé formy samostatného studia a nabídky internetových portálů. Dlouhodobě je opomíjeno jazykové vzdělávání.

Královéhradecký kraj – vzdělávací akce byly zaměřené především na inovace obsahu vzdělání a metody a formy výuky.

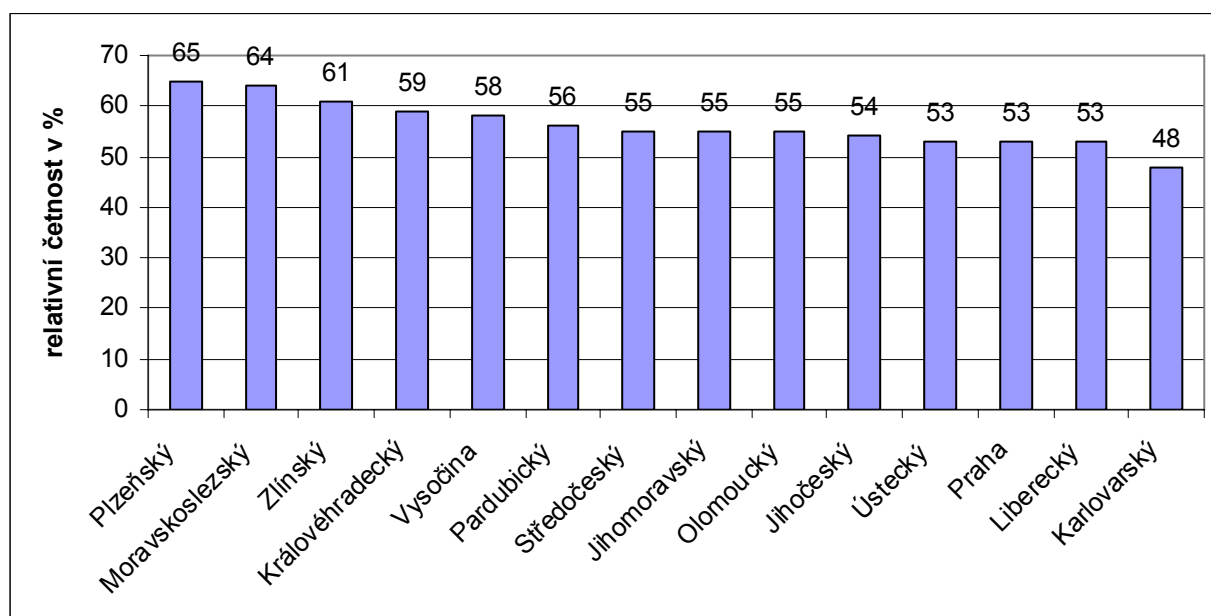
Pardubický kraj – ve sledovaných školách bylo DVPP orientováno převážně na výuku cizích jazyků a ICT.

Kraj Vysočina – účast učitelů na DVPP způsobuje organizační potíže související se zajištěním kvalitní náhrady v zastupovaných vyučovacích hodinách. V některých mateřských školách negativně ovlivnilo chybějící DVPP v oblasti tvorby a realizace ŠVP úroveň zpracování ŠVP a inovaci obsahu vzdělávání.

Jihočeský kraj – DVPP bylo zaměřeno hlavně na výuku cizích jazyků. Využívali projekt *Brána jazyků* a učitelé 1. stupně ZŠ většinou prošli kurzy jazykového vzdělávání MEJA. Nejaktivnější školy získaly finanční prostředky z Evropských strukturálních fondů.

Účast pedagogických pracovníků v dalším vzdělávání posuzovaná podle druhů škol není příliš rozdílná. Údaje v následujícím grafu 4 spíše než přístup škol k DVPP naznačují rozdíly v možnostech jednotlivých regionů.

Graf 13 Průměrný podíl pedagogických pracovníků navštívených škol účastnících se DVPP

E.3 Platové podmínky – odměňování pedagogických pracovníků

Hodnocení osobních nákladů ukázalo, že v navštívených školách a školských zařízeních se na celkových finančních prostředcích na platy ve výši 1 893 119 807 v roce 2006 podílí finanční prostředky státního rozpočtu 90,91 %. Z celkových výdajů na platy bylo vyčleněno 94,8 % pro pedagogické pracovníky. V roce 2007 činily prostředky na platy 1 959 379 000,-- Kč, z toho ze státního rozpočtu 89,88 %.

Tabulka 53 Analýza platových podmínek

Ukazatel	Zjištěné údaje v Kč	
	Rok 2006	Rok 2007
Prostředky na platy – celkem	1 893 119 807	1 959 379 000
Prostředky na platy – z toho ze SR	1 721 018 006	1 781 253 637
Prostředky na platy pedagogických pracovníků – celkem	1 631 911 889	1 711 875 572
z toho nenárokové složky mzdy	104 658 165	109 891 073
Průměrný plat pedagogického pracovníka	22 918	24 064
OPPP – celkem	42 954 257	43 101 970
OPPP – z toho ze SR	27 363 700	29 731 885
OPPP pedagogických pracovníků (PP) – celkem	17 733 713	21 620 399

Z celkového počtu zaměstnanců v roce 2006 v hodnocených školách bylo 95,4 % odměňováno z finančních prostředků státního rozpočtu. Z těchto zaměstnanců (přepočtených 6257,890) bylo 71,25 % pedagogických pracovníků, pro něž bylo čerpáno 94,82 % prostředků na platy hrazených ze státního rozpočtu. Výše celkových finančních prostředků na platy byla 1 893 119 807,-- Kč a podíl finančních prostředků státního rozpočtu činil 90,9 %.

Celkové prostředky na platy ze státního rozpočtu činily 1 721 018 006,-- Kč, z toho nenárokové složky mzdy 104 658 165,-- Kč, tj. 6,08 %.

V roce 2007 bylo na platy vynaloženo 1 959 379 000,-- Kč, z toho ze státního rozpočtu 1 781 253 637, což činí 89,88 %. Ze zaměstnanců hodnocených subjektů bylo 91,36 % odměňováno ze státního rozpočtu. Z těchto zaměstnanců (přepočtených 6257,890) bylo 69,25 % pedagogických pracovníků.

Celkové prostředky na platy ze státního rozpočtu činily 1 781 253 637,-- Kč, z toho nenárokové složky mzdy 109 891 073,-- Kč, tj. 6,17 %.

Prostředky na platy vzrostly v roce 2007 oproti roku 2006 o 3,5 %, z toho u pedagogických pracovníků o 4,9 %.

Finanční prostředky na odměňování nepedagogických pracovníků mají sestupnou tendenci. V malých subjektech vzhledem k efektivitě využívání mzdových prostředků dochází častěji k zabezpečování některých agend (zejména zpracování mezd a vedení účetnictví) dodavatelským způsobem.

Tabulka 54 Další vzdělávání pedagogických pracovníků – výdaje SR v roce 2006

Druh školy	Počet PP (počet účastí)	Školení a vzdělávání	DVPP	Podíl DVPP na školení a vzdělávání	Školení a vzdělávání na 1 PP	DVPP na 1 PP
MŠ	785	1 107 059	1 010 556	91,3	1 410	1 287
MŠ a ZŠ	781	1 508 158	1 479 020	98,1	1 931	1 894
ZŠ	3215	5 877 266	5 509 959	93,8	1 828	1 714
Gymnázia	805	1 181 950	1 013 462	85,7	1 468	1 259
SŠ	1257	2 270 517	1 840 870	81,1	1 806	1 464
SŠ a VOŠ	68	108 970	53 330	48,9	1 603	784
VOŠ	25	33 725	13 000	38,5	1 349	520
ZUŠ	103	192 033	26 200	13,6	1 864	254
DD	284	552 203	552 203	100,0	1 944	1 944
ŠZ	46	69 632	69 222	99,4	1 514	1 505
Celkem	7369	12 901 513	11 567 822	89,7	1 751	1 570

Na školení a vzdělávání pedagogických pracovníků bylo v hodnocených subjektech ze státního rozpočtu vynaloženo 4 136 400,-- Kč, z toho na další vzdělávání pedagogických pracovníků 3 228 343,-- Kč.

V hodnocených subjektech se dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků zúčastnilo 3 404 pedagogů a bylo na ně vynaloženo celkem 3 228 343,-- Kč.

Ve výdajích na školení a vzdělávání a z toho na další vzdělávání pedagogických pracovníků jsou zahrnuty pouze finanční prostředky poskytnuté školám a školským zařízením ze státního rozpočtu v dotaci na činnost (§ 160 – 162). Nezahrnuje finanční prostředky, které jsou školám a školským zařízením poskytovány v rámci programového financování (§ 163). Další vzdělávání pedagogických pracovníků v rámci programového financování bylo zaměřeno především na zvyšování počítačové gramotnosti pedagogických pracovníků a prohloubení vzdělávání k novým metodám práce – školní vzdělávací programy apod.

Na školení a vzdělávání činil průměrný příspěvek ze státního rozpočtu 1 751,-- Kč, z toho na další vzdělávání pedagogických pracovníků 1 519,-- Kč na jednoho pedagogického pracovníka.

Tabulka 55 Další vzdělávání pedagogických pracovníků – výdaje SR v roce 2007

Druh školy	Počet PP (počet účastí)	Školení a vzdělávání	DVPP	Podíl DVPP na školení a vzdělávání	Školení a vzdělávání na 1 PP	DVPP na 1 PP
MŠ	758	1 084 106	1 138 449	105,0	1 431	1 503
MŠ a ZŠ	754	1 545 695	1 343 706	86,9	2 051	1 783
ZŠ	3 295	4 963 838	4 574 058	92,1	1 506	1 388
Gymnázia	825	874 002	640 730	73,3	1 059	777
SŠ	1 288	1 863 734	1 492 812	80,1	1 447	1 159
SŠ a VOŠ	66	100 486	142 032	141,3	1 531	2 164
VOŠ	24	13 540	13 540	100,0	561	561
ZUŠ	99	236 685	x	x	2 381	x
ŠZ	44	45 923	45 923	100,0	1 035	1 035
DD	274	463 323	394 532	85,2	1 691	1 440
Celkem	7 428	11 191 332	9 785 782	87,4	1 507	1 317

Tabulka 56 Další vzdělávání pedagogických pracovníků – vývoj výdajů v letech 2006 a 2007

Druh školy	Školení a vzdělávání 2006	Školení a vzdělávání 2007	Vývoj ukazatele	DVPP ze SR 2006	DVPP ze SR 2007	Vývoj ukazatele
MŠ	1 107 059	1 084 106	0,979	1 010 556	1 138 449	1,127
MŠ a ZŠ	1 508 158	1 545 695	1,025	1 479 020	1 343 706	0,909
ZŠ	5 877 266	4 963 838	0,845	5 509 959	4 574 058	0,830
Gymnázia	1 181 950	874 002	0,739	1 013 462	640 730	0,632
SŠ	2 270 517	1 863 734	0,821	1 840 870	1 492 812	0,811
SŠ a VOŠ	108 970	100 486	0,922	53 330	142 032	2,663
VOŠ	33 725	13 540	0,401	13 000	13 540	1,042
ZUŠ	192 033	236 685	1,233	26 200	0	0
ŠZ	69 632	45 923	0,660	69 222	45 923	0,663
DD	552 203	463 323	0,839	552 203	394 532	0,714
Celkem	12 901 513	11 191 332	0,867	11 567 822	9 785 782	0,846

Ve výdajích na školení a vzdělávání a z toho na další vzdělávání pedagogických pracovníků v roce 2007 jsou rovněž zahrnuty pouze finanční prostředky poskytnuté školám a školským zařízením ze státního rozpočtu v dotaci na činnost (§ 160 – 162). Nezahrnuje finanční prostředky, které jsou školám a školským zařízením poskytovány v rámci programového financování (§ 163).

Na školení a vzdělávání činil průměrný příspěvek ze státního rozpočtu 1 507,-- Kč, z toho na další vzdělávání pedagogických pracovníků 1 317,-- Kč na jednoho pedagogického pracovníka.

Meziroční vývoj výdajů na vzdělávání, hrazených z dotace vykazuje za sledované období pokles. Ten byl způsoben jednak ukončením některých vzdělávacích aktivit (*SIPVZ*, vlastní hodnocení školy, rámcové a školní vzdělávací programy – klíčové kompetence), jednak zvýšením výdajů na vzdělávání v rámci programového financování.

Část F

Využití a přínos rozvojových projektů v činnosti škol v krajích

F. Využití a přínos rozvojových projektů v činnosti škol v krajích

Inspekční činnost zjišťovala zapojení škol do projektů na regionální, národní i mezinárodní úrovni. Podrobnější analýzou se inspekce nezabývala, avšak přínos realizovaných projektů byl zhodnocen jako součást průběhu a výsledků vzdělávání v inspekčních zprávách.

Realizované projekty vycházely z Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy pro jednotlivé kraje především v těchto oblastech: prevence sociálně-patologických jevů, multikulturní výchova a výchova k občanství, environmentální vzdělávání, osobnostní rozvoj dětí a žáků, další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti.

Projekty byly cenným pomocníkem při vytváření a prohlubování kompetencí stanovených vzdělávacími programy škol. Přínosem realizace projektů pro školy bylo získávání finančních prostředků, zlepšení ekonomické situace, získávání nových zkušeností a zvyšování úrovně kvality vzdělávacího procesu.

F.1 Předškolní vzdělávání

Mateřské školy se učily podávat cílené projekty a vstupovat do grantových programů. Zatím ne vždy úspěšně. Nejvíce se MŠ zapojily do projektů v oblasti výchovy ke zdraví. Projekty se dále týkaly prevence, zdraví a ekologie (*Zdravý životní styl*). Projekty v mateřských školách se zaměřovaly také na rozvíjení sociálních a komunikačních kompetencí dětí. Mateřské školy v příhraničních oblastech se zapojovaly do projektů spolupráce s MŠ v sousedních zemích za účelem výměny odborných a osobních zkušeností mezi vyučujícími a seznámení dětí s vrstevníky a zvyky v sousední zemi. V malých obcích vznikaly projekty s cílem vylepšit materiální vybavení a modernizovat interiéry školy, například díky ekologickému vytápění veřejných budov. Některé vlastní projekty MŠ směřovaly k realizaci či doplnění ŠVP (ekologie výchovy, prevence sociálně-patologických jevů). Mateřské školy využívaly rovněž projekty vyhlášené obcí (většinou ve větších městech). Dalším častým zaměřením projektů bylo zlepšení materiálního zabezpečení školy a prostředí výuky, včetně úpravy zahrad. Projekty MŠ byly zaměřené také na rozvoj uměleckých vloh dětí.

F.1.1 Praha

Kurikulární reforma

Pražské mateřské školy realizovaly jako doplnění realizace ŠVP projekty ekologické výchovy a projekty v oblasti výchovy ke zdraví. Jejich smyslem bylo přiblížit žákům roli člověka jako součásti přírody, podporovat v nich správné návyky (např. třídění odpadů), seznámit je s problematikou udržitelného rozvoje a využívání obnovitelných zdrojů energie. V MŠ sv. Voršily v Praze se konalo pražské setkání pedagogů MŠ se zájmem o ekologickou výchovu. Mateřské školy v Praze se zapojily do dlouhodobého celostátního projektu Vzdělávací a informační podpora mateřským školám v naplňování environmentální oblasti Dítě a svět, RVP pro předškolní vzdělávání. Jeho realizace začala v roce 2007 a zahrnovala vytvoření sítě MŠ *MRKVIČKA* se zvýšeným zájmem o environmentální oblast na krajské, resp. celorepublikové úrovni, zmapování potřeb mateřských škol; dále poskytování informační a metodické pomoci mateřským školám v environmentální oblasti na základě zmapovaných potřeb; zprostředkování vzájemné výměny zkušeností pedagogických pracovníků se zpracováním a realizací environmentální oblasti Dítě a svět v rámci ŠVP. V průběhu projektu bylo osloveno celkem 3 499 MŠ. Návratnost dotazníků byla 16 %, ale MŠ ještě v současné době reagují na rozeslané dotazníky a zapojují se do celostátní sítě.

Do sítě *MRKVIČKA* se následně zapojilo 770 MŠ ze všech 14 krajů ČR. Projekt financuje MŠMT a jeho realizátorem je Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina.

Pražské Mateřské školy se zapojily v rámci programu optimalizace pohybové aktivity dětí do projektu *Zdravá záda*. Ředitel Státního zdravotního ústavu v Praze je garantem evropského projektu Škola podporující zdraví v ČR, který byl zahájen 1. ledna 2000. Cílem projektu *Zdravá MŠ* je vytvoření sítě škol podporujících zdraví v ČR. Tyto školy musí mít vypracovanou čtyřletou koncepci výchovy ke zdraví. V současnosti je do tohoto projektu v celé ČR zapojeno přibližně 100 MŠ, které vytvářejí dohromady tzv. Národní síť škol podporujících zdraví. MŠ v Sokolovské ulici v Praze 8 realizovala projekt cvičení tchaj-t'i pro předškolní děti.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

V rámci jednotného programového dokumentu financovaného ze zdrojů MŠMT a EU realizovaly Mateřské školy pro žáky zájmové kroužky. Mateřské školy v Praze se zapojily do vzdělávacího programu *Začít spolu*. Vzdělávací program *Začít spolu* je v ČR realizován od roku 1994. Název *Začít spolu* je typický pouze pro ČR, mezinárodní název tohoto programu je Step by Step. Je to vzdělávací program zdůrazňující individuální přístup k dítěti, partnerství rodiny, školy a širší společnosti v oblasti výchovy a vzdělávání. Prosazuje a umožňuje inkluzi dětí se SVP (dětí nadprůměrně nadaných, dětí s vývojovými poruchami, dětí s postižením, velmi se osvědčuje u dětí z různých etnických menšin). Dále program *Začít spolu* klade důraz na podnětné prostředí, netradiční členění třídy do center aktivit, kooperativní učení, projektové vyučování a integrovanou tematickou výuku. Již od MŠ se úspěšně pracuje se sebehodnocením (prostřednictvím portfolia a individuálního vzdělávacího programu) dětí, což posiluje pozitivní motivaci dětí k aktivnímu a samostatnému učení. Dalším projektem, do kterého se v Praze zapojilo celkem 13 MŠ, byl *Návrat koncovky aneb Zdravé muzicírování*, zaměřený na podporu rozvoje hudebního nadání dětí předškolního věku. Pražské MŠ se zúčastnily celostátního projektu *Mateřinka*, zaměřeného na rozvoj uměleckých a tvořivých schopností dětí (výtvarné, taneční, hudebně – pohybové a dramatické).

Prevence sociálně-patologických jevů

Mateřské školy v Praze realizovaly projekty vedoucí k sociální inkluzi dětí z romské komunity. Projekty MŠ se zaměřovaly také na inkluzi dětí s postižením.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Mateřské školy se zapojily do projektu *Angličtina v mateřské škole aneb Jak začít*. Příjemcem finanční podpory je MŠMT a realizátorem projektu je Výzkumný ústav pedagogický v Praze. Výstupem projektu byl materiál sloužící k nápomoci pedagogům předškolních zařízení pro zavedení výuky anglického jazyka efektivní a kvalitní formou. Veškeré informace uvedené v textu jsou podloženy praktickým využitím a poznatky v rámci pěti MŠ s celkovým počtem 68 dětí ve věku od 5 do 7 let během školního roku 2007/2008. Anglický jazyk je zařazen jako součást výchovného programu u předškolních dětí. Jedná se tedy o skupinovou výuku v maximálním počtu 12 dětí. Lekce se koná jednou týdně nebo častěji podle možností konkrétního zařízení v délce 45 minut.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Mateřské školy v Praze využily projekt *SIPVZ* pro zkvalitnění vybavení školy technologiemi ICT.

F.1.2 Středočeský kraj

Kurikulární reforma

Síť mateřských škol se zájmem o ekologickou výchovu *MRKVIČKA* funguje ve středočeském kraji od roku 2002. Ve školním roce 2007/08 bylo v síti rekordních 129 mateřských škol. MŠ Libiš realizovala projekty v oblasti Výchovy ke zdraví, například projekt *Pohyb zdravý, veselý a hravý*, v rámci něhož zajistila dětem mobilní hračky a jízdní okruh kolem školky. Dalším projektem MŠ Libiš v roce 2007/2008 byl projekt *Zdravá strava*, kdy děti dostávaly ve školce na výběr ovoce a zeleninu. Mateřské školy v kraji se rovněž zapojily do projektu *Zdravá záda*. MŠ Libiš realizovala projekt ekologické výchovy *Probouzení jara*, v rámci něhož děti sázely stromky. Do projektů ekologické výchovy se zapojilo více MŠ ve středočeském kraji. Některé se zúčastnily aktivit v rámci projektu *Škola pro udržitelný život*. Ve spolupráci s Komisí pro podporu meziregionální spolupráce v oblasti školství Comenius REGIO realizovaly MŠ projektovou práci a zahraniční cesty do partnerských obcí a regionů. MŠ Nová v Mníšku pod Brdy podala žádost o dotaci na projekt zkapacitnění a komplexní rekonstrukce a zateplení budovy, včetně rekonstrukce zahrady.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Cílem celostátního projektu *Mateřinka*, do kterého se MŠ v kraji zapojily, byl rozvoj uměleckého nadání dětí. V rámci projektu *Mateřinka* se v Nymburce uskutečnila přehlídka výsledků práce s dětmi v MŠ v oblasti výtvarné, taneční, hudebně – pohybové a dramatické. Záštitu nad celostátním festivalem MŠ převzalo MŠMT ČR, Česká komise pro UNESCO a starosta města Nymburk, mediálními partnery jsou Český rozhlas 2 – Praha a časopis Pastelka. Festival byl určen všem MŠ v ČR včetně speciálních a předškolních zařízení, která se věnují zdravotně postiženým dětem. Dále byl určen rodičům, učitelkám, odborníkům a pracovníkům v oblasti předškolní výchovy.

F.1.3 Plzeňský kraj

Kurikulární reforma

Mateřské školy v kraji se zapojily do projektu ekologické výchovy *MRKVIČKA*. V oblasti výchovy ke zdraví v plzeňském kraji organizovaly mateřské školy *Sportovní hry MŠ 2008*, největší sportovní projekt pro předškolní děti v ČR. Cílem akce je podpora zdravého sportu, myšlenky fair play a olympismu pro předškolní děti. Do 2. *sportovních her MŠ Plzeňského kraje* se na základní úrovni zapojilo necelých 15 000 dětí, které soutěžily ve svých školách, a následně na okresních semifinále. Děti soutěžily v pěti disciplínách: štafetový běh, skok v pytli, hod na cíl, překážková chůze a pětiskok.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Mateřské školy z kraje se prezentovaly na celostátním festivalu MŠ *Mateřinka* v Nymburce.

F.1.4 Karlovarský kraj

Kurikulární reforma

Předpoklady pro naplňování ŠVP z hlediska personálních podmínek byly v karlovarském kraji v MŠ příznivé, vyučovalo v nich vysoké procento učitelek s odbornou kvalifikací. Materiální podmínky v MŠ se zlepšily. Pozornost byla věnována vybavení a využívání školních zahrad. Zlepšily se podmínky pro pohybové aktivity. Velikost nábytku již většinou odpovídá vzrůstu dětí. Byl zajištěn pitný a stravovací režim. Mateřské školy v kraji se zapojily do projektu ekologické výchovy *MRKVIČKA*. V Karlovarském kraji

se realizoval program *Zdraví*¹³ a projekt *Zdravá mateřská škola*, inspirovaný modelovým programem *Kurikulum podpory zdraví v MŠ*. V rámci tohoto programu se realizovaly také jednorázové akce, jako například sportovní dny, dny zdraví a akce zaměřené na bezpečnost v dopravě.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

V Karlovarském kraji se realizoval projekt na vybavení výtvarného koutku dotovaný společnostmi ČEZ. Mateřské školy, které integrují děti se SVP, vytvářely vhodné podmínky pro jejich vzdělávání. Dobře se vyvíjela spolupráce se speciálně-pedagogickými centry (v Plzni, Karlových Varech a v Mariánských Lázních). Mateřské školy z kraje se prezentovaly na celostátním festivalu MŠ *Mateřinka* v Nymburce.

Prevence sociálně-patologických jevů

Další oblastí, kde se realizovaly projekty, byla spolupráce ZŠ a MŠ, jejímž cílem bylo usnadnit adaptaci žáků a socializační proces. Mateřské školy v Karlovarském kraji uskutečnily projekty přeshraniční spolupráce, jejichž cílem byla odborná a osobní výměna zkušeností mezi učitelkami a aktivní zapojení dětí, které jim umožnilo seznámit se hravou formou s kulturou a zvyky sousední země.

F.1.5 Ústecký kraj

Kurikulární reforma

Cíle Dlouhodobého záměru vzdělávání v Ústeckém kraji byly v MŠ často deklarovány v obecné rovině. V polovině navštívených MŠ se nepromítly do konkrétních kroků v rámci realizace strategických záměrů rozvoje školy. V navštívených MŠ bylo zapojení do projektů minimální, spíše participovaly se zřizovatelem zapojeným do programu *Zdraví*. Mateřské školy se zapojily také do projektu *Zdravá mateřská škola* (např. MŠ Žatec). Středisko ekologické výchovy SEVER realizovalo v ústeckém kraji projekt *MRKVIČKA*.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Některé MŠ v kraji, například MŠ Chomutov a MŠ Louny, se zapojily do celostátního projektu rozvoje uměleckého nadání dětí *Mateřinka*. Celkem 362 dětí z 24 MŠ se sjelo ve dnech 12. a 13. března na jubilejní 10. ročník oblastní přehlídky mateřských škol *Mateřinka Chomutov 2008*.

Prevence sociálně-patologických jevů

Mateřské školy v Ústeckém kraji realizovaly projekty přeshraniční spolupráce *Klíče k dětským úsměvům* ve spolupráci s partnerskými MŠ v Sasku. Cílem těchto projektů je prohlubování spolupráce mezi partnerskými MŠ na obou stranách hranice s výhledem na společné zlepšení kulturního, vzdělávacího a sportovního rozvoje dětí i učitelů z mateřských škol, zlepšení podmínek vzájemné spolupráce a komunikace a v neposlední řadě také prohlubování existujících kontaktů. Děti se přitom seznamují s jazykem partnerské mateřské školy. V rámci projektů se učitelky partnerských MŠ podílí na společných vzdělávacích seminářích.

¹³ Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva ČR – Zdraví pro všechny v 21. století. Cílem je výrazné snížení úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy, na nádory, úrazy a snížení výskytu závažných nemocí a faktorů, které je ovlivňují. Prostředkem k tomu je pokrok v prevenci příčin a rizik nemocí. Pojetí ZDRAVÍ 21 je blízké Amsterodamské smlouvě EU, která v článku 152 deklaruje, že „akce Společenství budou zaměřeny na zlepšení veřejného zdraví, prevenci nemocí a poruch zdraví a na odstranění zdrojů zdravotních nebezpečí“.

F.1.6 Jihočeský kraj

Kurikulární reforma

Během dvou let existence projektu *MRKVIČKA* se do něj zapojilo 54 MŠ v Jihočeském kraji. V malých obcích vznikaly projekty na rozvoj občanské společnosti, podpory venkova či příhraniční spolupráce, které podávala obec a které zahrnovaly mimo jiné i modernizaci interiérů školy a společenské aktivity či ekologické vytápění veřejných budov. MŠ se učí podávat cílené projekty a vstupovat do grantových programů. Mnohé zatím neuspěly. Přesto se již několika školám podařilo nově vybavit školní zahradu za přispění zřizovatele a účelových prostředků z grantu. Malé, převážně neúplné ZŠ a MŠ využívaly projektů podávaných zřizovateli. Společně čerpají finanční prostředky z převážně krajských grantů na údržbu a obnovu budov.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Mateřské školy v kraji se zapojily do celostátního projektu rozvoje uměleckého nadání dětí *Mateřinka*.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

MŠ Soběslav v jihočeském kraji uspěla v rozvojovém programu MŠMT zaměřeném na rozvoj komunikativních dovedností dětí s pomocí ICT a získala prostředky na dva počítače s diaprojektory a plátny, software a navazující didaktické pomůcky.

F.1.7 Liberecký kraj

Kurikulární reforma

V současnosti je v Libereckém kraji zapojeno 87 MŠ z celkového počtu 176 MŠ v projektu ekologické výchovy *MRKVIČKA*. Mateřské školy v Libereckém kraji se sdružily do skupiny a čerpaly dotace na zateplení budov MŠ.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Mateřské školy v kraji se zapojily do celostátního projektu rozvoje uměleckého nadání dětí *Mateřinka*.

F.1.8 Královéhradecký kraj

Kurikulární reforma

Mateřské školy v Královéhradeckém kraji se zapojily do projektů ekologické výchovy, naplní projektů bylo například třídění odpadu v rámci soutěže *Třídíme s Nikitou!*. MŠ se zapojily do aktivit v rámci projektu *Škola pro udržitelný život*. Například MŠ Suchovršíce se zúčastnila projektu oživení veřejného prostranství pro setkávání občanů včetně dětského hřiště. Mateřské školy v kraji se zapojily do projektu ekologické výchovy *MRKVIČKA*.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Mateřské školy v kraji se zapojily do celostátního projektu rozvoje uměleckého nadání dětí *Mateřinka*.

F.1.9 Pardubický kraj

Kurikulární reforma

Město Chrudim se zapojilo do Sítě zdravých měst a vyhlásilo několik projektů z oblasti výchovy ke zdraví. Dvě MŠ se zapojily do projektů města Pardubice zaměřených na environmentální výchovu. V Pardubickém kraji získala 60 000 korun ZŠ a MŠ Damník

na projekt *Zahrada splněných přání*, 70 000,-- Kč MŠ Helvíkovice - *Bezpečná zahrada, klidová zóna pro maminky s dětmi a seniory*, 42 500,-- Kč DDM Alfa, Pardubice - *Naučná stezka okolím slepých ramen Labe*. Mateřské školy v kraji se zapojily do projektu ekologické výchovy *MRKVIČKA*.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Mateřské školy v kraji se zapojily do celostátního projektu rozvoje uměleckého nadání dětí *Mateřinka*.

F.1.10 Kraj Vysočina

Kurikulární reforma

V kraji Vysočina se 14 MŠ zapojilo do projektu ekologické výchovy *Zdravý kraj Vysočina*. Mateřské školy v kraji Vysočina se také zapojily do projektů v oblasti výchovy ke zdraví, konkrétně do projektu *Zdravé zuby* ve spolupráci s VZP a SZŠ. Celkem 17 MŠ v kraji Vysočina se zapojilo do celostátní sítě mateřských škol se zájmem o ekologickou/environmentální výchovu pod názvem *MRKVIČKA*.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Mateřské školy v kraji se zapojily do celostátního projektu rozvoje uměleckého nadání dětí *Mateřinka*.

F.1.11 Jihomoravský kraj

Kurikulární reforma

Dlouhodobé záměry ve vzdělávání státu i kraje MŠ v obecné rovině naplnily. Hlavní pozornost věnovaly tvorbě a zavádění ŠVP. Při jeho realizaci usilovaly o uplatnění moderních přístupů k dětem a vyhodnocovaly si kvalitu své práce. Mateřské školy v kraji se zapojily do projektu ekologické výchovy *MRKVIČKA*. Většina škol věnovala patřičnou pozornost dalšímu vzdělávání pedagogů, což se zatím do úrovně předškolního vzdělávání účinně nepromítlo. Kvalita vzdělávání se mezi MŠ výrazně lišila. Dětem se SVP věnují MŠ dlouhodobě odpovídající péčí.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Mateřské školy v kraji se zapojily do celostátního projektu rozvoje uměleckého nadání dětí *Mateřinka*.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Mateřské školy v kraji se zapojily do projektu *Výuka angličtiny ve vybraných školách města Brna*. V rámci realizace dvouletého projektu byla ve třech MŠ v Brně rozšířena vzdělávací nabídka o nadstandardní aktivity a z poskytnutých dotací byly třídy vybaveny didaktickými pomůckami. Tento projekt se ve vybraných MŠ stal podnětem k zajišťování optimálních podmínek k cílevědomému seznamování předškolních dětí s cizím jazykem.

F.1.12 Olomoucký kraj

Kurikulární reforma

V mateřských školách se pozitivně projevíly změny související se vzděláváním dětí podle ŠVP, které deklarovaly osobnostní model vzdělávání a výchovu ke zdravému životnímu stylu. Zřetelnější změny byly patrné u škol s alternativními vzdělávacími programy. Mateřské školy v kraji se zapojily do sítě *MRKVIČKA*.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Mateřské školy v kraji se zapojily do celostátního projektu rozvoje uměleckého nadání dětí *Mateřinka*.

F.1.13 Moravskoslezský kraj

Kurikulární reforma

V Moravskoslezském kraji bylo k srpnu 2008 zapojeno do sítě *MRKVIČKA* 94 mateřských škol. MŠ Beruška v ulici Nad Lipinou realizuje od roku 1995 program *Začít spolu* (více viz výše). V roce 1999 získala MŠ Beruška statut Modelové mateřské školy pro tento program.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Mateřské školy v kraji se zapojily do celostátního projektu rozvoje uměleckého nadání dětí *Mateřinka*.

Prevence sociálně-patologických jevů

MŠ Smilovice v okrese Frýdek-Místek realizovala projekt adaptace nových dětí v MŠ.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Mateřská škola Beruška je vzdělávacím a tréninkovým centrem pro DVPP. Sedm učitelek v roce 2003 získalo mezinárodní certifikát *Vynikající učitel* programu *Začít spolu*.

F.1.14 Zlínský kraj

Kurikulární reforma

Mateřské školy v kraji se zapojily do sítě MŠ pro ekologickou výchovu *MRKVIČKA*. Ve spolupráci s městem Zlín realizovaly MŠ projekty zaměřené na zlepšování prostředí MŠ (Vybavení a úprava zahrady – ve spolupráci s Nadací děti, mládež, kultura a sport, Revitalizace zahradních hracích ploch). V oblasti zlepšování materiálního zabezpečení čerpali zřizovatelé MŠ finanční prostředky z krajských grantů na údržbu a obnovu budov.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Ve Zlínském kraji MŠ realizovaly projekty za účelem začlenění předškoláků do života školy *Pasování na školáky* a *Školička nanečisto*. Mateřské školy v kraji realizovaly také školní projekty zaměřené na vzájemné vztahy, komunikaci a chování v dětském kolektivu (*Jsmo kamarádi*). Mateřské školy v kraji se zapojily do celostátního projektu rozvoje uměleckého nadání dětí *Mateřinka*.

F.2 Základní vzdělávání

Projekty realizované základními školami více odrážely specifčnost a zaměření jednotlivých škol. Metodicky podporovaly práci učitelů a naplňování ŠVP. Rozvíjely právní a občanské povědomí žáků, smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci vedoucí k respektování neustále se zvyšující sociální a kulturní rozmanitosti. Podávání projektů čerpajících prostředky z ESF bránilo několik ukazatelů: malá zkušenost ředitelů škol jako podavatele, neúměrné finanční nároky na zřizovatele při krytí projektu, obavy ze splnění všech podmínek a z případného zpoždění plateb z těchto fondů a velká administrativní náročnost. Část škol si nechala projekty zpracovat dodavatelsky.

V přístupu k projektům byly mezi školami velké rozdíly. Některé školy jich realizovaly mnoho, více však bylo škol, které se k projektům ještě nedostaly. Dobře organizované

projekty přinesly prospěch žákům i celé škole, někdy i materiální. Umožnily aktivní zapojení žáků i nad rámec výuky. Finanční podporu získaly školy od zřizovatelů, KÚ a jiných organizací (projekty vyhlašoval např. ČEZ). V roce 2007/2008 se v několika případech pro podání projektu případně grantu spojilo více škol a zřizovatelů. V ojedinělých případech si školy vypracovaly individuální projekty, na základě kterých dokázaly získat peníze z ESF.

Přínosem již realizovaných projektů pro školy bylo většinou zlepšení materiálně technického vybavení, zlepšení kompetencí učitelů, vzdělávací nabídky a tím zvýšení konkurenceschopnosti. Ne vždy však realizovaný projekt přinesl očekávaný efekt. Ukazuje se, že školy, které již projekt zrealizovaly, získaly zkušenosti a následně podávaly další projekty, získaly výrazný náskok před ostatními. Příčinou zaostávání ostatních škol byla především skutečnost, že prostředky poskytované od státu a zřizovatele většinou sotva pokryly provoz a udržovací náklady a neumožnily další výraznější rozvoj školy.

V období od 1. 9. 2004 do 30. 6. 2006 se v základních školách realizoval systémový projekt **Pilot Z**, spolufinancovaný z ESF. Zúčtování projektu proběhlo k 31. 12. 2006. Cílem projektu bylo ověřit fungování modelu dvoustupňového kurikula v základním vzdělávání. Do projektu bylo zařazeno 14 pilotních ZŠ, kterým projekt umožnil realizovat jejich školní vzdělávací programy v plném rozsahu (tj. včetně navýšení hodinové dotace na ICT a cizí jazyky). Zásadní význam měly výstupy projektu pro všechny ZŠ, kterým získané zkušenosti poskytnou metodickou podporu při výuce podle ŠVP. Dotace byla poskytována v souladu s pravidly projektu. Kraje jako poskytovatelé dotace správně stanovily pravidla pro její čerpání a evidování. Všechny školy vystavovaly osvědčení o provedené práci a výkazy vynaložených prostředků. Vyúčtování účelově poskytnutých prostředků bylo ve všech kontrolovaných pilotních školách provedeno v souladu s ustanovením § 6 odst. 2 vyhlášky č. 551/2004 Sb., ve dvou případech však bylo zjištěno neoprávněné čerpání finančních prostředků. Při kontrole nebylo zjištěno porušení právních předpisů a pravidel projektu. Finanční prostředky byly použity oprávněně v souladu s pravidly projektu.

V období od 1. 9. 2004 do 31. 8. 2006 se v základních školách realizoval také systémový projekt **Úprava vzdělávacích programů 7. ročníků škol směřující k rozvoji klíčových kompetencí žáků (Hodina)**, spolufinancovaný z prostředků ESF v rámci OP RLZ. Zúčtování projektu proběhlo k 31. 12. 2006. Veřejnosprávní kontrola byla v tomto případě rovněž následnou kontrolou využití finančních prostředků přidělených školám na daný projekt. Uskutečnila se ve všech krajích s výjimkou Prahy, které byly finanční prostředky na projekt *Hodina* poskytnuty jiným způsobem. Finanční kontrola probíhala na základě výkonových ukazatelů stanovených v projektu, které byly zároveň součástí čtvrtletního výkaznictví. Dotace byla poskytována v souladu s pravidly projektu. Kraje jako poskytovatelé dotace správně stanovily pravidla pro její čerpání a evidování. Údaje o počtech tříd a žáků zapojených do projektu vykazované školami odpovídaly skutečnému stavu. Kontrolované školy pravidelně zpracovávaly čtvrtletní výkazy o čerpání účelově přidělených finančních prostředků a tyto výkazy předávaly ve stanovených termínech poskytovateli dotace (zpravidla krajským úřadům). Vykazované údaje odpovídaly skutečnosti a záznamům v účetnictví. Vyúčtování účelově poskytnutých prostředků bylo ve všech kontrolovaných pilotních školách provedeno v souladu s ustanovením § 6 odst. 2 vyhlášky č. 551/2004 Sb., ve dvou případech však bylo zjištěno neoprávněné čerpání finančních prostředků. Při kontrole nebylo zjištěno porušení právních předpisů a pravidel projektu. Finanční prostředky byly použity oprávněně v souladu s pravidly projektu.

Základní školy podávaly projekty zaměřené na prevenci sociálně-patologických jevů, multikulturní výchovu a výchovu žáků k občanství, ekologickou výchovu, osobnostní rozvoj žáků, podporu žáků se SVP a žáků mimořádně nadaných, DVPP a zkvalitnění výuky informační gramotnosti. Projekty prevence sociálně-patologických jevů byly zaměřeny

na protidrogovou tematiku, minimalizaci šikany a aktivity podporující zdravý životní styl, osvojování sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, prevenci školní neúspěšnosti a zkvalitnění poradenských služeb. Tvořily nedílnou součást preventivní strategie školy. Příkladem je projekt *Zóna bez drog* dotovaný společností Medivet International s.r.o., distributorem aerosolových detektorů drog zn. MISTRAL na povrchu pevných látek. Tyto detektory dodala firma Medivet International s.r.o. za dotovanou cenu k používání do základních škol.

V oblasti přípravy žáků na další profesní uplatnění se realizoval projekt *Poradenství-Škola-Povolání*, jehož hlavním cílem bylo vytvoření komplexního systému poradenské podpory vzdělávání a kariérového rozhodování žáků ZŠ a pro žáky se SVP. MŠMT ve spolupráci s EU financovalo v rámci JPD 3 pro žáky ZŠ zájmové kroužky. V oblasti zdraví školy realizovaly projekty *Zdravá škola*, *Mléko do škol*, *Zdravá výživa*, *Zdravé zuby*.

Nejrozšířenějším dlouhodobým projektem občanské výchovy na prvním stupni základních škol byl projekt *Začít spolu*, jehož cílem byla změna metod výuky tak, aby se výuka více orientovala na potřeby žáků. Přínosem tohoto projektu bylo obohacení nabídky základního vzdělávání a skutečnost, že prvky tohoto způsobu výuky byly přebírány ostatními ZŠ. Projekty za účelem multikulturní výchovy a výchovy k občanství realizovaly ZŠ ve spolupráci s různými neziskovými organizacemi regionálního, národního i mezinárodního významu. Základní školy se zapojily například do projektu na podporu zavádění osobnostní a sociální výchovy do ŠVP, vypsaneho o.s. Odysea.

Podporu žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí si kladl za cíl projekt *Asistent pedagoga*, financovaný z prostředků státního rozpočtu formou účelové dotace. Základní školy využívaly jednak romské asistenty a dále asistenty pro práci se žáky mentálně a tělesně postiženými. Většinou s nimi měly školy dobré zkušenosti, neboť asistenti se mohli žákům individuálně věnovat a využít vhodné formy a metody práce s ohledem na míru postižení a schopnosti žáků. Asistenti se zapojili se i do mimoškolních akcí. Základní školy se zapojily i do dalších projektů na podporu romské komunity, financovaných formou účelových dotací ze státního rozpočtu. Finanční prostředky byly většinou využity k nákupu učebních materiálů a učebních pomůcek pro romské žáky. V jednom případě romským žáků z těchto peněz škola přispívala na obědy. Využití těchto financí bylo diskutabilní, a to i z pohledu určení „příjemců“ dotace – romští žáci se většinou k této národnosti nehlásí.

Projekty využily školy také pro podporu ekologické výchovy. Jejich smyslem bylo přiblížit žákům roli člověka jako součásti přírody, podporovat v nich správné návyky (např. třídění odpadů), seznámit je s problematikou udržitelného rozvoje a využívání obnovitelných zdrojů energie. Příkladem je národní projekt *M.R.K.E.V.*, organizovaný sdružením středisek ekologické výchovy Pavučina. Přínosem projektů byly také pedagogické a didaktické inovace vzdělávání. Zkvalitnění výuky informačních technologií podpořil celostátní projekt *SIPVZ*, financovaný formou účelové dotace ze státního rozpočtu. Školy si za takto získané peníze pořizovaly nebo vylepšovaly počítačové učebny, zkvalitňovaly počítačové sítě, pořizovaly programy a výukové materiály a prostředky také využívaly k proškolení pedagogických v kurzech PC. V ojedinělých případech byly prostředky využívány k úhradě měsíčních poplatků za internetové připojení. Dalším využívaným projektem byl JPD 3¹⁴ (vzdělávací procesy s inovací pedagogické práce v různých oblastech (informatika, jazyková komunikace, inovace pedagogické práce, semináře k výuce konkrétních předmětů). V oblasti podpory výuky se školy zapojily do projektů *Historie a současnost*, *Bádáme společně*, *Pohádky a počítače* a *Březen – měsíc knihy*.

¹⁴ Jednotný programový dokument financovaný ze zdrojů MŠMT a EU

Velmi časté bylo zapojení škol do mezinárodních projektů zaměřených na spolupráci škol, výměnných pobytů atd. Školy pokračovaly v realizaci i zapojování se do projektů mezinárodní spolupráce (*e-Twinning*, *Leonardo da Vinci*, *Lanterna Futuri*, *Sokrates*). Přínosem byl rozvoj jazykových a sociálních kompetencí, týmové spolupráce, mobility, odbornosti a praktických zkušeností. Nárůst byl zaznamenán v podávání projektů v rámci FM/EHP Norsko. Národních grantových programů směřujících především do oblasti přípravy lektorů, tvorby a ověřování ŠVP (*Pilot S*) a jiné (např. *Škola pro udržitelný život*) se účastnily pouze některé z předních škol. Krajské grantové programy směřují především do oblasti zlepšování kvality podmínek vzdělávacího a výchovného procesu. Této formy dotací využil největší počet škol. Grantové programy obcí (a případné dotace získané od místních firem) byly nejčastěji využívány k financování méně náročných, krátkodobých a školu profilujících projektů.

F.2.1 Praha

Kurikulární reforma

Realizované projekty vycházely z Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy hl. m. Prahy. Ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem v Praze realizovalo cca 100 základních škol v celé ČR projekt spolupráce sítě *Zdravá ZŠ*. Školy zapojené v této síti připravily vzdělávací program na podporu zdravého vývoje žáků v ČR. V rámci projektů se realizovaly školní programy ekologické výchovy. Jejich smyslem bylo přiblížit žákům roli člověka jako součásti přírody, podporovat v nich správné návyky (např. třídění odpadů), seznámit je s problematikou udržitelného rozvoje a využívání obnovitelných zdrojů energie. Nejvíce škol se zapojilo do regionálního projektu *Zdravé město Praha 2007* a do celonárodního projektu *M.R.K.E.V.* organizovaného sdružením středisek ekologické výchovy Pavučina.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Nejrozšířenějším dlouhodobým projektem v ZŠ na prvním stupni je projekt *Začít spolu*. Jeho přínosem je obohacení nabídky základního vzdělávání a skutečnost, že prvky tohoto způsobu výuky jsou přebírány ostatními ZŠ. Inspekci zaujal projekt ZŠ nám. Curieových Praha 1 podporující rozvoj žáků se SVP a mimořádně nadaných žáků. Zdařile uplatňuje tvorbu individuálních vzdělávacích plánů v úzké spolupráci školy, rodiny a poradenských zařízení. Atraktivnost a propracovanost projektu se projevuje zvýšením počtu žáků školy. ZŠ a MŠ náměstí Svobody 2, Praha 6, dokončila projekt financovaný ESF, Státním rozpočtem ČR a rozpočtem hl. m. Prahy *Celkové zkvalitnění výuky na ZŠ s důrazem na zlepšení situace znevýhodněných žáků a usnadnění jejich zařazení do výukového procesu*.

Prevence sociálně-patologických jevů

Velká většina sledovaných ZŠ se v oblasti prevence sociálně-patologických jevů zapojovala do projektů zaměřených na protidrogovou tematiku, minimalizaci šikany a aktivity podporující zdravý životní styl, osvojování sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, prevenci školní neúspěšnosti a zkvalitnění poradenských služeb. Tvořily nedílnou součást preventivní strategie škol. Základní školy realizovaly především následující regionální a národní projekty: *Zdravé město Praha 2007*, *Zóna bez drog*, projekt *Klubko* (volný čas) financovaný městskou částí Praha 1, zájmové kroužky realizované v rámci *JPD 3*, *Začít spolu*, *Poradenství-Škola-Povolání* (PŠP) - zdokonalení diagnostického a poradenského systému v oblasti vzdělávání a volby povolání. Projekty multikulturní výchovy a výchovy k občanství rozvíjely právní a občanské povědomí žáků, smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci vedoucí k respektování neustále se zvyšující sociální a kulturní rozmanitosti. Školy v této oblasti většinou spolupracovaly

v rámci projektů s různými neziskovými organizacemi regionálního, národního i mezinárodního významu, například: o.s. Odyssea – projekt *Osobnostní a sociální výchova*, o.s. Aisis - soutěž *Paragraf 11/55*, o.p.s. Partners Czech – projekt *Právo pro každý den* a mezinárodní projekt *Deliberation in a Democracy*, ADRA a Člověk v tísni – festival *Jeden svět v Ohradní*, Sdružení pro výchovu k občanství – projekt *Ke kořenům demokracie*.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Základní školy v Praze realizovaly projekty ke zkvalitnění výuky cizích jazyků. Dvě ZŠ v Praze se zapojily do projektu *Zvýšení jazykových kompetencí žáků a pedagogů a zlepšení metodických znalostí kvalifikovaných pedagogických pracovníků*. Tento projekt byl spolufinancován ESF, státním rozpočtem ČR a rozpočtem hl. m. Prahy. Jazyková ZŠ Fr. Plamínkové v Praze organizuje v rámci jazykové přípravy každoročně týdenní pobyty v anglických rodinách zahrnující rovněž poznávací aktivity v oblasti historie a kultury Velké Británie. Je také zapojena do projektu MŠMT *Jazyková rozmanitost Evropské unie* zaměřeného na tvorbu a ověřování učebních osnov výuky méně frekventovaných cizích jazyků realizovaného Gymnáziem, Střední odbornou školou a Vyšší odbornou školou na Ortenově náměstí v Praze 7.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Přínosem projektů je zavádění pedagogických a didaktických inovací do vzdělávání. Učitelé ZŠ se vzdělávají v rámci projektu *INOSKOP* (rozvoj sítě pražských škol), ve kterém Pedagogická fakulta UK reagovala na potřeby dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Projekt *SIPVZ* využilo k zajištění ICT 55 ZŠ. Nesporným přínosem projektu bylo zkvalitnění výuky ICT a využití při výuce ostatních předmětů. Dalším projektem, který ZŠ využily, byl *JPD 3*, zaměřený na vzdělávací procesy s inovací pedagogické práce v různých oblastech (informatika, jazyková komunikace, inovace pedagogické práce, semináře k výuce konkrétních předmětů). Z rozhovorů s řediteli vyplynulo, že jejich funkční studium (*Úspěšný ředitel*) výrazně přispělo ke zkvalitnění řízení škol.

Zvyšování základních dovedností žáků a učitelů v oblasti informační gramotnosti

Rada městské části Praha 5 přijala finanční podporu a realizuje projekt v rámci *JPD3, Vzdělávací procesy s inovací pedagogické práce*, který je financován ESF, státním rozpočtem ČR a rozpočtem hl. m. Prahy. Do projektu se zapojili pedagogové 13 ZŠ v Praze 5.

F.2.2 Středočeský kraj

Kurikulární reforma

Strategie, cíle a priority jsou ve středních Čechách jasné a známé. Jejich lepšímu naplnění (ať již v oblasti materiální nebo zejména personální) brání nedostatek financí. Přesto patří Středočeský kraj ve srovnání s dalšími kraji, které dávají do školství největší objem prostředků. V tom dominují zejména krajské školy. Tomu neodpovídají průměrné počty žáků, které jsou (okolo 85 %) pod celostátním průměrem.

F.2.3 Plzeňský kraj

Kurikulární reforma

Všechny sledované ZŠ měly zpracovaný ŠVP, většinou byla struktura v souladu s RVP ZV. Obsah ŠVP v ZŠ nebyl sledován. Přesto byly školy upozorněny na případné nedostatky spíše formálního rázu. Většina ŠVP vyžadovala úpravy v rozpracování kompetencí, zařazení průřezových témat a obsahu učiva. Významné a zásadní změny v inovaci způsobu výuky podle ŠVP v 1. a 6. ročníku ČŠI prakticky nezaznamenala. Školy však začínají ve větší míře

zařazovat projekty (hodinové, denní a celoroční). Vnitřní dokumenty nezahrnovaly podporu realizace ŠVP, chyběla propojenost obsahu dokumentů. Úroveň ŠVP byla různá, bohužel často byla splněním úkolu a nebylo patrné využití ŠVP jako příležitosti pro změnu.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

V plzeňském kraji byly v roce 2007/2008 opět využívány dlouhodobé projekty přeshraniční spolupráce s Německem pro podporu jazykového vzdělávání, výměnu zkušeností a zlepšení jazykových dovedností žáků.

F.2.4 Karlovarský kraj

Kurikulární reforma

V Dlouhodobém záměru Karlovarského kraje 2006 byly stanoveny hlavní strategické směry včetně rozpracování strategických cílů. ČŠI se při inspekční činnosti zaměřila mj. na stav naplňování vybraných strategických cílů v souvislosti s činností škol a školských zařízení. V roce 2008 byly strategické směry v DZ přeformulovány, ovšem bez předchozí analýzy či hodnocení dosaženého stavu ze strany kraje. ZŠ Kynšperk získala z fondů ESF přes 2 milióny na vybudování sportovního zázemí školy.

Prevence sociálně-patologických jevů

Speciální vzdělávání je zajištěno formou individuálního přístupu k žákům i formou integrace. Základní školy integrují žáky se ŠVP, v některých jsou zřizovány třídy s výukou podle programu Zvláštní škola a Pomocná škola. Při diagnostikování ŠVP učitelé spolupracují s výchovnými poradci i rodiči žáků. Problémy, které většinou vyústí ve stížnosti rodičů na školu, jsou v těch školách, kde žáky se ŠVP neidentifikují a tedy se jimi ani nezabývají. Systém prevence vzniku sociálně-patologických jevů je ve většině ZŠ účinný, školy zpracovaly preventivní strategii, v níž je přednostně uplatňována nabídka zájmové mimoškolní činnosti.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

V Karlovarském kraji byly v roce 2007/2008 opět využívány dlouhodobé projekty přeshraniční spolupráce s Německem pro podporu jazykového vzdělávání, výměnu zkušeností a zlepšení jazykových dovedností žáků.

Zvyšování základních dovedností žáků a učitelů v oblasti informační gramotnosti

Projekt *Bádáme společně - Ašsko včera a dnes očima žáků partnerských škol* byl zaměřen na zkvalitnění zázemí pro výuku práce s informačními technologiemi, v rámci něhož si ZŠ v Aši pořídila z prostředků ESF interaktivní tabuli, software, notebook a jiné vybavení.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Ve všech navštívených ZŠ byly vytvořeny podmínky pro DVPP. Nižší účast na DVPP je ovlivňována obtížnou zastupitelností v menších školách a špatným dopravním spojením do místa konání akce. Ředitelé škol i jejich zástupci (až na výjimky) absolvovali funkční studium. Zákon o pedagogických pracovnících umožňuje ředitelům, kteří jsou delší dobu ve funkci, aby funkční studium neabsolvovali. Právě tito ředitelé by v některých případech studovat měli z důvodu neznalosti školského zákona, nepřijetí kurikulární reformy apod.

Integrovaný systém poradenství ve školství

V některých základních školách funguje velmi dobrá spolupráce s poradenskými zařízeními. Jejich pracovníci docházejí do škol, kde pracují se žáky, nabízejí konzultace jejich

rodičům. V řadě škol fungují asistenti žáků či pedagogů. Funkce školního psychologa je z ekonomických důvodů zatím nedostupná.

F.2.5 Ústecký kraj

Kurikulární reforma

Všechny navštívené školy stanovily cíle vzdělávání zcela (88 %) nebo z převážné části v souladu s národními strategickými prioritami (DZ ČR) a adekvátně reagovaly rovněž na DZ vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Ústeckého kraje 2005-2008. V ZŠ bylo slabým místem vyhodnocování naplňování těchto cílů. Z navštívených ZŠ v ústeckém kraji se 62 % zapojilo do projektových či grantových aktivit. Jedná se o stoupající trend, převažují národní a mezinárodní aktivity. Uskutečněné projekty pozitivně ovlivnily podmínky výuky zejména v materiální oblasti (ICT, vybavenost odborných učeben, společných prostor – agenda *Zdraví*). Dále se díky projektům podařilo pozitivně motivovat učitelský sbor pro tvorbu ŠVP, rozšiřování vzdělávací nabídky (celoživotní vzdělávání na SŠ apod.) a podporu romské komunity.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Velmi časté bylo zapojení škol do mezinárodních projektů zaměřených na spolupráci škol, výměnných pobytů atd. Inspekce zjistila, že úspěšnost v přijímání projektů se neodvíjí od velikosti, druhu, ani geografického umístění školy. Jednoznačně byla důsledkem iniciativ pracovníků školy (nejčastěji vedení škol a projektových manažerů). Velmi častá byla praxe, kdy se školy při předkládání projektů sdružují, čímž hlavně menší školy zvyšují pravděpodobnost úspěchu.

F.2.6 Jihočeský kraj

Kurikulární reforma

Krajské priority se nelišily od republikových. Ve většině navštívených škol se dařilo zapojovat sociální partnery do formování a naplňování jejich cílů rozvoje. Školy navázaly a dále rozvíjely spolupráci s partnerskými institucemi, která je cílena na zkvalitňování podmínek a průběhu vzdělávání. Spolupráce se školskými radami zůstává převážně formální. Základní školy využily projekty zejména k rozvoji lidských zdrojů a zlepšení materiálních podmínek, nejvíce k modernizaci a opravě budov, sportovišť a školních zahrad, ale i vnitřního vybavení, např. interaktivní tabule. Mnoho škol využilo těchto prostředků k prevenci sociálně-patologických jevů a podpoře ekologické výchovy.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

V základních školách v jihočeském kraji se dařilo akceptovat vzdělávání dětí a žáků se SVP ve školách běžného typu se zajištěním pedagogické asistence, podporovat nadané děti a žáky v rámci škol běžného typu ZŠ a zapojit co nejvíce škol do programů v rámci EU. Ve většině navštívených škol se dařilo zapojovat sociální partnery do formování a naplňování jejich cílů rozvoje. Školy navázaly a dále rozvíjejí spolupráci s partnerskými institucemi, která je cílena na zkvalitňování podmínek a průběhu vzdělávání. Spolupráce se školskými radami zůstává převážně formální. Prostředky z ESF se podařilo získat spíše velkým městským školám.

Prevence sociálně-patologických jevů

Mnoho škol využívá těchto prostředků k prevenci sociálně-patologických jevů a podpoře ekologické výchovy. Některé menší ZŠ samostatně zpracovaly projekty na další vzdělávání učitelů a volnočasové aktivity.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Z rozhovorů s řediteli vyplynulo, že jejich funkční studium (*Úspěšný ředitel*) výrazně přispělo ke zkvalitnění řízení škol. Některé menší ZŠ samostatně zpracovávají projekty na další vzdělávání učitelů a volnočasové aktivity.

F.2.7 Liberecký kraj

Kurikulární reforma

Výuka ve sledovaných základních školách v Libereckém kraji v 1. a 6. ročníku probíhala podle zpracovaných ŠVP ZV. Struktura ŠVP se většinou shodovala s RVP, někde shledala ČŠI formální nedostatky týkající se hlavně začlenění průřezových témat, zmínky o mezinárodní spolupráci a popisu hygienického vybavení školy. Dvě malotřídky nezpracovaly ŠVP ZV pro všechny ročníky, kvůli odvolání ředitele před prázdninami nebo v jejich průběhu. Školy mají stále rezervy ve využití inovačních vyučovacích metod a organizačních forem práce a v oblasti hodnocení a sebehodnocení žáků při realizaci ŠVP. Projekty ekologické výchovy zahrnovaly aktivity týkající se třídění a sběru druhotného odpadu a péči o zeleň v okolí školy až po zpracování projektu a získání grantu z fondu ESF – operační program Rozvoj lidských zdrojů týkající se environmentální problematiky zaměřené na veřejnou zeleň a sportovní plochy v Libereckém kraji. Zdravý způsob života a primární prevence se uplatňuje v celém spektru navštívených škol, ředitelé si plní povinnost zajistit další vzdělávání metodiků prevence. Při prevenci byly ve většině škol uplatňovány nápadité formy.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Inspekce zaznamenala přetrvávající nedostatek aprobovaných učitelů cizích jazyků, především učitelů angličtiny. Stále převažují vyučovací metody, organizační formy a výukové činnosti, které učí žáky „o jazyce“, méně již jazyk jako nástroj komunikace používat v různých navozených situacích.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Narůstají rozdíly ve vybavení škol informačními a komunikačními technologiemi. Rozdíly jsou jednak v počtu stanic i učeben, ale i kvalitě hardware a software. Stav je výsledkem finančních možností zřizovatelů. Důležitou roli sehrávají vlastní iniciativy škol. Některé školy měly problémy např. s hrazením poplatků za připojení k internetu.

Rovnost příležitostí ke vzdělávání

Školy vykázaly skutečné počty integrovaných žáků a zpracovaly pro ně individuální vzdělávací plány. Rezervy zjistila inspekce v pravidelném vyhodnocování plánů a často také v diferencovaném přístupu k těmto žákům. Ani jedna z navštívených škol neidentifikovala a nevykázala výjimečně nadané žáky. Školy však měly s talentovanými žáky zkušenosti (třídy s rozšířenou výukou některých předmětů, účast v soutěžích a olympiádách, zájmové kroužky, nabídka volitelných předmětů).

Zvyšování profesionality pedagogických pracovníků v rámci DVPP

Ředitelé základních škol zpracovali plány DVPP, učitelé nabídky akreditovaných center využili jako příležitost k osobnímu rozvoji. Zkušenosti předávali ostatním. Problematické bylo vzdělávání učitelů malotřídních škol. Komplikace způsobily finance, dopravní dostupnost vzdělávacích akcí a zastupitelnost. Přínosem byla dotace z rozvojového programu na DVPP pro základní školy s ročníky pouze 1. stupně.

Maximální využití kapacit a efektivní využívání finančních prostředků veřejných rozpočtů

Optimalizace sítě se dotkla většiny středních odborných škol v Libereckém kraji. Ředitelé si stěžují na nárůst administrativy, efektivita byla zajištěna pouze u škol pod jednou střechou. Dvě až tři dislokováná pracoviště ji zatím nesplnila.

F.2.8 Královéhradecký kraj

Kurikulární reforma

V posledních třech školních letech zaznamenala ČŠI v kraji postupný nárůst v počtu podávaných projektů, neboť školy byly nuceny hledat pro své rozvojové aktivity finanční zdroje mimo běžné prostředky poskytované od státu a zřizovatele. Zpravidla se do projektové činnosti více zapojovaly školy s aktivnější strategií řízení a školy, které již dříve získaly zkušenosti se zpracováváním projektů.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

V oblasti mezinárodní spolupráce byly nejvíce využívány finanční dotace z prostředků EU, konkrétně programy s možností poskytnutí dotace, a to *Sokrates* a *Leonardo da Vinci*. Další finanční prostředky pro tuto oblast byly získávány i z dotačních programů kraje. Projekty byly zaměřené na rozvoj mezinárodní spolupráce, výměnu zkušeností a zvyšování jazykových a odborných kompetencí žáků i pedagogů. Významně se rozvíjela i spolupráce mezi příhraničními školami. Určitá stagnace v počtu podávaných projektů v rámci ESF (operační programy zaměřené na rozvoj lidských zdrojů), zaznamenaná v posledních dvou letech, byla zřejmě způsobena ukončením programovacího období 2004-2006 a nástupem dalšího programovacího období s vyššími nároky na zpracování vlastního projektu. Nárůst byl zaznamenán v podávání projektů v rámci FM/EHP Norsko. Národních grantových programů směřujících především do oblasti přípravy lektorů, tvorby a ověřování ŠVP (*Pilot S*), přípravy nové formy ukončování studia ve středních školách (např. *Kvalita 1*) a dalších (např. *Škola pro udržitelný život*), se účastnily pouze některé z předních škol. Krajské grantové programy směřovaly především do oblasti zlepšování kvality podmínek vzdělávacího a výchovného procesu. Této formy dotací využívá největší počet škol. Grantové programy obcí (a případné dotace získané od místních firem) jsou nejčastěji využívány k financování méně náročných, krátkodobých a školu profilujících projektů.

F.2.9 Pardubický kraj

Kurikulární reforma

Ve všech základních školách je v 1. a 6. ročníku zaváděn ŠVP. Jeho zpracování bylo na různé úrovni, ve většině škol byl pouze v částečném souladu s RVP. Protože však cílem reformy není pouhé vytvoření ŠVP, ale efektivnější vzdělávání – lze konstatovat, že výuka ve většině škol (zvláště na 1. stupni) byla na velmi dobré úrovni. Mnoho škol, přestože ŠVP vykazoval nedostatky, věnovalo modernizaci vzdělávání značnou pozornost, jeho inovace probíhala nejen v 1. a 6. ročnících. Na modernizaci vzdělávání má značný vliv i ekonomická situace zřizovatele. Materiální vybavení škol začíná být velmi rozdílné – v obcích s nízkým rozpočtem je patrné zastaralé vybavení, obnova učebních pomůcek minimální. Projekty v ZŠ nejsou v pardubickém kraji zatím zcela častým jevem. Mezi školami je značný rozdíl – existují školy, které díky dotacím z projektů získaly značné nadstandardní materiální vybavení (vybavení hřišť, učeben). V některých školách jsou využívány i projekty vyhlášené krajem či zřizovatelem (sportovní soutěže, vzájemné aktivity mezi okolními školami). Je zřejmé, že mezi školami jsou rozdíly v přístupu ředitelů a učitelů k projektům. V řadě ZŠ jsou zaváděny nové formy aktivní výuky, jsou rozvíjeny mezipředmětové vazby a výuka

v integrovaných blocích s propojením obsahu učiva jednotlivých předmětů. Spíše výjimečně funguje týmová spolupráce učitelů.

Do výuky jsou zaváděna nová témata – environmentální výchova, osobnostní a sociální výchova, rovné příležitosti, evropské souvislosti. Vlastní hodnocení školy (evaluace na úrovni škol) mělo na řadě škol pouze formální charakter, a někdy bylo zpracováno až na vyžádání inspekce. Spíše výjimečně vycházelo z vlastních analýz a mělo význam pro posun další činnosti školy. Město Chrudim se zapojilo do Sítě zdravých měst a vyhlásilo několik projektů z oblasti výchovy ke zdraví. V Pardubickém kraji získala 32 000 korun ZŠ Nekoř na projekt *Školní přírodní amfiteátr*, 42 500,-- Kč DDM Alfa, Pardubice - *Naučná stezka okolím slepých ramen Labe*, 57 000,-- Kč ZŠ Sopotnice - *Pavilon klidu odpočinku a poznání* a 61 000,-- Kč OU a PŠ Chroustovice - *Zámecká zastavení u řeky*. Školy v kraji se zapojily do celostátního projektu ekologické výchovy *M.R.K.E.V.*

Prevence sociálně-patologických jevů

Ve všech základních školách byla rovnost příležitostí zajišťována. Důraz byl kladen na prevenci sociálně-patologických jevů podporou volnočasových aktivit (množství zájmových kroužků). Ve většině škol je kladen důraz na vytváření příznivého klimatu ve třídě i v celé škole. Je rozvíjena spolupráce s rodiči a širší veřejností (účast rodičů na dění ve škole, prezentace školy na veřejnosti).

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SV

Ve většině škol byly vytvářeny podmínky pro integraci žáků do běžného vzdělávání, a to zejména prostřednictvím funkční spolupráce s poradenskými zařízeními i rodiči těchto žáků. V několika školách se rozvíjí sbližování základního a speciálního školství (speciální třídy, vzdělávání žáků v běžných třídách podle vzdělávacího programu ZVŠ).

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Některé základní školy v kraji získaly z projektů prostředky na zahraniční pobyty žáků a vyučujících s cílem zdokonalování se v cizích jazycích.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Na většině základních škol je další vzdělávání pedagogů podporováno. Většina pedagogů se aktivně staví k dalšímu vzdělávání – často však také závisí na finančních možnostech školy. Některé školy volí možnost pozvání lektora přímo do školy (zvláště školy se špatnou dopravní dostupností). Prioritami DVPP byly hlavně cizí jazyky, ICT, zdravý životní styl, nové formy práce.

F.2.10 Kraj Vysočina

Kurikulární reforma

Základní školy v kraji realizovaly především národní projekty zaměřené na ochranu zdraví (např. *Zdravé zuby*). Vlastní projekty základních škol byly zaměřené na realizaci ŠVP podle RVP ZV a často také na rekonstrukci budov škol. V rámci naplňování krajských priorit začaly některé ZŠ nabízet kurzy pro dospělé. Došlo k úpravě vzdělávacích oborů v souladu s poptávkou a záměry krajských úřadů. Byla sledována uplatnitelnost absolventů škol na trhu práce. Za účelem zkvalitnění vzdělávání a zajištění rovného přístupu ke vzdělávání uvolnil krajský úřad vysokou částku na zakoupení učebních a kompenzačních pomůcek, inspekce však jen výjimečně zaznamenala ve školách využití těchto prostředků k účelu, na který byly poskytnuty.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Byly zajištěni asistenti pedagogů pro žáky se SVP. Krajský úřad se zajímal o možnosti podpory talentovaných žáků a žáků se sociálním znevýhodněním (včetně cizinců). Základní školy v kraji se zapojily do grantového programu Fondu Vysočiny v oblasti zájmové a výchovné funkce školy (*Volný čas, Sport pro všechny*). Ředitelé škol v kraji se zúčastnili studia pro vedoucí pracovníky, zejména ředitele škol.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Manažerské vzdělávání bylo cíleno zejména na ředitele velkých škol a škol s členitou strukturou. Pro ředitele menších škol bylo dostupné většinou pouze funkční vzdělávání. Chybí ucelený systém evaluace a monitorování vzdělávání včetně dalšího vzdělávání, metodické a konzultační pomoci v této oblasti. V rámci zvýšení efektivity vzdělávání byla redukována síť škol, zejména díky slučování MŠ a ZŠ.

F.2.11 Jihomoravský kraj

Kurikulární reforma

V rámci dlouhodobého záměru kraje, který kopíruje národní úroveň, se ZŠ nejvíce dařilo naplňovat předpoklady pro postupné zavádění a naplňování cílů RVP a ŠVP. Základní školy v kraji se zapojily především do školních, tj. vlastních, a regionálních tj. krajských projektů. Zapojení škol do projektů bylo vždy pro školu přínosem. Největší cílený přínos pro ZŠ byl v oblasti naplňování klíčových kompetencí. Projekty většinou přinesly školám finanční zvýhodnění (platy, účelové zlepšení materiálního vybavení).

Prevence sociálně-patologických jevů

Díky projektům se zlepšily partnerské vztahy s rodiči, institucemi a ostatní veřejností. Celostátní a mezinárodní projekty měly dobré výsledky v oblasti podpory a rozvoje čtenářské gramotnosti, environmentálního vzdělávání, prevence sociálně-patologických jevů a výuky cizích jazyků (*PISA, PIRLS*). Některé projekty se v základním vzdělávání u jednotlivých škol staly tradicí, jsou stále více zkvalitňovány a zdokonalovány.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Velmi dobře se dařilo podporovat a rozvíjet výuku cizích jazyků (Projekt MM Brna *Výuka AJ na vybraných školách v městě Brně*), dále zajišťovat rovné příležitosti v základním vzdělávání se zaměřením na žáky se SVP.

F.2.12 Olomoucký kraj

Kurikulární reforma

Strategické priority kraje byly v souladu s celonárodními cíly v duchu kurikulární reformy, specificky kraj formuloval cíl zvyšování profesionality a společenského postavení pedagogických pracovníků, rozvoj integrovaného systému poradenství ve školství a zajišťování rovnosti příležitostí ke vzdělávání. Zvýšil se počet pedagogických pracovníků ZŠ s odpovídající odbornou kvalifikací. Hlavní realizované oblasti DVPP v kraji byly jazykové vzdělávání (anglický jazyk), tvorba ŠVP, studium školského managementu, doplňování požadovaných kvalifikačních předpokladů institucionální formou (studium VŠ) a nové pojetí maturitní zkoušky. Pro monitorování úrovně vzdělávání byly pravidelně využívány standardizované testy.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Byla realizována systematická podpora vzdělávání žáků se SVP v základních školách. V jedné ZŠ byla zřízena třída s alternativní pedagogikou.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Nabídka volitelných a nepovinných předmětů ZŠ směřovala k rozvíjení jazykových a informačních kompetencí.

Zvyšování základních dovedností žáků a učitelů v oblasti informační gramotnosti

Materiální zázemí základních škol podporovalo rozvoj informační gramotnosti učitelů i žáků.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Některé základní školy v malých obcích se staly multifunkčními (vzdělávacími, kulturními a informačními) středisky života v obci.

Integrovaný systém poradenství ve školství

Zejména v ZŠ se rozvíjel se integrovaný systém poradenství zaměřený na profesní orientaci žáků a rovný přístup ke vzdělávání.

F.2.13 Moravskoslezský kraj

Kurikulární reforma

Podářilo se naplnit formulované dlouhodobé záměry kraje. V kraji byly vytvořeny podpůrné mechanismy k tvorbě ŠVP. Pokračuje podpora odborného vzdělávání, spolupráce se zaměstnavateli a ekologická výchova. Oblast vymezená cílem 2 Dlouhodobého záměru vzdělávání kraje vykazuje pokrok, ať již se jedná o oblast ICT nebo komunikaci v cizím jazyce. Přínosná byla projektová podpora implementace kurikulární reformy do školské praxe a DVPP.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Projektová činnost ZŠ v kraji byla značná. Přínosem projektů bylo vzájemné rozvíjení kontaktů s partnery, a tím i rozvoj vybraných klíčových kompetencí žáků (řešení problémů, komunikativní, sociální a občanské kompetence). Finanční prostředky získané prostřednictvím národních a systémových projektů MŠMT, projektů a programů kraje nebo evropských projektů, přispěly zpravidla ke zlepšení materiálního vybavení a k financování zajímavých akcí a soutěží, jak kulturních, tak i sportovních a také k osobnostnímu rozvoji žáků.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

K rozvoji ICT ve školách přispěl projekt SIPVZ. Zda získané prostředky budou dostačující a školám se podaří udržet nastavený standard, ukáže následující období.

F.2.14 Zlínský kraj

Kurikulární reforma

Ve Zlínském kraji vynikly ZŠ v zapojení do ekologických programů. Organizovaly například projektové dny zaměřené na sběr a třídění odpadu, PET láhve a besedy na téma využití uzávěrů PET lahví. Školy, které jsou členem sítě asociovaných škol UNESCO, se zaměřily na projekty výchovy žáků k ochraně životního prostředí, k udržení a záchraně kulturního dědictví a výchovy žáků k dodržování lidských práv (např. *Adopce na dálku*, *Můžeme být spolu*, *Bezpečná škola*, *Eurozmanitost*, *Meteoprojekt*, *Ekologie v našem srdci*). Další projekty ve zlínském kraji byly uskutečňovány díky ESF a státnímu rozpočtu ČR (*Škola pro život*). Regionálních projektů se školy účastnily na základě již realizovaných nebo probíhajících projektů školních (viz výše), které s nimi tematicky i názvem korespondovaly.

V krajských kolech nebo na krajské úrovni to byly projekty *Proměna regionu*, *Klíč od bran Kroměříže*, *Příroda na dlani*, *Za přírodou do přírody*, *Zdravé město Uherské Hradiště*, *Moje město Zlín*, *Zdravé město Vsetín*, výtvarná soutěž *Mládí kraje*, krajské kolo přírodovědně ekologické soutěže *Zelená stezka*, *Jaro regionu*, *Den Země*. Přírodovědné vzdělávání na školní i regionální úrovni podporovaly školy sdružené v Asociaci mladých debrujařů (*Mladí debrujaři*, *Kroužek debrujařů*, *Debrujaři*).

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Základní školy ve Zlínském kraji realizovaly projekty rozvíjející tvořivost žáků, například výtvarné soutěže jednotlivců i kolektivů *Zelená stezka*, *Zlatý list*, *Moje město*, *Moje vesnice*. Další školní projekty navazovaly tematicky na *Světový den vody*, *Den Země*, *Den zvířat*, *Den lidských práv*. Byly realizovány v třídních kolektivech i školami jako celkem, prezentací škol veřejnosti na výstavkách, návštěvou ZOO (*Máme svoje zvíře*). Většina škol organizovala různé „dílny“ k tradičním ročním událostem, kde žáci i kolektivy prezentovali svou zručnost, literární i hudební nadání (vánoční dílny, vánoční jarmark, velikonoční dílny, velikonoční jarmark). K pochopení historických souvislostí sloužily akce *Holocaust*, *Holocaust a současnost – Terezín*.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Poměrně velké množství učitelů se zúčastnilo jazykového vzdělávání v rámci projektu *Brána jazyků* a většina zúčastněných jej hodnotila jako velmi přínosný.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Školy ve Zlínském kraji organizovaly pro žáky i pedagogy výchovně vzdělávací a poznávací zájezdy k poznávání evropského regionu a výměnné akce, například projekty *Kamarádi přes hranice* a *Jaro v Evropě*. Projekt *Úspěšný ředitel* se projevil ve zvyšujícím se právním povědomí, řídicích a organizačních schopnostech vedení škol, a to zvláště v případech nových vedoucích.

F.3 Střední vzdělávání

Ve srovnání se základními se středním školám lépe dařilo využívat prostředky z ESF. Část škol si nechala projekty zpracovat dodavatelsky. Projekty realizované v SŠ s využitím krajských a evropských finančních prostředků přispívaly zejména k motivaci žáků pro prohloubení odborných znalostí a dovedností. Důležitým přínosem projektů bylo to, že vedly žáky k samostatnosti, nutily je komunikovat v cizím jazyce, dobře ovládnout práci s ICT a srozumitelně prezentovat výsledky. Nemalý význam měly i z hlediska společenského a sociálního, neboť podporovaly rozvoj mnoha dovedností žáků a vyučujících. Celkem cca 80 středních škol využilo projektu *SIPVZ* k vybavení škol technologiemi ICT.

Střední školy rovněž těžily z projektu *Poradenství-Škola-Povolání* (PŠP), jehož cílem bylo zdokonalení diagnostického a poradenského systému v oblasti vzdělávání a volby povolání. Především gymnázia se účastnila projektů multikulturní výchovy a výchovy k občanství ve spolupráci s různými neziskovými organizacemi. Ve spolupráci s občanským sdružením Aisis realizovaly střední školy projekt na minimalizaci šikany (*MiŠ*). Společnost o. p. s. Partners Czech připravila pro studenty projekt *Právo pro každý den* a mezinárodní projekt *Deliberation in a Democracy*, ve kterém si žáci zvyšovali znalosti o aktuálních společenských problémech a diskutovali se zahraničními studenty o problémech ve své zemi. Střední školy využily také projektu *Ke kořenům demokracie*, který byl založen na vzájemné diskuzi studentů SŠ a VOŠ a zaštiťovalo ho Sdružení pro výchovu k občanství. Studentům středních škol je určen také německo-česko-polský projekt *Bílá místa*, ve kterém se 4-5 členné týmy studentů ve věku 15-20 let budou zabývat mapováním období nacismu v různých

regionech. Střední školy se rovněž zapojily do projektů na podporu romské komunity, dotovaných formou účelových dotací ze státního rozpočtu. Dalším využívaným projektem byl *JPD 3* (vzdělávací procesy s inovací pedagogické práce v různých oblastech (informatika, jazyková komunikace, inovace pedagogické práce, semináře k výuce konkrétních předmětů).

V oblasti DVPP využívaly střední školy například projekt pedagogické fakulty UK, funkční studium *Úspěšný ředitel*, které výrazně přispělo ke zkvalitnění řízení škol. K podpoře dalšího vzdělávání se střední školy zapojily do operačního programu Rozvoj lidských zdrojů. Finance pro zlepšení podmínek vzdělávacího a výchovného procesu získávaly střední školy z krajských a obecních grantových programů. Této formy dotací relativně menšího objemu a krátkodobého charakteru využilo nejvíce škol. Větší střední školy využívaly národních grantových programů směřujících především do oblasti přípravy lektorů, tvorby a ověřování školních vzdělávacích programů (*Pilot S*), přípravy nové formy ukončování studia ve středních školách (např. *Kvalita I*) a jiné (např. *Škola pro udržitelný život*). Střední školy spolupracovaly v mezinárodních projektech dotovaných z různých zdrojů (*eTwinning*, *Leonardo da Vinci*, *Lantern Futuri*, *Sokrates*, projekt partnerství *Comenius*). V oblasti středního vzdělávání školy nejčastěji navazovaly mezinárodní spolupráci za účelem výměnných a studijních pobytů žáků v zahraničí. Dlouhodobým přínosem byly pro žáky projekty, jejichž obsahem byly odborné stáže žáků v různých zemích nejen EU i s doplněním např. multikulturních rozhovorů, regionální identity a evropské sounáležitosti.

F.3.1 Praha

Kurikulární reforma

Realizované projekty vycházely z Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy hl. m. Prahy. Ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem v Praze realizuje cca 100 základních škol v celé ČR projekt *Zdravá ZŠ*, spolupráce sítě ZŠ se vzdělávacím programem podporujícím zdravý vývoj žáků v ČR.

Prevence sociálně-patologických jevů

Většina sledovaných SŠ se v oblasti prevence sociálně-patologických jevů zapojovala do projektů zaměřených na protidrogovou tematiku, minimalizaci šikany a aktivity podporující zdravý životní styl, osvojování sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, prevenci školní neúspěšnosti a zkvalitnění poradenských služeb. Tvořily nedílnou součást preventivní strategie školy. Střední školy realizovaly projekty k prevenci sociálně-patologických jevů. Především gymnázia se zapojovala do projektu WHO *Zdravé město Praha* a přidruženého projektu *Jak začít*. Dále se jednalo především o následující regionální a národní projekty: *Zdravé město Praha 2007*, *Zóna bez drog*, zájmové kroužky realizované v rámci *JPD 3*, *Poradenství-Škola-Povolání* - zdokonalení diagnostického a poradenského systému v oblasti vzdělávání a volby povolání. V oblasti multikulturní výchovy a výchovy k občanství školy většinou spolupracovaly v rámci projektů s různými neziskovými organizacemi regionálního, národního i mezinárodního významu, například: o.s. *Odyssea* – projekt *Osobnostní a sociální výchova*, o. s. *Aisis* soutěž *Paragraf 11/55*, o. p. s. *Partners Czech* – projekt *Právo pro každý den* a mezinárodní projekt *Deliberation in a Democracy*, ADRA a *Člověk v tísni* – festival *Jeden svět v Ohradní*, Sdružení pro výchovu k občanství – projekt *Ke kořenům demokracie*.

Střední školy realizovaly školní programy ekologické výchovy. Jejich smyslem bylo přiblížit žákům roli člověka jako součásti přírody, podporovat v nich správné návyky (např. třídění odpadů), seznámit je s problematikou udržitelného rozvoje a využívání obnovitelných zdrojů energie. Především gymnázia se zapojila do celonárodního projektu *M.R.K.E.V.*, organizovaného sdružením středisek ekologické výchovy Pavučina. VOŠ a SPŠ

elektrotechnická Fr. Křižíka využívá solární energie na ohřev vody a vytápění z úspěšně realizovaného mezinárodního projektu *ENERSOL*.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Učitelé Gymnázia pro zrakově postižené a SOŠ pro zrakově postižené v Praze 5 zpracovali grantový projekt *Poskytování tyflopedických služeb a metodické pomoci na podporu integrace zrakově postižených žáků v oblasti středního školství*. Jeho velký přínos je v podpoře úspěšnosti integrace zrakově postižených v běžných středních školách. Ojedinělý projekt realizuje SPŠ Na Třebešíně při podpoře programu pro žáky se specifickými poruchami učení v rámci *JPD 3 Moderní technologie ve výuce*. Přínosem projektu je zpřístupnění středoškolského vzdělání především dyslektikům s technickými vlohami. Dvě církevní střední školy v Praze se zapojily do rozvojového projektu *Asistent pedagoga*. V rámci projektu financovaly školy ve spolupráci s MŠMT asistenty pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Přínosem projektů je zavádění pedagogických a didaktických inovací do vzdělávání. Střední školy se zapojily do projektu *SIPVZ* k zajištění ICT. Nesporným přínosem bylo zkvalitnění výuky informačních technologií a jejich využití při výuce ostatních předmětů. Dalším využívaným projektem je využití *JPD 3* pro vzdělávací procesy s inovací pedagogické práce v různých oblastech (informatika, jazyková komunikace, inovace pedagogické práce, semináře k výuce konkrétních předmětů).

F.3.2 Středočeský kraj

Kurikulární reforma

Strategie, cíle a priority v oblasti středního vzdělávání jsou ve Středočeském kraji jasné definované. Jejich lepšímu naplnění (ať již v oblasti materiální nebo zejména personální) brání nedostatek financí. Střední školy ve Středočeském kraji, které jsou zapojeny v maximální míře do různých projektů a forem spolupráce, jsou například Obchodní akademie Vlašim, Gymnázium Kutná Hora, SPŠ elektrotechnická Kutná Hora. Tyto školy mj. díky osobnosti svých ředitelů patří k nejlepším v kraji a netrpí ani v době klesajícího počtu žáků jejich nedostatkem; jsou úspěšné na mezinárodním poli, vysílají žáky a vyučující na zahraniční pobyty a stáže atp.

F.3.3 Plzeňský kraj

Kurikulární reforma

V průběhu inspekční a kontrolní činnosti nebylo zjištěno, že by koncepce škol a realizace vzdělávacího procesu byly v rozporu s národními a krajskými strategickými prioritami. Cíle jsou však stanoveny velmi obecně. O svých zejména ekonomických záměrech a potřebách informují školy své partnery, o koncepcích vzdělávání partnery informují spíše výjimečně. Střední školy většinou zařazují inovativní prvky s různou mírou efektivit. Inovačním změnám, dle názoru vyučujících, také často brání vysoké počty žáků ve třídách (zejména v gymnáziích). Často bylo zjištěno nedodržování učebních plánů. Střední školy v kraji se zapojily do celostátního projektu ekologické výchovy *M.R.K.E.V.*

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Úroveň plnění podpory cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií je často ovlivňována personálními a materiálně technickými podmínkami vzdělávání. Pro výuku cizích jazyků stále není dostatek kvalitních vyučujících, kteří vystudovali příslušný jazyk. Škola tak často musí nabízet jazyky podle vyučujících a ne podle poptávky. Střední školy

v plzeňském kraji realizovaly projekty přeshraniční spolupráce s Německem pro podporu jazykového vzdělávání. Zapojily se například do projektu výměn studentů českých a německých středních škol pod názvem *TANDEM* financovaného z fondů ESF.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Inspekční činností bylo překvapivě zjištěno, že zájem o vzdělávání projevují a ve výrazně větší míře se vzdělávají učitelé menších škol mimo Plzeň (často velmi vzdálených). Poznatky ze školení se zde také více přenášely na ostatní pedagogické pracovníky a výrazněji se odrážely ve způsobu vedení výuky. Nejvýraznější rozdíly se projevíly v rozvoji ICT.

F.3.4 Karlovarský kraj

Kurikulární reforma

V dlouhodobých záměrech Karlovarského kraje 2006 byly stanoveny hlavní strategické směry včetně rozpracování strategických cílů. ČŠI se při inspekční činnosti zaměřila mj. na stav naplňování vybraných strategických cílů v souvislosti s činností škol a školských zařízení. Střední školy v kraji se zapojily do celostátního projektu ekologické výchovy *M.R.K.E.V.*

Prevence sociálně-patologických jevů

Dotace poskytovaná zřizovatelem na protidrogovou politiku získaly tři SŠ, jedna škola získala dotaci na projekt romské komunity.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Speciální vzdělávání je zajištěno formou individuálního přístupu k žákům i formou integrace. Při diagnostikování SVP učitelé spolupracují s výchovnými poradci i rodiči žáků. Problémy, které většinou vyústí ve stížnosti rodičů na školu, jsou v těch školách, kde žáky se SVP neidentifikují a tedy se jimi ani nezabývají.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Střední školy v Karlovarském kraji realizovaly projekty přeshraniční spolupráce se sousední zemí pro podporu jazykového vzdělávání.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Pedagogičtí pracovníci ve středních školách nejsou v potřebném rozsahu seznamováni s potřebami kurikulární reformy. V souvislosti s připravovanou změnou maturitní zkoušky absolvovali učitelé maturitních předmětů (ČJL, CIJ) v minulých letech další vzdělávání k reformě maturitní zkoušky. Minimální pozornost však byla věnována vzdělávání v oblasti zavádění RVP do praxe (zpracování ŠVP a jeho realizace).

F.3.5 Ústecký kraj

Kurikulární reforma

Z navštívených středních škol v Ústeckém kraji se 77 % zapojilo do projektových či grantových aktivit. Lze konstatovat, že se jedná o stoupající trend, převažovaly národní a mezinárodní aktivity. Dále se díky projektům podařilo pozitivně motivovat učitelský sbor pro tvorbu ŠVP, rozšiřování vzdělávací nabídky (celoživotní vzdělávání v SŠ apod.), podporu romské komunity. Středním školám v Ústeckém kraji se díky schopnostem zřizovatelů se dařilo plnit Dlouhodobé záměry stanovené krajskými orgány, překážkou však bylo, že část pedagogického sboru se neztotožnila se změnami. Střední školy v kraji se zapojily do celostátního projektu ekologické výchovy *M.R.K.E.V.*

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných a vzdělávání dětí se SVP

Velmi časté je zapojení škol do mezinárodních projektů zaměřených na spolupráci škol, výměnných pobytů atd. Kvalitativní posun zaznamenala péče o žáky se SVP.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Uskutečněné projekty pozitivně ovlivnily podmínky výuky ve středních školách, zejména materiální (ICT, vybavenost odborných učeben, společných prostor – agenda Zdraví).

F.3.6 Jihočeský kraj

Kurikulární reforma

Krajské priority se neliší od republikových. Snižování počtu středních škol a vyučovaných oborů je dlouhodobým cílem, zatím nelze posoudit jeho plnění. Většina SŠ v Jihočeském kraji byla úspěšná ve využití peněz z evropských projektů. Vedení těchto škol se vyznačovalo iniciativním manažerským přístupem. Vybralo z pedagogického sboru odborníka, nechalo ho proškolit v dané problematice a vytvořilo mu podmínky a prostor pro uplatnění s výhledem do budoucnosti školy. Školám se daří naplňovat dlouhodobé krajské priority. Střední školy naplňovaly dlouhodobé záměry na základě RVP, ŠVP a požadavků připravované reformy maturitní zkoušky a z probíhající reformy závěrečných zkoušek. Zejména v některých nově zpracovaných ŠVP se objevila regionální specifika. Střední školy v kraji se zapojily do celostátního projektu ekologické výchovy *M.R.K.E.V.*

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Projekty byly efektivně využity za účelem širšího využívání ICT ve středních školách. Pro SŠ byly kromě zřizovatele důležité kontakty vyplývající z jejich odborného zaměření – s odbornými institucemi, profesními organizacemi a svazy, firmami a zaměstnavateli z oboru. Umožnily školám organizovat odborné exkurze, zajišťovat pracoviště pro odbornou praxi, získávat odborníky z praxe pro zpracovávání oponentských posudků na závěrečné práce žáků, pro přednášky, výuku odborných předmětů, jejich účast na maturitách.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Přínosné bylo partnerství se zahraničními školami, zejména spolupráce na projektech (jazykových, ekologických), organizování výměnných pobytů žáků a zahraniční praxe. Projekty realizované v SŠ s využitím krajských a evropských finančních prostředků přispěly zejména k motivaci žáků pro prohloubení odborných znalostí a dovedností.

F.3.7 Liberecký kraj

Kurikulární reforma

Struktura ŠVP v gymnáziích byla vždy v souladu s RVP. Jedna SOŠ zpracovala ŠVP pro dva studijní obory (hotelnictví a turismus, obchodní akademie) a pilotně jej ověřovala v rámci projektu *Pilot S. Zdravý způsob života a primární prevence* se uplatňuje v celém spektru navštívených škol, ředitelé si plní povinnost zajistit další vzdělávání metodiků prevence. Při prevenci většina škol uplatňuje nápadité formy. Environmentální vzdělávání zahrnovalo aktivity týkající se třídění a sběru druhotného odpadu a péči o zeleň v okolí školy až po zpracování projektu a získání grantu z fondu ESF – operační program Rozvoj lidských zdrojů týkající se environmentální problematiky zaměřené na veřejnou zeleň a sportovní plochy v Libereckém kraji. Střední školy v kraji se zapojily do celostátního projektu ekologické výchovy *M.R.K.E.V.*

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Nedostatek aprobovaných učitelů cizích jazyků přetrvává, anglický jazyk je stále více poptáván. Stále převažují vyučovací metody, organizační formy a výukové činnosti, které učí žáky „o jazyce“, méně již jazyk jako nástroj komunikace používat v různých navozených situacích.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Narůstají rozdíly ve vybavení škol ICT technologiemi. Rozdíly jsou jednak v počtu stanic i učeben, ale i kvalitě hardware i software. Stav je výsledkem finančních možností zřizovatelů. Důležitou roli sehraávají vlastní iniciativy škol. Některé školy měly problémy např. s hrazením poplatků za připojení k internetu. Finanční zdroje hledaly školy jinak, např. zapojením se do projektů ESF či do sítě místních center dalšího vzdělávání (převážně SOŠ a gymnázia) prostřednictvím Centra vzdělanosti Libereckého kraje (CVLK). Ředitelé zpracovali plány DVPP, učitelé nabídky akreditovaných center využívají jako příležitost k osobnímu rozvoji.

F.3.8 Královéhradecký kraj

Kurikulární reforma

V posledních třech školních letech byl zaznamenán postupný nárůst v počtu podávaných projektů, neboť školy byly nuceny hledat pro své rozvojové aktivity finanční zdroje mimo běžné prostředky poskytované od státu a zřizovatele. Zpravidla se do projektové činnosti více zapojovaly školy s aktivnější strategií řízení a školy, které již dříve získaly zkušenosti se zpracováváním projektů. Národních grantových programů směřujících především do oblasti přípravy lektorů, tvorby a ověřování ŠVP (*Pilot S*), přípravy nové formy ukončování studia ve středních školách (např. *Kvalita I*) a jiné (např. *Škola pro udržitelný život*) se účastnily pouze některé z předních škol. Krajské grantové programy směřují především do oblasti zlepšování kvality podmínek vzdělávacího a výchovného procesu. Této formy dotací využívá největší počet škol. Grantové programy obcí (a případné dotace získané od místních firem) jsou nejčastěji využívány k financování méně náročných, krátkodobých a školu profilujících projektů.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Střední školy v Královéhradeckém kraji realizovaly projekty přeshraniční spolupráce se sousední zemí pro podporu jazykového vzdělávání. V oblasti mezinárodní spolupráce byly nejvíce využívány programy s možností poskytnutí dotace, a to *Sokrates* a *Leonardo da Vinci*. Další finanční prostředky pro tuto oblast byly získávány i z dotačních programů kraje. Projekty byly zaměřené na rozvoj mezinárodní spolupráce, výměnu zkušeností a zvyšování jazykových a odborných kompetencí žáků i pedagogů.

F.3.9 Pardubický kraj

Kurikulární reforma

Koncepční záměry rozvoje středních škol byly ve všech případech zpracovány písemnou formou a odpovídaly strategickým dokumentům, týkajících se rozvoje vzdělávání v ČR a v Pardubickém kraji. Ve sledovaném souboru škol se pro příští školní rok nepředpokládají změny v jejich vzdělávací nabídce, neboť vyučované obory vzdělání odpovídají trhu práce. Z předložených koncepčních materiálů vyplynulo, že ve školách je kromě odborné složky vzdělávání kladen důraz na zkvalitnění přípravy žáků v oblasti cizích jazyků a informačních technologií. Vedení školy informovalo zřizovatele a školskou radu o svých strategických záměrech. Cíle stanovené v koncepci rozvoje škol byly v praxi většinou naplňovány. Střední školy v kraji se zapojily do celostátního projektu ekologické výchovy

M.R.K.E.V. Dvě střední školy se zapojily do vzdělávacího programu na podporu zdravého vývoje žáků v ČR garantovaného Státním zdravotním ústavem.

Osobnostní rozvoj dětí a žáků, žáků se SVP a mimořádně nadaných žáků

Projekty i mimoškolní aktivity rozvíjely zejména talent a nadání žáků. Biskupské gymnázium Skuteč se zapojilo do významného projektu pro vzdělávání žáků se SVP. Jedná se o projekt Společného regionálního operačního systému Sociální integrace obyvatel v regionech Pardubického kraje s názvem *Handicapovaní žáci na gymnáziu – poskytování nových vzdělávacích služeb pro žáky se zdravotním postižením a znevýhodněním v systému středoškolského vzdělávání*.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

V oblasti středního vzdělávání v Pardubickém kraji byly mezinárodní projekty realizovány spíše ojediněle, častěji byla školami navazována mezinárodní spolupráce. Příkladem dobré praxe bylo zajišťování nadstandardních podmínek pro realizaci praktické výuky s možností rozvíjení znalostí cizího jazyka na smluvně zajištěných pracovištích v zahraničí pro žáky Hotelové školy Bohemia s.r.o. v Chrudimi. Všechna navštívená gymnázia a 4 odborné školy pokračují ve výměnných a studijních pobytech žáků v zahraničí, 2 odborné školy (SOŠ a SOU Pardubice – Polabiny, Poděbradská 94 a Soukromá střední odborná škola TRADING CENTRE s. r. o. v Litomyšli) nemají zatím navázanou zahraniční spolupráci (navštívený vzorek). Příkladem dobré praxe je zajišťování nadstandardních podmínek pro realizaci praktické výuky s možností rozvíjení znalostí cizího jazyka na smluvně zajištěných pracovištích v zahraničí pro žáky Hotelové školy Bohemia s.r.o. v Chrudimi.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Ve sledovaném souboru středních škol získala 2 gymnázia v rámci akčního programu v oblasti celoživotního učení další finanční prostředky na projekt partnerství *Comenius*, který pokračuje do roku 2009. V rámci DVPP (inspektovaný vzorek) si doplňuje odbornou kvalifikaci potřebnou pro učitele střední školy 10 učitelů gymnázií (6 %) a 14 učitelů z ostatních typů středních škol (7 %).

F.3.10 Kraj Vysočina

Kurikulární reforma

Střední školy v kraji mají s projekty dlouhodobější zkušenosti. Projekty ŠŠ v kraji byly zaměřeny zejména na zkvalitňování materiálních podmínek (např. vybavení odborných učeben), zkvalitnění výuky cizích jazyků (pro žáky i učitele).

Prevence sociálně-patologických jevů

Projekty středních škol v kraji Vysočina směřovaly do oblasti prevence sociálně-patologických jevů. Příkladem je projekt *Comenius*.

F.3.11 Jihomoravský kraj

Kurikulární reforma

Střední školy ve svých koncepcích a strategiích naplňovaly krajské i celostátní záměry ve vzdělávání. Řada projektů je finančním přínosem do rozpočtu škol.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Projekty realizované středními školami v kraji přispěly především k rozvoji klíčových kompetencí a zlepšení jazykových znalostí žáků.

F.3.12 Olomoucký kraj

Kurikulární reforma

Tvorba ŠVP, doplňování požadovaných kvalifikačních předpokladů institucionální formou (studium VŠ) a nové pojetí maturitní zkoušky patřily k hlavním oblastem využívání finanční podpory pro střední školy v kraji. Zvyšoval se počet případů systematické spolupráce středních škol s jinými subjekty za účelem propojení teorie s praxí. Pro monitorování kvality vzdělávání byly využívány standardizované testy.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Materiální zázemí středních škol umožnilo rozvoj informační gramotnosti učitelů a žáků. Hlavní oblasti DVPP pro pedagogy středních škol v kraji byly jazykové vzdělávání (anglický jazyk), studium školského managementu.

F.3.13 Moravskoslezský kraj

Kurikulární reforma

Střední školy v kraji pokračují v systémovém projektu ESF řízeném MŠMT *Kvalita I*. Ve spolupráci se zástupci polské národnostní menšiny ČŠI dohodla v intencích MŠMT postup škol při vedení dokumentace v jiném než českém jazyce. Oblast polského národnostního školství patří k prioritám Moravskoslezského kraje zmiňovaným tradičně v dlouhodobých záměrech vzdělávání. Ke zvyšování kvality vzdělávání středních škol využil kraj hodnocení kvality vzdělávání. V záměru kraje pro období let 2008 – 2010 se předpokládá další spolupráce kraje s vysokými školami za účelem inovace studijních programů učitelských oborů, které budou reflektovat potřeby školní praxe (například zájem o bakalářské studijní programy při vzdělávání pedagogů mateřských škol). Vzhledem k obsahu tohoto cíle a záměrům kraje v oblasti vytváření krajského systému poradenství by byla vhodná provázanost obou cílů.

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Střední školy i jejich zřizovatelé v kraji vyvíjeli značné úsilí ke splnění požadavků Národního plánu výuky cizích jazyků a požadavky, které přicházejí do školství s novou maturitní zkouškou z cizího jazyka (orientace učitelů na DVPP v cizích jazycích, podpora a zlepšování materiálních podmínek, individuální přístup k žákům, nové výukové metody, posun v odborné kvalifikaci pedagogů, projektová činnost). Oblast zaznamenala oproti předchozím letům pokrok a je podporována jak celonárodním jazykovým programem, tak i mezinárodními, krajskými i individuálními projekty škol.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Některé školy v rámci projektu spolufinancovaném z ESF vytvořily ve školách komunitní centra pro veřejnost vybavená prostředky ICT, ale zájem veřejnosti nesplnil očekávání. Pořízené prostředky nemohou být využity pro běžnou výuku. Na základě zjištění ČŠI v letošním školním roce by bylo potřeba do plánu DVPP středních škol zařadit zejména vzdělávání k nové podobě maturitní zkoušky, v této oblasti školy vykazují značné rezervy.

F.3.14 Zlínský kraj

Kurikulární reforma

Projekt *Kvalita I*, který se týká jednotného zadání závěrečných zkoušek, přinesl školám možnost vzájemných ověření, porovnání znalostí a dovedností žáků. Střední školy ve zlínském kraji se zapojily do celostátního projektu ekologické výchovy *M.R.K.E.V.*

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Dlouhodobým přínosem jsou pro žáky projekty, jejichž obsahem jsou odborné stáže žáků v různých zemích nejen EU i s doplněním např. multikulturních rozhovorů, regionální identity, evropské sounáležitosti. Příkladem je projekt výměn mládeže *TANDEM* gymnázia v Uherském Hradišti.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků a zkvalitnění výuky informační gramotnosti

Střední školy ve Zlínském kraji příkladně využily projektů v rámci celoživotního učení a dalšího vzdělávání, které v tomto kraji zpracovalo více než 50 % středních škol. Tyto projekty umožnily studentům SŠ další vzdělávání v oborech jejich činnosti (např. projekty *METUD*, *ROZAM*, *ITUM*). Na základě strategie finančního vzdělávání v ČR byl zpracován ojedinělý projekt *Finance a my* (Obchodní akademie Tomáše Bati a Vyšší odborná škola ekonomická Zlín), který má za úkol rozvíjet schopnosti účastníků kurzu v oblasti finančního řízení a bankovníctví a podporovat další možnosti vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti. Střední školy ve Zlínském kraji využívaly možnosti projektů v oblasti odborného vzdělávání, např. Programování víceosých CNC strojů, Programování moderních jednočipových mikropočítačů ve vyšších programových jazycích, Aplikace programovatelných logických polí a AVR mikrokontrolerů v automatizační technice. Zlínský kraj ve spolupráci s dalšími partnery také organizoval v letech 2007 a 2008 Celostátní konferenci „Škola ve firmě - firma ve škole“, jejímž tématem byla problematika nedostatku kvalifikované pracovní síly v oblasti řemesel, požadavky trhu práce a hledání způsobů řešení.

P ř í l o h y

Příloha 1

Kritéria hodnocení škol a školských zařízení ve školním roce 2007/2008

Vstupy

Vedení školy nebo školského zařízení

- Školní vzdělávací program/obsah vzdělávání
- Strategie a plánování
- Ředitel školy a řízení pedagogického procesu
- Dopad vlastního hodnocení školy a vnitřního kontrolního systému

Předpoklady školy pro naplnění ŠVP/obsahu vzdělávání

- Personální podmínky
- Bezpečné prostředí pro vzdělávání
- Přijímání ke vzdělávání

Partnerství¹⁵

- Přínos partnerství pro rozhodování vedení školy

Vzdělávací procesy

Průběh vzdělávání (Proces naplňování cílů ŠVP/obsahu vzdělávání)

- Vnitřní prostředí školy
- Podmínky výuky a jejich využití
- Hodnocení dětí, žáků a studentů
- Účelnost a účinnost podpory dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami/nadaných

Výstupy

- Úspěšnost dětí, žáků a studentů ve vzdělávacím programu

¹⁵ Partnerství – zahrnuje nejen partnery školy dle ŠZ, ale i další subjekty např. neformální rodičovské organizace, „partnerské školy“, sponzory atd.

Příloha 2

Způsob hodnocení škol Českou školní inspekcí ve školním roce 2007/2008

Charakteristika systému hodnocení

Česká školní inspekce využívá pro hodnocení institucí zařazených ve školském rejstříku multikriteriální hodnocení. Základním nástrojem je soubor kritérií hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání a školských služeb. Jeho struktura vychází z požadavků školské legislativy a umožňuje sledování inovací a modernizací ve školách podle priorit dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy na národní i krajské úrovni. Je propojen s Evropským rámcem celoživotního učení a umožňuje ve vybraných parametrech srovnání kvality v jednotlivých částech české vzdělávací soustavy.

Vývoj souboru kritérií jako modelu institucionálního hodnocení škol a školských zařízení je v současných legislativních podmínkách směřován k propojení vnějšího a vlastního hodnocení školy v základním schématu „vstupy – procesy – výstupy“. Kritéria zařazená do tohoto schématu jsou pro hodnocení škol rozpracovávána v hlavních ukazatelích s ohledem na stupně vzdělávání nebo druhy škol. Změny inspekčního systému budou ukončeny i vývojem základní sady nástrojů pro zjišťování a vyhodnocování úrovně naplnění stanovených kritérií. V současnosti jsou hodnotící nástroje ČŠI rozvíjeny také jako systém zpětné kontroly postupně zaváděné kurikulární reformy. Sběr dat a jejich zpracování podporuje nový informační systém ČŠI.

Základní metody zjišťování a hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání

Poznatky z inspekční činnosti a konkrétní datové údaje vypovídající o sledovaných jevech (ukazatelích) získávají inspektoři za pomoci následujících zdrojů informací a metod zjišťování:

- rozbor dokumentace škol
- srovnávací (komparativní) analýza, zejména k expertnímu posouzení souladu školního vzdělávacího programu a rámcového vzdělávacího programu
- prohlídky prostor a materiálního vybavení škol
- přímé pozorování teoretického i praktického vyučování, příp. průběhu odborné praxe (předmětové a inspekční hospitace)
- přímé pozorování soutěží a jiných akcí na podporu výuky
- rozbor žákovských prací
- rozhovory s řediteli škol, učiteli a s dalšími pedagogickými pracovníky
- případné kontakty se zřizovateli škol

V tematicky zaměřených inspekcích navíc využívají:

- rozhovory s poradními orgány ředitelů škol
- rozhovory s žáky-cizinci
- dotazníkové šetření mezi žáky, učiteli a řediteli škol
- dotazníkové šetření mezi rodiči, příp. s dalšími partnery

Pro kontrolní akce jsou zpracovávány kontrolní standardy a postupy jejich ověřování s ohledem na přechodná ustanovení školského zákona.

Analyticky zhodnocené informace jsou základem inspekčních výstupů zpracovávaných podle školského zákona na úrovni školy v inspekčních zprávách a v protokolech, na celostátní úrovni v tematických zprávách. Souhrnné poznatky jsou členěny podle stupňů vzdělávání a podle tematických zaměření dalších úkolů inspekce, stanovených školským zákonem.

V analytické činnosti jsou kromě evropských dokumentů využívány zpracovávané analytické studie strategických materiálů a veřejných výstupů škol podle školského zákona.

Příkladem jsou Dlouhodobé záměry rozvoje vzdělávání a vzdělávací soustavy České republiky se zaměřením na priority rozvoje a ukazatele pokroku. Inspekce vychází i z výročních zpráv krajů a z priorit Dlouhodobých záměrů rozvoje vzdělávání a vzdělávací soustavy krajů. Dále jsou využívány zdroje informací partnerských organizací – Ústavu pro informace ve vzdělávání, Výzkumného ústavu pedagogického, Národního ústavu odborného školství a dalších ústavů, institucí a asociací působících ve vzdělávacím systému.

Zásady měření a hodnocení

Souhrnné hodnocení vychází z hodnocení jednotlivých logicky provázaných ukazatelů a kritérií (případně subkritérií). Vrcholem hodnotící „pyramidy“ je hlavní oblast hodnocení (kvalitativní hodnocení), nižší úrovně tvoří kritéria a subkritéria (kvalitativní hodnocení s použitím třístupňové škály, s přidanou variantou N), širokou základnu jednotlivé ukazatele (kvantitativní parametry – počet, podíl; kvalitativní hodnocení s použitím dichotomické nebo jiné, zpravidla třístupňové škály).

Tabulka P 1 Základní škála a parametry

Úrovně a prvky systému hodnocení	Měření, hodnocení				Popis
Hlavní oblasti hodnocení – vyjadřují naplnění § 174, odst. 2 školského zákona	kvalitativní hodnocení				– souhrnné závěry a hodnocení daných hlavních oblastí
Kritéria – zahrnují rozsáhlé části hlavních oblastí hodnocení – opírají se o ustanovení právních předpisů – jsou upřesňována na základě závěrů strategických dokumentů rozvoje vzdělávání Subkritéria – vyjadřují obsah dílčích částí (oblastí) daného kritéria, nemusí být vždy definována	1	2	3	N	– k hodnocení kritérií a subkritérií je vždy použita třístupňová škála – varianta N – nelze zjistit, nebylo zjišťováno
	– → +*				
Ukazatele – vyjadřují obsah sledovaných jevů, skutečností, faktickou hodnotu v rámci daného subkritéria (kritéria) – mají kvalitativní i kvantitativní charakter – definování má teoreticko-praktický základ – ukazatele jsou provázány, umožňují poznávat souvislosti sledovaných jevů – výběr z hlediska rozsahu i charakteru ukazatelů je upřesňován na základě analýzy jejich vypovídací hodnoty zpravidla po ukončení sledovaného období, výjimečně v jeho průběhu	počet				– skutečně zjištěná číselná hodnota
	podíl				– část z předem definovaného celku (v procentech, přímý nebo dodatečný výpočet)
	ano – ne				– posouzení, zda se sledované jevy, činnosti, skutečnosti vyskytují nebo nevyskytují
	1	2	3	N	– k hodnocení ukazatele se použije škála
	– → +*				

* Znaménka – a + označují orientaci škály

Obecná kvalitativní charakteristika třístupňové hodnotící škály

Cílem použití této škály je na základě souhrnného zhodnocení dílčích částí (ukazatelů) daného kritéria stanovit, zda školský subjekt dosahuje v daném kritériu hodnocení běžného regionálního či národního standardu (2) pro stejný druh školy a školského zařízení, zda je jeho činnost nadstandardní (3) nebo zda standardu nedosahuje (1) a zjištěný stav je rizikový,

případně stav nelze zjistit, anebo nebyl zjišťován (N). Obecně ČŠI definuje jednotlivé stupně následovně:

- 1** V hodnoceném kritériu jednoznačně převažuje negativní stav, při probíhajících činnostech dochází k porušování právních předpisů, školního vzdělávacího programu (schválených učebních dokumentů), plánování a řízení kvality a trvalého rozvoje dané oblasti nejsou účinné nebo je nelze prokázat, vyskytují se závažné nedostatky.
 - 2** V hodnoceném kritériu převažuje spíše běžný (průměrný, standardní) funkční stav, činnosti probíhají v souladu s právními předpisy, školním vzdělávacím programem (schválenými učebními dokumenty), k jejich porušení dochází výjimečně. V plánování a řízení kvality a trvalého rozvoje dané oblasti se častěji vyskytují nedostatky, některé jsou odstraňovány s obtížemi.
 - 3** V hodnoceném kritériu jednoznačně převažuje výborný stav, činnosti probíhají v souladu s právními předpisy, školním vzdělávacím programem (schválenými učebními dokumenty), kvalita a trvalý rozvoj dané oblasti jsou plánovány a řízeny v duchu koncepčních záměrů školského subjektu, dílčí nedostatky se vyskytují jen ojediněle a daří se je odstraňovat.
- N** Varianta pro případ, kdy z různých důvodů nebylo možné ve škole stav daného jevu zjistit anebo nebyl v souladu se zadáním při inspekční činnosti zjišťován.

Tabulka P 2 Terminologie pro jednotlivé stupně hodnocení hlavních oblastí a celkové hodnocení školy

<i>Převažuje podprůměrný,</i> nepříznivý stav, rizika jsou až nepřípustná, kritická	<i>Převažuje průměrný</i> (standardní) stav, škola, oblast hodnocení je funkční, rizika jsou přípustná, okrajová	<i>Jednoznačně převažuje nadprůměrný</i> (nadstandardní) stav, rizika jsou nevýznamná, zanedbatelná	<i>Daná oblast nebyla v souladu se zadáním hodnocena, případně nemohla být hodnocena z jiných důvodů</i> (tato varianta se nepoužije pro celkové hodnocení školy)
Podprůměrný stav	Průměrný, funkční, (standardní) stav	Nadprůměrný (nadstandardní) stav	
Odpovídá stupni 1	Odpovídá stupni 2	Odpovídá stupni 3	Odpovídá variantě N

Příloha 3

Tabulka P 3 Předměty stížností a jejich oprávněnost

Sledované ukazatele	MŠ		ZŠ		SŠ		VOŠ		Školská zařízení		Celkem 2007/2008		Celkem 2006/2007	
	C	D	C	D	C	D	C	D	C	D	C	D	C	D
Počet stížností	30	x	248	x	105	x	1	x	12	x	395	x	381	x
Počet bodů stížností	61	31	552	157	244	48	4	-	24	4	885	240	827	189
Bezpečnost dětí a žáků	9	5	33	13	4	-	-	-	1	--	47	18	41	13
Diskriminace bez jakéhokoli důvodu	3	1	16	3	4	1	-	-	-	--	23	5	9	3
Hodnocení a klasifikace	-	-	36	14	50	8	1	-	-	--	86	22	29	4
Komisionální zkouška	-	-	8	4	23	6	-	-	-	--	31	10	9	1
Komunikace se zákonnými zástupci	8	5	101	36	19	6	-	-	1	1	132	48	92	25
Mater. podmínky výuky	1	1	9	-	2	1	-	-	1	-	13	2	12	4
Neřešení stížností	-	-	21	2	10	1	-	-	-	-	31	3	26	9
Neřešení šikany	-	-	32	4	4	-	-	-	-	-	36	4	27	5
Pers. zabezpečení výuky	7	4	33	11	10	1	-	-	1	-	51	16	54	12
Plnění vzdělávacích programů	3	2	8	4	10	3	-	-	2	-	23	9	23	7
Provoz školy	8	4	23	6	10	1	-	-	2	-	43	11	44	7
Přijetí opatření k odstranění nedostatků	-	-	3	1	3	-	-	-	-	-	6	1	4	1
Rozhodnutí o nepřijetí na školu	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0	10	1
Systém vedení a hodnocení zaměstnanců	3	2	5	1	5	2	-	-	5	-	18	5	18	4
Školní řád	-	-	4	2	9	2	-	-	-	-	13	4	26	12
Školní stravování	3	2	1	1	-	-	-	-	7	1	11	4	4	-
Tělesné trestání žáka	-	-	11	2	2	-	-	-	-	-	13	2	8	2
Ukončování studia	-	-	1	-	5	-	-	-	-	-	6	-	9	1
Úplata za vzdělávání a školské služby	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-
Úroveň a průběh vzdělávání	2	1	30	8	10	-	1	-	-	-	43	9	62	13
Výchovná opatření a klasifikace chování	3	2	51	17	15	5	1	-	-	-	70	24	43	12
Využívání finančních prostředků SR	-	-	2	-	-	-	--	-	-	-	2		5	1
Vzdělávání žáků se SVP	-	-	30	14	1	-	--	-	-	-	31	14	19	11
Jiné	9	2	81	14	47	11	1	-	4	2	142	29	251	41

Legenda: C = celkový počet podnětů (stížností), D = podnět byl vyhodnocen jako důvodný

Příloha 4

Dodržování právních předpisů, které se vztahují k poskytování vzdělávání a školských služeb

Tabulka P 4 Kontrola ustanovení § 28 školského zákona

Kontrolované ustanovení	Počet porušení
odst. 1 písm. a) - rozhodnutí o zápisu do školského rejstříku je v souladu se skutečností	5
odst. 1 písm. a) - v případě změny údajů byla podána žádost o změnu zápisu do rejstříku včas a obsahově správně	8
odst. 1 písm. b) - evidence dětí, žáků, studentů – školní matrika je vedena v souladu se skutečností	10
odst. 2 a 3 - školní matrika obsahuje povinné údaje o dítěti, žákovi nebo studentovi	18
odst. 4 - škola neprodleně po rozhodné události provádí záznamy nebo změny v údajích	8
odst. 1 písm. c) - doklady o přijímání dětí, žáků, studentů jsou správně vedeny	2
odst. 1 písm. c) - doklady o průběhu vzdělávání jsou správně vedeny	6
odst. 1 písm. c) - doklady o ukončení vzdělávání jsou správně vedeny i	5
odst. 1 písm. d) - ředitel předložil školní vzdělávací programy nebo jiné učební dokumenty	13
odst. 1 písm. e) - ředitel předložil "Zprávu o vlastním hodnocení školy"	32
odst. 1 písm. e) - ředitel předložil "Výroční zprávu o činnosti školy"	7
odst. 1 písm. f) - třídní knihy jsou průkazným podkladem o poskytovaném vzdělání a jeho průběhu	3
odst. 1 písm. g) - škola (školské zařízení) má zpracovaný školní řád (vnitřní řád)	3
odst. 1 písm. h) - škola vede záznamy z pedagogických rad	9
odst. 1 písm. i) - škola vede knihu úrazů, záznamy o úrazech dětí	3

Tabulka P 5 Kontrola ustanovení § 30 školského zákona a s ním souvisejících ustanovení

Kontrolované ustanovení	Počet porušení
§ 30 odst. 1 - byl vydán školní řád (vnitřní řád)	4
§ 168, odst. 1 písm. b) - školní řád (vnitřní řád) byl schválen školskou radou	28
§ 30 odst. 1 písm. a) - školní řád upravuje podrobnosti k výkonu práv a povinností dětí, žáků, studentů a jejich zákonných zástupců	26
§ 30 odst. 1 písm. b) školní řád upravuje provoz a vnitřní režim školy	8
§ 30 odst. 1 písm. c) - školní řád upravuje podmínky pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů	20
§ 30 odst. 1 písm. d) - školní řád upravuje podmínky zacházení s majetkem školy ze strany dětí, žáků a studentů	20
§ 30 odst. 2 - školní řád obsahuje pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků a studentů	30
§ 30 odst. 3 - školní řád je zveřejněn na přístupném místě	15
§ 30 odst. 3 - se školním řádem byli prokazatelně seznámeni žáci a studenti školy	10
§ 30 odst. 3 - se školním řádem byli prokazatelně seznámeni zaměstnanci	14
§ 30 odst. 3 - se školním řádem byli seznámeni zákonní zástupci nezletilých dětí a žáků	18

Tabulka P 6 Kontrola dalších ustanovení školského zákona

Kontrolované ustanovení	Počet porušení
Ředitel školy rozhoduje v souladu se ŠZ o:	7
- přeřazení žáka nebo studenta do vyššího ročníku (§ 17 odst. 3).	19
- povolení individuálního vzdělávacího plánu (§ 18).	10
- přijetí dítěte k předškolnímu vzdělávání (§ 34).	17
- ukončení předškolního vzdělávání (§ 35).	13
- odkladu povinné školní docházky (§ 37).	6
- převedení žáka do odpovídajícího ročníku základní školy (§ 39 odst. 2).	8
- přijetí žáka k základnímu vzdělávání (§ 46).	10
- přestupu žáka (§ 49 odst. 1).	13
- převedení žáka do jiného vzdělávacího programu (§ 49 odst. 2).	11
- povolení pokračování v základním vzdělávání (§ 55 odst. 2).	5
- přijetí ke vzdělávání ve střední škole (§ 59 a následující).	11
- přijetí ke vzdělávání ve vyšší odborné škole (§ 93 a následující).	12
- přijetí ke vzdělávání v konzervatoři (§ 88).	6
- přestupu (§ 66 a 97).	6
- změně oboru vzdělání (§ 66 a 97).	10
- přerušení vzdělávání (§ 66 a 97).	6
- opakování ročníku po splnění povinné školní docházky (§ 52 odst. 6, § 66 odst. 7, § 97 odst. 8).	18
- snížení nebo prominutí úplaty za poskytování vzdělávání a školských služeb (§ 123 odst. 4).	9
- podmíněném vyloučení a vyloučení žáka nebo studenta ze školy nebo školského zařízení § 31 odst. 2 a 4).	5
- uznání dosaženého vzdělání (§ 70 a §100).	4
- povolení a zrušení individuálního vzdělávání žáka (§ 41).	5
Škola nebo školské zařízení poskytuje vzdělávání nebo školské služby v souladu se školským zákonem.	2
Škola nebo školské zařízení poskytuje vzdělávání nebo školské služby v souladu se zápisem do rejstříku škol a školských zařízení.	5
Škola nebo školské zařízení poskytuje vzdělávání nebo školské služby v souladu se vzdělávacími programy uvedenými v § 3.	21
Ředitel školy nebo školského zařízení zajišťuje vzdělávání a školské služby kvalifikovanými pedagogickými pracovníky v souladu s § 3, 4 a 32 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.	4
Ředitel školy nebo školského zařízení vytváří podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (§ 24 odst. 3 zákona o pedagogických pracovnících).	4
Ředitel školy nebo školského zařízení vytváří podmínky pro práci školské rady, pokud se podle školského zákona zřizuje.	3
Ředitel školy nebo školského zařízení zajišťuje, aby osoby uvedené v § 21 školského zákona byly včas informovány o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte, žáka nebo studenta.	9
Ředitel školy nebo školského zařízení zajišťuje spolupráci při uskutečňování programu zjišťování výsledků vzdělávání vyhlášených ministerstvem.	3
Ředitel školy nebo školského zařízení vytváří dostatečné podmínky pro zajištění dohledu nad dětmi a nezletilými žáky ve škole a školském zařízení.	9
Ředitel školy zřizuje pedagogickou radu jako svůj poradní orgán.	19
Ředitel školy projednává v pedagogické radě všechny zásadní dokumenty a opatření týkající se vzdělávací činnosti školy.	1
Ředitel školy nebo školského zařízení zřízeného státem, krajem nebo obcí stanovuje organizaci a podmínky provozu školy a školského zařízení.	0
Ředitel školy nebo školského zařízení zřízeného státem, krajem nebo obcí odpovídá za použití finančních prostředků státního rozpočtu přidělených podle § 160 až 163 školského zákona.	0
Ředitel školy nebo školského zařízení zřízeného státem, krajem nebo obcí předkládá rozbor hospodaření.	

Tabulka P 7 Kontrola ustanovení § 166

Kontrolované ustanovení	Počet porušení
Ředitel školy nebo školského zařízení splňuje předpoklady pro výkon funkce ředitele stanovené v § 5 a 32 odst. a) zákona o pedagogických pracovnících.	5
Ředitel školy nebo školského zařízení zřizovaného ministerstvem, krajem, obcí nebo svazkem obcí byl jmenován do funkce na základě konkursního řízení vyhlášeného zřizovatelem (§ 166 odst.2)	8

Tabulka P 8 Kontrola ustanovení § 166 a s ním souvisejících ustanovení

Kontrolované ustanovení	Počet porušení
Ředitel školy nebo školského zařízení, jejímž zřizovatelem není stát, kraj, obec nebo svazek obcí zřídil školskou radu.	3
Ředitel školy nebo školského zařízení, jejímž zřizovatelem není stát, kraj, obec nebo svazek obcí vydal volební řád školské rady.	2
Ředitel školy nebo jím pověřený zástupce se na vyzvání předsedy účastnil jednání školské rady.	1
Ředitel školy nebo školského zařízení vytváří v souladu s § 166 a 167 podmínky pro práci školské rady, pokud se podle školského zákona zřizuje.	4
Ředitel školy nebo školského zařízení zajistil volby do školské rady a to do 1 roku od nabytí účinnosti školského zákona (§ 185 odst. 10).	3
Ředitel školy nebo školského zařízení jmenoval zbývající členy školské rady v případě, že zákonní zástupci žáků nebo nezletilí žáci a studenti nezvolili stanovený počet členů školské rady ani na základě opakované výzvy.	18
Ředitel školy umožňuje školské radě přístup k informacím o škole, zejména k dokumentaci školy.	9
Ředitel školy nebo školského zařízení předložil školské radě k vyjádření návrhy školních vzdělávacích programů.	14
Ředitel školy nebo školského zařízení předložil školské radě ke schválení výroční zprávu o činnosti školy.	6
Ředitel školy nebo školského zařízení předložil školské radě ke schválení školní řád.	15
Ředitel školy nebo školského zařízení předložil školské radě ke schválení stipendijní řád (ve středních a vyšších odborných školách).	12
Ředitel školy nebo školského zařízení předložil školské radě ke schválení pravidla pro hodnocení žáků v základních a středních školách.	22
Ředitel školy nebo školského zařízení umožnil školské radě podílet se na zpracovávání koncepčních záměrů rozvoje školy.	5
Ředitel školy nebo školského zařízení předložil školské radě takové informace, které jí umožňují projednávat návrh rozpočtu právnické osoby na další rok.	4
Ředitel školy nebo školského zařízení předložil školské radě takové informace, které jí umožňují vyjádřit se k rozboru hospodaření, včetně návrhů opatření ke zlepšení hospodaření.	4
Ředitel školy nebo školského zařízení předložil školské radě takové informace, které jí umožňují projednávat inspekční zprávy.	2

Příloha 5

Seznam a anotace tematických zpráv za školní rok 2007/2008

Rovnost příležitostí pro vzdělávání cizinců v České republice

V tematickém šetření v souladu se zadáním MŠMT, které vycházelo z usnesení vlády České republiky ze dne 8. února 2006 č. 126 ke Koncepci integrace cizinců v roce 2005, byly zjišťovány a hodnoceny podmínky, průběh a výsledky vzdělávání žáků-cizinců v českých školách. Zároveň byly získávány poznatky o zajišťování rovnosti příležitostí a účinnosti specifické podpory jejich vzdělávání. Zjištěné údaje jsou uchovávány k periodickému porovnávání dosaženého stavu a k analýze trendů v této oblasti vzdělávání. Tematické šetření probíhalo v mateřských, základních a středních školách ve všech krajích České republiky.

Čtenářská gramotnost jako základ kvalitního vzdělávání

Tematické šetření využilo v inspekční praxi postupy pro zjišťování a hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání významných pro rozvoj čtenářských dovedností jako základu kvalitního vzdělávání na všech stupních vzdělávací soustavy. Proběhlo v souladu se záměrem kurikulární reformy v České republice a ve vazbě na Evropský soubor ukazatelů pro celoživotní učení. Výhodiskem pro přípravu tematické inspekce byly nejdůležitější závěry z mezinárodního výzkumu *PISA* zveřejněné v období 2000–2007. Tematická inspekce proběhla v mateřských školách, převážně ve 3. a 7. ročnících základních škol a ve 2. ročnících středních škol ze všech krajů České republiky.

Další vzdělávání učitelů

V tematicky zaměřeném šetření ČŠI zjišťovala dodržování právních předpisů, které se týkají dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, hodnotila využívání současných možností a získávala poznatky o spokojenosti pedagogických pracovníků s nabídkou vzdělávacích akcí. Cílem bylo zjistit i případné překážky bránící učitelům v jejich dalším vzdělávání. Tematické šetření probíhalo v mateřských, základních a středních školách ve všech krajích České republiky.

Užití ICT ve školách v uplynulých dvou letech

V dlouhodobější tematicky zaměřené inspekční činnosti jsou zjišťovány a hodnoceny podmínky pro využívání ICT ve školách a jejich dopad na výuku a učení, rozsah a účinnost podpory rozvoje informační gramotnosti a způsobů jejího získávání. Zjištěné údaje jsou uchovávány k periodickému porovnávání dosaženého stavu a k analýze trendů využití ICT ve školském vzdělávání ve všech typech škol a ve všech krajích České republiky.

Matematická gramotnost nejen pro matematiku

V souladu se záměrem kurikulární reformy v České republice, ve vazbě na Evropský soubor ukazatelů pro celoživotní učení a podle Plánu hlavních úkolů ČŠI inspekce ověřovala v tematickém šetření úroveň podpory a rozvoje matematické gramotnosti žáků v základním a středním vzdělávání, úroveň podmínek tohoto vzdělávání a účinnost používaných metod při utváření a podpoře rozvoje jejich matematických dovedností v průběhu výuky matematiky a ostatních předmětů. V předškolním vzdělávání zjišťovala úroveň podpory dětí v přechodu od konkrétně-názorného myšlení k myšlení slovně-logickému a v osvojování elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci.

Výuka cizích jazyků ve školách v letech 2005-2008

V tematickém šetření Česká školní inspekce soustředila poznatky získané sledováním a hodnocením výuky cizích jazyků ve školních letech 2005-2008 v mateřských, základních a středních školách, které umožňují posuzovat rozvoj jazykového vzdělávání ve školách v posledních třech letech. Tematické šetření se zaměřilo na to, jak školy naplňují cíle kurikulární reformy v oblasti zkvalitnění a modernizace výuky cizích jazyků. Základní zjištění se týkají podmínek výuky cizích jazyků a opatření, která školy realizují na podporu výuky cizích jazyků. V inspekčních hospitacích se ČŠI zaměřila mimo jiné na sledování vývoje kvalifikovanosti vyučujících cizích jazyků, na rozvoj týmové spolupráce pedagogů, na rozšiřování výuky cizích jazyků a vytváření nabídky motivačních aktivit a příležitostí pro uplatnění cizojazyčných znalostí žáků mimo výuku.

Přechod na školní vzdělávací programy v předškolním a základním vzdělávání

Česká školní inspekce monitorovala od školního roku 2005/2006 činnost škol směřující k zajištění postupu podle rámcových vzdělávacích programů. Po vyhodnocení získaných poznatků a vlastní metodické a praktické příprave na inspekční činnost zaměřenou na tuto problematiku zahájila ve školním roce 2007/2008 inspekci povinného přechodu na školní vzdělávací programy v předškolním a základním vzdělávání. V souladu s Plánem hlavních úkolů ČŠI na školní rok 2007/2008 byla současně zahájena inspekční činnost zaměřená na zjišťování a hodnocení souladu školního vzdělávacího programu s rámcovým vzdělávacím programem pro PV a ZV, a to formou ověřování navrženého souboru kritérií a připraveného hodnotícího schématu.

Umí školy pracovat s nadanými žáky?

Hlavním cílem tematického šetření bylo zpracování poznatků z tohoto tematického okruhu a podání první souhrnné informace ČŠI o identifikaci nadaných žáků ve školách, o vytváření podmínek k uspokojování vzdělávacích potřeb těchto žáků, a o způsobech práce směřujících k dalšímu rozvoji jejich nadání. Dalším cílem bylo objasnit teoreticko-metodologický přístup k řešení základních otázek daného tématu, praktická východiska obsahového zaměření navrhovaných podnětů a navrhnout opatření ke zlepšení současného neuspokojivého stavu.

Úrazy ve školách a školských zařízeních za uplynulé dva roky

Toto téma je sledováno v inspekční činnosti komplexně se zvláštním zřetelem na zajištění bezpečného prostředí v mateřských školách a na 1. stupni základních škol. Na 2. stupni základních škol a ve středních školách se inspekce zaměřuje na preventivní programy proti šikaně a zneužívání návykových látek. Česká školní inspekce uplatňuje při inspekční činnosti nově vytvořený systém inspekce zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních. Pojetí a obsah kontrolních postupů vycházejí především z příslušných ustanovení školského zákona a z těch částí rámcových vzdělávacích programů pro předškolní, základní a střední vzdělávání, které rozpracovávají cíle a úkoly operačního programu *Zdraví 21*, zaměřené na danou oblast. Při analýze reálného stavu zajišťování bezpečnosti ve školách a školských zařízeních vychází inspekce z porovnávání absolutních a relativních četností výskytu úrazů a jako objektivizující parametr zavádí index úrazovosti. Tento vypočítaný údaj vyjadřuje poměr počtu úrazů, k nimž ve sledovaném období došlo, a počtu dětí, žáků a studentů zapsaných v daném období ke školní docházce.

Analýza podnětů a stížností řešených ČŠI za uplynulé tři roky

S účinností od 1. ledna 2005 je školským zákonem stanovena kompetence ČŠI provádět inspekční činnost na základě podnětů, stížností a petic, spadají-li svým obsahem do její působnosti, a v oblasti stížností prošetřovat v rámci inspekční činnosti jednotlivá tvrzení, přičemž výsledek šetření se předává zřizovateli k dalšímu řízení. Stížnosti na zaměstnance škol, jejichž předmětem bývá zejména odborná a pedagogická úroveň vzdělávání a poskytovaných školských služeb, postupuje ČŠI k prošetření a vyřízení ředitelům škol. Současně s postoupením stížnosti je příslušný ředitel požádán, aby kopii vyřízení stížnosti zaslal ČŠI. Po jejím obdržení ČŠI dále zvažuje, zda-li nejsou shledány důvody k nařízení a provedení inspekční činnosti. Stížnosti, které svým obsahem patří do působnosti zřizovatele, postoupí ČŠI k vyřízení zřizovatelům škol. Také v tomto případě žádá ČŠI o zaslání kopie vyřízení stížnosti pro informaci. Stížnosti, k jejichž prošetření není ČŠI věcně příslušná, postupuje příslušnému orgánu a současně o tom uvědomí stěžovatele.

Příloha 6

Aktivity ČŠI v systému Evropských škol

Inspektorky Evropských škol spolupracují se zástupci vzdělávacích a inspekčních systémů všech členských států Evropské unie. V rámci této spolupráce je důležitá především výměna informací a zkušeností, možnost navazování kontaktů a rozvoj manažerských dovedností. Získané zkušenosti jsou následně využívány při tvorbě inspekčních postupů a metodik České školní inspekce a pro další mezinárodní spolupráci (projekty).

Hlavní současné priority Evropských škol:

- reforma systému Evropských škol – otvírání systému, autonomie škol
- diferenciací/individualizace vzdělávání
- integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- integrace žáků bez vlastní jazykové sekce
- zajištění návaznosti vzdělávání v předškolním, primárním a sekundárním cyklu Evropských škol
- harmonizace podmínek a průběhu vzdělávání v rámci jazykových sekcí i mezi sekcemi
- reforma předškolního vzdělávání
- problematika jazykového vzdělávání
- problematika vzdělávání v oblasti ICT
- problematika výuky náboženství a nekonfesní etiky
- zajištění věrohodnosti Evropské maturity
- zkvalitňování systému evaluace, týmové inspekce

Nejdůležitější aktivity ČŠI v primárním cyklu EŠ ve školním roce 2007/2008:

- 9 inspekčních návštěv v Evropských školách – týmové inspekce předmětu hudební výchova, inspekční činnost v českých sekcích v EŠ Brusel III a Lucemburk II, inspekční činnost vzdělávání v předmětu český jazyk a literatura v EŠ Mnichov a EŠ Frankfurt (celkem 75 hospitací)
- účast na 11 jednáních rad inspektorů a pedagogických výborů
- účast na 6 schůzích pracovních skupin - problematika návaznosti vzdělávání v jednotlivých cyklech EŠ, týmová inspekce předmětu hudební výchova, týmová inspekce předmětu objevování našeho světa, předškolní vzdělávání (tvorba metodik)
- podíl na organizaci a účast na sympoziu pro předškolní vzdělávání
- 2x účast ve výběrových komisích na pozice učitelů a vedoucích pracovníků EŠ
- tvorba kurikula pro předškolní vzdělávání
- tvorba učebních osnov předmětu český jazyk a literatura pro předškolní a primární cyklus EŠ
- průběžné projednávání dokumentů Nejvyšší rady Evropských škol (ve spolupráci s MŠMT)

Nejdůležitější aktivity ČŠI v sekundárním cyklu ve školním roce 2007/2008:

- 6 inspekčních návštěv v Evropských školách – inspekční činnost českého jazyka v EŠ Brusel III a Mnichov, místopředsednictví v komisi - Evropské maturity v EŠ Alicante (celkem 72 hospitací)
- účast na 10 jednáních rad inspektorů a pedagogických výborů
- účast na 6 schůzích pracovních skupin (koordinátoři pro vzdělávání žáků bez jazykové sekce, maturity, výběr maturitních otázek z českého jazyka a literatury, diferenciací ve vzdělávání)
- 4 x účast ve výběrových komisích na pozice učitelů a vedoucích pracovníků EŠ
- organizování vzdělávání učitelů EŠ
- tvorba učebních osnov předmětu český jazyk a literatura pro sekundární cyklus EŠ
- průběžné projednávání dokumentů Nejvyšší rady Evropských škol (ve spolupráci s MŠMT)

Seznam zkratek

AJ	anglický jazyk
apod.	a podobně
BOZ	bezpečnost a ochrana zdraví
CAF	The Common Assessment Framework (společný hodnotící rámec)
CERMAT	Centrum pro hodnocení výsledků ve vzdělávání
CJ	cizí jazyk
COP	centrum odborné přípravy
č.	číslo
čj.	číslo jednací
ČR	Česká republika
ČŠI	Česká školní inspekce
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
EU	Evropská unie
FJ	francouzský jazyk
FKSP	fond kulturních a sociálních potřeb
G	gymnázium
ICT	Information and Communication Technology (informační a komunikační technologie)
ISO	Mezinárodní organizace pro normy
Jaro	projekt Evropské unie
JPD	Jednotný programový dokument
KALIBRO	sytém hodnocení vzdělávacích výsledků v základních školách
MEJA	Rozvojový program metodické a jazykové přípravy pro učitele 1. stupně ZŠ bez odborné kvalifikace pro výuku cizích jazyků a jazyková příprava pro učitele MŠ, 1. stupně ZŠ a ZUŠ
MŠ	mateřské školy
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
např.	například
NIDV	Národní institut dalšího vzdělávání
NJ	německý jazyk
odst.	odstavec
PISA	Programme for International Student Assessment (mezinárodní projekt zjišťování výsledků patnáctiletých žáků v oblasti čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti)
písm.	písmeno
PPV	pracoviště praktického vyučování
příp.	případně
RVP G	Rámcový vzdělávací program pro gymnázia
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
ŘŠ	ředitel školy
Sb.	sbírka (zákonů)
SIPVZ	státní informační politika ve vzdělávání
SOŠ	střední odborná škola
SOU	střední odborné učiliště
SPJ	sociálně-patologické jevy

SR	státní rozpočet
SŠ	střední škola
SVP	speciální vzdělávací potřeby <i>nebo (podle kontextu)</i> středisko výchovné péče
SW	software
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (přednosti, nedostatky, příležitosti, rizika)
SZ	sociální znevýhodnění
ŠVP	školní vzdělávací program
TIMSS	Third International Mathematics and Science Study (Třetí mezinárodní výzkum matematického a přírodovědného vzdělávání)
tj.	to jest
ÚIV	Ústav pro informace ve vzdělávání
viz	podívej se
VŠ	vysoká škola
VÚP	Výzkumný ústav pedagogický
ZŠ	základní škola
ZUŠ	základní umělecká škola
ZZ	závěrečná zkouška
VHŠ	vlastního hodnocení školy

Seznam tabulek a grafů

	Strana
Tabulka 1	Výsledky porovnání zřizovací dokumentace škol se skutečností..... 9
Tabulka 2	Vzdělávací strategie a plánování v navštívených školách ve školním roce 2007/2008.. 9
Tabulka 3	Účast ČŠI na konkurzních řízeních ředitelů škol a školských zařízení.....10
Tabulka 4	Hodnocení praktického využití manažerských dovedností ředitelů škol.....10
Tabulka 5	Vybrané ekonomické ukazatele v hodnocených školách a školských zařízeních v roce 2006..... 13
Tabulka 6	Struktura výdajů SR v letech 2005/2006 a jejich vývoj..... 13
Tabulka 7	Podíl přímých nákladů na vzdělávání na celkových výdajích státního rozpočtu a úroveň financování podle typů škol za rok 2006..... 14
Tabulka 8	Výdaje na jednotku výkonu podle druhů škol..... 14
Tabulka 9	Úroveň financování v roce 2006 podle druhů škol a školských zařízení..... 15
Tabulka 10	Vybrané ekonomické ukazatele v hodnocených školách a školských zařízeních..... 15
Tabulka 11	Struktura výdajů SR v letech 2006/2007 a jejich vývoj..... 16
Tabulka 12	Podíl přímých nákladů na vzdělávání na celkových výdajích státního rozpočtu a úroveň financování podle typů škol za rok 2007..... 16
Tabulka 13	Výdaje na jednotku výkonu podle druhů škol..... 17
Tabulka 14	Úroveň financování v roce 2007 podle druhů škol a školských zařízení..... 18
Tabulka 15	Velikost identifikovaných skupin žáků daná podílem z jejich celkového počtu v navštívených ZŠ v jednotlivých krajích ve školním roce 2007/2008 (údaje v %). 23
Tabulka 16	Formy a rozsah podpory dětí a žáků se SVP ve školním roce 2007/2008..... 23
Tabulka 17	Trendy vývoje úrazovosti ve školách v letech 2005/2006-2007/2008..... 28
Tabulka 18	Silné a slabé stránky ŠVP v mateřských školách..... 32
Tabulka 19	Hodnocení podpory rozvoje psychiky dětí v mateřských školách..... 33
Tabulka 20	Silné a slabé stránky ŠVP v základních školách..... 34
Tabulka 21	Silné a slabé stránky ŠVP v nižším stupni víceletých gymnázií..... 35
Tabulka 22	Hodnocení kvality výuky společenskovedních předmětů v základních školách..... 36
Tabulka 23	Hodnocení práce se žáky se SVP ve výuce společenskovedních předmětů v ZŠ..... 36
Tabulka 24	Hodnocení práce s nadanými žáky ve výuce společenskovedních předmětů v ZŠ..... 37
Tabulka 25	Hodnocení ukazatelů kvality výuky přírodovědných předmětů v základních školách.. 38
Tabulka 26	Hodnocení ukazatelů kvality práce se žáky se SVP v rámci výuky přírodovědných předmětů v základních školách..... 38
Tabulka 27	Hodnocení kvality práce škol s nadanými žáky ve výuce přírodovědných předmětů v základních školách..... 39
Tabulka 28	Hodnocení uplatňování moderních metod a forem výuky v přírodovědném vzdělávání v základních školách..... 39
Tabulka 29	Hodnocení čtenářských dovedností žáků v základních školách..... 39
Tabulka 30	Hodnocení utváření matematické gramotnosti a rozvíjení klíčových kompetencí žáků v základních školách..... 40
Tabulka 31	Hodnocení kvality výuky společenskovedních předmětů ve středních školách..... 43
Tabulka 32	Hodnocení kvality práce se žáky se SVP ve výuce společenskovedních předmětů ve středních školách..... 44
Tabulka 33	Hodnocení kvality práce s nadanými žáky ve výuce společenskovedních předmětů ve středních školách..... 44
Tabulka 34	Hodnocení kvality výuky přírodovědných předmětů ve středních školách..... 45
Tabulka 35	Hodnocení kvality práce se žáky se SVP ve výuce přírodovědných předmětů ve středních školách..... 46
Tabulka 36	Hodnocení kvality práce s nadanými žáky ve výuce přírodovědných předmětů ve středních školách..... 46
Tabulka 37	Hodnocení uplatňování moderních metod a forem výuky v přírodovědném vzdělávání ve středních školách..... 46
Tabulka 38	Hodnocení čtenářských dovedností žáků ve středních školách..... 47

Tabulka 39	Hodnocení utváření matematické gramotnosti a rozvíjení klíčových kompetencí žáků ve středních školách.....	48
Tabulka 40	Nedostatky v zajištění výuky anglického jazyka v jednotlivých krajích.....	54
Tabulka 41	Nedostatky v zajištění výuky anglického jazyka ve školách rozříděných podle počtu žáků na 1. stupni.....	55
Tabulka 42	Praktické uplatnění jazykových znalostí a dovedností žáků základních škol navštívených ve školních letech 2006/2007 a 2007/2008.....	58
Tabulka 43	Vlastní hodnocení školy ve školních vzdělávacích programech MŠ.....	68
Tabulka 44	Využití výstupů vlastního hodnocení školy.....	68
Tabulka 45	Vlastní hodnocení školy ve školních vzdělávacích programech ZŠ.....	69
Tabulka 46	Využití vlastního hodnocení školy.....	69
Tabulka 47	Přijímání ke vzdělávání a pravidla hodnocení vzdělávání.....	69
Tabulka 48	Využití výstupů vlastního hodnocení.....	70
Tabulka 49	Přijímání ke vzdělávání a pravidla hodnocení vzdělávání.....	70
Tabulka 50	Vybrané ukazatele vývoje personálních podmínek v letech 2005/2006 až 2007/2008..	72
Tabulka 51	Hodnocení péče o personální rozvoj.....	72
Tabulka 52	Náklady škol na DVPP (údaje v Kč).....	73
Tabulka 53	Analýza platových podmínek.....	77
Tabulka 54	Další vzdělávání pedagogických pracovníků – výdaje SR v roce 2006.....	77
Tabulka 55	Další vzdělávání pedagogických pracovníků – výdaje SR v roce 2007.....	78
Tabulka 56	Další vzdělávání pedagogických pracovníků – vývoj výdajů v letech 2006 a 2007.....	78
Tabulka P1	Základní škála a parametry.....	111
Tabulka P2	Terminologie pro jednotlivé stupně hodnocení hlavních oblastí a celkové hodnocení školy.....	112
Tabulka P3	Předměty stížností a jejich oprávněnost.....	113
Tabulka P4	Kontrola ustanovení § 28 školského zákona.....	114
Tabulka P5	Kontrola ustanovení § 30 školského zákona a s ním souvisejících ustanovení.....	114
Tabulka P6	Kontrola dalších ustanovení školského zákona.....	115
Tabulka P7	Kontrola ustanovení § 166.....	116
Tabulka P8	Kontrola ustanovení § 166 a s ním souvisejících ustanovení.....	116
Graf 1	Celkové hodnocení činnosti ředitelů a řízení pedagogického procesu.....	12
Graf 2	Velikost identifikovaných skupin dětí a žáků daná podílem z jejich celkového počtu ve všech navštívených školách ve školním roce 2007/2008.....	22
Graf 3	Identifikace nadaných žáků ve školách.....	25
Graf 4	Trendy vývoje školní úrazovosti v jednotlivých krajích (podle ročního indexu).....	29
Graf 5	Zastoupení škol s jedním a více koly přijímacího řízení pro školní rok 2007/2008.....	30
Graf 6	Skladba vyučujících v mateřských školách.....	52
Graf 7	Podíl ZŠ zajišťujících souběžnou výuku dvou a více jazyků v letech 2005-2008.....	53
Graf 8	Motivační aktivity realizované ve sledovaných SŠ v letech 2005-2008.....	62
Graf 9	Formy využití počítačů ve výuce v základních a středních školách.....	65
Graf 10	Preference formy kurzů DVPP.....	73
Graf 11	Utváření klíčových dovedností žáků základních škol zpracované v DVPP.....	74
Graf 12	Utváření klíčových dovedností žáků středních škol zpracované v DVPP.....	75
Graf 13	Průměrný podíl pedagogických pracovníků navštívených škol účastnících se DVPP...76	76